

سید عبدالرشاد الرفاعی

پیچ محبتی

نہ وہ دوریہ وہ

منندی اقرأ الثقافی
www.iqra.ablamontada.com

وہر گیپانی

وہم بہد زنجی

القلم

بۆدابهزاندنی چۆرهما کتیب:سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای دانیود کتایهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی ، عربی ، فارسی)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ج بچینا نهوہ دس دوریہوہ

نوسینی
سید عبدالله سید عبدالرحمن ریفاعی
وہرگترانی
سہام بہرزنجی
بلاوکردنہ وہی
نوسینگہی تہفسیر بو بلاوکردنہ وہو راگہ یاندن
نہ خشہ سازی ناوہ وہ
زہردہ شت کاوانی
خہت
نہ وزاد کوئی
بہرگ
ترایزوں
قہ بارہی کتیب
۱۷ x ۲۴ - (۲۹۲) لاپہرہ
نورہ و سالی چاپ
یہ کہم ۱۴۳۷ ک - ۲۰۱۶ ز
تیراژ
۱۵۰۰ دانہ

ج بچینی

نہوہ دہدوریہوہ

لہ بہرئیوہ بہرایہ تی گشتی کتیبخانہ گشتیہ کان ژمارہی
سپاردنی (۳۶۵) ی سالی ۲۰۱۵ ی پیدراوہ

ہہ موو مافیکی لہ بہرگرتنہ وہو و بلاوکردنہ وہی پاریزراوہ
Copyright © Tafseer Publishing

نوسینگہی تہفسیر

بو بلاوکردنہ وہو راگہ یاندن

ہہولیر - شہقلمی دادکا - ژیر ہونلی شیرین بالاس

 /TafseerOffice

+964 750 818 08 66

www.al-tafseer.com

tafseeroffice@yahoo.com

كۈمەلە چىرۈكىكى راستەقىنەيە،
كە لە ژيانى رۇژانەدا رويداوه

چ بچىنى نەوۈ دەدورىيەوۈ

نوسىنى:

سید عبدالله سید عبدالرحمن رىفاعى

وهرگىرانى:

سہام بەرزنجى

پیشکشہ

نہم پھرتووکہ پیشکشہ بہ ہاندہرانع بؤ نووسین و دانانی نہم
بہرہمہمہ. ہہروہا بہوانہی ووتارہکانع دہخویننہوہوہ بئ بہشع ناکہن لہ
نامؤژکاری و سہرنج و تیبینہکانیان.. ہہروہا پیش کہشہ بہ ہاوبہشی
ژیانع و ہاوسہفہری رچکام دایکی ہاشع. ہاشترین یارمہتی دہرع بووہو.
خودا ہاشترین پاداشتی بداتہوہ و بیپارژیت و تہمہن درژی بکات...

سید عبداللہ سید عبدالرحمن ریفاعی
(ہاوکی ہاشع)

پتشیکی چاپی نوچ

بەناوی خودای گەورە و میهرەبان

سوپاسی بێ پایان و نەبراوە بۆ خودای جیهان، بە جۆرێک شایستە بە پایەداری و توانا و مەزنی و دەستەلاتی خۆی، سەلات و سەلام لەسەر مامۆستای مەروفاپەتی و مژدە پێدەر ر پینما کار و چرای رۆشن کەرەوی رینگامان (محمدی کوری عبدالله) ی کۆتایی پینغەمبەران و، پینشەوای پینغەمبەران، سلاو لەسەر کەس و کار و هاوێلانی، و، سلاو لە هەموو ریبوارانی ئەو رینگایە و، بەیروکارانی ئەم پرۆگرامە تا رۆژی دوایی.

لە پاشاندا:

ئەمە چاپینکی نوچی کتیبی (چی بچینی ئەو دەدوریەو) جارینکی تر بە پوختەکرایی و بە زیادکرایی دیتە بەر دیدی خوینەر، کە چەند چیرۆکێک لە خۆدەگرت لە چاپەکانی تردا نەبوون بە لایەن کۆمپانیای (مکتبە المعارف المتحدة) هە، کە هەستان بە چاپکردنەو بلاقوردنەو، بە ئومیدی سوود بەخشین بە خوینەری نازیز، سوپاسی هاوکاران و بەرئوبەراییەتی کۆمپانیاکە دەکەم بۆ ئەم چاپە ناوازه و ریک ئهوانه ی خستیانه بەردەستی خوینەر، داواکارم لە خودای بالا دەست سەرکەوتویان بکات و هەنگاوهکانیان پر بەرەکەت بکات.

ئومیدەوارم ئەم پەر تووکه مایه ی خیرو چاکه بێت بۆ خوینەر و دایک و باوکم هەموو ئیمانداران و، لە خودا دەپارێمەو تاوانەکانمی پین بسترتهو و بیکاته مایه ی لیخۆشبون و لیبوردن بۆ رۆژی دواییم.

سید عبدالله سید عبدالرحمان ریفاعی

۵ شەممە / ۱۰ ریبعی یەکەم ۱۴۲۸ ک

بەرانبەر ۲۹ ماری سالی / ۲۰۰۷ ز

بەندى بەكم

(چەند وېنەيەكى پرشەنگدار لە پياوچاكانى وولاتەكم)
ئەم كۆمەلە چىرۆكە چەند وېنەيەكى واقىيەى يە چاكەخووزى و
خۇشەويستى خەلكى كوھىت دەردەخات بۇ چاكە لە كۆن و نوئ دا.
لۆرەدا باس لە كارە چاكەكانيان و پيشپرکيان دەكەين لە چاكە و
پاداشتى خوادا. باس لەو كەلە پياوانە دەكەين و چاو دەخشينەووه
بەسەر چەند لاڤەرەيەكى ژيانيان دا تاوھكو بېن بە پيشەنگىكى چاكە
بۇ رېگەى پر بەرەكەت و راست.

يەكمە: خېر خوازە نەناسراوھكە.

دووھەم: گەورە پياوانىك لە وولاتەكم دا.

سئ يەم: بەخشندەيى ئەنبەيى و دەست پاكى دەشتەكەيەكە.

چوارەم: بەسەرکردنەوھى خزم و كەس و كار.

پنجەم: رېزكرتنى دراوسئ.

شەشەم: فەزلى چاكەكردن لەكەل كەس و كاردا.

هەوتەم: كەسانى چاكە كار.

ھەشتەم: بە ھاناوھ ھاتن لە تەنگانەدا.

نۆيەم: چاكە پاداشتەكەى دە ئەوھندەى خۇبەتى.

خیرخواه نهاسراوهکه

محمد خه لکی کوهیت بوو، زور هه ژار و نه بوون بوو، نه گهرچی له خیزانیکی خاوهن پله و پایه و ناودار بوو به لام پوژگار ته اوو شه کت و ماندووی کردبوو، له گه ل نه وهش دا هه ژاری و نه بوونیه که ی له نزیکتیرین که سی دهشاردهوه، ته نانهت ناموزا کانیسی .

له یه کینک له شه وه کاندای که مانگیش دیار نه بوو، دنیا به ته اووی ره شی ده کرده وه، که سی که له ده رگای دا، ده رگاکه ی کرده وه پیانوکی بالا به رزی بینی عابایه کی ره شی دابوو به سهر خویدا، له گه ل شه وه که دا له یه که جیا نه ده کرایه وه، محمد به چه په ساوی له به رده م کابرا راوه ستا و له شیوه هه یه ته تی رامابوو، کابرا دهستی هیئا کیسه یه که که پاره ی تیدا بوو پی ی دا وه به خیرای رویشته . محمد زور بانگی کرد تابزانیته کیسه به لام کابرا له تاریکیه که دا وون بوو .

محمد هیشتا له شوینی خویدا چه په سلته و له م رووداوه و جوله ی بو نه ده کرا، پاش ماویدیه که هاته ژووره وه روانی کیسه که پاریه کی زوری تیدایه، به لام نه وه ی بیری سهرقال کرد پاره که نه بوو، به لکو نه وه که سه بوو که پاره که ی هیئابوو، سه ری سورما له وه ی چون زانیویه ته ی هم نه وه نده پیویستی یه تی، خو هم له هه موو که سی شارده و ته وه، محمد پاره که ی ژمارد و بو سبه ی نی دهستی کرد به خهرج کردنی و کرینی پیداویستی کابی و دو عای خیری بو خیرخوازه که کرد. سه ری مانگی داهاتوو، کاتیک مانگ په نای گرتبوو به هه مان شیوه کیسه یه کی تر توره گه یه کی دی پاره ی هیئاو دایه ده ستیان، نه گهرچی محمد خوی ناماده کردبوو نه مجاره یان ناشکرای بکات، به لام له جاره که ی تر خیرا تر له ناو تاریکیدا وون بوو .

محمد زور دو عای خیری بو کرد و سوپاسی خودای کرد، نه مه چه ندین جار دوویات بویه وه. به لام ده روونی ده کولا تابزانیته هم چاکه خوازه کی یه، محمد گهنجیکی به هیتر بوو و، خوی ناماده کرد خیرا دهستی بگریته و نه هیلی

رېبكات.

ھەممۇ جارىيەتتە مانىڭ پەناي دەگرت دەھاتەۋە و لە دەرگاي دەدا و پارەكەي دەدا بە محمد، بەلام ئەمجارەيان محمد بە توندى دەستى گرت و نەيتوانى لەبەر بەھيژى محمد رېزگارى بېتت.

ئەم نەناسراۋەي دەستى بۇ نەداران درېژ دەکرد، ئەو كەسانەي ھەبوون بوون و لىي كەوتبوون و شەرميان لە نەبوونى خۇيان دەکرد باسى بىكەن بەسەرى دەكردنەۋە، كەسكى پىاۋ چاك و لە خواترس بوو، ھەمىشە پېشبركىي دەکرد بۇ كارى چاكە بەراستى شىيىكى لە ناكاو بوو كاتىك محمد زانى ئەمە شىخ (سالم بن مبارك صباح)، گەورەي شارەكەبوو لەو كاتەدا.

بەلام شىخ سالم بن محمد بن مبارك بە محمدى ووت: تازە تۆ منت ناسى، بەلام سونىندت دەدەم باسى ناكەي ھەتا دەمەرم.

ئەم رووداۋە زۆر كارىگەر بوو بۇ سەر محمد، گەورەي شار بەو شەۋە تارىكانە دىت و، بە شاراۋەي و خۇي دەگورپىت و جلىكى شېر لە بەر دەكات و دەرگا بە دەرگا خىر دەكات. محمد ئەسرىنەكانى خۇي پېرانەگىرا و بە شىخ سالمى ووت: سونىندت بە خودا بۇ دەخۆم. ئەم نەيتىيەت دەپارېژم، مەگەر لە دوايى تۆ ئەگەر ژيام. باسى دەكەم بۇ ئەۋەي كەسانى دوايى تۆ پەندى لىي ۋەرىگرن. لە رۆژى ۱۵ى جەمادى دوۋەمدا سالى ۱۳۳۹ك، شىخ سالمى كورپى مبارك صباح چوۋە بەر رەحمەتى خوداۋ كەسانىكى بىن شومار لە سۆز و خىرەكانى ئەم خىرخوازە نەناسراۋە بىن بەش بوون و، لىزەدا محمد نەيتى يەكەي ئاشكراکرد و باسى ناو و كەسىتى ئەۋى بۇ كردن.

خەلىكىش پاشتر رەحمەتيان بۇ نارد كە خىرخوازىكى نەناسراۋ و كاربەدەستىكى دادپەرۋەرۋە باۋكىكى بە سۆز بوو بۇيان.

پېشەۋاي دادپەرۋەرىش يەكىكە لەۋانەي مژدەي سىبەرى خوداى پىن دراۋە لە رۆژى قىيامەت دا و بە مەرچى سۈور بىتت لەسەر ئەۋەي لە كاروبارىان بىكۆلىتەۋە و نەرم نىان بىتت بەرانبەر ژىر دەستەكانى و چاۋدېرىان بىكات.

خودای گھوره دھدھرمووت:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ ءَلَّا تَعْدِلُوا ءَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾ (۱)

پتھمبھریش (صلی اللہ علیہ و سلم):

(ما من امیر عشرۃ الا وهو یؤتی بہ یوم القیامۃ مغلولا حتی یفکھ العدل او یوبقھ الجور).

واتھ: (ھمووکاربہ دھستی لھ رۆژی قیامت دا دھینن کھ لھ بچھ کراوہ، نیتر یان دادوہرہ کھی دھیکاتوہ، یان جھور و ستھمھ کھی بہ ھیلاکی دھبات).

گەرە پیاوانیک له وولاتەکم دا

سالی ۱۲۸۵ک برستی و قات و قریهکی زۆر له کەنداو پرووی دا، که پیتی دوترا (هیلک = تیا بەر)، لهو گرانیه دا خوین و پیسته و مردار بووه کانی گیانله بهرانیشیان دهخوارد، ئەم گرانیه نیوان فورات و لای عیراق و تاوه کو باشور رویشت و له م لایشهوه پەلی هاوتشت بهرو کەناراوه کانی رۆژهللات له کەنداوی عمرهیی. له م گرانیه گەرهبه پیاوهتی کوهیت و بازرگان و دهوله مهنده کانی دەرکەوت و قۆلیان لی هەلمالی و مالی خۆیان ده کرده خیز و سکی نه و رهش و پرووت و برسیانهیان تیز ده کرد، له بهناویانگترین نه و بهخشدانه دوو پیاوی له خوا ترس بوون: یوسفی کورپی به در و، یوسفی الصبیح، هر یه کهیان مالیکی دانا بوو نانیان دروست ده کرد و برنجیان لی دهن و ههزار و برسیان تیز ده کرد و، مردووه کانیان ناماده ده کرد و پیوستیه کانی که کەس نه بوو بۆیان بکات به پیتوهیان دهبرد.

له سالی ۱۹۱۴ ز دا شهپی یه کهمی جیهانی پرووی دا و زۆر وولات نابلوقه دراو رۆژگارنکی تال و رهش بوون و خه لک زۆر له نه هامةتی دابوو. به تاییهت سالی ۱۹۱۶ ز برستی و گرانیه کی کوژهر عیراق و سوریا ی به توندی گرتوه. هه میشه خه لکی کوهیت له پیشه و هبوون بۆ کاری خیز و چاکه و، دهستی یارمه تیان بۆیان راکیشاو نه و که شتیانه ی له هند و نه فریقیاوه دهاته نه کوهیت دهبهرانه نه وی و، نه گەر چی گرانی و برستی یه کی زۆر بوو هه موو شامی گرتبوو، به لام به فه زلی خودا کهس له برسان نه مرد و، پاشان به و هه ولانه ی له کوهیته وه دراو و خه لکه که ی که به و په ری لی بوردیه یه وه یارمه تیه کانیان گه یانده نه و وولاتانه و یارمه تی بی ده ستللات و برسی و رهش و پرووته کانیان داوه، مال و سامانی خۆیان نارد به بی منهت و خۆه لکیشان.

له نیو نه و چاکه خوازانه دا (حمدی کورپی عبدالله ی کورپی صقرا) رۆژیکیان یه ک که شتیه ک که باری برنجی بۆ هینابوو له ماوه ی دوو رۆژدا به خشی به ههزار و خاوهن پیداو یستیه کان و هه مووی دابهش کرد به سه ر خه لکی شاره کهیدا

بهو ئومیده‌ی باشتین پاداشتی نه‌براه‌ی له لای خودا چنگ بکه‌ویت. نه‌گه‌ر چاکه‌کاری له کاتی ته‌نگانه‌کاندا هه‌ژمار بکه‌ین، له‌به‌ر زۆری فریا ناکه‌وین، به‌لام نه‌وه‌نده ده‌لین که‌وا به‌رچاوته‌نگ و رژدی زۆر که‌م تیدا هه‌لکه‌وتوه، به‌لکو له که‌م که‌متر و، هه‌ر له کۆنه‌وه خه‌لکی کوهیت ناوبانگی به به‌خشنده‌یی و سه‌خواه‌تی له ره‌وشتیاندا و چاکه‌خوازی و به‌زیی هه‌بووه و له چاکترین سیفاتیان یارمه‌تی دانی جگه له خۆیان بووه و سوپاس بو خودا هه‌تا ئیستاش به‌رده‌وامه، چه‌نده‌ها کۆمه‌له‌ی خیرخوازی و مالی زه‌کاتی تیدا‌یه و گه‌یاندویانه زۆربه‌ی وولاتانی جیهان و هه‌موو به ئومیدی چاکه‌کردن له پیناوی خودادا.

خودای گه‌وره ده‌فه‌رمویت:

﴿لَنْ نَنالُوا الْبِرَّ حَتَّىٰ تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ۚ وَمَا تُنْفِقُوا مِن شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾^(۱).

په‌غه‌مبه‌ری خودا (صلی الله علیه و سلم) ده‌فه‌رمویت:

(من اطعم اخاه حتى يشبعه و سقاه من الماء حتى يرويه باعده الله من النار سبعة خنادق ما بين خندقين مسير خمسة مائة عام).

واته: (هه‌ر که‌سێک براکه‌ی تێرخواردن بکات و خواردنه‌وه‌ی پێ بدات هه‌تا تینوویه‌تی ده‌شکیت، خودا به‌و کاره‌ی جه‌وت خه‌نده‌ق له ناگر دووری ده‌خاته‌وه، که له نێو دوو خه‌نده‌ق دا رۆیشتنی پینج سه‌د سالی رۆژی دوا‌یی یه).

منصوری نەنبەعی و... دەست پاکی دەشتەکی

له کاتیڤدا (منصوری نەنبەعی) له نیو دوکانه کهیدا دانیشتبوو، وهك هه‌میشه سەرقال بوو، دراوسیڤکه‌ی له بنه‌ماله‌ی (الخلیفة) بوونو ناسرابوو به قه‌صابی و سەر برینی مه‌ر و مالات و گوشت فرۆشتن، سلّوی لی کرد ووتی: کابرایه‌کی ده‌شته‌کی هاتۆته‌لام ده‌یه‌وێت مه‌ر بکریت و به‌لام پارەشی ته‌واو نی یه (منصوری نەنبەعی ووتی: بینیره بۆ لام.

کابرای ده‌شته‌کی جلیکی شپری له‌به‌ر دابوو، نه‌ه‌نده لاواز بوو پرۆانه‌ده‌کرا بگاته‌وه ماله‌وه، نیشانه هه‌ژاری به هه‌موو جه‌سته و سیمایه‌وه هاواریان ده‌کرد. منصور ووتی: تۆ ده‌ته‌وی مه‌ر بکری. ده‌شته‌کی: به‌لی.

تۆ مه‌ر بۆچی ده‌کریت له کاتیڤدا که پارەکه‌ت به‌ش ناکات. ده‌شته‌کی: ده‌مه‌وی شیره‌که‌ی بخۆم و گۆزه‌رانمی پێ باشتر بکه‌م له هه‌ژاری رزگارم بکات.

مه‌نسور صندوقی پارەکه‌ی کرده‌وه پارەکه‌ی ده‌ره‌یناو دای به ده‌شته‌کی پێ ی ووت: برۆ مه‌رەکه‌ت بکړه. ده‌شته‌کی: نه‌م پاریه‌ت قه‌رزێکه له مالمدا و ده‌بیت بیگه‌رپنمه‌وه باله لاپه‌رپه‌که‌دا بینوسین

منصور ووتی: قسه‌کانت به سه‌ پتویست به لاپه‌ره ناکات و، تۆ سەر پشک به نه‌گه‌ر وویستت بیگه‌رپنمه‌وه‌وه به‌و ئومیده‌ی خودا بیکاته‌مایه‌ی فه‌ر و به‌ره‌که‌ت بۆخۆتو منداله‌کانت.

ده‌شته‌کی شپۆل ده‌سته‌کانی به‌رز کرده‌وه بۆ ناسمان زۆر سوپاسی خودای کردو، پاشان سوپاسی منصور کرد، پرسپاری شۆنتی نیشته‌جێ بوونی لی کردو، پاشان مه‌رەکه‌ی کپری و ملی ری گرت و به‌ره‌و بیابان.

له‌دوایی تپه‌ر بوونی سالیڤ له‌به‌هاردادا کابرا هاته‌وه بۆ مالی منصور و که‌ری و رۆن بۆ هیئا بوون کاتیڤ منصور چاوی پێ که‌وت پيشوازی لیکرد و سوپاسی

کرد بۆ دیاریەکەى و دواى پرسیار کردن، کابرای دەشتەکی ووتی: خودا بەرەکەتى پزاند بە سەرمدا نیستا بوون بە سى دانە، ئەمەش لەپاش خودا لە سەخاوەتى تۆى دەبینم.

دواى حەوانەووە نان خواردن گەپرایەووە بۆ شوئەکەى خۆى.

کابرای دەشتەکی بە وەفا، راستگۆ بوو لە پەیمانەکەیدا و سالانە لە بەھاردا دەھات و کەرى و پوئى بەدیاری دەھینا و ھەوالى مەرپەکانى دەدا بە منصور، بەلام منصور قەد داواى ھىچى لى نەدەکرد، دواى بیست سال لەم رووداوە منصور کۆچى دواى کرد، بەھىچ جوړىك باسى ئەم مەسەلەى لەلای خیزان و مندالەکانى نەکردبوو.

وەک نەرىتى ھەمیشەى بەھار ھات و دەشتەکی ھاتەو، بەلام ئەمجارەیان منصور دەرگای بۆ نەکردووە و یەكێك لە کورپەکانى بوو، دەشتەکی پىشى کەوت و ووتى تۆ كى ی؟

ووتى: من ئەحمەدم کورپى منصور ئەنبەعى.

دەشتەکی ووتى ئەى باوکت لە کوئى یە.

ئەحمەد ووتى: باوکت کۆچى دواى کردووە.

دەشتەکی دلێ پرپوو دەستى کردە گریان و رەحمەتى بۆ منصور دەنارد، کاتێک ھاتەژوورەو بە ئەحمەدى ووت: کورم چىرۆكێك لەنیوان من و باوکت ھەبە با بۆت باس بکەم.

ئەحمەد دلێ پى سووتا ئەوئەندە غەمبارو ماندووو پى ووت: نیستا پشوو بەدە خواردن لە گەلماندا بخۆ ماندووو بووت بەسەیتەو پاشان بۆمان باس بکە.

لەپاش نان خواردن دەشتەکی بەووردی ھەموو شتىكى بۆ ئەحمەد گىپرایەووە.

ئەحمەد ووتى: نیستا چەند مەرت ھەبە؟

دەشتەکی ووتى: نیستا سى سەد سەر مەرپە، لەفەزلى خودا و پاشان سەخاوەتى باوکت.

ئەحمەد ووتى: مامە گىيان من تەنھا نىم، براو خوشكى زۆرم ھەبە، راپوژيان لەم بارەبەرە پى دەکەم وەلامت دەدەمەو، تۆ بۆ خۆت بەسەرئەو.

دەشتەکی ووتى: زۆر باشە، من نیستا دەرپۆم دواى دوو روژى دى دیمەو.

بەم شىوئە پاش دوو روژەکە دەشتەکی گەپرایەووە و پاش گەفتوگۆ رێک کەوتن

بە شى خۇيان بفرۇشن پارەكەيان بۇ بەيىت، كابرا دوايى مانگىك ھەمووى بۇ
فروشتن و پارەكەى كردىە ھەقدە ھەزار رىيال بۇ ھىنانەۋە دوعايەكى زۆرى كرد
بۇ منصور كە ھۆكارى نەم خۇشيانە بوۋە.

أحمد ووتى: خودا پاداشتى دەست پاكى و ۋەفاۋ پەيمانەت بداتەۋە زياتر پۋزى
خۆى بەسەرت دا برېژى. دەستيان كرده مىلى يەك پاش ئەۋەى دۇنيا بوۋىەۋە
پۋىشت^(۱).

خوای گەۋرە دەفەرموئت:

﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ
فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضْعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾^(۲).

پىغەمبەرى خودا (صلى الله عليه و سلم) دەفەرموئت:

(من نفس عن مؤمن كربة من كرب الدنيا نفس الله عنه كربة من كرب يوم
القيامة، ومن يسر على معسر في الدنيا يسر الله عليه في الدنيا والاخرة ومن
ستر مسلما في الدنيا ستر الله عليه في الدنيا والاخرة، والله في عون العبد
ماكان العبد في عون أخيه)^(۳).

(۱) ھەر كەسىك خەم و ناخۇشەكى ئەم دىيايە لەسەر ئىماندارنىك لابیات خودا
خەمىكى قىامەت و ناخۇشەكى لەسەر لادەبات ھەر كەسىك تەنگانەى كەسىك
ناسان بكات ئە دىيادا خودا لە دوارپۇژدا ناسانكارى بۇ دەكات، ھەر كەسىك
عمىيى موسلماننىك پيارىزىت خودا لە دىياۋ دوارپۇژدا دەپۋشى، خودا يارمەتى
بەندەكان دەدات چەند بەندەكان لە يارمەتى براكانيان بن))

(۱) نەم چىرۆكە بەرىز (محمد صفر الجاسر) بۆى گىرامەۋە.

(۲) سورة البقرة: آية ۲۶۱.

(۳) رواه مسلم.

به سهر گردنوهی خزم و کس و کار

باسی یه کیکی تر له و پیاو چاکانه ده کهین، که همیشه پیشپرکی ده کهن له کاری چاکه و یارمه تی دانی که سانی ترو خوشتین ساته کانی ژیانیان خوش بهخت کردنی موسلمانانه به تایبیت خزم و کس و کاریان. نم پیاوه (جاسم فوزان) کیلگه یه کی هه بوو له فنتاس، ده چوره ناوی و هه وای پاکي ناو دره خته کانی هه لده مژی و پاشان له کاتی هاتنه وهی دا هندی له کشتوکاله کهی ده پنی وئیواره دابه شی ده کرد به سهر خزم و هاوړی و ناسیازه کانی دا، جارنکیان له لای یه کیک له خزمه کانی لایداو سندوقیکی میوه سه وزه ی دانا، خاوهن مال زوری لیکرد که میک له لایان دانیشیت، که سیکي هه ژارو دست کورت بوون، نه میش داوا کهی رت نه کرده و، پاشان له حه وشه دانیشتن و قسه و باسیان کرد، له کاتیک دا قسه ی ده کرد چاوی که وته سهر به فر گرنکی کون له حه وشه که دا، لینی پرسی نوه چیه؟ کابرا له وه لام دا ووتی: شکاوه ویش ناکات.

پاشان جاسم فوزان سوپاسی پیشوازیه گهرمه کهی کردن و ناو نیشانه کهی به جوانی دیاری کرد له دلای خویداو پاشان رویشیت، دوا ی دوو روژ له و سهر دانه کاتیک مالهی هه ژار بیج به فرگر له نیو مال که یاندا بوون، نه ده یان توانی چاکی بکه نوه نه هی نوئیان بیج ده کړا، هه ریویه له بیریان کرد بوو. زهنگی ده رگایه و نوتومبیلی یه کیک له کو مپانیاکان وه ستاوه به فر گرنکی گه ووه نو ی بو هی ناوون و شوفیره که پرسیاری ناوو ناو نیشانه کهی کرده و، نه مانیش ووتیان به لیج وایه.

شوفیره که ووتی نم به فر گره هی نیویه!!

سهریان سوپا و ووتیان: به لام نیمه هیچ به فر گرنکمان له نیوه نه کړیوه!!

ووتی: نم به ناوای (جاسم فوزان) وه بو نیوه کړدراوه.

بهم شیویه دلای نم مالهی شاد کرد، به بیج نه وهی کس داوای لیج بکات ولیج بیارپته وه، له وانیه بللی زور گه ووه نی یه، به لام خیرو چاکه به گه ووه بچو وکی نی یه، پیویست بوونی نه و خه مه ی به رانبه ره که یه و له تننگانه دایه، خدای

گەورە دەفەرمووت:

﴿ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤَفِّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴾^(۱).

پێغه مبه‌ری خودایش (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرمووت:

(الجود من جود الله تعالى فجدوا يجد الله عليكم، ألا ان السخاء شجرة في الجنة أغصانها مدلاه في الارض فمن تعلق بغصن منها أدخله الله الجنة ألا وان السخاء من الايمان والايمن في الجنة)^(۲).

واتە: (سه‌خاوەتی و بەخشین لە سیفەتی خوداوێه، ببەخشن و سه‌خی بن خودا سه‌خاوەتی خۆی بە سه‌رتاندا دەریژێ، بەراستی سه‌خاوەتی درختیکە لە بەهەشت دا و لقه‌کانی شو‌ربونەتەووە بۆ سه‌ر زه‌وی هەر که‌سیک خۆی بکات بە لقیکه‌وه دەچیتە بەهەشت، بەراستی سه‌خاوەتی لە ئیمانەوێه، ئیمانیش دەتباتە بەهەشت).

(۱) سورة البقرة: آية ۲۷۲.

(۲) طبرانی ریوایەتی کردووە.

پىزگرتنى دراوسى

وويستى پرۆژەيەكى بازرگانى دەست پى بكات سوودى لى بېينىت و سامانەكەى پى بېوژىنىتتەۋە، وويستى چىتر ھەژارى نەيىت و بېيت بە خاۋەن سامان، بەلام ئەم خەۋنە خۆشانە چۆن بەدېيەننىت، لە كاتىكدا ئەو ھىچ سەرمايەيەكى نى يە بۇ بە دەست پىكردىنى ئەم پرۆژەيە، پاش بىر كىردنەۋەيەكى زۆر چارى نى يە ئەبى قەرزى لە يەكىك لە بانقەكان وەربىگرت، بەلام خۇ ھەر وا نايىت دەبى قەبالەى خانوۋەكەى بخاتە رەھنەۋە، تا دانەۋەى قەرزەكانى لەكاتى دىيارىكراۋدا، پارەكەى وەرگرت و پرۆژەكەى دەست پىكر و شەۋى خستە سەر پۆژو ھەموو تواناكانى خستە كار تاكو بازرگانىەكى سەر كەوتوۋىت و پى بېوژىتتەۋە، بەلام ئەۋەى لاي بەندە خەيالە لاي خودا بەتالە، پرۆژەكەى سەرى نەگرت و بەخت ياۋەرى نەبوو ھەموو سامانەكەى تياچوو ھەموو شتىك با بردى، ئىستا نەك خاۋەن سامان نى يە بەلكو قەرزدارىشە، چارى ترى نەبوو دەرگاي لەسەر خۇى داخست و لە ژوورەۋە چاۋەرەن بوون، كاتىك كاتەكەى ھات بانق نووسراۋى كىردە، سەرى و داۋاي پارەكەى كىرد، بەلام ئەم ھىچى بە دەستەۋە نەبوو، بۇيە بانق خانوۋەكەى خستە مەزادەۋە و پرۆژەكەى دىيارى كىرد جاسم فوزان سەبرى كىرد خەلكىكى زۆر لەبەر دەم دەرگاي دراوسى كەيدا كۆبوونەتەۋە پىرسىارى كىرد لە يەكىك لەۋانە نامادەبوون ووتى ئەم ھەرايە چى يە، ووتى ئەم خانوۋە بە مەزاد دەفروشىت و ئەم خەلكە چاۋەرپى كىردنەۋەى مەزادە دەكەن، دواتر پىرسىارى كىرد لە ھۆكارى فروشتىنى مالەكەى بەم شىۋەيە و مەسەلەكە تىگەشىت، خىرا خۇى گەياندە لىپىرسراۋى مەزادەكەو فروشتىنەكەى وەستاند و پارەكەى بانقى بۇ دا و، تاپۇى خانوۋەكەى بۇ دراوسىكەى وەرگرتەۋە و، پاشان پى ووت: مەن قەرزەكەم داۋەۋە و تۆش بە گورپەى توانات بەبى زۆر لە خۇ كىردن قەرزەكانمان بەدەرەۋە، بەسەر بەرزى لە خانوۋەكەتدا بىئىنەرەۋە، ھەرچ پىوستىكت ھەبوو مەن نامادەم.

دراوسې کهې زور دلخوش بوو وزور سوپاسی کرد بو نم پهوشته بهرزو بهخشندهییه و پرزگارکردنی نم تنگانیه و، بریاریدا ههولئ دانهوئی قهرزهکانی بدات^(۱).

نهمهش وینهیهکی پرشنگذاری سهخاوت بوو، چونکه چاکه له گهل خه لکدا له کاره گهورهکانه بهتاییهت له گهل دراوسې دا. پیغه مبهر (صلی الله علیه و سلم) ده فهرموئت:

(من کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیکرم جاره)^(۲).

(هه رکه سینک بروای به خوداو پروژی دواى ههیه با ریژی دراوسینکهی بگرتت).

---

(۱) نم چیروکه بهرتز (خالد الحنجری) رحمهتی خودای لینی گپرایهوه

(۲) موسلم و بخاری ریوایه تیان کردووه.

فەزلى چاكە كىرىن لەگەل كەس و كاردا

سەربارى ئەۋەى بە ژيانەۋە ماندوو بوو، بەلام داھاتى سنور داربوو، رۇژىك خالىد بە ئۆتۆمبىلە كەيەۋە لە يەككىك لە شەقامەكانى كۆمىت دا بەرەو مال دەگەرپايەۋە تاۋەكو كەمىك پشوو بدات ماندوۋىيەتى بەسەينىتەۋە، ئەو فەرمانبەرى يەككىك لە ۋەزارەتەكان بوو، لە كاتىدا بىرى سەرقالى گىرقتەكانى ژيان بوو لەناكاۋ ھەستى كىر زەۋى لولى دەكات و نەيدەزانى مەسەلە چى يە، كاتىك بەھۆش ھاتەۋە خەلكىكى زۆر بەسەرىيەۋە ۋەستابون دەيانوت: سوپاسى بۇ خودا، ۋەك موعجىزە پىزگارت بوو، ھەركەسە تەماشاي ئۆتۆمبىلە كەي بەكردايە بىرۋاي نەدەكرد بە زىندوۋى مائىت، ئوتومبىلە كە تىك شىكابوو، بارھەلگىرىت لى ي داو و پىكەۋە چوونە بىكە و كاروبارى پىۋىستىيان نەجامدا. دوايى ئەۋەى زۆر سوپاسى خوداي كىر سەلامەت بوۋە پاشان كەۋتە خەيالى ئەۋەى كە چۈن بتوانىت ئۆتۆمبىلەكى تىر بىكپىت، خۇ پىش ئەم گىرقتە سەدان گىرقتى نەبوۋنى ھەبوو، ئەمەشى ھاتە سەر، بە مۇچەى فەرمانبەرى ئەو خىزانە گەۋرەيەى پى بەرپۆە نەدەبرا ە.....و.....

(جاسم فوزان) ئەم كارەساتەى بىست وزانى ئەم خزمەى واى بەسەر ھاتوۋە، بىرارى دا ھەۋلى يارمەتى دانى بدات.

خالىد بى ئومىد بوو لەۋەى جارنىكى تىر ئوتومبىلى بۇ بىكپىرتتەۋە و رۇژىكىيان لەمالەۋە دانىشتىبون، زەنگى دەرگاۋو، خالىد دەرگاى كىرەۋە كۆرەكەى جاسم الفوزان بوو، دەم و چاۋى گەش و پىر زەردەخەنە بوو، خالىد پىشۋازىيەكى گەرمى لى كىر و بىردىيە ژوورى مېۋان و ھەۋالى باۋكى و خىزانەكەى پىرسى ... خالىد چوۋ چاى ھىنا و كەۋتن نىۋ قسە و باسەۋە، پاشان كۆرەكەى جاسم مۇلتەى خواستو مالئاۋايى كىر سوپاسى مېۋاندارىيەكەى خالىدى كىر لەكاتى چوونە دەرەۋە دا سوپىچى سىيارەكەى دا بە خالىد و ۋوتى: بىگىرە.

خالىد ۋوتى ئەمە چى يە ؟!

ووتی: ئەمە سوێچی ئەم ئۆتۆمبیلە لە پێشتدا یە.
خالید سەر سام بوو ووتی: ئۆتۆمبیلی من....بۆ من؟!
ووتی: بەلێ، خالید ووتی: هێ کێ یە؟!
لە وەلامدا ووتی: ئەمە دیاری باوکمە لە بری ئەو ئۆتۆمبیلە تێک شکا،
لە خۆشیاندا باوەشی کردبە کورە کەیداو سەری سوپاسگوزارانە بۆ ئاسمان
بەرز کردەووە و دووعای خێری بۆ باوکی کرد ئۆتۆمبیلە کە جۆری (بوکس) لە
گەورەکان بوو، وەك خەون واپوو بۆ خالد و شادبەکی زۆر گەورە بوو بۆیان^(۱).
خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَمَا آتَىٰ الْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنَ السَّبِيلِ
وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ﴾^(۲).

پێغەمبەریش (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرموێت:
(یا أمە محمد والذي بعثني بالحق لا يقبل الله صدقة من رجل و له قرابة
محتاجون الى صلته ويصرفها الى غيرهم، والذي نفسي بيده لا ينظر الله اليه
يوم القيامة)^(۳).

واتە: (ئەو ئومەتی محمد، سوێند بەو کەسە کە منی پەوانە کردووە حەق و
پاستی بگەینەم خودا خێری کەسێک وەرناگرێت لە کاتی کەدا خەز و کەسی دەست
کورتی هەبە و ئەم دەمیدات بە خەلکی ترو، سوێند بەوێ گیانێ منی بە دەستە
لە روژی دوایدا تەماشایان ناکات)

(۱) ئەم پەرواوە بەرێز (بدر عبداللطيف الفوزان) بۆی گێرامەو

(۲) سورة البقرة: آية ۱۷۷.

(۳) طبرانی رېوايەتی کردووە.

کسانى چاکه کار

نوژى مه غریب بوو له یه کینک له له مزگه و ته کانی کویت دا، له دواى ته و او بوونى نوژه که، یه کینک له ناماده بوان دا و ای کرد گوی بیستی پرودا و اکانى نه م چیرۆکه دل ته زینه بن.

بهرده و ام بوو له قسه کانیدا و وتی: نه م خیزانه له شوقه کهیدا ده ژیا و باوکیان پیوسته کانی به گوژره ی توانا بو دابین ده کردن، نه گهر چی نه و پاره ی له کاره که ی وه ریده گرت نه وه نده که م بوو، مه مره و مه ژى پی ی ده ژیان، سه ره تا کری ی شوقه که یان لی ده دا و نه وه ی تر تا وه کو نا و پرستی مانگ به شیان پی ده کرد، به لام نه وى تر به ده رده سه ری و نه هامه تی به سه ریان ده برد، له گه ل هم مو نه مانه شدا پازی بوون به به شی خودا، له ناکا و پرودا و نکى جه رگ بر هات به سه ر نه م خیزانه هه ژاره دا و باوکه ی به سه ته زمان له کاره که ی ده رکرا و به بیج کار مایه وه، له کاتیکدا ها و سه رو کو مه لیک مندا ل و وردو شیره خو ره یان هه بوو، باوکه ی به سه ته زمان شوین نه ما بگه رت به لام بیج سوود بوو.

له هه موو به لاکان ناخو شتر، هاتنى سه ره مانگه و کری شوقه ناماده نى یه، کاتى به خاوه نى شوقه که ی و وت: پاره م نى یه و له کاره که ده رکراوم، کابرا چاوه کانی چوه پشته سه ری، چونکه که سیکی دل ره ق و بیج هه ست بوو و دلۆپیک به زه یی له دلی دا نه بوو، به هه موو ده نگ ها واری کرد به سه ری دا و وتی: یان کری ده ده ییت یان چۆلی ده که ییت و ته نها یه ک رو ژرت له بهر ده مدایه، به بۆله بۆل به نه ره نه ره رویشت.

چاره یان نه ما ته نها پارانوه له خودا نه ییت ناسانکاری بو بکات، پاشان شتو مه که کانیا ن کو کرده وه و چوونه چیتر قادر مه ی بالخانه که وه، نه م دیمه نه دلته زینه کاری نه کرده سه ر دل به رده ناسا که ی به لکو زیاتر و ورژان دیو به سه ریاندا نه پراندى نه وه لی ره دا چی ده که ن.

باوکی هه ژار به ده نگینکی کزه وه و وتی: بو کوی بچم خو هیج شویتیک نى یه

بۆی بچین.

ووتی: پرۆنە دۆزەخ، من نامەوێت جارێکی تر چاوم پێتان بکەوێتەو.

زۆر پاراپیووە ماویەکیان پێ بدات، تەنھا دوو پوژی بۆ دیاری کردن و ووتی شونەوارتان لێردا نەمیئیت دەستە وەسان بوون، نەیان دەزانن پوو لە کوی بکەن، هەموو برسی، ماندوو، دایکە بەستە زمانەکی شیرینی تێدا نەمابوو ساواکەیی پێ ژیر بکاتەو، لەم کاتەدا مەلای مزگەوت بە وێدا تێپەردەکات و دلی بۆیان دەسووتیت و پرساریان لێ دەکات، دوایی نەوێ چیرۆکەکیان دەزانن، هەلیان دەگرت و دەیانبات بۆ مزگەوت و شوێنەکی خۆیان پێ دەدات و خۆی لە مزگەوت دەمیئیتەو. نەوانەیی گۆبیسست بوون کاردانەویان جیاواز بوو، بەلام بەگشتی پێ دەنگی بالی بەسەر هەمووی دا کێشا و بەچرپە نەبێ قسەت نەدەبیسست، هەندێکی بەبێ دەنگی فرمیسکەکانی بۆ دەباراندن وەك نەوێ نەمەیی باسکرا لە خەیاڵیان خەونەوێت.

پاشان کابرا هاواری کرد و داوای لە نامادەبووان کرد بچن بەهانایانەو و رزگاریان بکەن.....

هەموو بە قەد توانای خۆی دەستی کرد بە گیرفانی دا و تەنھا یەك پیرە پیو نەبیت نەجولاً.... هەتا مزگەوتەکە چۆل بوو لەو پیوێ بانگەوازی کە کردبوو لێی پرسن نەم چیرۆکەت بەراست بوو؟

ووتی: بەلێ، ووتی: من ببە بۆ لایان.

پیوێ کە دەستی پیرە پیوێ گرت و بردیە لایان، هەریو بینینیان دلی زۆر بۆیان سوتاو، زۆر گریاو پینج هەزار دیناری پێدان، شوڤەییەکی بۆ بە کرێ گرتن و خۆی کرێ کە بۆ دەدان بەبێ نەوێ کەس بزانی نەو کێ یە^(۱).

نەمەش نمونەییەکی دی بوو بۆ نەوێ نەو کەسانەیی کاری چاکە دەکەن ئومیدیان بە پاداشتی خودایە. چەند زۆرن خۆشەویستی خەلکە کە دەردەخات بۆ کاری خێر خوازی. خودا دەفەرموێت:

﴿وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِمْ ۖ مُسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ (۸) ﴿إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا﴾ (۹).

پێغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرموێت:

(صنائع المعروف تقی مصارع السوء والافات و الهلکات و أهل المعروف في الدنيا هم أهل المعروف في الآخرة)^(۱).
واته: ((کرداری چاکه له شوین کهوتنی خرابه و بهلا و نهامهتی دتهپاریزت، کهسانی چاکه کاری دونیا له دوا روژیشدا هەر چاکه کار دهن))

---

(۱) نهم چیرۆکه بهریتز (جاسم الحمادي) بۆی گێرامهوه

(۲) سورة الانسان: آية ۸ و ۹.

(۱) حاکم ریوايهتی کردوه

بە هاناوە هاتن لە تەنگانەدا

لە مانگی اغسطس ی سالی ۱۹۹۰ ز کاتیک هێرش کرایە سەر دۆلەتی کویت و لە ناکار و هەرچی خراپە هەیە کردیان و وێرانیان کرد، خەڵکەکە بە شەرپ بەلامار رانەهاتبوون، لە ترس و دلراوکییەکی زۆردا دژریان دلنیا بوون کە خودا ئەم هەرە رەشەیان لەسەر لادەبات و، باوەر و هاوکاری پێکەوێتی زانی زیاتر کردن و وەک یەک دەستی پتەو یەکیان گرت بە تواناکان و هاوکاری بێ تواناکانیان کرد چیا یەکی پتەو بەرگیان گرت، لە کاتی ئەم داگیرکاریەدا یارمەتی لە دەرەو دەهات بۆ کویت، هەرەو ها بازرگانەکان ئەوی مابوو لایان، هەستان بە دا بەش کردن بەسەر ئەوانە ی مابوونەو لە کوهیت، وە کارەکیان دلسۆزانە کرد، بەلام بەر بەستی گەورەیان نەبوونی ئاسایس و ئەمان بوولە ترسی ئەم ستمکارە درندانە ی لە ولاتە کە دابوون، یەکیک لە چیرۆکانە روویدا لەو رۆژگارەدا ئەم چیرۆکیە یەکیک لە پالەوانەکانی بۆی گێرامەو:

عەلی جمعه فەرمانبەرێک بوو لو کۆمەڵە ی (بیان التعاونیة) و شتومەکی خواردنیان بە سەر خەڵک دا بەش دەکرد، پاشا دوو مانگ بەسەر داگیرکردنی کویت داو لە مانگی نۆفینبەردا، (فایز عزیز) پەییوێندی پتەو کرد و پێکەوێتی لە مزگەوتی (مریم بنت الصباح) کۆبوونەو بە ئامادەبوانی ووت: هەندێ پارەم لە لایە و دەمەوێت بەسەر خەڵکی ناوچە ی بیان دا دا بەشی بەکەین هەریەک لە ئێو بە لێرسراوی ئەو ناوچە یە بیته لی دادەنیشیت.

بەریارماندا سبە پتە ی هەریە کێکمان بە سواری پایسکیل بیین و پارەکان و هەر بگرین، تا کو هێرشێ داگیر کەر ئەمان پشکنن و پارەکانمان وەرگرت

عەلی جمعه بەردەوام دەبیته و دەلیته: ئەو پارە لە لای من بوو (هەوسەدو پەنجە هەزار دیناری عیراقتی بوو)، پتەویستی دەکرد هەر خێزانێکی بەچوک هەزار دینار و خێزانی گەورەتر هەزار و پینچ سەد، دەستمان کرد بە دا بەش کردن و لە نێو زەرفدا دامانناو یان لەسەر دەرگا وە بۆمان فری دەدان یان لە ژێر دەرگا کەوێ دامانمانا، تا کو کەس نەزانی کێ بوو و نەمانناسنەو

دوایی دابەش کردنی ھەر کەس گەڕاینە وە سەر کاری خۆمان بەبێ ئەوێ کەس بمانبێت، لەدوایی دوورپۆژ سەربازانی داگیرکەر یەکیک لەوانە پاری لە گەلدا دابەش کردبووین گرتبوویان و، لەژێر ئەشکەنجە و سزادان دا ناوی ھەموومانێ دابوو، کاتێک زانیمان ھەریەکە ھەواییان بەیەکتەر داو بریارمان دا را بکەین و بۆ ناوچەییەکی تر بپۆین، بەخێرای مالاھەم بەجێ ھێشت و بەرەو ناوچە (قرین) پۆیشتم، لەپاش ئێمە سەربازەکان چوویونە سەر مالاھەم بەلام کەسی تیانەبوو، پاشان بۆ شوێنی کارەکەم چوویون، ماوەیەکی زۆر بۆمان گەران و ھەندیکیان لێ دەستگیرکردن، بەلام بۆ ماوەی دوو مانگ من خۆم شاردووە و کەسانیکێ زۆر کەم نەبیت کە یارمەتیان دەدام شوێنەکیان نەدەزانیم، سوپاس بۆخودا ئەم رۆژە ناخۆشە بەسەر چوون تووشی ھیچ نەبووم و نەکەوتە دەستی ئەم ستمکارانە^(۱).

ئەم رەوشتە چاکانە و بەدەمەوێ چوونی پێویستەکانی کەسانی تر و ھاوکاری کاری خێر و دوورکەوتنەوێ لە خۆپەرستی و ھەروەھا خۆبەخت کردنی لە رینگە نیشتمان دا ھەیە ھەر لە کۆنەوێ رەوشتی میللەتە کەمان بوو و بەتایبەت لە تەنگانەدا دەرکەوتووێ. چونکە خودا دەفەرموێت:

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا نَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾^(۱).

پێغەمبەری خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرموێت:
 (مثل المؤمنین في توادهم و تراحمهم و تعاطفهم كمثل الجسد إذا اشتكى منه عضو تدعى له سائر الجسد بالسهر و الحمي)^(۲).
 واتە: (نیشماندار لە خۆشەویستی و بەسۆزی و بەزەییان بۆ یەکتەر وەک یەک جەستەن ئەگەر ئەندامیکێ بیتە نازار ھەموو جەستە ی شەو نەخون دەبیت و تایی لێ دیت)

(۱) ئەم چیرۆکە بەریتز (علي جمعه العلي) بۆی گێرامەوێ.

(۱) سورة المائدة: آية ۲.

(۲) بوخاری و مسلم گێرایانەتەوێ.

چاکە پاداشتەگەئ دە نەوەندەئ خۇبەئی

ئەبو ئەحمەد کەسێکی خواناس و چاکە خواز بوو، ھەمیشە خەندە لەسەر لێوھەکانی بوو، ھەرکەسی بیبینیایە خۆشی دەویست، لەیەکیک لە پۆژەکان ئەبو ئەحمەد دەچوو بۆ نووسینگە بارزگانێکە، کابرایەک لەسەر پێگا دەستی لێ راگرت، ئوتۆمبیلەکە راگرت تا بزانی، چ کارێکی ھەیە، کابرا داوای لێ کرد بیگەییەنیت و لەسەر پێگاکی خۆی.

ئەبو ئەحمەد: دلی نەشکاند و سەری خست.

لە پێگا ئەبو ئەحمەد لە کابرای پرسی چ کاربە و باری ژیانێ چۆنە، کابرا لەبری وەلام دلی دەکولاً دەمێک بوو پەنگی خواردبوو، ھەر بۆیە وەلامەکە پرمەئ گریان بوو و نەیتوانی ھیچ بلی، ئەبو ئەحمەد ووتی: بۆم باس بکە بەلکو خیری تێدایە.

کابرا ووتی: ببورە بۆ گریانەکەم، بەلام حالەتەکەم بەرد دەکا بە ئاو. ئەبو ئەحمەد دلی دەستی کرد بە لێدان ی خیرا و ووتی زیاتر پەرۆشم بیبستم.

کابرا ووتی: بەخەئال پلاوێکی گەورەو ھاتم تاوھکو لێرە کاربکەم و خۆم بنیات بنیم، لە پێگەئ ئەم خەوئەدا پارەئکی زۆرم خەرج کرد، بەلکو بەوھشەو نەوھستام قەرزێکی زۆرم کرد تاگەئیشتم ئێرە، بەو ئومێدەئ لە داھاتوودا پەئدای بکەمەو، بەلام لەو کاتەوئەئ ھاتووم بە دوای کاردا دەگەریم و بۆم پەئدا ناگرت، ھەرچی دەروازەکان ھەئە بەروومدا داخراو، بەلکو قورەکە خەستەر بۆتەو، لەگەئ ئەم ھەموو بەلایە دا ئیستا دایکم زۆر نەخۆشە و دەئیت بگەریمەو، ئیستا ئیتر کاربشم ناوئ، تەئنا دەمەوئت پارەئ یەک پلئتی فرۆکە پەئدا بکەم و خۆم بگەئەئمە لای دایکم، خۆ ئەگەر تۆ پرسیارت لێ نەکردبامایە پیم خۆش نەبوو ئەم ھەموو خەمەئیش ھەلبرێژم لای تۆدا و تۆ ئیگەران بکەم بمبورە.

بەلام ئەبو ئەحمەد ھەرەوک سیفەئتی خۆئی بە سۆزوبەزەئییە وە پێچ ووت:

تۆ ئاگاداربە ئەگەر ھەموو دەروازەکان لە رووی تۆدا داخراوین، دەروازەئ خودا ھەمیشە کراوئیە ئەگەر بەراستی پشئتی پێبەستئیت و رووی تێ بکەئ،،

له واندېه گه پراندهوت بؤ وولاته کت و له لای دایکتدا بمینیته وه بؤ تو باشترین شتن له دنیا و دوا پرؤژت دا .

نه بو نه حمده جوزدانه کھی دهرهینا و تنها سځ دیناری تیدابوو همووی پیداو پی ووت: پرؤ به شکم سوودی لی ببینیت.

کابرا زؤر دوو دل بوو له وهرگرتنی پاره که، به لام نه بو نه حمده زؤر سور بوو له سهری. پاشان گه یانديه نهو شونډی دهیوویست و، نه بوو نه حمده چوره سدرکاره کھی و مینشتک و بیرکردنه وهی سدرقالی نهو پیاوه بوو، بؤی ده پارایه وه خودا کار ناسانی بؤ بکات و، نهو پرؤژه زؤر له خه یالدا پرؤ چوو بوو، له ناکاو که سیکی نامؤ که پیشتر نه یینیبوو هاته ژوروهوو نامه یه کی پی گه یاند و ووتی: نهم باقی یه له لای نیمه مابوو. کابرا به په له پرؤیشت.

نه بو نه حمده حه په سابوو، پاشان خیرای به دواپی کابرا دا پرؤیشت، تازه دیارنه مابوو، گه پارایه وه و هه ناسه یه کی داو، پاشان ته ماشای نامه کھی کرد ناوه کھی له سهر نامه کھی نوسرابوو، پاشان له وه سهرتر ناوی ته واو و ناو نیشانیس له سهره، نه بو نه حمده نامه کھی کرده وه سځ سهد دیناری تیدابوو، لیره دا زیاتر سهری سورما و نه بیج نهم که سه کی بیج .. کی ... کی .. چه ندین سال به سهر نهم پروداوه دا پروداوه هیشتا نه بو نه حمده نازانی که سه که کی بووه^(۱).

به لام له راستیدا نهم به ره می چاکه و چاکه خوازی یه، که وا بده نه ونده ی خویه تی، له کاتیکدا که سینک به هانای موسلمانیکه وه ده چیت خودایش به هانای نهمه وه ده چیت و هه تا بنده کان له هاوکاری بنده کانی تر دابن خودا هاوکاریان ده کات هدر وه ک خوی گه وره ده فهرمویت:

﴿ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ، وَهُوَ خَيْرُ الرَّزَاقِينَ ﴾^(۲)

پیغمبر (صلی الله علیه و سلم) ده فهرمویت:

(انفق یا ابن ادم ینفق علیک)^(۳).

واته: (نه ی نه وهی نادم به خشه پیت دبه خشرته وه)

(۱) به ریز (یعقوب سلطان) نهم پروداوهی بؤ گترامه وه.

(۲) سورة السبا: آیه ۳۹.

(۳) متفق علیه.

بەشی بەكمە: (چاكە)

خودا دەفەرمویت: ﴿ هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَنُ ﴾^(۱).

پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرمویت:

(صنائع المعروف تقى مصارع السوء، والصدقة خفيه تطفى غضب الرب، وصله الرحم زيادة في العمر، و كل معروف صدقة، وأهل المعروف في الدنيا هم أهل المعروف في الآخرة، وأهل المنكر في الدنيا هم أهل المنكر في الآخرة)^(۲).

واتە: (کرداری چاکە لە شوێن کەوتنی کاری خراپە پارێزراو تان دەکات. چاکە و خێرتیک بە نەهێنی بەکەیت توورەپیی خودا لەسەرت لادەبات و. کەیانندی سیلە و پەپووەندی خزمایەتی تەمەن درێژ دەکات و. بە هەموو کاریکی چاک خێرت بۆ دەنوسرێ و. کەسانی چاکەکاری لە دنیا دا هەر بە چاکەکار لە قیامەت دا دەناسرێتووە و. کەسانی خراپە کاریش هەر بە ئەهلی خراپ لە رۆژ قیامەتدا دەردەکەونەوه).

یەکمە: بەرھەمی لەبەرکردنی قورئان.

دووهم: بەرھەمی کاری چاکە و خێر.

سێ یەم: بەهەشت بە چاکە و خێر دەبرێتووە.

چوارەم: موسلمان لە سایە و سێبەری چاکەکەیدا.

پێنجەم: بەرھەمی راستگۆی.

---

(۱) سورة الرحمن: آية ۶۰.

(۲) طبری ریوایەتی کردووە، ئەلبانی بە (صحیح)ی داناوە.

به رهه می له بهرکردنی قورنان

نهم چیرۆکه دکتۆر سید حسین عهفانی له کتیبی (الجزء من جنس العمل) دا هیئاویهتی، له شیخ نهبوو عبدالرحمن ی کوری عقیلی طاهیری و، نهویش له محفوظ شقیطی که بهرپۆه بهری گشتی یه له کۆمهلگای (ملك فهد) بو قورنانی پیروژ، نهم چیرۆکه سهبارهت به ماموستا یه کی گهوره و قورنان خوینیکی شارهزایه، (شیخ عامری سید عثمان) په خمهتی خودای لی بی، دوایی نهوهی چهندين سال وانهی به وقتابیه کانی دهوته وهو فیزی قورنانی خویندنی دهکردن، قهدهری وابوو له ههوت سالی کۆتایی ته مه نیدا ژئی یه دهنگه کانی له کار بکهون، لهو ماوه دا کهس نهیتوانی گوئی له دهنگی بیته نهها به نامازه و چاوتیبرین نه بیته، پاشان نهخۆش کهوت و، له نهخۆشخانه کهوته سهر جینگه و له مردن نزیك بوویهوه، ههتا ئیره چیرۆکه که مان ناسایی، بهلام نهوهی مایه ی سهر سوپمان بوو، نهم پیاوهی ههوت سال بوو ژئی یه دهنگه کانی له دهست دابوو کهس گوئیستی دهنگی نه بوو لهو کاتهوه، له سنی پوژی پیش مه رگی و له سهر قه رهوئله ی نهخۆشخانه به دهنگیکی پروون و ناشکرا خه تمی قورنانی کرد، له سورته ی (الفاتحة) ه وهتا سورته ی (الناس) و، هه موو کارمه ندان گوئی یان له دهنگیان بوو، پاشان گیانی سپاردو گه رایه وه بو لای خودا^(۱).

کهواته پاداشتی هه موو چاکه یه ک ههر چاکه یه ..

(۱) له کتیبی (الجزء من جنس العمل) - به شی دووه م -.

بەرھەمی کاری چاکە و خێر

رۆژیکیان جیگیری دەسەلاتداری میسر عەلی کورپی محمد، ئیبن فوراتی بانگ کردوو، پێ ووت: مال وێران من تۆ بە کەسێکی باش نازانم و نیازی چاکەم پێت نییە، بەلام هەر کاتێک دەمەوێت دەستگیرت بکەم و دەست بەسەر مالهەتدا بگرم، شوو لەخەونددا دەتبینم و بە کۆلێریهەك رینگەم لێ دەگرت، چەندین جار لە خەون دا تۆ دەبینم و، من دەمەوێت دەستگیرت بکەم بەلام تۆ بەرگری دەکەیت، پاشان فرمان بە سەریازەکان دەکەیت بتکوژن، بەلام تۆ کۆلێریهەکت بە دەستەوہیوہ ناهێلت هیچ تیرو لێدانێک بگات بە جەستەت! سەرم

سورما لە چیرۆکی ئەم کۆلێریهە و دەمەوێت بزانی ئەمە چی یە؟ ئیبن فورات ووتی: جەنابی وەزیر، لە کاتەوہی مندالبوم دایکم هەموو شووی کۆلێریهەك لەژێر پشستی نوستنەکەمدا دادەنا، کەرۆژدەبوویوہ دەیکردە خێر، ئەمە کاری بوو هەتا کۆچی دوایی کرد، دواتر خۆم وام دەکرد و، شەوان لەژێر پشتیەکەمدا کۆلێریهەکەم دادەناو پاشان رۆژدەبوویوہ دەمکردە خێر. ئەم کارە وەزیری زۆر سەرسام کرد و پێی یووت: سوێند بە خودا لە ئەمەو بەدواوہ لەلای منموہ هیچ خراپەئەکت پێ ناگات و ئیتر بەرانبەرت نیازم پاک بوویوہو خۆشم وستییت^(۱).

به ههشت به چاکه و خیر ده برتهوه

پیاوړکی خه لکی شام هات و ووتی: پیم بلین صفوانی کورپی سلیم کامهیه،
چونکه له خهوندا بینیم ده چووه به ههشتهوه.
ووتم: به چ شتیک
ووتی: به کراسیک که سینکی پی پوشته کردوتهوه.
(له باره ی نه م کراسهوه پرسپاریان له صفوان کرد، ووتی: له شهوینکی زور ساردا، له
مزگهوت دهاته دهرهوه، پیاوړکم بینی له وسه رمایه دا بی بهرگه، منیش کراسه که ی
خوم داناو نهوم پی پوشته کردهوه)^(۱).

---

(۱) له کتیبی (صفحات مشرقه) ص ۱۷۹.

موسلمان لە ساپە و سېبەرى چاكەكەيدا

پياۋرئىك بەناۋى ئىبىن جدعان سەر گوزەشتەى خۆى دە گېرپتەۋە دەلئىت: لەپوژئىكى بەھاردا بە نىۋ حوشترەكاندا دەگەرپام، ئەو بەھارە ئەۋەندە بە پىت بوو خەرىك گوانى حوشترەكانم لە شىردا دەتەقىن، چاۋوم كەوتە سەر يەكئىك لە حوشترەكانم كە خۆشەۋىستىن سامان بوو لە لام، لە دلئى خۆمدا ووتم: ئەم حوشترە ئەكەم بەخىر و ئەيدەم بە دراۋسىكەم، زۆر نەدار و ھەزار بوو لە گەل كەمدەرەمەتىكەيدا ھەوت كچى ھەبوو، پەشۋەى حوشترەكەم گرت و لە دەرگاگەيانمدا، كاتىك دەرگاى لى كەردمەۋە پىم ووت: ئەم حوشترەم بە ديارى بۆ ھىناۋى.

خۆشحالپەكەى بە جۆرئىك بوو نەيدەزانى لە خۆشيان چى بېلى، ئىتر شىرەكەى دەخواردو شتىان پى ھەلدەگرت، خىرنكى زۆر بۆ داپەۋە. بەلام ۋەرزى ھاۋىن ھات و گەرماۋ ووشكى بە دۋاى خۆيدا ھىنا، دەشتەكەكانى ناچار كەرد كۆچ بەكەن بەدۋاى ئاۋ و لە ۋەرى زىاتر بگەرپىن، ئىبىن جدعان دەلئىت: خۆمان كۆكردەۋە لەنىۋ (دحل)^(۱) ھەكاندا بۆ ئاۋ دەگەرپاين، مەن داپەزىمە خوارمە بۆ نىۋ يەكئىك لەو چاللاۋانە تاۋەكو ئاۋ بدۆزمەۋە، لە كاتىكدا ھەرسى كۆرەكەم لە دەرەۋەى كۆنەكە چاۋەرپوان بوون، باوك وون بوو پىنگەى چۈنە دەرەۋەى نەدۆزىمەۋە، كۆرەكانى سى رۆژ چاۋەرپوان بوو، پاشان بە خۆيان ووت: لەۋانەپە وون بوو پىت لە ژىر زەۋىداۋ تىا چۈۋىت، ھەزبان لە مردنى دەكرد، چۈنكە چاۋيان بېرىۋە سامانەكەى، پاشان بە پەلە گەرپانەۋە مائەۋە سامانىان لە نىۋانىندا داپەش كەرد، پاش بەش كەردنەكە بېرىان كەوتەۋە كە باوكيان چاكتىن حوشترى كەردۋە بەخىر و داۋىەتى بە دراۋسىكەيان، چۈنە سە رى پى يان ووت: ئەو حوشترەمان پى بدەرەۋە ئەمەى تر لە جىاتى بىبە، ئەگىنا بە زۆر لىت

(۱) (دحل) چاللاۋە يان كۆن لە نىۋ زەۋى دا ئەو شوتنەت دەبات كە ناۋى تىدا كۆبۆتەۋە.

وهرده گینهوه و هیچیشته پینادهین له بری.
 دراوسنی هزار وتی: له لای باوکتان سکالا ده کم.
 ووتیان نهو مرد.

وتی: مرد، چۆن؟ له کوی مرد؟!
 ووتیان له نیو بیاباندا چووه نیو (دحل) یکهوهو نه هاته دهرهوه
 وتی: حوشره کم بیهن و، نهوهی نیویشم ناوی، به لام تنها شوینی (دحل)
 ه کم پی بلین.

کابرایان برده سهر شوینه که و لهوی جیان هیشت.

په تیکی نه ستوری له دهرهوهی (دحل) ه که بهستهوهو سهره که ی تری به دهستی
 خۆیهوه بهستهوهو چرایه کی له گهل خۆیدا برد چووه خوارهوهو له سهر سنگ
 دهخشا و شوین پی به کانی هه لده گرت هه تا گه یشته نهوشوینانه ی به گاگولکی
 دهرۆیشت و پاشان به سنگه خشی، دواتر بونی شی و قور و ناوی ده کرد لئی
 نریک بوو، له ناکاو گوئیستی ناله نالیک بوو، له سهر چاوهی دهنگه که نریکتر
 بوویهوهو به دهسته کانی له پی ده کوتا تا کو دهستی گه یشته ته پای و قورکه و
 پاشان دهستی بهر پیاره که کهوت، ته ماشای کرد هیشتا هه ناسه ده دات و زیندووه،
 هه ستایهوهو دواپی نهوهی چاوه کانی بهستهوه تا که رۆشنایی خۆرکاری لینه کات،
 دهستی کرد به راکیشانی هه مووه ولی خۆی دا تاوه کو هینایه دهرهوه و پاشان
 خورما ی پی داو، کردیه کۆلی و، هینایهوه بو ماله که ی خۆی و ژیان ی بوژایهوه
 سهرله نوئی ته مهنی بو نوسرایهوه.

دراوسنی هزار لئی ی پرسی: پیم بلین چۆن بو ماوهی یه که هه فته له ژیر زهوی
 دا مایتهوه نه مردیت؟

نیین جدعان وتی: بۆت ده گیرمهوه، سهره تا چوومه نیو (دحل) ه کهوه پاشان وون
 بووم و نه مده زانی بۆ چ لایه که دهرۆم، گه یشته ناوینک و لیم خواردهوه، به لام خۆ
 ناو به تنها بهس نه بوو، دواپی سین رۆژ برسیتی زۆری بو هینام و هیچ چاره یه کم
 نه بوو! له سهر پشت راکشام و خۆم دایه دهستی خودا، به لام ههستم ده کرد شیرنکی
 خۆش دیته ناو ده ممهوه، خۆم جولاند، به لام له بهر نهوهی زۆر تاریک بوو هیچم
 نه ده بینی تنها ههستم ده کرد قاپینک شیر له لیه کانه نریک دهنهوه پی ی تیر دهم
 و، پاشان نامییت، رۆژانه سین جار ههستم پی ده کرد، به لام دوو رۆژه لیم برابوو

نازانم ھۆکارەکی چی بوو؟
دراوسن ووتی: من ھۆکاری لیبرانەکت پین دەلیم، منداڵەکانت وایان زانی تۆ
مردوویت و هاتن و ئەو حوشرە خودا شیرى دەدا بە تۆ لى ی لە منیان سەندەو،
چونکە موسلمان لە ژێر سایەو سێبەری چاکەکانیدا یە^(١).
لەنەنەسى كوپرى مالیکەووە پەزای خودای لى بى ووتی: پیغەمبەر (صلی الله
علیه و سلم) فەرموویەتی:
(صنائع المعروف تقى مصارع السوء والافات والهلكات و أهل المعروف في الدنيا
هم أهل المعروف في الآخرة)^(٢).
وات: ((کاری چاکەى مرۆف لە شوێن کەوتنی خراپە و بەلای نەهامەتى
دەپارێزێت، وە کەسانی چاکە خوازی دنیا هەر لە دوا رۆژیشدا کەسانی چاکەکار
دەبن)).

(١) نەم چیرۆکە لە رادیۆی مەملەکتى سعودیەى عەرەبى یەو پەخش کراو بۆ کرایەو.

(٢) (صحيح، رواه الحاكم).

بەرھەمی راستگویی

پیاویکی ئەوروپی دوایی ئەوێ ئیسلامی ناسی موسلمان بوو، زۆر بە جوانی پەیرەوی ناینەکی دەکردو، شانازی بە ئیسلامەو دەکرد، لە ھەموو کردەوێکی دا راستگۆ بوو، زۆر سوور بوو لە سەر ئەوێ بەبێ شەرم و دوودلی ئیسلام بوونەکی خۆی ئاشکرا بکات.

خۆی دەگێرتەو: یەکیک لە دامەزراوە حکومیەکانی وولاتەکم پراگە یەندراوێکی بلاو کردەو، داوای فەرمانبەریان دەکرد بۆ ھەندی کار، منیش داوام پێشکەش کردو پێویست بوو چاوپێکەوتنی تاییبەت بکەم، کێرکی بۆ بە دەست ھێنانی ئەم کارە زۆر زۆر بوو، کاتیکی چوومە بەردەم ئەندامانی لیژنە، چەند پرساریکیان لی کردم، لە نێو ئەو پرسارانە دا ئەم پرسیارە بوو:

۱- مە ی دەخۆیتەو ؟

بەو پەری سەر بەرزێ و شانازی یەو وەلامم دایەو: مە ی ناخۆمەو چونکە موسلمان بووم و ناینەکم پێگەری مە ی خواردنەو دەکات.

۲- نایا دۆست و ھاوڕێ کچت ھەبە ؟

لە وەلامدا ووتم: نەخێر، چونکە ئەو ئیسلامی من ھەلمبژاردوو ئەمانە ی لەسەر ھەرام کردووم و، تەنھا ئەتوانم پە یوھندی لە گەل ھاوسەرەکم ھەبیت کە بەبێ شەریعتی خودا ھیناومە.

لە گێرانەوێکە بەردەوامە و دەلیت: کە ھاتمە دەرەو، بێ ئومید بووم لەوێ سەرکەووتوو ب، لەبەر ئەوێ ھەموو کەسە ی داوایان پێش کەش کرد بوو، بەلام ئەنجامەکی لە بەرژوھندی من بوو، من بە تەنھا وەرگیرابوم.

دەلیت: چووم بۆ لای لێرسراوی لیژنەکە و پێم ووت: لە راستیدا من ھیچ بە تەما نەبووم لەم چاوپێکەوتنە دا سەر بکەوم و کارەکە بۆ من بیت.

لێرسراوی لیژنەکە ووتی: لەبەر چی و گومانە دەبەرد ؟

ووتم: لەو باوەردابووم نێو من بێ بەش دەکەن لەو کارە بەھۆی ئەوێ لە

ئاینە کە تان لامداو، ئیسلامم ھەلبژاردوو، بەلام زۆر لەناکاو بوو بۆم کە وا من
وەرگیرام وەک لە برا مەسیحیەکانم، ناخۆ ھۆکارە کە ی چی بیئت؟!
لێپرساوی لێژنە کە ووتی: لە راستیدا پالئوراو بۆ ئەم کارە مەرج بوو کە سیکی
بە ناگاییت لە ھەموو بارەکان دا و، مێشکی لەلای خۆی بیئت، ئەو کەسە ی
مە ی دەخواتەو و سەر خۆش دەبیئت ناتوانیئت وا بیئت، لەبەر ئەوە ی تۆ بە تەنھا
ئەم مەرجەت تێدا بوو کارە کە بوو بە بەشی تۆ.
چوومە دەرەو سۆپاسی خودام دەکرد کە ھیدایەتی داوم بۆ ئەم ئیسلامە^(۱).

---

(۱) لە (من ترك شيئا لله عوضه الله خيرا منه). بە دەستکاریەو.

بہشی دووہم (بہشی غدر و ناپاکی)

پڙغہمبہری خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) دہفہرموڤت:

(لکل غادر لواء یعرف بہ یوم القیامة).

واتہ: ہہموو غدر کاری و ناپاکان بہیداخڙکیان پئ یہ پئ ی دہناسرڙنہوہ.

یہکہم: تاوان و گوناہ

دووہم: مرڙشی ستملیکراو

سئ یہم: بہشی بکوژ ہر کوشتنہوہیہ نہکمر ماوہیہکیشی پئ بچڙت

چوارہم: پھیامی مہرک

پڙنچہم: ژہر خواردم کرد و ژہر خوارد کرامہوہ.

تاوان و گوناوه

تهنھا دوو برابرېون و، له نيو کيلنگه کې باوکيان کاريان ده کرد، په کيکيان دواي هوسه رگيري چوند مندالنيکي بچووکي هه بوو، به لام نه وې تر نه گه رچي هوسه رگيري کردبوو به لام خدا هيچ نه وېه کې پي نه دابوو.

باوکيان کابرايه کې هه بوون و دهوله موند بوو، برا وه چاخ کوږه که ته ماحي کرده ميراتي براکې و، شهيتان چوه که له يوه بير له کوشتنې براکې بکاته وه و، کوشتي تاکو خوي بيته تا که ميرات گري باوکي له دوايي مردني.

باوکي کوره کې نه دېيني پرسياي له م برايه ي ده کرد، به لام وا خوي دهرخت هيچ دهرباره ي نازانيت و، له گهل باوکيدا بو برا وون بووه کې ده گه ران و کومدنيکي زور له خه لک هاوکاري کردن، پاش ماويه ک دوزيانه وه خزترابويه نيو کونه بيرنکه وه. پياواني ناسايش و پوليس بو بکوږ گه ران، به لام ماويه کې تيپري کرد و هيچ تالنيکيان ده ست نه که وت بيانگينيته تاوان بار.

باوکې جهرگ سووتا زور خه مبار و هه راسان بوو، واي لي کرد دوايي چوند مانگينک له په ژاره و غمدا سهرې نايه وه.

هه موو سامانه کې بوو به هي نم براتاوانبارهو، منداله هه تيوه کانش که وتنه ژير سينه ري مامه يانه وه، نم پياوه چوند جارنيکي تر هوسه رگيري کرد به لام خدا نه وې پي نه به خشي ليسان، نه مهش واي لنيکرد به زه يي به مندالي براکيدا بيته وه چاوديريان بکات و خه رجه کانيان بو بکات، نه وانيش خو شيان ده ويست و دوايي نه وې باوکيان به مندالي له ده ست دابوو خو يان به مامه يانه وه گرتبوو و سوکناييان پي دهات.

رؤزگار تيپري و نه خوش که ت و هه ستي کرد گه رانه وې بو لاي خدا نزيک بوته وه و ده چيته وه بهر باره گاي خوداي، دادپه روهر، تارمايي براکې ليي جيانه ده بوويه، هه موو ژياني به غم و په ژاره ته ندرابوو، ترس له هه موو کون و قوربنه کاني ژياني دا هيلانه ي ته ني بوو، هه ميشه به شي گريان بوو، شه ونيکي

نەپراۋو پۈژگارنىكى دەردەدار.

كەس و كارو برازاكانى لە دەۋرى كۆبۈۋنەۋە، بەلام ھىندە بەكول دەگريا ھەموۋيانى خستە گريان، زۆر بۆى پەرۆش بوون، دليان دايمەۋە و ئەم تۆقین و ترسەيان دەرەۋاندەۋە پى يان ووت: ئەم گريانەى بۆچى يە ؟ ترسى و تۆقىنى ناۋى تەنھا گەرمە تاۋىكەۋ نازارت پى دەگات و بە وويستى خودا بە سەلامەتى رزگار دەيىت. تۆ لە چى دەترسيت ھەموو كردهۋەكانت چاك بوون. نوژت دەکرد، پۈژ ووت دەگرت، ھەجت كرى، خىز بە ھەزاران و نەداران كرى، ئەم كارانەت ھەموو چاكەن و پروت سېى دەكەنەۋە.

بەدەم نالە و ھاۋارەۋە ۋەلامى دانەۋە: ناي ئەگەر دەزانن چىم كردهۋە و.. چىم لە ناخدا شاردۆتەۋە، تەنھا خودا پى ناگادار بوو، ئەۋە ھۆكارى ترس گريانە كەمە، چونكە شەرمەزارم لە گەرانەۋەم بۆ لاي خودا.. بەلام پىش مردنم بۆتان باس دەكەم، بەشكو خودا لە گوناھەكانم و نىۋە لىم خۆش دەبن.

بەسەرسامىەۋە و تيان: ئەو نەيىنى يە چى يە ؟ !

ۋوتى من براكەى خۆم كوشت.

واقيان ورمە ۋەك ئەۋەى دەميان بەسترايىت، پاشان ھەموۋان بەيدەك دەنگ ووتيان: ئەۋە تۆ بوويت براكەتت كوشت ؟ !

بەھسەرەت و گريانەۋە ۋوتى: بەلى، ھەموۋى بەھۆى تەماحەۋەبوو، نەمدەويست ھاۋبەشم يىت لە ميرات دا و، بەلام لەو كاتەۋە ئەم تاوانەم ئەنجام داۋە تامى ھەسانەۋە خۆشىم نەچەشتەۋە، بەتايبەتى دۋاى ئەۋەى ئەم نەخۆشىە كە تەختى كردهۋوم، لەناۋ جىگادام، لە ھەموو ساتىك دا تارماىى براكەم لەبەر دەمەدايە، نىستا من راستىەكەم پى ووتن نىۋەش چىستان پى خۆشە وام لى بكن، وويستى خودا ۋابوو كەمن پى بەش بىم لە نەۋە سەرۋەت و مالىكەى ھەر بۆ خۆتان گەرانەۋە.. برازاكانم. تكام ۋا لىم خۆش بن و بىم بوورن لەۋەى ھەر بە مندالى پى باۋكەم كرىن و دۋاۋاكارم لە خودا لىم خۆش يىت ۋبەزەى پىمدايىتەۋە. ھەموۋان لى دۋوركەۋتەۋەۋە بە تەنيا بە جىيان ھىلا، نازار بچىژىت و بنالىتى ۋلە چاۋەرۋانى دايت، ھەتا لە دۋاى مانگىك لەترس و نازار و ھەسەرەت و چاۋەرۋانى مرد^(۱).

مرۇشى ستەملىكراۋ

بازرگانىكى زۆر لە خودا ترس و بىن فىل بوو، ئاينەكەى زۆر بە جوانى پەپرە دەکرد و پۇژوۋى زۆر دەگرت، خىرو خىراتى زۆر دەکرد و خۆى لە تاوان دەپاراست و بىن خەوش بوو. لە عىراق و ئىران مالات و مانگاي دەكپرى و دەبىرد لە سوربا دەيفرۇشتەۋە.

بەلام ھەموو جارنىك بەخت ياورى نەبوو، نەمجارمىان يەكىك لە سەفەرەكانىدا كاتىك كەوتە رى و مالاتەكەى دەگوژايەۋە، لە رىنگەى بەفرىكى زۆر بارى و رىنگاكانى داخست و لەۋەرگاى نەھىشت، ھەموو مانگاكانى رەق بوونەۋە تەنھا چواردانە نەيىت، دللى بەمانەش ھەر خۆش بوو، لىرەۋ لەۋى دەگوژانەۋە بەلكو بىيانگەيەنئىتە ھەلب، لە رىنگادا رىي كەوتە لادى يەكى بچوك لەسەر رىنگاي موصل بۇ ھەلب و داي لە دەرگاى يەكىك لە مالىەكانى گونەكە، كە دەرگايان لى كردهۋە داۋاي لى كىرەن تەنھا بۇ يەك شەۋ دالەدى بدن و سبەينى سبەينى بەرەۋ لادى يەكى تر دەروات.

خاۋەن مال بە خۆشى حالىەۋەپىنشۋازى لى كىرەن مانگاكانى بۇ كىرەن گەۋرەكانى خۆى يەۋە و كاۋ ەلەفى بىن دان و، خواردنىشى دا بە ميوانەكەى، بەلام خاۋەن مال ھىچى نەمابوو، ھەموو مالاتەكانى لە سەرماكەدا مرداربوۋبوونەۋە، كشتوكالەكەى بەھۆى سەرمايەۋە تىيا چوو بوو، چونكە بارىنى بەفرەكە لەم زستانەدا درىژەى كىشابوو ۋە رىژەيەكى زۆر بارى بوو، كابرە ھاۋسەرگىرى كىرەبوو بەلام تەنھا يەك كوپرى ھەبوو، خانۋەكە تەنھا دوو ژوۋى بۇ نوستن تىدابوو، ژوورنىك بۇ خۆى و خىزانەكەى، ژوورنىكىش بۇ كوپرەكەيان.

لە داۋايى نان خواردن ھەۋانەۋە لە دەۋرى ميوانە نويەكە كۆبوونەۋە، شەۋنشىنەكى خۆشيان بەسەر بردو، قسەۋ باسى زۆر ھىتران وىران، تا خاۋەن مال تىگەيشت ميوانەكەى پارەيەكى زۆرى بىن يە.

دواتر شەۋ نشىنى كۆتايى ھات و كاتى خەۋتن ھات، ميوانەكەيان دەباۋە

له ژوروی کورپه کیهان بنوستایه، میوان له سوچیکي لای راستی ژورره کهدا راکشاو، کورپه که له لای چهپی ژورره کهدا نوست.

پاشان خاوهن مال هات و پرسپاری له میوان کرد که هیچی پیوست نی یه و، دلنیابوو له وهی شوننه کهی باشه.

خانه خوئی گه راپایه وه له ژورره کهی خوئی دا بخوئی، به لام ژنه کهی دهستی کرد به چیه کردن بوی و ووتی: کابرا تا کهی دته وئی له هه ژاری و دست کورتیه دابمیتته وه؟ .. نم میوانه چهوره و، نیمهش له هموو کهس زیاتر پیوستمان بهو مال و مانگایانه تیه تی، نیمه تا رپوژیک نانمان دست ده که وئی چه ند رپوژیک برسین، نهی چی بکهین نه گهر برسیه تی به ته واوتی به سهر گونده که ماندا بال بکیشی و نه سامانمان هیه و نه خوراک نه مپرؤ دهرفت و هلمان بؤ ره خساوه، با نم میوانه دهوله مهنده پرووت بکهینه وه و پارو مانگاکانی بؤ خومان بهین. له بهر ژیانی خومان و تاقه کورپه که مان.

خانه خوئی شهرمی لهم قسانه کرد و ووتی: چون کاری وا بکهین نه وه میوانمانه ؟! به چی پارو مانگاکانی لی بسه نین ؟! چون دهیلئت ؟!

ژنه که دلره قانه ووتی: بیکورزه فری دههینه ناو چالیک لهو دوله، کی به هه والی ده زانی ؟!

خانه خوئی زور دوو دلبوو... دلی پروای نه ده دا غه دری وا بکات.. به لام ژنه که کولی نه دا و بؤ نه وهی کابرا دوو دلپه کهی بره ویتته وه پی ی ووت: نم کارهت بؤ نه وهی نیمه له مردنیکي حتمی رزگار بکهیت و، شته پیوست و زه وره کان حرامه کان حلال ده کهن. بهم شیویه تاکو شهیتان بووه سییه میان

له کزتابی دا خاوهن مال قه ناعه تی کرد و بریاری دا میوانه که نه فوس بر بکات و هموو سامانه کهی بیات.

له دوابی نیوه شوو دابوو، دنیا له نارامیه کی زور دابوو، تاریکی بالی به سهر گونده کهدا کیشابوو، کابرا خه نجه رنکی دهرهیناو تیژی کرده وه، به رهو ژوروی کورپه کهی رویش و بی وچان ژنه کهی هانی ده دا و، له سهر نوکی پی یه کانی وورده وورده رپویش، به رهو لای شوننی نوستنی میوانه که رپویش، له بهر نه وهی تاریکیه که زور بوو دهستی کوتا تاکو ملی گرت و وهک مهرسهری بری.

پاشان رپک که وتن پیش نه وهی رپوژیتته وه پیکه وه لاشه کوزراوه که بهیننه وه دهره وه و

لە کۆل خۆیانی بکەنەو، بەلام چییان بینی تاقە کورپەکەى خۆیان سەر برى بوو. هەردووکیان لەداخ و حەسرەت هاواریان لى هەستاو، بورانەو. ئەو دەنگە و هاواریە میوان و دراوسێکیان هەژاند و تەماشایان کرد کورپى مالى کوزراو، میوان و دراوسێکان ناوی ساردیان هینا و پرژاندیان لە پیاوو ژنەکە... دواى ئەوێ هۆشیان هاتەو، گریانیکى بە کۆل دەگریان و داویان لە دراوسێکان کرد هەواڵ بەدەن بە پۆلیس، پۆلیس هات و تاوانباریان برد بەلام ئەوێ ماوە بیزانین چى لە ژوروى نوستنى کورپەکەدا روویدا وا لە جینگەى نوستنهکە گۆردران؟!

لە راستیدا دواى ئەوێ باوکە رویشت و دلنیاوو لە شوئنهکانیان، کورپەکە خەوى لى نەدەکەوت و دووبارە لە گەل میوانەکە کەوتنەو قسەکردن و، قسەکانیان هیندە گەرم و گورپ و خۆش بوو زۆرى برد، هەتا کورپەکە خەو برديهو و لەسەر جینگای میوانەکە خەوى لىکەوت، میوانەکە دلێ نەهات هەلى بسینیت لەبەر ئەوێ داپۆشى و، چوو سەر جینگای کورپەکە نوست.. بەلام کاتیک هاتە ژوروهو دلنیاوو، کەوا هەر یەکیکیان لە کوێ دا نوستوون، وویستی میوانەکە سەربرى بەلام کورپەکەى خۆى سەربرى، خاوەن مالى میوانەکەى وویست بەلام خودا کورپەکەى وویست، دراوسێکانى کورپە جوانە مەرگەکیان ناشت و، باوکەکەیش چوو سووچى زیندان^(۱).

(۱) چیرۆکى ((الانسان المظلوم)) لە کتیبى (عدالة السماء) ل ۳۳ و ۳۴ و ۳۵ و ۳۶

بەشى بگوز ھەرگوشتنەۋەيە لەگەر چى ماۋەبەكيشى پى بچىت

جەستەي پاسەۋاننىك لە خوتنى خۆيدا گەۋزابوو پۆليس گەيشتە سەرى و،
ژنەكەي بە پەت بەسرابوبەۋە و چەند چەقۇيەك لە ھەندى بەشى جەستەي درابوو،
بەخىزايى گەيەندرايە يەكىك لە نەخۇشخانەكان و لە نىۋ ژيان و مردن دابوو.
پياۋانى ناسايش ھەموو ھەۋلىكى خۆيان چىر كەردەۋە تاكو تاۋانبار دەستگىر بىكەن،
بەلام لىكۆلىنەۋەكان ھىچيان دەرئەدەخست، ماۋەيەك تىپەرى ھىچ ئەنجامىكى
نەبوو، دوايى ھەۋلىكى زۆر و ماندووبوون چەند دلۇپە خوتنىكى مەيىۋويان
لەلاي ژوورى يەكىك لە كرىكارەكانى ئەو شوتنەي كابرأ پاسەۋانى بوو دۆزىۋەو
خستىانە ژىر چاۋدېرى وورد.

ژنى كوژراۋ دەستى بەچاك بوونەۋەكردو، پياۋانى پۆليس لىكۆلىنەۋەيان لەگەل
دا كرد، بەلام ھىچيان لە قسەكانى دەست نەكەوت، چونكە دەيووت كەسانىكى
نەناسراۋ ھىرشىيان كەردۆتە سەر ژوورەكەيان و داۋايان لە مېردەكەي پارەيان پى
بدات، بەلام دوايى ئەۋەي رەتى كەردۆتەۋە ئەۋەيان كوۋشتوۋە و ئەميان بەستۆتەۋە
و برىنداريان كەردوۋە و رايان كەردوۋە، لەبەر تارىكى كەسيان ناساستەۋە.
پۆليس ناچار ئەو پياۋەي گومانىيان لىدەكرد دەستگىريان كرد، بەلام كرىكارەكە
نكۆلى لەم كارە كەردو بەلكەي بەھىزش نەبوو تاۋانەكەي بەسەردا ساغ بىكاتەۋە،
لەبەر ئەم ھۆكارە نازادىيان كرد، بەلام پياۋانى پۆليس خستىانە ژىر چاۋدېرى
بەردەۋامەۋە و، ھەموو جوۋلە و ھەنگاۋنىكيان خستە ژىر چاۋدېرى.

پۆلىكىيان تاۋانبار خۆي كرد بە گازىنۆ يەكدا و پياۋانى پۆلىشىش چاۋدېرىيان
دەكرد، پىش ئەۋەي پۆلىسەكانى بە دوايى دا بچنە نىۋ گازىنۆ كەۋە لەناكار
دەمەقالى و شەرىك لە نىۋان ئەۋانەي لە گازىنۆكەدا بوون پوۋيدا، ھەراۋ يىنەو
بەردەي زۆرى لىك كەوتەۋە، پۆليس بۆ زانىنى ھۆكارى ھەراكەو دامركاندەۋەي
چوونە ژوورەۋە، بەلام ئەۋە چاۋەپروان نەكراۋبوو جەستەيەك خەلتانى خوتن بوۋبوو
لەسەر زەۋى گازىنۆ كە كەوتىبوو، كەلى نرىك بوونەۋە كابرأ تاۋانبارەو، لەۋە

سهیرتر نهوه بوو به ههمان شیوهی پاسهوانه که مرد بوو، بههوی یه کیک له شوشه شکاوه کان چووبوبه ملی دا، به ههمان شیوهی کابرای پاسهوان له ههمووی سهیرتر نهوه بوو، نم تاوانباره هیچ په یوهندی بهم شهره ونه بوو. دواپی مردنی کابرای کرینکار ژنه که دانی نا به ودا که وا له گهل نم پیاو ودا په یوهندی ناشرعی هه بووه و، پاش نهوهی پاسهوانه که به کرینکاره که ی زانیووه کرینکاره که به شوشه یه کی مهی لی ی داوه و کوشتویه تی، پاشان له گهل کرینکاره که رنکه وتوون که چند چه قویه کی لی بدات بیبه ستیته وه تاوه کو گومان له هه ردوکیان دووریکه ویتته وه و، نم ریوایه ته یان دروست کردووه که بو پؤلیس بیگیرنه وه که وا نه ناسراوه داویانه به سه ریانداو میژده که یان کوشتووه، نم به ستوته وهو برینداریان کردووه، هوکاری بیج دهنگ بوونی ژنه که دان نه نانی به تاوانه که دا نه وه بوو له لایه که ده ترسا له نابروو چوونی بهو په یوهندی هه یبوو، له لایه کی تریشه وه نه گهر دانی بنایه به تاوانه که یدا کابرا دهیکوشته وه له بهر نهوهی ناشکرای کردبوو^(۱).

(۱) جریده (الابناء) ژماره ی (۶۹۸۳)، پاشکو، به دهستکاریهوه

بەيامى مەرگ

أحمد كورى گولون لە پاكى و داۋىن پاكى خوش گوزمراىدا پەرومردەكرا، لە گەل خويندنى قورئان دەنگى زۆر خوش بوو، ابن عساكر دەگىرتتەۋە لە ھەندى لە گەورە پياۋانى مىسرەۋە كەوا: گولون باوكى راستەقىنەى نەبوو، بەلكو لەبەر دىندارى و دەنگ خوشىەكەى بۆ قورئان خويندنى و بەرپىزو رىك وپىكى ھەر لە مندالىەۋە ھەلىگرتبويەۋە.

رۇژىكىان گولون بە كارىكى پىويست دەينىرئت بۆ (دار الامارة) ەكەى تابۆى يىنىت، أحمد دەچىت و، لەوى يەكىك لە ئافرەتە پاۋانەكانى (جارىەكانى) گولون دەينى لە گەل خزمەتكارىكدا خەرىكى كارىكى خراب و زىنان، ئەحمەد زۆر بە خىزايى پىويستىەكەى گولون ى ھەلگرت و بە پەلە گەراپەۋە بۆلاى، ھىچ سەبارەت بە ژن و خزمەتكارەكەى نەگىراپەۋە لەۋەى بىنى بووى، بەلام ژنەكە وا گومانى دەبرد ھەۋالى بە گولون داۋە، بۆيە ھاتە خزمەتى گولون و سكالاي لە ئەحمەد كرد و ووتى: ئىستا ئەحمەد ھاتە فلان شوپن پەلامارى دام و داۋاى خراپەى لىكردم و، گەراپەۋە بۆ كۆشكەكەى خۆى.

گولون دللى كرمى كرد لە ئەحمەد و پىن واپوو ژنەكە راست دەكات، بە خىزايى ئەحمەدى بانگ كرد نامەيەكى داپەو مۆرى خۆى لىداۋ نارديە لاي ھەندى لە ئەميرەكان، سەبارەت بە قسەكانى ژنەكەى ھىچى لە گەلدا باس نەكرد، لە نامەكەدا نوسرابوو ((ھەر كاتىك ھەلگىرى نامە گەيشتە لات دەست بە جى سەرى پەپرئنەۋ سەرەكەى بۆم رەۋانە بكە))

ئەحمەد بە دل سافىەكەى خۆيەۋە نامەى ھەلگرتوو، نەيدەزانى چى تىدا نوسراۋە، لە كاتى رۆيشتنىدا گەيشت بەو جارىەيەو، بانگى كرد.

ئەحمەد ووتى: من سەر قالى گەياندىنى ئەو نامەيە بە يەكىك لە ئەميرەكان. جارىەكە فىلى بۆ كورەى ھەزار دانابويەۋە دەيوست لەلاى خۆى بەندى بكات و پاشان نامە بنىرئت بۆ گولون تاۋەكو قسەى خۆى بسەلمىنى، لەبەر ئەۋەى ئەحمەدى گرت نامەكەى گولون ى پادشاى لى ۋەرگرت و داى بەو

خزمەتکارەى پىشتەر لە گەلیدا راي بوارد بوو رۆيشت بە نامەكەوہ بۆ لای ئەمير كاتيك ئەمير نامەى كردهوہ يەكسەر سەرى خزمەتكارى پەراندو سەرەكەى ناردەوہ بۆ پادشا، بەلام پادشا سەرى سورمابوو لەوہى بۆچى ئەم، ووتى: ئەى كوا ئەحمەد؟ هينايان بۆ لای و، پى ووت پىم بلێ بزەنم لە لای من چوويتە دەرەوہ چيت بە سەر هات؟ هەمووى بۆ گىرايەوہ.

كاتيك جار يەكە بيستى سەرى خزمەتكارەكەى هاتۆتەوہ بۆ لای پاشا وای زانى كارەكەى لى ئاشكرا بوو و، وای زانى پاشا لىكۆلينەوہى لە كارەكەى كردوہ، بۆيە بە خىرايى چووە لای پادشا و داوای لىبوردن و لىخۆشبوون كرد و، دانى نا بە هەموو شتىكداكە كردبووى لە گەل خزمەتكارەكە و پاكي ئەحمەد ئاشكرا بوو لەو بووختانەى بۆى كرابوو، زياتر لە لای پادشا بەرپزتر بوو، وەسيەتى كرد لەدوايى خۆى بيكاتە جىگرەوہ⁽¹⁾.

ژهر خواردم کرد، ژهر خواردیان کردم

نهبو مظفر یحیی ی کورپی محمد کورپی هبیره ی شیبانی دوری عیراقی
 حهنبهلی وهزیرو پیشه‌وایه‌کی دادوهر و دهسته راستی خه‌لافهت بوو، خاوهنی زۆر
 کتیب بوو.

زهه‌ببی ده‌لیت: کتیبکی هه‌یه له (الافصاح عن معانی الصحاح) تییدا شهرحی
 هه‌ردوو صحیحی بوخاری و موسلمی کردووه له ده‌به‌رگ دا، کتیبی (العبادات)
 داناوه له‌سه‌ر مه‌زه‌ببی نیمامی أحمد، هه‌روه‌ها به‌ شیعر ده‌ریاره‌ی (مقصود
 و ممدود) نویسووه، هه‌روه‌ها ده‌ریاره‌ی زانستی خو‌شنووسی و، پوخته‌یه‌کی
 ده‌ریاره‌ی کتیبه‌که‌ی ((اصلاح المنطق)) ی نیبن سکیت نویسووه.

له‌شوی سیازده‌ی جه‌مادی یه‌که‌مدا و، له‌سالی ۵۶۰ دا، له‌کاتی پارشیودا
 هه‌ستار پشایه‌وه، نیبن پشاده‌ی پزیشکیان هینایه‌ سه‌ری و شتیکی پندا، ده‌لین:
 ژهر خواردی کردو پچ ی مرد.

پاشان دوا‌ی شه‌ش مانگ نه‌م پزیشکه ژهر خوارد کراو، له‌به‌ر خو‌یه‌وه ده‌یوت:
 ژهر خواردم کرد و ژهر خوارد کرامه‌وه، پاشان مرد.

نه‌م زانا پایه‌ داره‌ی باسما‌ن کرد شو‌ننه‌واری ژهر خوارد کردن له‌سه‌ر جه‌سته‌و ده‌م
 و چاوی ده‌رکه‌وت و، ته‌رمه‌که‌ی برا بو مزگه‌وتی (القصر) و خه‌لکیکی نه‌وه‌نده
 زۆر له‌گه‌لیدا پو‌یشت پیشتر نه‌بینرا بوو، که‌سانیکی زۆریش به‌ حه‌سره‌ت بوون
 بو‌ی فرمیسک و نه‌سرینیان هه‌لده‌وه‌راند بو هه‌موو نه‌و کاره‌ چاکانه‌ی ده‌یکرد له
 چاکه و دادوهری، شاعیرانی نه‌و کاته به‌ هو‌نراوه‌کانیان لاواندیانه‌وه^(۱).

بەشى سئ يەم: (سوو خواردن)

خوای گهوره ده فەرموویت:

﴿ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴾ ﴿٢٧٩﴾ (١)

پێغه مبهری خودا ده فەرموویت (صلی الله علیه و سلم):

((الربا سبعون حوبا، اخرها ان ينكح الرجل أمه)) (٢)

(سوو دهفتا، به شه كوئا دانه يانه يان ئه وه يه كه سيك دا يكي خوای
ماره ده كات)

به كه م: خودا سوو له ره كه وه هه لده كه ئشیت (سوو سامان به فیرۆده دات)

دووهم: جهنگ له كهل خودا بهر پا كردن

سئ يەم: ئه نجامی رژدی

---

(١) سورة البقرة: آية ٢٧٨ و ٢٧٩.

(٢) ابن ماجة زيوايه تي كردووه، الالباني به (صحيح) ي داناه.

خودا سوو له ره گهوه هه لده كيشيت (سوو سامان به فيرؤ دهات)

به ههژارى ژيام، له نيوان باوكيكي كرئكار و دايككي كاره كهر دا، پاشماوهى خوراكامان ده خواردو، كوئهى مالا نم ده پوشي، كاتيك گه وره بووم گه يشمه ته مهنى هه رزه كارى دايكه باوكم ده ريانكردم، بو چى نا! خو من بارئكى گرانم به سه ريانه وه.

منيش وازم له يهينان و پرووم له شارىكى تر كرد كه س نه يده ناسيم، ناوه كهى خو م گؤرى، به لام ناوى باوكم نه گؤرى، بوومه كارگوزارى قوتابخانه يهك، هه ميشه له لايه كى په نجه رى پؤله كان راده وه ستام، نه وهى مامؤستا پى دى دهوتن گؤرم لى ده گرت، فيرى نوسين و خوئندن بووم و، به شدارى تاقي كردنه وه كانى سه ره تايم كردو ده رچووم، پاشان به رده وام بووم تا وه كو ناماده يشم به سه ركه ووتوى برى، پاشان گه رامه وه بو شاره كهى خو م، به لام دايك و باوكم مرده بوون و، كه سم له براو خوشكه كانم نه ناسيه وه، كاريم ده ست كه وت و له ويه كه مئه له هاو رپيه كى ناسى هه موو خراپه و كارئكى ئابروو به رانه يان ليوه فير بووم، بووم به كه سيكى ده ست بلاو، به جو ريك واى لى كردم قهرز به سووى زياده وه وه رى گرم به شتويه كى سالانه له كو تاييدا سووه كهى دوونه وه ندهى پاره كهى وه رمگرتبوو لى دهات.

له ميانهى ئەم كارانه دا وام لى هات خانوه كهى خو م و هاوسه ره دوو گيانه كه مى تيدا ده ژيا به ناچارى بيفروشم و قهرزو سووه كانى لى بده مه وه، ته نها پاره يه كى كه م نه بى بو م مايه وه، كه ته نها به شى خه رجى دوو مانگى ده كرد.

دوايى بير كردنه ويه كى قوول بريارم دا چيتر قهرز له سوودره كان نه كه م، به لو خو م سوو بده م به وانهى خاوه ن پيدا ويستى زور زه روورن.

دهستم به م كاره كرد به و پاره كه مه و، په هه نم وه رده گرت له برى زه مانى قهرز دانه وه كه دا. ته نها له ماوهى دوو سال كه متر دا سامانيكى زورم ده ست كه وت و، توانيم خانويه كى گه وره تر بكرم و ژنيكى نويم هينا بازار گانيه كه م فراوانتر كرد و، دوكانيكم وه ك سرافى كرده وه و دواتر وهك داها ت سه رچاوهى بژيوى،

به لّام کاری سهره کیم قهرزدان بوو به سوو. بووم به خاوهن سامانیکي بیج شومار و له هه ژارنکی قهرزاروه که قهرزم له دهوله مهندان ده کرد، من قهرزم ده دا و، خودا کوپ و کچیکي تری بیج دام. پوژیکیان یه کیک له وانهی مامه له ی له گه لّ ده کردین داوایی شمه کیکي لی کرد و به یه کیک له باره لگره کانمدا بووم نارد، به لّام ژیان هه روا ناییت خودا بووسه بووسر پیچی کاران دادنه ییت، له ریگه دا باره لگره که وهر گه را کوپه که م تیاچوو و شمه کانمان له ده ست داو ته نها شوفیره که به شیویه کی سهر سوپه یینه رزگاری بوو، دایکی کوپه که م له خه م و په ژاره ی بو سووتانی جه رگه که ی و جوانه مهرگ بوونی پوله که ی پاشماو یه ک مرد. داوایی چه ند پوژیک به سهر نه م رووداوه دا ناگرنکی زور گه وره له یه کیک له کوگا کانم به ربوو نیوه ی سامانه که م تیایدا سووتا له گه لّ یه کیک له کوپه کانم. داوایی نه م رووداوه کچه که م که ماره کرابوو ته باغی داگیرساندبوو زه یته که له نیو تاوه که دا گری گرتبوو کچه که م ناگری تیج به ربوو بوو، له کو تاییدا توشی نیفلیجی بوو. رووداوه کان به داوایی یه کدا هاتن نه مده توانی پیشی بگرم، به لّام نیستا ده زانم هه ر که سیکن سوو بخوات و نه و پارانه به و شیویه کو بکاته وه ده ییت باجی کاره که ی بدات و، نزای نه و سته ملیکراوانه ی لیج گه را ده ییت که ماله که یان لیج زهوت ده کات^(۱).

خودا هه میسه له بووسه دایه و چاودیری بوو نه وانه ی سته مکارن ده کات و، سوو خور شه ری له گه لّ خودا به رپا کردوه بویه کو تاییه که ی به نازارده ییت نه گه ر چی ماویه کی زوری شی بیج بچیت.

جەنگ لەگەڵ خودا بەرپاکردن

زۆرینەى خەلك خەون بە دەولەمەند بوون دەبینیت، بۆ هێنانە دى ئەم خەونە چەندەها رینگا هەیه مەرۆف بیگرته بەر، کاسبى حەلال بەو شێویەى کە خودا و پێغەمبەرەكەى فەرمان دەکەن مەرۆف دەگەیهنیت بەو خەونە بەرەكەتى خۆى دەپژینى بەسەر دا و خاوەنەكەى پارێزراو دەکەن.

بەلام زۆر کەس بە دواى قازانجى زۆر خێرادایە، لەبەر ئەمە رینگای شەرعى و ناشەرعى دەگرته بەر، گرنگ ئەویە سامان کۆ بکاتەو و، لەپڕى بییت بە کورپى، رینگای تەماح بەر چاوتەنگى و خۆشەویستى دونیا دەست بەسەر هەموو هەستەکانیدا دەگریت، نابینى و نایبىستى تەنها پارو چەكى بانك، تاکە بىر و بىرکردنەوى کۆکردنەوى سامانە لە هەر شوێنیکەو بییت.

خاوەنى ئەم چیرۆکەمان یەکیکە لەوانەى بە دواى سامان دا هەلپەیهتى و ڕا دەکات، بەم شێویە باسى دەکەین کۆتایىهەكەیتى:

فەرمانبەرىکە خودا داهاىتیهكى مانگانەى پىج بەخشى بوو، بە زیادەو بەشى خەرچى مانگانەكەى دەکرد و لىشى دەمايهو، خودا بەرەكەتى بۆ تى کردبوو. بەلام سروشتى مەرۆف وایە مەگەر تەنها کاتیک خۆلى بەسەر دا دەکریت تەماحى دا بمرکینیتەو تىرى بکات، ئەو لەمە زیاترى دەویست و رینگاکانى حەرام هەمووى دەوریان داوو، هەموو تەلەو داو بوو لایەن بانقەکانى سوووه لەبەر چاویان جوان دەکرد و دەیانرازاندهو، لەراستیدا کۆمەلگا بەم کارانە تەندراوه و لە هەموو لایەكەو دەوریان داوه و مامەلە بەسوو خواردن و وەرگرتنى دەکەن مەگەر خودا ڕەحمى پىج بکات. لە دلئى خۆیدا ووتى چى لەو خەلكەكەمتره، با ئەمیش بازرگانى بکات و وەکو خەلك بییتە خاوەن پارە لە بانقدا و، بە تەواوتى ئەم بىرۆکە لەلای گەلألە بوو، کارەكەى زۆر ئاسانە بە پارەى مانگانەكەى بخاتە یەکیک لە بانكەکانى سوووه و پاشان دشمەندنەدى یان زیاتر وەردهگرتهو، بە پێهەكەنى خۆى خۆى خستە نێو داوهكەو بە ئاسانى و پىج ماندوووبوون بوو بە نیچىریان، بە دلئىكى زۆر خۆش و کراوه وە لە بانقدا هاتە دەرەو، چونکە ئیستا پارەیهكى لە بانقدا هەیه

و سەرمایە تاهەکو بازرگانیه کە ی پێ دەست پێ بکات. یه کینک له هاورپێکانی ئەم کارە ی بەر گوی کەوت بە خێرای چوو بو لای و پێ ووت: براکەم من تۆ باش دەناسم، کابرایەکی چاکەکاری و سۆپاس بو خودا مانگانە کەت سەر و زیادەتە، بۆچی بەلای هەرامدا دەچیت و، خۆت دەخەیتە ژێر باری قەرزهو؟! نازیزە کەم ئەم کارە ی تۆ کردووتە هەرامە و سەر نەجامە کە ی له دنیا و دواوژدا باش نی یە و تیا دەچیت، هاورپێکە ی زۆری پێ ووت و ئەم نەبیست، ناموژگاریەکانی هیچ سوودێکی نەبوو.

دەستی کرد بە جێ بە جێ کردنی پرۆژە کە ی و ئوتۆمبیلی بە کارهاتوی له ئەلمانیا کړی و پاشان بینیرتت بو بیروت تاهەکو چاک بکرتەو بو بیرازنیتتەو و، پاشان بەهۆی دوو ئوتۆمبیلە ی بار هەلگرهه ئوتۆمبیل بیگەیه نیتتە کویت و بیفرۆشیتتەو، بەلام لەسەر زهوی سعودیه یه کینک له ئوتۆمبیلە گەرەکان وەرگەر او ئەو ی تریان نەیتوانی راییگرتت و دایەو بەمە ی تردا، هەر لەسەرەتای کارە کە ی دا هەموو ئوتۆمبیلەکانی تێک شکان و یه کینکی ساغی تیا نەماو، شوفیرەکانیش بە وویستی خودا رزگاریان بوو گەرانهو بو وولاتە کە ی خۆیان. ئەم هەواله گەیشتە بە خاوەنە کە یان، دلێ پرپوو له هەسرت و داخ و هەناسە ی سارد، لەلایە کەو هەموو مال و سامانی تیدا چوو لەنیو بیاباندا و بووبە تۆزو بابردنی، تۆزو بابردنی لەم لایشەو دەبیت چەند قات بداتەو بە بانق و، کارە کە ی تەنها مال وێرانی لێ دروتنە کرد و، دوا یی ئەو ی ژیا نینکی خۆشی هەبوو، بوو بە هەژارنکی یی ئومید و کۆمەلێک قەرز کەوتە سەر ملی و بوو بە قەرزنکی یی برانەو رزگار بوونی نەبوو لێ ی، ئەمە بارودۆخی دنیا بوو خوداش زانایە بوو دنیا کە ی تری^(۱).

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۲۷۸﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۗ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ زُؤُوسٌ ءَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ﴾^(۲)

(۱) ئەم چیرۆکە بەرێز (سالم بن سلیمان الخشان) گێرایەو، کە کەسی نزیک ی خاوەن چیرۆکە کە یە.
(۲) سورة البقرة: آیه (۲۷۸ و ۲۷۹)

نەجاسى رۇدى

پياۋنىكى پىر دراوسىمان بوو، نە ھاوسەر نە خزم و كەس و نە ناسياۋى نەبوو، پياۋنىكى زۆر رۇدو بەر چاۋ تەنگ بوو، خەمى سەرەتاۋ كۆتاي بەس كۆكردنەۋە سامان و ھەلگرتنى بوو، دوكانى دروست كوردنى نەعلى ھەبوو بەلام رۇزىكىيان دوكانى نەكردەۋە.

منىش دواى چەند رۇزىك و لەدواى نوتى عىشا چووم بۇ ھەۋال پىرسىنى و، پالم بە دەرگاگەيەۋە نا ھاوارم دەكرد نەى فلان....۰

رپەرى بە ھەموو دەنگى خۆى ۋەلامەى دايەۋە: چىت دەۋى ؟

ۋوتم: ھاتووم بۇ ھەۋال پىرسىنت چەند رۇزىكە دوكانەكەت نەكردۆتەۋە.

دەرى كردم زۆرىش ھاۋارى كرد بە سەرم دا و، ۋاى دەرخت پىۋىستى بە كەس نى يە، بەلام ۋوتم توۋشى شتىك بوۋىت، بۇچى نەچمەۋە بۇ لاي بزائم چ باسە ؟ نەمجارمىيان بەدزىەۋە چوومە ژوورۋە ھەستى پىچ نەكردم، دەرۋانم كۆمەلىك لىرەى زۆرى لەبەردەمى خۆيدا داناۋە و ئەۋەند بىرقەدار بوو شەرى لەگەل رۋوناكى گلوپەكاندا دەكرد، لەۋلايشەۋە قاپنىكى داناۋو پىر لە رۆنى زەيت، پاشان لەگەل لىرەكاندا دەئاخافت و پىچ دەۋتن: خۆشەۋىستەكانم، چاكتىر شتەكانى ژيانم خۆ من ژيانى خۆم لە پىناۋى ئىۋەدا تەۋاۋ كرددۋە، چۆن جىتان دەھىلم ؟ پىۋىستە لەگەل خۆمدا بتان بەمە گۆرۋە، پىكەۋە بە خاك بسپىردىن، پاشان دانە دانە لىرەكانى دەكردە بە زەيتەكەدا و قوتى دەدا، دواى ھەر يەكىكىيان دەكۆكى ھەندىك لە نازارى ھىدەناۋى و پاشان بەردەۋام دەبوۋىەۋە، منىش لەكەلىنىكەۋە لىمى دەرۋانى. بە خۆم ۋوتم: نەى رۇدى بەخىل كەسى دەستى بەو سامانەى تۆ ناگات خۆم نەپىت، بە نەسپاى لە مالكەى ھاتمە دەرۋە و دەرگاگەم لە دواى خۆمدا داخست و رۇىشتم بەو ھىۋايەى كەس بەم كارەى نەزانىت و پىت بە بەشى خۆم.

دواى سى رۇز چوومەۋە سەرى و سەيرم كرد مردوۋو لە جىگاگەيدا رەق بوۋە، ھەۋالم بە خەلكدا و شوۋشتيان و ھەلىانگرت بۇ سەر قەبران، بەلام سەريان سورما بوو لە لاۋازى جەستەى كابرا بەلام بۇ ئەۋەندە قورسە، ئەۋان نەياندەزانى چەند

لیره ی قوت داوو له سکیدایه.

له دوايي به خاک سپاردنی ناماژو نیشانه یه کم له سهر گوره که ی دا تاوه کو دواتر بیدوزمه وه، له نیو شهودا به پاچیکه وه چووم و دهستم کرد به هه لدانه وه گوره که ی و خیرا خیرا ته ماشای دهوروبهرم ده کرد نه وه ک یه کیک بمبینیت، پاشان گه ی شتمه به رده که ی سهر دهم و چاوی و، به چه قو کفنه که ییم دراند و، پاشان سکیم هه لدری، لیره کان له بهر پو شنایی مانگ دا وه ک مهرجان دهریسکانه وه، دهستم برد هه لیبگرم به لام وه ک پشکو گرم بوو، له تاو نازار لیرهم له بیر نه ما فریم دا و دهستم کرد به هاوار کردن، گوره که م به بهرد و پاشان به خو ل داپوشیه وه، به را کردن هه لدهاتم و هاوارم ده کرد و، به ههر حال خو م کرد به مال و کردم به نیو ناوی ساردا به شکم نهو گهرمیه ی کم بیتمه، سالانیک ی زوره ماوه ماوه نه م پیوه دانه نازاره که ی سهر هه لدانه اته^(۱).

﴿وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا ينفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يُخْمَلُ عَلَيْهَا فِي نَارٍ جَهَنَّمَ فُتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٥﴾﴾^(۲).

(۱) نه م چیرۆکه یه کیک له ناو داره به پرتزه کان گیارویانه ته وه، له زاری نهو که سه ی بو ی گیاره ته وه رووداوه کان له سعودیا وه روویان دابوو.
(۲) سورة التوبة: آية ۳۴ و ۳۵.

بەشى چوارەم: ياخى بوون لە داىك و باوك

خوای گەوره دەفەرموویت:

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۗ إِنَّمَا يُبَلِّغُنَّ عِنْدَكَ
الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أٰفٍ وَلَا نَهْرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا
كَرِيمًا ۝﴾^(۱).

لە ئەنەسى كۆرى مالىكەوه رەزامەندى خودای لىي بیئت دەلیت: پیغمبەر
(صلی الله علیه و سلم) فەرمووویەتی:

((بابان معجلان عقوبتہما فی الدنيا البغی والعقوق))^(۲).

(دوو مەسەلە ھەن سزاكەیان خێراترە لە گوناھەكانى تر و لە دونیادا
دیتەدى ئەویش: زۆردارى لەگەل داوین پیسی و یاخى بوون لە داىك
(و باوك)

یەكەم: دوو تاوانەكەى سزاكەیان خێرا دیتەوهری
دووهم: ھەك خۆی.

سێ یەم: دونیا و دوارۆژی دۆراند.

چوارەم: نزاكەى (ئەبو منازل)

پێنچەم: سەرئەنجامى نچیرەى كچی ساكرون.

---

(۱) سورة الاسراء: آية ۲۳.

(۲) حاكم له مستدرک زبایەتی کردووه و، ئەلبانی بە صحیح دایناوه.

دوو تاوانەکی سزاكەیان خیرا دیتەو ڕێ

ئەم چیرۆکە ئەو بەرپرسی دلرەقی نەوەکان و یاخی بوونیان دەر دەخات و، بۆیە وا پێویست دەکات پیش روژی دوايي لەم ددونیایەدا سزاكەیی وەر بگریت.

باوکەیی بەستەزمان بە هەول و کۆششێکی زۆر و ئارەق ڕشتن سامانەکی کۆکردبوویەو و بازرگانێ دەکرد، مندالی ناردە زانکۆ بەو هیوایی وەك خۆی بەژیانەو ماندوو و شەكەت نەیی و بەسێتەو، بەلام دەسكە گۆلی کورپەکی ئەو بوو دەیویست کچێکی هاوڕێ بکاتە هاوسەری زۆری لە باوکی دەکرد پازی بیت و بۆی بخوازی، بەلام باوکەیی بە ئەزمون کچەیی دەناسی چەند سیفاتی خرابی هەییە و دەرسا ئەو هاوسەر گیرە سەرنەکەوتوو بیت و زبانی هەیی.

بەلام دوايي ئەو هی کورپەکی زۆر سوور بوو لەسەر بریارەکی و زۆری لی کرد، ناچار ملی دابو داواکی، پاشان داوای لەباوکی کرد خانووییەکی بو بکری، بەلام باوکەیی بەستەزمان حەزی بە دوورکەوتنەو هی تاقانەکی نەدەکرد لەبەر ئەو هی پێشنیاری کرد خانووییەکی زۆر گەورە بکری و دوو نەوم بیت، دایک و باوک لە خوارەو، بوک و زاوای تازه لەسەرەو بن، بە پێشنیاری کە رازی بوون، هەموویان پیکەو چوونە ناو خانووی نوێ، ئەو نەو نەبرد پیرە دایک کۆچی دوايي کرد و پیرە پیاو بەیی ناز لە دوايي بە جیما، لە حەفتاکانی تەمەنیدا بوو کەس نەبوو خزمەتی بکات و کارەکانی و پێویستەکانی بو جی بە جی بکات، ئەگەر جارو بار پاشماو هی خۆراکەکانی خۆی ئەژنەکی فری بدایەتە بەر دەم باوکی، وەکو چۆن بو نازەلی فری بدات، مالی پیرە باوک پربوو لە زیل و پیسی، بەیی ئەو هی کەس هەیی بۆی پاک بکاتەو، دەردو نەخۆشی لە دەوری کۆبوونەو لە کورپەکی دەپارایەو بیباتە لای پزیشکی بەلام کورپی یاخی وەلامی هەر نەخیر بوو، لەسەر ووی ئەو شەو هەمیشە ژنەکی هانی دەدا کەوا پیرە باوک دەر بکات و بە ئاسانی دەست بەسەر هەموو سامانەکانی دا بگری.

بەو ئەو نەو ستا خزمەتی نەکات، بەلکو لەشەوێکی زۆر سارد دا هەلی کوتایە سەر پیرە پیاو، نوزەیی لی برابر و مەگەر گوی بیستی کۆکەکانی ببووتایە،

تاجەستە لاوازه‌کە‌ی سوتاندبوو خەریک بوو کەرت کەرتی دەکرد، بۆنی چلکی له جله‌کانی رۆژه‌ پێیه‌ک ده‌هات چونکه له‌مانگ زیاتر بوو نه‌گوردرابوو، نەم کورپه‌ یاخیه‌ به‌م کاره‌ ناشیرینه‌یه‌وه نه‌هه‌ستا به‌لکو له‌دوای نه‌وه‌ی هه‌رچی جینیو قسه‌ی ناشیرینه‌ سوکایه‌تیه‌ به‌ باوکی کرد، له‌ به‌تانیه‌کی لولداو بردی فرییدا. کاتی‌ک خه‌لک له‌ نوێژی به‌یانی هاتنه‌ دهره‌وه‌، چاویان به‌ به‌تانیه‌ک کهوت جه‌سته‌یه‌کی له‌ نیو دایه‌، ته‌نها له‌ نسکه‌ په‌یکه‌ر ده‌چیت و، له‌ سه‌رما له‌به‌ر بارانه‌که‌ به‌ستویه‌تی، کاتی‌ک که‌ وویستیان فریای بکه‌ونه‌ به‌تانیه‌که‌یان هه‌ل‌دایه‌وه‌ خوێن له‌ لوتی هاتبوو، له‌سه‌ر سمیله‌ی به‌ستبووی و تازه‌ی کار له‌ کارتزازبوو، هه‌ناسه‌ی لیج برابوو.

دوای نه‌وه‌ی هه‌وال درا به‌ پۆلیس و لیکۆلینه‌وه‌ له‌ بابه‌ته‌که‌ کرا، تاوان بار به‌ که‌له‌پچه‌ کراوی براهه‌ شوینی لیکۆلینه‌وه‌. دواتر دادگا حکومی بیست سالی به‌سه‌ر به‌ند کردنی به‌سه‌ر دا بری، له‌و کاته‌دا ژنه‌که‌ی دوو گیان بوو له‌ مانگی یه‌که‌می دا.

دوای نه‌وه‌ی ماوه‌ی زیندانی کردنه‌که‌ی به‌سه‌ر برد، ژنه‌که‌ی وویستی کورپه‌که‌ی بۆ بکاته‌ دیارنکی له‌ ناوکاو که‌وا بیست سالی ته‌مه‌نه‌ و هه‌شتا باوکه‌ چاوی پێ نه‌که‌وتوو، له‌دهره‌وه‌ی زیندانه‌که‌ کورپه‌که‌ به‌په‌رۆشینی زۆره‌وه‌ چاوه‌پروانی باوکی ده‌کرد، له‌ کاتی هاتنه‌ دهره‌وه‌ دایکه‌ ناماژه‌ی به‌ کورپه‌که‌ی کرد وه‌ک هه‌والینکی خۆش دیته‌ به‌ر ده‌می باوکی به‌ نوتمیله‌که‌یه‌وه‌، به‌لام کورپه‌که‌ی له‌ خۆشیاندا له‌بری پێ له‌ نیستۆپ بنی، پێی له‌ به‌نزین ناو، نوتمیله‌ی له‌ده‌ستی فری و له‌باوکی داو، کاتی‌ک کورپه‌که‌ به‌ په‌له‌و هه‌له‌ داوان خۆی گه‌یاند به‌ باوکی، تازه‌ کارله‌ کار ترازابوو باوکی به‌ده‌مدا که‌وتبوو خوێن به‌ لووتی داها‌تبووه‌ خواره‌وه‌وو پرده‌می کردبوو.

هه‌مانی مردنی باپیره‌ی له‌سه‌ر ده‌ستی باوکی بوو، که‌ده‌ره‌یه‌تیاوه‌ له‌ژێر تایه‌کانی ته‌نها یه‌ک ووشه‌شی بۆ نه‌ووترا و به‌سزای خۆی گه‌یشت^(١).

(١) له‌کتیبه‌ی (عدالة السماء)وه‌ وهرگێراوه‌.

ۋەك شۇي

زانايان دە گېزىنەۋە پياۋنك پېرە باۋكىكى ھەبوو، تەۋاۋ لە خزمەت كىردنى بېزار بوۋبوو، تاقەتى بۆلەۋ جى بەجى كىردنى پېۋىستىەكانى نەمابوو، پۇۋژىكىان ھات بە مېشكى دا بىبات بۆ بىبابان و سەرى بېرېت و لە دەستى رزگارى بېت و پۇۋىشت...! كاتىك گەشىت لەلاى بەردىك داينا.

پېرە پياۋ ووتى پۇۋلە، بە تەماى چىم لى بىكەيت؟
كۆرەكەى ووتى: ئەمەۋىت سەرت بېرم.

پېرە پياۋ ووتى: نەگەر ھەر سووريت لەسەر سەرىرىنم ئەۋا لەلاى ئەۋ بەردەى تر سەرم بېرە، چونكە منىس پېش تۆ كۆرپىكى ياخى بووم بەرامبەر داىك و باۋكم و، لەلاى ئەۋ بەردەدا باۋكم سەر بېرى، تۇيش پىك ۋەك خۇى بىكەرەۋە پاشترىش تۆ والى دەكەنەۋە....! (۱).

---

(۱) لە كىتېبى ((الجزء العمل))، بەرگى دوۋەم

دنياو دوارۋۇزى دۋراند

عەلى كورپى يەھى منجم دەلىت: رۇژنىكىان لەلای خەلىفەى عەبباسى (مونتەسر باللە) دانىشتبويىن راي دەباردو لەكەيف دابوو، پاشا چارى كەوتە سەر رايەختك ئەسپ سوارنىكى تىدا كىشرابوو و تاجىكى بە سەرەۋە بوو بەزمانى فارسى شتىكى لەدەۋر نوسرابوو، داۋاي كرد بۆى بخوئىننەۋە. پىاۋنىكىان نارد بە دوايوەرگىردا و هىنايان، لى ووردبوويەۋە پاشان كەوتە نىو بى دەنگى و خەيالەۋە و پاشان ووتى (مانايى نى يە) بەلام مونتەسر وازى لى نەھىناو زۆر داۋاي لى كرد كە پى بلى چى يە. لە كۆتايىدا ووتى:

(من شىرويه كورشى كىسرى كورپى هورمزم باوكى خۆم كوشت تاۋەكو زوو بچمە سەر تەختى پادشايى بەلام تەنھا شەش مانگ توانىم لەو شوئىنە دابم). دەلىن: رەنگى مونتەسر تىك چوو گۆراۋ ھەستايەۋە سەر پى. شەش مانگ پى نەچوو نەخۆش كەوت، چونكە دەنگۆى ئەۋە بلاۋ بوو دەستى ھەبوو لەكوشتنى باوكىدا و بەسەريەۋەنەچوو. ھەرۋەھا لى دەگىرنەۋەكەۋا لە نەخۆشەكەيدا ووتتويەتى:

(دايكە مال وىزان خۆم، دنياو دوارۋۇزىشم لەدەست چوو، پەلەم لەباۋكم كرد ئەۋا پەلە لە خۆىشم كرا).

زەھەبى دەلىت: توركەكان پىلانىان بۆ دارپۇزراۋە و لەكاتى نەخۆشىدا سى ى ھەزار دىنارىان داۋە بە پزىشكەكەى ابن گىفور و ئەۋىش بەدەسىسەى ئەۋان بە پەرىكى ژەھراۋى برىندارى كردوۋە و پى ى مردوۋە. ھەر زەھەبى دەلىت: گىفور دواتر توشى لەبىر چوونەۋەو نەخۆشى ھاتوۋە، بەۋ پەرە برىندارى كردوۋە پى مردوۋە^(۱).

(۱) لەكتىبى ((سیر اعلام النبلاء)) بەرگى ۱۲، ل ۴۳ و ۴۵.

نزاكهی نهبو منازل

له نهبی الرحمن ی طائیهوه ده گیزنهوه: پیاوړیک له بهنی فهد پیر بوو بی هیژ و بی توانا کهوت به نهبو مهنازل بانگیان ده کردو، چونکه کوره گهوره کهی بی یان دهووت مهنازل، کومه له مندالیکی تریشی هه بوو، نه گهر شتیکی پیدا بکردایه دهیدایه مناله کانی، به لام پیره پیاو بی دهسه لات بوو بوو کاتیک خیرو پاره ی هه ژارانه ی وهرده گرت و منازل له چنگی وهرده هینا، خو په رستانه پاره ی نهو منالانه ی داگیرده کرد، کاتی وهرگرتنی پاره کهی دههات مهنازل باوکی ده دایه پیش خوی و دایده ناو تا ناوه کهی ده خویندرایه وه، پاشان مهنازل هه ستاو ووتی نه مهیه پاره کهیم پییدن.

پیره پیاو هه ستاو ووتی: تکایه بیدهن به دهستی خو مه وه. دایانه دهستی خوی و، هه لبگرت و دهستی گرت به کوره کهیه وه تاوه کو پروات. مهنازل ووتی: بیهینه با بو ت هه لبگرم.

پیره پیاو ووتی: وازی لی بینه. نهویش له گه لی رویش ت تا کو وهرفته ی بو ره خسا و دهستی باوکی باداو پاره کهی لی وهره هینا و بردی، پیره پیاویش به دهستی خالی گه پرایه وه بو لای منداله برسیه کانی. ژن و منداله کانی ووتیان. چیت لی کرد ؟! ووتی: مهنازل هه مووی برد و، به دهم شیعه ره وه دهستی کرد به نزا کردنی لی ی.

جزت رحم بینی و بین منازل	جزاء کما یستنجز الدین طالبه
وربسته حتی اذا ماهو استوی	کبیرا و ساوی عامل الرمع غاربه
تظلمنی مالی کذا و لوی یدی	لوی یده الله الذی هو غالیه

دهستی مهنازل به نزا کهی باوکی گیزو گرموله بوو^(۱).

(۱) له کتیبی (مجاوب الدعوة) ی نیبن نهبی دنیا.

سەرلەنجامى نىزىرەي كچى ساطرون

ساطرون (ضيزن ي كورى معاويه)يه، خاۋەن قەلای (خضر). كە دەكەۋتتە سەر لىۋارى پووبارى فورات و شارىكى زۆر گەۋرە لە نىۋانيدا بوو، سابور دووسال گەمارۆي نەم قەلایەي دا بەلام بىج سوود بوو، پوۋژىكيان نچىرەي كچى ساگرون سەرو كارى گفتوگۆكەي كرد، كاتىك چاۋى كەوت بە سابور جلىكى چوان و رازاۋەي لەبەر دابوو، تاجىكى ئالتونى لەسەر دابووبە ياقوت و مروارى رازابووبە.

لەگەل نەمەشدا سابور كەسىكى زۆر قۆزو جوان بوو، دەستى كرد بە پرسىار كردن لى: نایا نەگەر دەرگای (خضر)ات بو بکەمەۋە دەمخوازىت؟ ووتى: بەلى.

كە نىۋارە داھات ساگرون زۆرى مەي خواردەۋە تا بە تەۋاۋەتى سەر خوشى بوو، نەمە پىشەي ھەموو شەۋىكى بوو، كچەكەي كەدلنیا بوو باوكى خەوتوۋە كلىلەكانى دەرگای خضرى لە ژىر سەر باوكى دەرھىتا و بە خزمەتكارىندا ناردى بۆيان و سابور ھاتە نىۋ قەلاكەۋە.

ساطرون كوشت و دەستىگرت بەسەر ھەموو شتىكى شارەكەداۋ كاولى كرد بەسەرىكدا، لەسەرپەيمانەكەي خۆي كچەي لەگەل خۆيدا برد و خواستى. شەۋىكيان لەسەر جىنگاكەي بوو، ھەر نەمدىۋو نەو دىۋى دەكرد خەۋى لى نەدەكەۋت، لەبەر خۆيەۋە دەيبۆلاند، فەرمانى كرد مۆمىيان بو ھىتا و سەر جىنگا كە گەرا لقە دپكىكى لەسەر بوو!

سابور پىي ووت: نەمە بوو خەۋى لى زپاندبۋى؟! ووتى: بەلى.

پىي ووت: باوكت چى بو دەكردىت و چۆن بەختىۋى دەكردىت؟ ووتى باوكم جىنگاى نەرمى بو نامادەكرد بووم لە جوانترىن قوماشى و نەرمتر ىنى و جل و بەرگى ئاورىشمى بو دەكردم و مەي پىي دەدام.

سابوور ووتی: کەواتە ئەو پاداشتە شایسە بە باوکت بوو کە پیت کرد؟! تۆ زیاتر بۆ ئەو سزایە نزیکتر و شایەنتری. پەلکە و کەزی یەکانی بەست بە دوابی ئەسپەووە لێ ی خورپین و بەخیزایی رابکێشن هەتا کوشتیان، هەر چۆن بوووە هۆی کوشتنی باوکی^(۱). بەراستی پاداشتیکی پر بە پیستی وەرگرتەووە.

---

(۱) لە کتیبی (الجزء من جنس العمل)، بەرگی دووهم.

به شی پتجه م: ستم

له عبدالله ی کوری عومیری کوری خه تابه وه رهزای خودا له همدووکیان
- ده فهرمویت: پیغمبر (صلی الله علیه و سلم) فهرموویه تی:

((اتقوا دعوة المظلوم فانها تصعد الى السماء كأنها شرارة))^(۱).

واته: ((خوتان بپاریزن له نزای ستملیکراو چونکه وهک تیشکی تاگر
بهرزده بیته وه بؤ ناسمان))

أما والله ان الظلم لؤم

وما زال المسيء هو المظلوم

الى ديان يوم الدين نمضي

وعند الله نجتمع الخصوم

ستعلم في الحساب اذا التقينا

وغدا عند الاله من المعلوم^(۲).

یهکه م: نیشانهی کۆتایی

دووهم: زریکه ی و ویزدان

سئ یه م: ناخ و حسره ت

چوارهم: نهمه نزای ستملیکراو.

---

(۱) حاکم له (مستدرک) داهیناویه تی و، الالبانی به صحیح دایناوه.

(۲) هۆنراوه ی (نه بو عه تا هه یه) یه

نېشانەى كۆتايى

لە گەل ھاوسەرەكەم دا ژيانى خۇش گوزەرانىمان ھەبوو، خاوەنى كورپو كچىك بووين، چونكە ھەر لە سەرەتاوہ لەسەر ھەبوونى لىج راھاتبووم ھەمىشە مندالەكانم بە خزمەتكارو بە خىتوكەرى زۆر بەختوكرد، بەلام ھىچ خزمەتكارىان پراھىتەر لە دوومانگ زياتر نەيدەتوانى لە لامان بىمىنیتەوہ، ھەر زوو راي دەرکرد لە توورەى و دل رەقى مېردەكەم، سروشتىكى دوژمنكارانەو خۆ پەرستانەى ھەبوو، جۆرەھا سزاي ھەبوو بۆ ئەوانەى لە مالىەكەماندا كارىان دەکرد، نايشارمەوہ ھەندى جار منىش بەشدارى تاوانەكانى بووم.

رۆژگارمان تىپەراند ھەتا كچەكەم تەمەنى گەيشتە ھەوت سالان و كورپەكەيشمان گەيشتە قۇناغى نامادەى، لەو كاتەدا ھىچ خزمەتكار نەمايوو لە مالىەكەدا، يەكئەك لە جووتيارە گوندنشىنەكان كەناسيارى مېردەكەم بوو ھات و كچىكى لە گەل خۆيدا ھىنا بوو نزيكەى ھەوت سالان دەبوو، زۆر بە فيزو خۆ بە گەورە زانىنەوہ پيشوازى لە كابرا كرد.

جووتيارە سادەو ھەژارەكە ووتى: ئەم كچەم ھىناوہ لەمالتاندا كارىكات مانگانە بەرانبەر بىست جۈنەيە، ئىمەش وەرمانگرت.

كچۆلەى بەستەزمان چاو بەگريانەوہ توند دزداشەكەى باوكى گرتبوو، كچەكەى ئەوئەندە بەھەناسە ساردىيەوہ دەگريا، باوكى خۆى پىن نەگىراو بەچاوى فرمىسكەوہ رۆيشت.

مندالە ھەژارەكە دەستى كرد بە ژيانە نوئى يەكەى، بەيانى زوو زوو لە خەو ھەلدەستا و يارمەتى دەدام لە سازكردنى خواردن بۆ مندالەكانم و، پاشان جانتاكانى بۆ ھەلدەگرتن تاسەر شەقامەكەو دەوئەستا تاوہكو پاسەكانيان دەھات بۆى سەر دەخستن، دواى ئەوہ دەگەرپاىوہ و بە نانەسكى نانى بەيانى بخوات زۆر جار تەنھا لۆبىياكەى بەرپوتى دەخوارد بەبىن كەرى و، نانىكمان پىن دەدا خەرىك بوو كە رووى ھەلدەھىنا، پاشان كارەكانى ترى ئەم بىن چارەيە دەستى

بێ دەکرد لە پاکردنەووە سڕینەووە کڕینی سەوزەو میووە، دواتر هەتا نیووە شوو هەر فریای وەللام دانەووەمان دەکەوت و هەریەکیک بۆ شتیکی بانگی دەکرد، پاشان وەکو مردوو دەکەوتە سەر زەوی و دەنوست، کاتی هەلەیان لەبیرچوونیک یاخود دواخستنیکی رووی بدایە، هاوسەرەکم جامی قین و توورەیی خۆی دەکرد بەسەریدا و دلێرەقانه لینی دەدا، لەگەڵ ئەم هەموو ستمەدا دانی بە خۆیدا دەگرت و نارامی دەگرت لەو پەڕی دەست پاکێ و پاک و خاوینی و دلسوژی دابوو بۆ کارەکانی، بەبچوکتترین شت دلخۆش دەبوو.

ئەگەرچی نایشارمەووە منیش هاوبەشی هاوسەرەکم بووم لەدل پەقی و نازاردانی خزمەتکارەکاندا، بەلام ئەوەندە دل پەق بوو بەرانبەر هەندێ جار دل بۆی ی دەسووتا، چونکە زۆر بێ دەنگ و باش بوو، زۆر بەخۆیدا شکاوە بووێووە و داوام لێ ی کرد کە لێی نەدات، بەلام دەبووت: نەخێر ئەم، ((چینە)) لە خەلک بەم شیوێە نەبێ مامەلە ی تریان چاک تر ناکرێت لە گەلێاندا.

ژیانی ئەم منداڵە هەژارە پڕنازارو ناخۆشی و تالی بوو، بەلام بەبێ دەنگی و نارام گرتن شانی دابوێ بەری، تەنانەت چەژنانیش بەشی ئەم هەژارە پاکرەووەی مأل و شوشتن بوو بەبێ ئەوێ بۆی بچولێ، لەلایەکی ترەووە منداڵەکانی نیئە بەخۆشیووە خۆیان دەرازاندهووە و دەچوونە دەرەووە.

باوکی کچە تەنها چەند جارێک نەبیت کە بۆ وەرگرتنی مانگانە کە دەهات نیتر نەماندیتەووە، دواتر چەند کەسی دەنارد بۆ وەرگرتنی مانگانەکە، ئەم بەستەزمانە دایک و خوشک و براکانی لەو سالانە ی لای نیئە کاری کرد تەنیا سێ جار چاوی پیمان کەوت، جاری یەکم کاتیک برا گەورەکە ی مردو بۆ پرسە چووێووە، جاری دووهم پەتایەکی گرت لەترسی ئەوێ نەوێ بگۆتێرتەووە بۆ منداڵەکانمان ناردمانەووە و دوورمان خستەووە، کۆتاجاریش کاتی باوکی مرد.

نیستا هەموو جارێ گریانم دیت کەبیر لەو سزا توندوتیژانە دەکەمەووە کە بەرانبەر هەلەیهک کە کردییتی بەرانبەری کردوومانە، هاوسەرەکم کارەبای لێ دەدا چەندەها جار لە شوو ساردەکانی زستان دا بێ بەشمان کردوو لەژەمی نیواری و تا بەیانی لە برساندا نەخەووتوو، بیرم نایەت لەو هەموو سالە لەلامان ژیا شوێک بەبێ ئەسڕین و فرمیسک هەلوێرانندن خەو لە چاوەکانی چووینت لەوانیە بپرسن بۆچی ئەو هەموو ستمە ی قەبوول کرد و رای نەکرد و خۆی

لەم دۆزەخە رزگار بکات؟

بەلام ھەولئى دا کاتىك نزيك بوويهۋە لە تەمەنى ھەرزەكارى و گەرەبوو، رۆژنىك چوۋە دەرەۋە بۇ كرىنى سەوزەوات بەلام نىتر نە گەرپايەۋە، دوايى ئەۋەى ھاوسەرەكەم لىكۆلئىنەۋەى كرد و لەدەرگا وانەكەۋەى بىست كەوا لە گەل كورپىكدا بەيدەك ناشنا بوون وزۆر جار لەسەر ئەم شەقامە پىكەۋە قەسەيان دەكرد لەلای ئەم گۆشت فرۆشەدا، لەوانە بوو لە گەلدا رپىك كەوتىت رزگارى بکات لەم زىندانە و ھاوسەرگىرى لە گەلدا بکات.

بەلام ھاوسەرەكەم بە دەسلات بوو، ھەفتەيەكى نەخاياند توانى بىدۆزتتەۋەو لەو شونئەى خۆى شارەبويەۋە ھىنايەۋە، لەكاتى ھاتنەۋەيدا بە ھەموو جۆرەكانى نەشكەنجەو سزا پىشوازىمان لىكرد، ھاوسەرەكەم كارەبا لى دەداو، كورەكەم بە لەقەو شەق كەوتە گىيانى و زۆر بى بەزەيىانە لى ياندا، بەلام كچەكەم زۆر خەمبار بوو، زۆر دلئى بە كچە خزمەتكارە بى دەسلاتە دەسووتا..

كىژۆلئى ھەزار جارنىكى دى كەوتەۋە نىۆ دۆزەخ، مل كەچ بوو بۇ ئەو ھەموو كارەى پى دەكرا و ھەمىشە تورپى و لىدان نامادە بوون بۆى، ئىمە دە گەرپاين لە پشووكاندا دەچووينە دەرەۋە پاشماۋەى خۆراكامان بۇ ماۋەى ھەفتەك بۇ جىدەھىلا، پاشان وورده وورده ھەستمان كرد كوپ و قاپەكان لەدەستى دەكەوتنە خوارەۋو زۆر ھەلدەكەوت لە كاتى رۆيشتندا، نىشانى پزىشكماندا ووتى: ئەۋەندە چاۋەكانى كز بوون تەنانت بەباشى بەر پىيەكانى خۆى نابىنىۋە واتە بوۋە بە نىمچە نابىنا، لە گەل ئەمەشدا ھىچ سۆزىمان بۆى نەجۇلا بەلكو زىاتر لەجاران ھاوسەرەكەم لى دەداو منىش ھەموو كارەكانى ناو مالم پىدەكرد و دەمنارد بۇ كرىنى سەوزەۋە ميوەى رۆژانە، ھاوار بە حالئى ئەگەر سەوزەۋە ميوەى نوئى نەھىنايە، نىتر ژنى دەرگا وانەكە دلئى پى دەسووتا و بۆى ھەلدەبژارد و تا لە جنىو و قسەو لىدانەكانى ئىمە رزگارى بکات.

ئەم بارودۇخەى ماۋەيەكى زۆرى خايەند و، پاشان رۆژنىك چوۋە دەرەۋەى مال و نىتر نە گەرپايەۋە بەلام دوايى ئەۋەى خەرىك بوو بە تەۋاۋەتى سۆماى چاۋەكانى لە دەست دابوو، جارنىكى تر نە گەرپايەۋە ئىمەش بە دواى دا نەچووينەۋە تازە بە كەلكمان نەمابوو

سالان تىپەرىن و ھاوسەرەكەم خانەنشىن كراو پلەو پايەى دەسلاتەكەى

نەماو، كۆرەكەمان زانكۆي تەواو كىرد چۈۈە سەر كارەكەي ء ژنى ھىنا، پاشان شادمانىيەكەمان زياتر بوو كەزانىمان ژنەكەي دووگيانە، بەلام دوايى لە دايك بوونى تەماشامان كىرد كۆرەو ھىچ نابىنى، ھەوالىكى كىتۈرۈ دلتەزىن بوو، شادى و خۆشى كۆرۈپ بە پەژارەو خەفەت، زۆر پزىشك و پىسپۇرمان پىكرد بەلام بىچ سوود بوو. كۆرەكەم و بووكەكەم ناچاربوون رازى بوون بەم واقەو نەوۈكەمانىان كىردە داپەنگايەكى تايىبەت بە نابىناكان، بووكەكەمان برپارى دا لەترسى ئەوۈي نەوۈكە جارنىكى تر ئەم بەلايە دووبارە بىتەوۈ ئىتر دووكيان نەبىتەوۈ.

بەلام پزىشكەكان دلنىايان كىردەوۈ و ھانىيان دا كەوا ھىچ مەترسىيەكى لەسەر نى يە، ئىمەش ھاندەرى بووين و پاشان دووگيان بۆۈو كچىكى جوانيان بوو، پزىشك مژدەي پىداين كەوا چاۋەكانى دەبىنى و ھىچ گىرتىكى نى يە، چەندەبارە پىچ دلشاد بووين، بەلام پاش ھەوت مانگ تىنىمان دەكرد تەنھا تەماشاي يەك شوپن دەكات، برمانە لاي پىسپۇرى چاۋ، راستىيەكى دلتەزىن و جەرگ برمان بۆ ناشكرابوۈ لەوۈي تر خراپتر، ئەوۈش كەوا كچەكەمان نابىنى تەنھا بەقەد برىسكى رووناكىك دەبىنى و ئەگەرى ئەوۈي ھەيە بەتەواۋەتى چاۋەكانى لەدەست بدات، ھاۋسەرەكەم لەتاۋا تۈۈشى نەخۆشى دەروونى بوو كەوا رقى لە ھەموو شتىك دەبوۈيەوۈ و ژيانى لى تال بوو، پزىشكەكان وايان پىچ باش بوو بىرئە نەخۆشخانەي دەروونى تاۋەكو چارەسەرى نەخۆشى دلتەنگى بۆ بكرىت. دوايى ئەم ھەموو نەھامەتىيە دلم زۆر بەپەلە لىدەدا ئەو كچەھەژارە دلشكاۋە كەوتەوۈ بىر، كە كەلە دۆزەخەكەي ئىمە راي كىرد دوايى بەسەبردنى دەسال لەئەشكەنجە و سزاۋ كارەبا لىدان و لىدان و رىسواكردن و بىچ بەشكردنى لە مافەكانى، ئەوۈندەي تر تۆقىم لەوۈي كە ئەمانەي بەسەرمان دا ھات تۆلەي خودا و لە ئاسمانەوۈيە لەسەر ئەوۈي بەرانبەر ئەو كىژۆلەبەستەزمانە بىچ كەسەدا كىردمان؟

شېۋەي ئەم كچە ھەژارە ھەتىۋە لەبەر چاۋم لانەدەچوۈ، كە چارەسەر كىمان پىشتىگۆي خىست و بوينە ھۆكارى نابىنابوونى بوو بوۈە تارمايىيەك و لەتەنيايى دا بەدوامەوۈ بوو، پاشان بىرم كىردەوۈ و ئومىدم پەيدا كىرد كە بچم بىدۆزمەوۈ ئەو خراپانەي كىردمان بىمىرمەوۈ بەكارى چاكە.

دوایی نهوهی زور به دواییدا گه پام و پرسیاریم کرد ته ماشام کرد له یه کینک له مزگه و ته کاندا خزمهت ده کات، چووم بو لای و له گه ل خومدا هیئا تا تا نه وندهی ته مه نم ماوه پیکه وه بژین، سه رباری نه وه هموویا دوه وره خراپه ناخوش و تالانه، هیشتا زور شادمان بوو له وهی که وا پرسیارم کردووو لی ی و دهیگه پینمه وهو، دهستی گرتم له ریگادا په لی ده کوتی، کچه کهم له لای خومان به خیر کردو به لکو خزمه تم ده کرد له گه ل دوونه وه نایینا کهم دا و داوا له خودا ده کهم لیم خوشی بییت له وانه ی پیشتر کردبووم.

له م نه زمونه ی خومه وه به هم موو نه وانه ده لیم دلیان خالی یه به زمه یی: خودا نه نوستووو نانویت، دلتن رهق نه بییت به رانه بر هیچ که سینک، چونکه پروژگارنک دیته وه ریگاتان و به روکتان ده گریت له سه ر نه وهی له کاتی هیزو ده سه لاتدا کردوتانه^(۱).

به و نومیده ی تم چیروکه به ندی لی وهریگریت له مامه له کردن له گه ل که سانی تر داو، به تایبهت خزمه تکارو نیش که رو هاوشیوه کانیان.

زىڭكەى وىژدان

پىاۋىتك دوو ژنى ھەببو، ژنى گەورە كورپىكى ھەببو، بەلام دووم مىندالى نەدەببو، لەبەر ئەمە بە ھەموو شىۋەيەك ھەۋلى لەناو بردنى ئەم كورپەى دەدا. رۇژىكىان گورپەكەيەك لەلانكى مىندالەكە نىزىك بوو بووھو قوماتەكەى دەخوارد، تاگەيشتە سەر پەنچەكانى دەستى راستى و خواردى بەلام لەبەر چاۋى بوو دوورى نەخستەۋە، زۆرى نەبردو دايكى مىندالەكە مردو ساۋاكە كەوتە بەر رەحمەتى بەخىۋىكردنى باۋكى، كورپەكە گەورە بوو باۋكىشى مرد، باۋەژنەكەشى خودا وىستى وا بوو سىڭ كورپى لەسەر يەك بوو، بەلام ھەموويان ھەربەساۋايى دەمردن، بۆيە تەنھا كەسىڭ ماۋوبەۋە ناڭاى لىڭ بىت و دللى بۆى بسوتى ئەم كورپە گۆجە بوو كە كورپەكە دەستى خواردبوو، كەوتەژىر چاۋدېرى و سۆزو بەزەيى و خەرجى ئەۋكەسەى ھەمىشە برىنى دەكولاندەۋە، وويژدانى خەرىك بوودەھاتە ھۆش و نازارى دەكىشا لەناخى خۇيدا.

ھەتا رۇژىكىان لە دوورەۋە لىڭ دەروانى، كەۋا بۆتە پىاۋىكى بەرپىزو رېلكە پىك خاۋەن قسە لەنىۋ ھۆزەكەيدا لەنىۋ مېۋانەكاندا دانىشتوۋە و فنجانى قاۋەكەى بەدەستىكى بى پەنچە ھەلدەگرى، لەناكاۋ ھاتە ژوورەۋە بەھەموو دەنگى خۆى ئەۋەى بەسەر ھىنا بوو بۆى گىپرايەۋە، داۋاى لىخۆش بوون و لىبوردنى لىڭ كرد، داۋايى نازارى وىژدانى سىڭ رۇژ بەۋ ھەسرەتەۋە بوو بۆ يەكجارى مالىئاۋايى لە ژيان كرد^(۱).

خودا تۆلەى لەم ئافرەتە دلرەقە كردهۋە، ھەموو ژيانى لەناخ و ھەسرەت دا بەسەر بەرىت و ھەمىشە پەنچەى پەشىمانى بگەزىت و بەشى ھەر پەژارە بىت، دەبىت بىزانىت كەۋا خودا ھەمىشە ناڭادارە لىت و تۆلەى بۆ ھەلگرتوت.

(۱) لە (من غريب ماسالونى)، بەرگى دووم، ل ۱۴۰.

ناخ و حسرهت

پیاوئ ژنهکهی مردبوو کورپکی حهوت سالانهی لهپاش بهجیما، زوری نهبرد باوکه ژنی هیئایهوه، بهلام ژنیک بهرد زور له دلی نهو نهرمتر بوو، همهمیشه زور به چاوی رق و کینهوه تهماشای نههم بهستهزمانهی دهکرد، لهبهر رق و حسوودی له قوتابخانه دهی هیئا و هندی مهپی بو کپی کردیه شوانی مهپهکان، ههر بهمهوه نهوهستا لهسهر بچوکهوه گهوره لپیچینهوهی له گهل دهکرد سهبارت بهم مهپانه، لهسهر نهوهی بوچی دپک نووساوه به خوری مهپهکانهوه. نههم درندهیه کورپکی بوو، نازی دهدا بهو دیلاواندهوه تاوهکو کورپی میردهکهی خهفتهبار بکات پی ی، نههم بهستهزمانه گوی به شتی وا نهدهداو چونکه سالانیک بوو ههستهکانی لهژیر نهشکهنجهو مامهلهی خراب دا مردبوو.

کورپه کلؤل تهمهنی گهیشته (۱۵) سال و براکهی بوو به (۸) سال، کورپی نازدار توشی نیکاف بوو، نهخوشیهکه کاری کرده ژئی ی دهنگهکانی و لهدهستدانی، کاتی گهیشته دوانزه سالان مرد، بهلام نههم کورپه که گهیشته حهفته سالان لهدهست نازارو ناخوشیهکان رای کرد، باوکی زور بوئی گهپرا بهلام نهیدوزیهوه، لهبهر نهوهی زور به خویدا چوووه ههستی دهکرد ستهمی له کورپهکهی کردو دواپی سی سال لهم رووداوه مرد.

باوکه مرد و حکومت دواپی نهوهی بهشی ژنهکهی دا لهمیراتی پیاوهکه دهستی گرت بهسهر بهشهکانی تری داو، بهدواپی میرات گهوهکهیدا دهگهپرا، دواپی ماویهک پروون بویهوه کهوا کورپه کلؤل پرووی له یهکینک له وولاتهکانی نهمریکای لاتینی کردوووه لهوی خودا روژی خوی پژانده به سهریدا و نیستا دهولههمنده.

کاتیک ههوال گهیشته به کورپهکه، نامیهکی نارد بو باومژنهکهی و تیدا سهره خوشی مردنی باوکی لی کردو، ههروهها ریگهی پیدا سوود له به شه میراتهکهی نههمیش بیینیت ههتاوهکو دهرفتهیکی بو ههلهکهوئت و دهگهپرتیهوه بیبات.

بهم شیویه نه گهر نامه که سیر بکهیت سادهیه، به لآم نم نامهیه له لیدانی
 خنجه ریک به تاووتریوو نهو ژنه درنده دل رقهی همیشه دلی پر حسرت
 بوو، بالا دست بوو، هرچی کی بیویستایه دیکرد هرچی له دست هات
 له بی ویزدانی کردنی، نیستا کوری میړده کهی و نهو کهسهی نم هیچ
 حسابیکی بۆ نه ده کرد بۆته خاوهنی همموو شتیک و دیت سهردانی نم ده کات،
 تاوه کو به پروخواوی و به بی نهوهی تهنانهت تهنروستیشی ماییت، تنها دلیکی
 پر ناخ و حسرت و چهند نه سرینیکی بی نومیدو په ژارویه کی نه پراوه خاوهن
 هیچی تر نی یه.

رؤژان رۆژی تریشی له دوايه، به لآم پیره ژن دلی به مهش خوش بوو، کهوا
 له گه ل نم همموو خراپه یه کی کردی هیشتا کوره که به به زهیی یه بۆی، داوای
 لیبوردن و لیخوش بوونی لی کرد و پرووی کرد خودا و به ونومیدهی خودا
 له تاوانه کانی خوش بیت له کوتا رۆژه کانی ژیانی دا^(۱).

(۱) له (من غریب ماسألونی) به ده ستکاریه وه، بهرگی دووه، ل ۱۴۰-۱۴۱

نەمە نزاى ستمەلنگراو

خیزانە که له دەوری خوانەکیان کۆبوونەو، چاوەڕۆی بانگی ئیوارە یان دەکردو
رۆژووەکیان بشکینن، بەلام خۆزگە سفرەو خوان رەش و ڕووتەکیان دەبینی،
ووشک و بەتال هیچ شتیکی بەتامی لەسەر نەبوو دل بکاتەو، نەگەر بەچاوی
خۆت بتینیا، ناگر لە جەرگت بە ردهبوو بەلام لەگەڵ نەمەشدا هەموویان
دەیان ووت: ((سوپاس بۆخودا)).

لەسوچینکی خوانەکه باوکهی هەژارلەگەڵ خۆیدا وورته وورتهی دەکرد و نەو
گفتوگۆیە هەر لەبەر چاوی بوو که لەگەڵ نەو زۆردارە دا ڕووی دا، بوو،
خەیاڵ بێر پەرتەوازەبوو هەبیری دەکردەو نەو ی بیری نەمابوو گەدە بەتال و
خالییهکهی بوو، قسهکانی نەو بچ بەزەییە ی بێر دەهاتەو که هەرەشە ی لی
دەکردو بەسەریدا دەینەراند، نەگەر نەو قەرزی بردۆتە خیرا نەبگەر ئیتتەو
تووشی توند ترین سزا دەیت، بەلام نەگەر چی پارههە ی چەند جونھێک بوو
بەلام نەم هەژارە بە چی بیداتەو، لە کوێ پیدای بەیدا بکات، لەکاتیکیدا تەنانەت
نەیتوانیو نەم گەدەبرسیانە مندالەکانی پربکات، نەم ڕووت و بچ بەرگانە
پۆشتە بکاتەو، چون دەتوانیت نەم کیشەیه چارەسەر بکات.

دەنگینکی گەورە دەرگاکی هەژاندن، بەلکو خەریک بوو دیوارە رزێوکانیان
وہک بوومە لەرزە بروخیننی خەیاڵ بێرکردنەوہکانی پچراند، دەنگیک نەینراندو
دەیقیراند وەک گایەکی ھار.

بە هەلمەتەوہ هاتبیت، نەم بچ دەرتانە بەدەستە لەرزێوکانی دەرگاکی بۆ نەم
زەبەلاحی تیر نەخۆرەوہ کردەو، گر لەچاوەکانی دەهاتنە دەرەو، بەبچ نەو ی
هیچ بەم باوکه داماوہ بلێ بەزللە و لەقە تیی بەر بوو، جگە لەو جینو قسە
ناشرینانە ی لەبەر چاوی مندالە وردەکانی بچ دەووت، مندالە بەستەزمانەکان
دەستیان بە ھاوار و داوای یارمەتی کرد و، لەولایشەوہ ژنەبچ دەسەلاتەکی
دەستی کرد بەھاوار کردن و داوای یارمەتی لە دراوسێکانی دەکرد، داویی نەو ی
دراوسێکان گۆریان لەم ھاوارو نالە ی دراوسێکیان بوو، هاتن بە هانایانەو، داوی

بینه و بگرو لپارانوه و تکا کردن کابرایان له ژیر پئی ی نه م درنده یه دهرهینا، دواى نهوه تیری خوارد له لیدان و کولی دلی خوئی خالی کردوهو لهزهوی دا بهشهکتهی خستی، دواى نهوهی نه م باوکه جولئی لیج برا و کهوتبوهه سر زهوی، له م ساته دا له مینهری مزگوتهوه ((الله اکبر، الله اکبر)) ی کرد.. بهلام دواىی چی... له گهل گوئ بیست بوونی بانگ دا نه م بهسته زمانه نیگای برییه نه م زورداره و پاشان سهری بهرزکردوه بو ناسمان و به دهنگینکی پچرپچر هوهوچاوی فرمیسکی ههلدهواند: ((برؤ خودا تۆلّت لیج بکاتهوه، خودات تۆلّت لیج بکاتهوه...)).

ده رؤژ بهسر نه م کاره ساته دلته زتنه دا تیپه ری، کابرای زوردار که له و په ری له خۆبایی بوون و بیج منتهی دابوو له خودا، نازاریکی زور نه و قاچهی گرتوه، له کابرای پئی دابوو، پزیشکه کان سهریان له م نازاره سوپما بوو، کاتیک هیچی بو نه کراه بیج نومید بوو، گونده کهی به جیهیللاو به رهو شار کهوته ری، چونکه هیشتا پئی ی و ابوو پاروه سامانه کهی هه موو شتیکی بو فه راهم ده کهن، به لام به پیچه وانوه که چوه نه خو شخانه به یه ک قاچه وه دهرچوو.

تووشی شیر په نچه بوو بوو... به راستی شیر په نچه یه ک بوو زوری نه برد گه یشته قاچه کهی تری و نه ویشیان بریه وه، زورداری لووت به رزی بیج به زهیی هه ردووبالی شکاو وتوانای رۆیشتنی نه ما، به لکو په که وته بوو پیوستی به که مترین شت به کهسانی تر بوو نه م دیو دیوی بکه نه خواردنی پئی بدن و خزمه تی بکه ن و له هه موو شتیکیدا چاو به ره ژیر کهسانی دی بوو.

به راستی نه م دل ره قی ستم کاره له کاتی وه لامدانه وهی داواى ستم لیکارا نزا کهی لیج گیرابوو، نه و چاره نووسه ی هه موو ستم کارنک پئی ده گات پئی گه یشت. به راستی (فان الله یمهل ولا یهمل)^(۱).

(۱) ((مواقف ذات عبر)) ((عمر الأشقر)).

بەشى شەشەم: سزاي تاوان

خوای گەروره دەفەر مویت:

﴿ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴾ (۱)

لەئەبى مالكى ئەشعەر يەوہ دەگىڭىتەوہ: پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ و سلم) فەر موویەتى:

(حلوۃ الدنيا مرة الآخرة، ومرة الدنيا حلوة الآخرة).

(تالی و ناخۇشپەكانى دنيا لە دواروژدا دەبنە خۇشى شرىنى، وە خۇشى و رېواردنەكانى دنيا تالوۋەكەى لە دواروژدا دەچىڭىت) .

يامن تمتع بالدنيا و زينتها

ولاتنام عن اللذات عيناه

أفنت عمرك فيما لست تدركه

تقول لله ماذا حين تلقاه

(ئەى ئەو كەسەى بە دنياو خۇشپەكانى رات بواردو لەبەرانبەر هېچ خۇشپەكدا خۇت نەبوارد و وازت لىئ نەهۇنا تەمەنى خۇت لەو شتانەى نەزانى تەواوكرد و بەفەرۇدا- چى بە خودا دەلەيت كاتىك پىئ دەگەيتەوہ).

يەكەم: ژىر كەسىڭە بەدەمەوہ هاتنى دنيا ناىخەلەتپىئ.

دووہەم: بووبە نەسرانى قورئانى لە يادكرد.

سئ يەم: خودا تۆلەيەكى لاتان ماوہ كەھىشتا جئ بەجئ نەكردووہ.

چوارەم: سزاي كەسىڭ كالتە بە ووتە پىرۇزەكانى ئىسلام بكات.

ژیر کەسیگە بەدەمەوە هاتنی دنیا نایخە لەتین

پالەوانی چیرۆکە کە لەسەر زمانی خۆی دەگیرێتەو دەلیت:

لەو کاتەو چاومان بە دنیا هەلینابوو، باوکم و مامەم لەیەک خانوودا پێکەو
ژیابوون، لەدوایی مردنی باوکیان کەبە هەژاری سەری نابووێوە، بەلام هەرچەندە
باوکم برا گەورە بوو مامەم زۆر بێ رێژ مامەلە ی لەگەڵ دا دەکرد و هەمیشە
شەری پێ دەگیرا...

بەلام باوکم هەمیشە نارامی دەگرت و دەیخواردووە

مامەم دەستی کرد بە بازرگانی کردن و بوو بەکەسیکی ساماندار، بەلام باوکم
تەنها فەرمانبەرێک بوو هەر لە دەست کورتی و کەم گوزرانیدا مایەو لەگەڵ
ئەویدا منداڵی زۆرو خەرجی زۆری بەسەریدا کەوتبوو، لەگەڵ ئەویدا زۆر
بەسۆز بوو بۆ منداڵەکانی و ئەوێندە ی هەبوو بۆی خەرج دەکرد و هەمیشە
سەردانی خوشک و برا بچووکەکانی دەکرد.

پۆژێک کۆمەلە خزم و کەس و کار هاتنە سەردانمان باوکم بە سیفەتی برا گەورە
داوەتی کردن، پاشان مامەم داوەتی کردن. کاتیکی چووینە مالی مامەم لەگەڵ
میوانەکانماندا مامەم زۆر بە سوکی مامەلە ی دەکرد لەگەڵ باوکم داو، هەندێ
شتی دەکرد تاوێکی ریزی باوکم کەم بکاتەو، بەلام باوکم زۆر هێمن نارامانە
وێری دەگرت، بەلام ئەگەر چی بچوکیش بووم لەناخەو هەستم بە نازار دەکرد.
پاش ئەم پۆژانە هاتن و پۆیشتن و، چەژن هاتە پێشەو بو بە خۆمانمان ووت
بابرۆین چەژنە پیرۆزی لی بکەین.

کاتیکی چووینە ژوورەو مامەم باوکم گرژو مۆن بوو ترشی دەفرۆشت، لەبەر
ئەوێ هەستی دەکرد من لەهەموویان گەورەترم و من هێناومن لەباتی نوقل و
جەژنانە تیفیکی کردە ناوچەوانم.

دلم شکاو بەلایەکی عەگالەکی سەرم سڕیمەو، بەدەرکراوی بە پەژارەو
پۆیشتین، دوایی ئەم پووداوە پەيوەندیمان پچرپو ئەو ماوێ سی ی سألە
چاوم بە ناو چاوی مامەم نەکەتووە.

رۆژەکانمان بەرەو بەهار چوون و توانیم خۆیندن تەواو بکەم و سوپاس بۆ خودا بووم بە ئەندازیارێکی بەناوبانگ زۆر لە کارەکاندا سەر کەوتوو بووم، زۆر پلەو پایەم وەرگرت و لە کۆتاییدا بووم بەسەرۆکی لیژنەی یەکیک لە کۆمپانیا تایبەتییەکان. لەناکاو رۆژیکیان مامەم خۆی کرد بە نووسینگە کەمداو بەرپۆزەووە سلۆوی لێ کردم، بەپەلە چووم بە پیریەووە و پیشوازیم لێ کرد و دەستەکانیم ماچ کرد، و پێم ووت: لە راستیدا لیت ناشارمەووە ئەم سەردانەت زۆر نامۆ و سەیرە...! ووتی کورم من ئیستا بە دوای کاردا دەگەرێم، زۆر دەستم کورتە...!

بەبێستنی ئەم قسە چاوەکانم پڕ فرمیسک بوون. پاشان فرمانم کرد چایبەکی بۆ بهێتن، نووسراوەم بۆ کرد لەلای خۆم کارم پێ دا... مامەم بوو بە فرمانبەر لەلای من...!

لەدوایی تەواو بوونی دەوام خۆم گەیانده لای باوکم، باوکم ئەم سەردانە ناوختە یی سەیر بوو، خێرا لێ پرسیم کورم خێرە؟!

ووتم: هاتووم پێت بڵێم کەوا مامەم بوو بە فرمانبەری من...! باوکم کدماوێبەکی دوورو درێژ بێ دەنگ بوو، تەواو لە بێرکردنەویدا پوچوو، پاشان سەری بەرزکردەوو ووتی: کورم نەکە ی بە تۆلە حەزبە کەوتن و سەركزی خەلک بکە ی و دل خۆش بی بە خەمی خەلک پاشان فرمیسکەکانی بەچاودا دەهاتە خوارووە سەری و ووتی: مامەت پێویستی بە تۆبە بۆی باش بە.

ئیتەر لەم کاتە بە دوایە هەموو سائیک لە مانگی رەمەزان دا باوکم زەکاتی مالی خۆی دەدایە مامەم، و زوو زوو بە بیری دەهینامەووە کە باش بێم لە گەلیدا و خۆم بە گەورە نەزانم بەسەریدا، چونکە ئەمە فەزلی خودایە و سوپاسی دەکەین^(۱).

(۱) (من غریب ماسألونی) شیخ عبدالله نوری، بەرگی یەکەم، ل ۲۴، بە دەستکاربەووە.

بووہ بە نەسرانی قورنانی لەیاد کرد

عەبدەھێ کورپی عبدالرحیم گێراپەوہ کەوا: لە گەڵ دەستەپەک بە فەرمان دەچووین بۆ خاکی رۆم، لاوتکمان لە گەڵدابوو لەھەموومان زیاتر قورنان خۆین و شارەزابوو پێی، بەرۆژوو دەبوو شەوئەکەئێ شەو نوێژی دەکرد، دامان بەلای قەلایە کەدا، کاتیک سەربازەکان لەولایە نەبوون، کورپەکە لەنزیک قەلاکە چوو بەرەو خوار، وامان زانی بۆ مێزکردن دەچیت، لەوێو تەماشای ئافرەتێکی نەسرانی دەکردو عاشقی بوو، ئەویش تەماشای ئەمی دەکردو، دواپی گۆرینەوہی نیگا بەزمانی رۆمانی بە ژنەکەئێ ووت: چۆن دەتوانم بگم بە تۆ؟

ووتی: کاتیک ببیت بە نەسرانی و دەرگات لێ دەکەینەوہ و دەبم بە ھی تۆ. وای کرد و چووہ نیو قەلاکەوہ.

دەلیت: چووین بۆ شەپەکە و لەپەپری غەم و پەژارەدا بووین بۆی، ھەموو وای دەزانی کورپی خۆی وای بە سەرھاتووہ، پاشان لە دەستەپەکی تردا تەواو بووین و گەراپەوہ کاتیک بەلای قەلاکەدا تێپەرمان کرد لاوہکە لە گەڵ نەسرانیەکاندا پاسەوانی دەکرد، پێمان ووت: کابرا قورنان خۆتندنەکەت و زانستەکەت و نوێژەکانت کوا چیان لێ ھلت؟

ووتی: من ھەموو قورنانم لەیاد چووئەوہ تەنھا ئەم ئایەتە نەبیج کە دەفەرمووت:

﴿هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِنْدِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَن يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَلْنَهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَدَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرَّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ﴿٢﴾ وَلَوْلَا أَن كُنَّا اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبْنَا فِي الدُّنْيَا وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾﴾

(٣.١)

(١) سورة الحشر: آية ٢ و ٣.

(٢) له (غرائب الاخبار)، بەرگی بەکەم.

خودا تۆلەبەكى لاتان ماوہ كە ھېشتا جى بەجى نەگردوۋە

خەلىفەى عەبباسى منصور شەرتكىيان لە رابواردن و خۆشیدا بوو شەو نشىنى دەکرد، باسى خەلىفەكانى بەنى ئوممەيە دەکرد و كەوا حالىيان لەسەرەتاوہ باشتر بوو رېنگاي راستيان بە تەواوتى بەرنەدابوو، بەلام دواتر كار كەوتە دەست مندالە دەست بلاوہكانيان زيادە رۆييان کرد، ھەموو خەم و ھەولتيكان لە پادشاي و ھېژدا بە دەست ھېتاني ئارەزوۋەكانيان و لە زەت و ھەرگرتن بوو لە سەرپېچيەكانى خوداو تورپەکردنى خودا و بىي ئاگا لەوہى خودا وورده وورده رايان دەگرت و، لەم لاي خودا بىي خەم بوون و، بۆيە خودا پاشاي و گەورەبىي و دەسلەتاي لىي و ھەرگرتنەوہ.

لەم كاتەدا صالح كورپى عەلى بىي ووت: ئەي ئەمىرى برواداران! كاتيك عبيدالله كورپى مەروان راي کرد و خۆي کرد بە ناوچەى (التوبة) دا بەخۆي و دەست و پئوئەندەكانىەوہ، پادشاي (التوبة) پرسىارباتى کردو چۆتە لاي عوبەيدوللاو گفتوگوگۆيەكى سەر سورھىنەر لەنيوانياندا پرووى داوہ، بەلام من بەباشى نايزانم، ئەگەر جەنابتان حەزىبات ئەم شەو فەرمان بەكەيت لە زىندانەوہ بىھىنن بزانين چى بوو.

مەنسور فەرمانى کرد ھىتايان و پرسىارى دەربارەى ئەو چىرۆكەى لىي کرد، ووتى: ئەي ئەمىرى برواداران كاتيك رام کرد بۆ خاكي (التوبة) و بەو كەلوپەلانەى بۆم دەرچوو بوو، ھەلمان داپە فەرش و شتە گرانبەھاكانمان راخست و سىي رۆژ لەوئى بووم، پادشاكە ھاتە لام و، ھەوالى ئىمەى بىستبوو، پياوئكى بالآ بەرزو سادە بوو لەسەر زوہبەكەدا دانىشت و نەھاتە سەر شتومەكەكانى ئىمە.

ووتم: چى وات لىي دەكات لەسەر شتەكانمان دانەنىشت و لەسەر زوہى بيت؟ ووتى: من پادشام و پئويست ھەموودەسلەتدارئىك خۆي لە بەرانبەر دەسلەت و گەورەى خودا بە كەم بزانى و دەرېبېرى.

ووتم: ئەوہ لە نەفامى دەست پئوئەندان و كۆيلەكانمانەوہ پرويدا. ووتى: ئەي بۆ كشتوكال و سەوزايى بە مالات و شەرەكانتان دەفەوتىنن

لە كاتىڭدا ئەم خراپە كارىھەتان لەسەر حرام كراۋە.
 ووتىم ئەۋىش لە نە فامى كۆيلىھە و كارىھەدەستە كانمانەۋە بوو.
 ووتى: ئەى بۇ چى خىشلى و زىرو ئاورىستان دەپۇشى لە كاتىڭدا لە قورئانە كەتاندە
 لە سەرتان حەرام كرابوو؟
 ووتىم: دەسەلاتە كەمان لە دەست چوو بوو، دواتر بە ھۆى كەسانى عەجەمەۋە كە
 ھاتىۋونە نىۋ ئاينە كە ماۋە سەركەۋتەنەۋە ئەۋانە ئەۋ شتانەيان لەبەر دەكرد بەبى
 رەزامەندىمان.

بەدەستە كانى دەيدا بە زەۋىدا ھەلى دەكەند و پاشان ووتى: وانىيە كەتۇ باسى
 لىۋە دەكەيت، بەلكو نىۋە قەۋمىك بوون ئەۋەى خودا حەرامى كەردبوو ھەلالتان
 كەرد بۇ خۇتان و ئەۋەى فەرمانتاتان پىچ كرابوو نەيكەن و قەدەغەبوو كەردتان و،
 لەۋەى پىتان درابوو سەمتان كەرد، ھەر بۇيە خودا لىچى ۋەرگرتەنەۋە و بەرگى
 سەرشۆرى و پىسۋاى بەۋ تاۋانەى كەردبووتان بە بالاتاندا كەرد و، ھىشتا تۇلە و
 بەلايەك ھەيە نە گەشىتتۇتە جىچى خۇى، منىش دەترسم ئەۋ سزايە بتانگرتەنەۋە
 لە كاتىڭدا لە ۋولاتى مندان و بەر منىش بىكەۋىت، مىۋاندارى سىچ رۇژە و
 پاشتر چەند پىۋىستە بۇ خۇ كۆكردنەۋە بەكارى بەيئە و زەۋىەكەى من بەجى
 بەيئە^(۱).

(۱) لە (جولۋە فى رياض العلماء)، ل ۱۵ و ۱۶.

سزاي كەسبىك گالتە بە ووتەو پىرۋزىيەكانى نىسلام بكات

له ئەبى داودەۋە دەگېر نەۋە- خاۋەنى كىتېبى (السنن)- كەوا: يەككە لەوانەى
فەرمودەى دەخوئندو لەبەر فاسقى و نەبوونى سىفاتەكان هېچى لى وەرئەدەگىرا،
رۋژىكىيان ئەم پىاۋە گوئى بىستى ئەم فەرمودەىيە بوو كەوا:
(ان الملائكة لتضع اجنحتها لطالب العالم).

واتە: فرىشتەكان بالەكانيان بۆ ئەوانەى بە دواى زانست دا دەگەرتن پادەخەن،
ئەمىش چوو بزمارى لەم لاو لاي پىلاۋەكانى دا، دەيووت دەمەوتت بالى
فرىشتەكان بشكىنم و كورنى بكەم، دەلېن تووشى نەخۆشى كوژەر هات لە قاچىدا.
لە رىۋايەتتىكى تردا دەلېت: دەستەكانى و قاچەكانى و ھەمووى جەستەى تووشى
ئىفلىجى بوو^(۱). ئىبن خەلەكان لە (وفيات) و ابن كئير لە (البداية والنهاية) دا
ھىناۋايانە و ھەندى لە مېژوو نوسانىش ھىناۋايانە لە نوسىنى (شىخ قطب الدين
يونىنى) ەۋە كەوا: كابرەك لە بەسرى ى دەژيا پىان دەوت ئەبا سەلامە، كەسبىكى
زۆر خراپ بوو گالتەى دەكرد بە ھەموو شتىك، لە لاي دا باس لە فەزلى سىۋاك
كردن و لايەنە باشەكانى كرا، نەۋىش ووتى، سوئندم بەخوامە گەر لە كۆمدا سىۋاك
بكەم و سىۋاكەكەى كرد بە كۆمى خۇيدا و دەرىھىنايەۋە، دواى نۆ مانگ ھەستى
بە نازارنىكى زۆر دەكرد لە سكى دا و كۆمى زۆر بە نازار بوو، لە گەل ژانەكاندا
گىياندارنىكى دانا لە شىۋەى جرج دابوو، چوار كەلبە و كلكىكى درىژ و چوار پەلى
ھەبوو، لە دواۋە لە كەروئىشك دەچوو، ئەم گىياندارە سى دەنگى لىۋەھات و، پاشان
كچى كابرە هات و سەرى پان كرددەۋە، كابرە دوو رۋژ دواى ئەم كارەساتەى ماو،
سى يەم رۋژ مرد و ھەر لەبەر خۇيەۋە دەيووت: ئەم گىياندارە رىخۆلەكانى بېرىم.
كۆمەلنىك لە خەلكى شارۋچكەكە و ناودارانى گىياندارەكەيان بىنى و، ھەندىكىيان
بە كوژراۋى بىنيان^(۱).

ئەم دوو رۋوداۋە پەندىكى گەموربە بۆ ئەوانەى گالتە بە پىرۋزىيەكانى نىسلام دەكەن و ۋە بۆ
ئەوانەى گالتە بە دىن پەمىرەوكارانى سووننەتى پىتغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) دەكەن.

(۱)، (۲) لە (نصب الموائد) ل ۱۶.

بهشی بهکم: یاخی بوون له دایک و باوک

خوای کهوره دهفهرمووی:

﴿ وَالَّذِي قَالَ لِيَوْلَدَيْهِ أَلَيْسَ لَكُمْ أَنْتَدَانِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَفِihanِ اللَّهِ وَبِكَ ءَامِنُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴾ (١٧)

پیغمبر (صلی الله علیه و سلم) دهفهرموویت:

(رضا الرب في رضا والدين، وسخطه في سخطهما) (٢).

(رهزامندی خودا له رهزامندی دایک و باوکدایه، توورهپی له توورهپیانوهیه)

بهکم: سزای یاخی بوون.

دووهم: یاخی ترین کهس.

سیئیم: شاعیره یاخیهکه.

---

(١) سورة الاحقاق: آية: ١٧.

(٢) طبرانی گیزاویهتیهوو، نهلبنانی به صحیح ی داناوه.

سزايى ياخى بوون لە داىك

زۆر نازداربوو لە لاي داىك و باوكى نازىكى زياد لە پىوستى پىداربوو، بەلام زۆرى نەبرد باوكى كۆچى دواى كرد، داىكى ئەم نازەى لى كەم نەكردەۋە، بەلكو زياتر لە جاران گىرنگى پىداۋ، قولى لى ھەلمالى و تاقە كورەكەى كورە پىاۋىكى نىو كۆمەلگا، بەو پارەيەى لە باوكيەۋە بۆى مابويەۋە توانى بازىرگانى پىۋە بكات، بۆ ھەركويىكە دەچوو نزاۋ پارانەۋەكانى داىكى بۆى قەلغان بوو، بۆ ھەموو ھەنگاۋىكى ھەميشە دەم بە دوعا بوو بۆى و لە خدا دەپارايەۋە سەركەوتوى بكات، ھەميشە واى دەزانى جگەرسۆزەكەى مىندالەكەى جارائە خزمەتى دەكردو بە دەورى دا دەھات دەچوو، دلى بە خۆشپەكانى خۆش دەكردو خەمى لە خەفەتەكانى دەخواردو دلى ى دەدايەۋە و ھانى دەدا بەرەو پىش بىروات و كۆل نەدات، لە دوايى فەزلى خدا داىكى ھۆكارى يەكەمى كۆكردنەۋەى ئەم سامانە و قازانجە زۆرە بوو پىزابوو بە سەرى دا، ئەو ناۋبانگەى لە نىو خەلك دا ھەيىبوو، بەلام ھىشتا داىكى دلخۆشپەكەى تەۋاۋ نەكردبوو، چونكە ئاۋاتى بوو تاقانەكەى ژن بەيىنىت ۋە پىش مردنى چارى بە نەۋەكانى بىكەۋىت، لە گەلىاندا نەۋەندەى تەمەنى ماۋە بە سەرى بىبات، داىكە سەرو سۆراخى كچى چاكى بۆكرد، بەلام كورەكە بە ۋانە قايىل نەبوو، بەلكو خۆى ئافىرەتىكى ھەلبىزاردوو داىكىشى ھىچ رىنگىرەكى نەبوو، بەلكو لەۋە زياتر دلخۆش بوو پىيى، لە نزاكانى بە رەۋام بوو تاۋەكو نەۋەكانى بىيىت، خدا نزاى پىرەژنى قىبول كرد و خدا دوو كورپى بەخشى پىيى ۋە بە ھەموو توانايەۋە لە گەلىاندا بە خىۋى كردن ۋە زۆر گوى رايەل بوون، پىرەژن لە خۆى خۆشترى دەۋىستىن و چەندەھا شەۋ بە دىاريانەۋە شەۋ نىخونى كرد، رۆژگار تىپەرىء ئاۋرپى نەدايەۋە مىندالەكان گەۋرەبوون، داىكىش تەمەنى رۆيشتبوو نىتر پىوستى بە كەسانى تىرپوو كارەكانى بۆ جى بە جى بكات و يارمەتى بدات، كورەى سىلە ھەموو ئەۋ

ھەۋل و ماندووبونەى داىكى لەبىر كورد و لىج بىزاربوو، سەربارى ئەۋەى زۆر ھەبوون و دەۋلە مەندبوو بەلام رژدوو بەرچاۋ تەنگ بوو بەرامبەر داىكى و دلى نەھات خزمەتكارىكى بۆ بگرتت بەلكو بىرى لە رنگايەك دەكردەۋە لە دەستى رزگارى بىت ئىتر ھەز ناكات سەبرى ئەم پەكەوتەيە بكات و نالە و نركەى دىت، بىر كوردنەۋەكانى گەياندىە ئەۋەى فرىنى بداتە خانەى پىرانەۋە.

نەفرەت لەو كورپەى ئەو ھەموو شەو نەخونىەى لە بىر كورد و ياخى بوو لە داىكى فرىنى دەداتە خانەى پىرانەۋە؟ ئەى كوا ئەو ھەموو دەردە سەرىەى چەشتى بە دەستىەۋە؟ كوا نارام گرتتەكەى؟ سۆزى؟ چاودىرەكانى؟ بە بىۋەژنى تاكە دەست بە خىۋى كورد.. ھەمووى با بردى، ئەمە پاداشتى ئەو داىكە بوو ھەموو ژيانى كوردە قوربانى لە پىناۋى تاقانەكەى دا؟ ھەزاران نەفرەتى لىبىت. پاش ئەم كارەى لە لای يەكىك لە ھاۋرپەكانى دانىشتبوو، سكاللای لە دەستى ئەو كەسانە دەكرد كەوا لۆمەيان كرددو، باسى لەۋە دەكرد بى بەختە لە دوور و نرىكەۋە خزم و ناسىار قسەى پىدەلئىن بۆ ئەم كارەى كەوا بە ووتەى خۆى كارىكى ناساىى و پىۋىست بە لۆمە ناكە، ھاۋرپەكەى قسەكەى پىن برى و داچەلكى ووتى: مەبست لە داىكت كى يە بردۆتە خانەى پىران: داىكى راستەقىنەتە كەوا لە سكى دا ھەلىگرتبىروى؟ داىكت فلانە كەسە كە لە ساۋاىەۋەى بە خىۋت دەكات و؟ گەۋرەى كوردى و؟ يان باس لە داىكىكى دى دەكەى؟

ووتى: بەلى فلانە كەسە داىكم؟ چى تىدايە؟ ئەى بۆچى ھوكمەت ئەم خانانەى كرددۆتەۋە ئەگەر بۆ ھاۋشىۋەكانى ئەمانە نەبىت.

ھاۋرپەكەى ووتى: پاك و بىنگەردى بۆ خودا: خودايە تورەبى و خشمى خۆتمان لىج دووربەختەۋە نایا بەم ھەموو دەسەلات و ھەبوونىەتەۋە، بەم ھەموو پلە و سامانەتەۋە لەم پىرەژنە سەغلت بىۋىت ۋە جىنگاى نەدەبوۋىەۋە لات، خۆ ئەم سەركەوتنەنەى بە دەستت ھىنا ھەموو نزاكانى ئەو بوو گىرابوون، ھاۋرپەكەم عەقلىت بەخوۋە كار و، داۋاى لىخۆش بوون لە خودا بكە و خىرا بە پەلە بىھىتەۋە پىيەكانى ماچ بكە، داۋا لە خودا بكە ئەو لىخۆش بوونەت بە نىسب بكات، داۋاى لىج بووردن بكە لەو داىكە بەستەزمانەت، بىگەرپىتەرەۋە، مالى بۆ نامادە بكە و خزمەت كارى بۆ بگرە، ھەۋل بدە دلى خۆش بكەيت و

بى ھەۋىنەرەۋە، ئەم ئەم كارەت زۆر نامەردانەيە، مەن وام دەزانى زۆر پىياۋانەي
 ۋ ئەم كارە لە تۆ ناۋەشېتەۋە.

بە بېستىنى ئەم قسانە زياتر دىل تەنگ بوو ئەۋەندەي تر ھاربوو ووتى: كاكە
 مەن ئەۋەي تېدام لە نېش ۋ نازار بەسەم، ئەۋە تۆ خۇي دەكەيتە بىرېنە كانمەۋە،
 نىتر مەن تۆ ناناس.

ھاورىكەي ووتى: ھاورىيەتى كەسى ۋەك تۆ ياخى لەۋ پىرە دايكە بۆ مەن
 شەرمەزارىە ۋ مېنىش ھەزى پىناكەم.

رۇژانىكى سەخت بەسەر پىرېژنى بېن كەسدا تى پەريان كەرد، كە لە خانەي
 پىران كەۋتېۋو، بە بېن ئەۋەي كەسىك لىنى پىرسىت، جگە لەم پەژارانەي
 بەدەستى پىرو نەخۇشى ۋ نەبوۋىيەۋە دەينالاند، نەخۇشىكەي زياتر بوو، بەلام
 كەس نەبوو سەردانىكى بىكات، دواتر براپە نەخۇشخانە، بەلام ئەم دىلەي لە
 بەرد رەقتەر بوو نەرم نەبوو بۆي، خەلك ۋ مىندالەكانى ھانىيان دا لە نەخۇشخانە
 سەردانى بىكات، بەلام بە پىچەۋانەۋە زياتر لە خۇي بايى بوو، بەلام نايان ئەۋ
 كورە ياخى بە خۇي داچۆۋە تۆبە بىكات ۋ رېنگەي راست بىگىرت.. ھەرگىز،
 بەلكو سەفەرنىكى لە ناكاۋى بۆ خۇي سازداۋ چۆۋە دەرەۋەي ۋولات، ھەتا
 دىنباۋىيەۋە لەۋەي بە تەۋاۋەتى دىنباي جىھىلاۋە بە خۇي ۋ ئەۋ دەرە
 سەردانىەي چەشتى لە گۆرەكەيدا بە خاك سىپىراۋە، گەراپەۋە، بەلام بۆچى ۋ
 چى بىكات گەراپەۋە؟ تاۋەكو ئەۋەي چاندوۋىيەتى درۋىنەي بىكات، ئاي لەۋ
 بەرھەمە خراپەي؟ بەرھەمەكەي ياخى بوون بوو، چى دەرۋىنە بىكات؟ ئەبى
 چى چاۋەپروانى كەسىكى ۋا بىكات؟. بىن گومان بىن ئومىدى نەگبەتى ۋ
 بەلا.

چەند رۇژىكى كەم بەسەر چۆۋ، ھىشتا گۆرى دايكەي بىن چارە ۋوشك
 نەبوۋىيەۋە، خۇشەۋىستىن كورپى بە كارەساتى ئۆتۈمبىل تىاچۆۋ، ۋەك
 خەنجەرنىك ۋابوو لە دىلى باۋكى درا، سالىك بە سەر ئەم كارەساتەدا تىنەپەرىبىو
 كورەكەي تىرى، بالى راستى باۋكى لە كاروبارى بازىرگانى دا ۋ بەرئوبەرى
 كارەكانى توۋشى (نەخۇشىكەي قورس) بوو، كەۋتە ناۋ جىنگا، ھەر شوتىنىكى
 شك بېردايە دەبېرد ۋ دەيگەراند بە ئومىدى دۆزىنەۋەي چارەسەرنىك بۆي،
 بەلام بىن سوود بوو، ئەۋىش مرد ۋ چۆۋ بۆ لاي براكەي، باۋكە بە تەنيا

مایهوه و هدر دوو بالی شکا و، باری دهروونی تیک چوو، زهوی لیج بوو به چهرمی چۆله که و بازارگانیه کهی کورتی هیناو، فرمانبهرو کارگوزاره کانی دزیان لیج ده کردو، دهستی کرد به دروینتهی بهرهمه کهی چاندبووی، ژیبانی تیک دهشکاو نهوهی دروستی کردبوو له بهرچاوی دا دهروخینرا و دهسته و سان بوو له بهرانبهری دا، سزای خودایی رپۆژانه به سهریدا دهپژاو، خوداش دهزانی له دوارپۆژدا دهیی حالی چۆن بیت^(۱). بهراستی نه مه حکمهتی خودایی و دادوهری خودایه.

---

(۱) له رۆژنامهی (الواطن الكويتية) ژماره (۷۲۲۱) به دستکاریهوه

ياخى ترين كەس

ئەصمەى دەئیت: كابرايەكى دەشتەكى بۆى گىرامەووە ووتى: چوومە دەروە لە ھۆزەكەى خۆم دەگەرام بە شوئىن ياخى ترين كەس و چاكترين كەسدا، بە شوئىنەكاندا دەگەرام ھەتا گەيشتم بە پىرە پىاوينك پەتتەك كرابوو مىلى و دۆلكەيەكى پىوەكرابوو بە حوشتر بەرزەفە دەكرايەووە، لە و دەشتەدا گەرما زۆر بە تىن بوو، گەنجىكى لە دواوہ راوستابوو شتىكى بە دەستەوہ بوو لە قامچى دەچوو لولى كرددبوو لىي دەدا پىي، شوئىنى دەرچوو لە پشتى دا.

پىم ووت: تۆ لە خواناترسى بەرانبەر ئەم پىرە زۆر لاوازە؟ ئايا ئەم بەتى مىلى بەس نيە بۆى وەك نازار و سزا؟!

ووتى: ئەگەر نەترانىوہ باوكيشمە؟!

ووتم: ئەى خودا چاكت بۆ نەكات.

ووتى: ووس بە، خۆ ئەمىش واى لە باوكى خۆى دەکرد، باوكى ئەمىش ھەر واى لە باوكى خۆى دەکرد.

لێرە دا ووتم: ئەمەيە ياخى تريم كەس^(۱).

واتە ياخى بوون واى لىي بيت ئەم كورپە درندەيە باوكى ببەستىتەوہ و لە پشتى

بدات بە قامچى، بى گومان دنيا و دوارپۆزى دۆراندووە، ئەمەش پاداشتى

ھەريەكىيان بووہ كەوا ستەمى لە سەر ووى خۆى كردووە و پاكردن لە سزانييە

و چى بچىنى دروئەى دەكەيتەوہ.

(۱) لە (المحاسن والمساويہ) ھوہ وەرگىراوہ.

شاعیرە یاخێکە

جریری کورپی عطیە ی شاعیر زۆر لە گەڵ باوکی دا خراب بوو، هەر بە
 هەمان شیوە بیلالی کورپی کورە کە ی خۆی دەشیلاو لە گەڵیدا خراب بوو، لە
 قسە یە کدا لە یە ک گیران، بیلال بە باوکی ووت: درۆزن ئەو کە سە یە کە کاری
 خراپی لە گەڵ دایکی خۆی کردوو!! مەبەستی باوکی بوو-
 دایکی هات بە سەری داو پینی ووت: دوژمنی خودا ئەو بە باوکت دەلیت؟
 جریر ووتی: وازی لیپینە ئەلیی لەو کاتە لەوی بوو کە من بە باوکی خۆم وا
 دەوت^(۱).

بەم شیوە یە هەندی جار مرۆف سزایی کارەکانی لە دنیا دا و بە رۆژی رووناک
 دیتەو بەردەمی و، ئەو ی ئەو ی دەر خواردی خەلکی داو دەکریتەو بە قورگی
 داو، ئەو ژەهری بۆ خەلکی نامادە کردوو، دەر خواردی خۆشی دەدریتەو ی، بە
 تاییەت ئە گەر ئەو سەر کیشیانە لە دژی دایک و م باوک بیت، چونکە باشییت
 لە گەڵیاندا، منداڵە کانت بۆ خۆت باش دەبن، بی گومان چی بچینی درۆتە
 دە کەیت.

(۱) لە (الجزء من جنس العمل).

بهشی دووهم: (ستمم)

خودای كهوره دهفهرمووئیت: ﴿ فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ ﴾ (۱).

پښغهمبهر (صلی الله علیه و سلم) دهفهرمووئیت:

(أشد عذابا للناس في الدنيا أشد الناس عذابا عندالله يوم القيامة) (۲).
(ههركهسپك له دوونیاادا نهشكهنجهی خهك به تووندى بدات خودا له
رؤزی دواپیدا سزاکهی زور توندهكات).

وما من يد أليد الله قوقها ولا ظالم الا سييلي انظام
(ههموو كهسپك ستمم دهكات و دهستی درپژه دهستی خودا له و
بالآتره ههموو ستمم كارپك ستمم كاری كهورهتری ههیه خودا خودا
بؤی دهئیریت)

یهكهم: سزایهکی رپك وهك خؤی.

دووهم: پئ بکهن! بهآع قهدهریش پئ دهكهئ!

سئ یه: خودا ئاکای لئ یه و چاودپیریت دهكات.

چوارهم: ههلبهستنی قسه و درؤ به دهه پښغهمبهرهوه(صلی الله علیه و
سلم) و سزاکهی.

---

(۱) سورة العنكبوت: نایهتی ۴۰

(۲) أحمد بهیههقی و حاکم ربوایهتیان کردووو، نهلبانی به (صحيح) دایناوه.

سزایه کی رنک و پر به پیستی خوی

شیخ عبدالله تلیدی له کتیبی (نصب الفوائد) داده لیت: هندی له وانهی هه موو قورثانیان له بهر بوو بویان گیرامه وه که وا فه قییه ک بوی گیرانه ته وه که وا: له لادییهی داده نیستم بانگیان کردم بو شوشتنی مردوویه ک، کاتیک چووم په رده کهی به سهری دادرابوو لامبرد، دیمه نه کهی ترسینر بوو، به جورنک سهری وه ک به راز دینواند و جهستهی وه ک خوی بووو، دامپوشته وهو به په له خوم گه یانده مه لای لادیکه و بوم گیرایه وه، له گه لم دا هات و کابرا بینی به هه مان شیوه بوو، ژنه کهی بانگ کرد و زور لیکولییه وه که نه م پیاهه چ کاره بووه، ژنه کهی ووتی خه ریکی سحر بازی بوو، قورثانیکی خستوته ژیر خوله وه میزی به سهر داده کردو له په یوهندی دابوو له گه ل شیتانه کاند^(۱).

به راستی سزایه کی پر به پیستی بوو خودا له دنیا دا پیش نه وهی بشارتته وه و کاره خراپه کاریه کانی له گورینی. به لکو خودا کردی به په ند بو جگه له خوی و، نه وهی چاند بووی درویننه ی کرد.

(۱) له (نصب الفوائد) وه.

بئ بکەنن و قەدەریش بئ دەگەنن!

کاتیک شووم بەم پیاووە کرد، لە ژنە مردوووە کە ی کچیکێ چوار سالانی لێ بە جی مابوو، کابر کچە کە ی زۆر خۆش دەویست و هەمیشە یادی باشەکانی دایکی دە کردوو، ئەم دوو کارە ی تەواو توپە ی کردبووم، هەموو هەولینکی خۆم خستە کار تا ئەو کچ و دایکە ی لە یادی بەرمەو بەلام بئ سوود بوو، خۆی خزمەتی کچە کە ی دە کرد و بە باشتە ی شێوێ چاودێری دە کرد، تەنانەت ئە گەر نە خۆش بکەو تاییە لە نامیزی خۆی داینە دە گرت و لە سەر جینگاکە ی خۆی دە ینواند، خیرا خیرا بئ دەوت (هەر تۆم هە ی، هەموو کە سم).

بە خۆم ووت: ئەم هەموو سۆز و خۆشەویستییە بۆ ی من هیچ کارێکم پیناکرێت، تەنھا ئەو نە ییەت بە پیلانیک بیکۆژم، بەلام ئەک کوشتنی جەستە یی، بە لکو بە نازاردانی رۆحی دە یکوژم، منیش نازینکی سەر زارەکی پیدە دەم هەتا وەکو گێژاو بئ دەستە لات بێت و، نەتوانی خزمەتی خۆی بکات و، فێرە دوورمان و چیشتی ناکەم، دە ییەت وای لێ بکەم دەستە وسان بێت بەرامبەر هەر شتیک ئافەت پێوستی بێت لە ژبانی و ماله کەیدا، دە ییەت ئافەتییکی تەمبە لئ لێ دروست بکەم هیچ کارینکی بئ بەر تۆ نە برێت.

دەستم کرد بە جی بە جی کردنی پیلانە کەم و هە لئس و کەوتی خۆم گۆرپی، هاوسەرە کەم زۆر دلخۆش بوو کەوا بۆ کچە کە ی دلنەرم بووم و وای دە زانی نازی هە لئ دە گرم، تەنانەت وام لێ کرد کاتیک لە سەر سفەرە بوویستاییە ئاو بخواتوو، یان خۆم بۆم تیدە کرد، یاخود فەرمانم بە کچە کەم دە کرد بچیت ئاو کە ی بۆ بە ییئیت! بەلام کچە کە زۆر زرننگ و زیرە ک بوو، بە مە دلئی لەت لەت کردبوو، لە هەموو سالە کاندایە کە می دە هینا، دەرس خۆیندن و سە عی کردنم لە بەر چاوی دە خستە، وام بۆ دە رده خست کەوا ماندووی ئیتر بنوو ئە وەندە خۆت ماندوو مە کە بە دە رسە کانتوو، بەلام سە رباری ئەم رینگریەم خۆی ئە وەندە زیرە ک بوو، پێوستی بە خۆیندن نە بوو، هەموو قۆناغەکانی خۆیندن بە سەر کەوتوو تەواو کردو گە یشتە زانکو، بەلام داواکارێک هاتە پێشوو منیش زۆرم پی خۆش بوو،

چونكى وام دانابوو دەستە وسانەو نەمال و نە خوئندنى پىن بەرپۈە ناچىت، باۋكەم پازى كردو، زۆر نامۆزگاريم كرد كەوا كەسى وا دووبارە نايىتەۋە، شوى كرد.. بەلام بەكى؟!

چوۋە مالى ئەۋكەسەى خۆشى دەۋىست و دەپياراست، ھەموۋشتىكى ھەوانەۋەى بۆ فەراھەم ھىنا، خزمەتكار لە مالىكەى دا دەھاتوو دەچوون و فەرمانەكانى پىش ووتن جى بە جى كرابوو، ئىتر با ھەر لىنان و پاك كردنەۋە نەزانىت.. ژيانىك ھەموۋى خۆشى و ھەوانەۋە، ئەۋەى من پىلانم بۆى دانا وا دەرەنەچوو، ھەموۋى ھەلگەرايەۋە، لە ھەموۋى بە نازارتەر ئەۋە بوو كچەكەى خۆم دۋابى دووسال دۋابى ئەۋ شوى كرد، بەلام كابرابىكى دل رەق و جىنو فرش و، مەزاجى ۋەك ناسن بوو، پۇرد و رەزىل ھەمىشە ۋەك ترش فرش نىۋچەۋانى تال كردبوو.

كچەكەم ھىچ تاۋانىكى نەبوو، گوناھبار من بووم و، خودا بە كچەكەم سزاي دامەۋە^(۱).

ئەم باۋە ژنە ۋىستى بوو ئەم كىژۆلە بەستە زمانە پىن داىكە دابمالى لە ھەموۋ زانست و زانىارىەكى ژيان و بىكاتە كچىكى گىل و، ھىچ نەزان، بەلام خودا ئەۋە دەكات كە دەپەۋى، ۋوۋىستى لە سەر بوو خىر بەھىتتە پى و لە پىلان و فىلەكانى ئەم ژنە بىپارتىت، كردىە كچىكى ۋورىا و خوئندەۋار، لە ھەمان كاتدا نافرەتىكى خاۋەن مالى پلەيەك و، ھەرۋەھا پىۋونكى پىن بەخشى خۆشى دەۋىست و نازى ھەلدەگرت، خۋاى گەۋرە دەفەرموتت:

﴿وَيَمَكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَكْرِينِ﴾^(۱).

خوداى بالا دەست پىلانى ئەم ژنەى داىەۋە بە پروۋى خۆيدا و ھىنايەۋە پىنگا و پىشانى دا كەوا ئەگەر كچەكەى خۆى بىت چى دەكات، دلې پىر كرد لە ھەسرت و داخ و، تەنھا مەگەر لە نازارى پەشىمانىدا بۇى، بەراستى ئەۋەى دەپچىنى درۋىنەى دەكەيت.

(۱) لە (من غريب ما سألوني).

(۱) سورة الانفال: نايەتى (۳۰)

خودا ناگای لئ یەو چاودیری دەکات

خیزانەکە ی باری نابوریان مام ناوئند بوو، بەلام باوکیکی کەمتەر خەمی هەبوو، هەمیشە سەرقالی رابواردنی شەوانە ی خۆی و کارە تایبەتیەکانی بوو، لە رۆژیشدا کاری بازرگانێ دەکرد، دایکیکی خۆپەرست تەنها خەمی جل و بەرگی خۆی و رازاندنەوی خۆی بوو، ئەم گەنجە لە باری خیزانیەکی نا هەموار و خراب دابوو، هەموو شتیکی دەکرد بە بی چاودیری و لیپرسینەو، ئەم بارووخەوای لئ کرد لە بواری خۆئند دا سەرنەکەوت و، هەر لە تەمەنی پانزە سالیەو شەوانە لە رابواردن بوو تا بەیانی و، پاشان کە دەگەراییەو کەس لیپچیئەوێ لە گەلدا نەدەکرد، چەند رۆژ هەر نەدەهاتەو بەلام کەس پرسیاری لئ نەدەکرد. ئەم هەرزەکارە ی ئەمە ژیانی بیت و لەم بارو دۆخە خراپەدا وا بژی، بیگومان نیچیرنکی چەوری شەیتانە، بۆیە رینگای خراپە ی گرتە بەر و هیچ بەرگریەکی نەبوو، فیژی مە ی خواردنەو، دزی بوو، بەلکو بە وە نەوستان بوو بە وەستای کارە خراب و تاوانکاریەکان، بوو بە پەسپۆرینکی شارەزای ئەو بوارو، مینشکی تەنها بۆ خراپە و تاوان کاری دەکرد و، بە جۆرنک هیچ بەلگە یەکی لە دوای خۆی جینە دەهیللا تا تێو بگلی پی، زۆر بە ناگاییەو پلانەکانی دادەرپژاو هەموو زیرەکیەکی خۆی تەرخان کردبوو بۆ جی بە جی کردنی تاوانکاریەکانی و بەردەوام بوو لە سەری، بەم زیرەکیە توانی چاوی پۆلیس لە خۆی دوورخاتەو، بەلام چاوی خودا کە هەرگیز ناخەوئ و لە کۆتایشدا چەندیش درێژە بکیشیت هەردە گیریت، هەرچەندە تاوانبار زیرەک و ووریاو بە ناگا بیت، هەر چیه کیش روویدات، هەریئوست دەکات کە خودا لوتی بشکینیت:

لەبەر زرنگی و ووریایی و لیزانەکە ی زۆر لە خۆی دلنیا و بایی بوو، رۆژنکیان ئەم تاوانبارە درندە یە یەکیک لە قاوێخانەکاندا دانیشتبوو لە گەل هاوئەکانی چای دەخواردەو، بەلام لە ناکو پۆلیس خۆی کرد بە قاوێخانەکەدا و لە هەموو لایەکدا بلابوونەو، دەستیان کرد بە پشکنین هەموو نامادەوان، لە بەر ئەو ی ئەو پەری لە خۆی دلنیاوو و دەیزانی پۆلیس بۆ ئەم ناگەرپت و کەس وەک

خۆی نایناسیت و له هیچ ناترسیت، به هیمنی دانیشتبوو خۆی تیک نەدا و نەترسا، پۆلیسه‌کان لێی نزیک بوونەو و یه‌کێک له پۆلیسه‌کان دەستی کرد به پشکنین و هیچی له لانه‌بوو، پشتی هه‌ل‌کرد ب‌روات، به‌لام چاوی که‌وته سه‌ر شتی‌ک له ژیر پییه‌کانی داو، له پرگه‌رایه‌وه و پارچه‌یه‌کی گه‌وره‌ی له ماده‌ده هۆشبه‌ره‌کان دۆزیه‌وه، نه‌مه بوو به دوا‌ی دا ده‌گه‌ران و هه‌والیان پی درابوو، به‌لام سه‌یر له‌وه‌دا بوو نه‌م پارچه‌یه به چی گه‌یشه‌ی لای قاچی نه‌م، پۆلیس هه‌والی هه‌بوو تاوانبارێک ماده‌ده‌ی هۆشبه‌ره‌کانی پییه و له‌و قاوه‌خانه‌یه‌دا‌یه، شه‌ویش له ترسی گیانی خۆی فری داوه و به‌بێ شه‌وی نه‌و بیه‌وی که‌وتۆته ژیر پیی نه‌و^(۱).

به‌م شیویه‌ خودا ویستی نه‌م تاوانبارة سزا بدات به‌لام تاوانیکیش نه‌م نه‌یکردبوو، به‌م شیویه‌ تاوانبارکه‌وته ده‌ستی دادگا و زۆر به‌ ناسانی، دلنیا به‌ خودا بوارت پی ده‌دات به‌لام پشت گوێت ناخات، وه نه‌م تاوانبارة بوا‌ری پی دا تو به‌ بکات و بگه‌رته‌وه، به‌لام رۆچوو له خراپه‌کاری داو، زیاتر له خۆی با‌ییی بوو، خودای گه‌وره‌یش نه‌م تاوانبارة‌ی چه‌نده‌ها مالی کوێر کرده‌وو، هه‌موو تاوانیکێ نه‌نجام دا تو له‌ی لی کرده‌وه ناگادار بوو لێی، هه‌رچه‌یه‌کی چاندبوو دروینه‌ی کرد.

---

(۱) له (غریب ما سألونی) به‌رگی یه‌که‌م.

ھەلبەستنى قىسە و درۇكردن بە دەم پىغەمبەرەۋە (صلى اللہ علیہ و سلم) و سزاكەى

بوخارى لە (صحيح) ە كەيدا ھىناۋىيەتى لە (عبدالعزيزى كورى صھيب) ەۋە لە نەنەسەۋە ۋوتى: پىاۋىكى نەصرانى ھات مۇسلمان بوو، پاشان سوورەتى (بەقەرە و آل عمرانى خۇيىنو، شتى بۇ پىغەمبەر (صلى اللہ علیہ و سلم) دەنۋوسى، پاشان پاش گەزىۋىيەۋە بوۋە بە نەسرانى و، خۇى ھەلئەكىشاۋ دەيووت محمد نازانى من چىم نووسىۋە، پاشان مرد و خىستىانە گۆرۋە، بەلام بەيانى چوونەۋە فرى درابوۋىيە دەۋە، ۋوتيان ئەمە كارى محمد و ھاۋەلانى بوۋە، ئەم ھاۋرپىيەى ئىمەيان دەھىناۋە لە گۆر و فرىيان داۋە، گۆرئىكى زۆر قوليان بۇ ھەلئەكىندەۋە، بەلام ھەر فرىيدا، ئىتر زانىان كەۋا كارى كەس نىيە و خۇيان ماندوۋ نەكرد پىۋەى و فرىاندا. مۇسلىم دەگىرپىتەۋە كە (سلىمان كورى مغيرە) لە ثابت ى كورى ئەنەسەۋەى ۋوتى: پىاۋىكى بەنى نەجار سوورەتى (البقرە) و (آل عمرانى) لە بەر كوردبوو، بوۋىۋە نووسەرى پىغەمبەرى خودا (صلى اللہ علیہ و سلم) و، دواتر راي كورد و خۇى گەيانە لاي نەسرانىەكان و، بەلام زۆرى نەبرد مەرگ مىلى گرت و گۆرپان بۇ ھەلئەكىند و شارديانەۋە، بەلام زەۋى فرىيدا، پاشان ناشىانەۋە ھەر بە ھەمان شىۋە بوو، بەلام ھەر نەيدەگرتە خۇى، بۇيە وازبان لى ھىنا.

تەنانت زەۋىش ھەزى نەدەكرد ئەم ھەلگەراۋە بوختانى ھەلئەبەست بە دەم پىغەمبەرەۋە (صلى اللہ علیہ و سلم) نەيدەگرتە خۇى، ھەزى بەم جەستە پىسە نەدەكرد، نەيگرتە خۇى و فرىيدا، چونكە تاۋانى ھەلگەراۋان زۆر ترسناكە و، لە ھەمان كات دا درۇ ھەلبەستىن بە دەم پىغەمبەرەۋە (صلى اللہ علیہ و سلم) گەۋرەترە، ئەمە خراپترىن سزا بوو لە سەر دنيا داۋ خراپترىنىش لە دارپۇژدا چاۋەرپىدەكات. زۆر وورىابە گالئە بە سونەتەكانى پىغەمبەر (صلى اللہ علیہ و سلم) نەكەيت و لەو بارىيەۋە ھەلە و بووختان نەگىرپىتەۋە.

بهشی سیئەم: زیناکردن

خوای گەوره دەفەرموویت:

﴿ وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ﴾^(۱)

پێغەمبەری خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرموویت:

(إذا زنى العبد خرج منه الايمان فكان على راسه كالظلة فاذا أقلع رجع اليه)^(۲)
واتە: (ئەگەر بەندەیک زینای کرد ئیمانەکەى لێ دەردەچیت و لە سەر
سەرى وەک هەور دەووستیت. ئەگەر وازی لێ هێنا بۆی دەگەرێتەوه).

تفني اللذاة محن ذاق صفوتها

من الحرام وينقى الاثم والعار

تبقى عواقب سوء في مغتبتها

لاخير في لذة من بعدها النار

(ئەو لەزەت و چێژەى وەرى دەگرت لە حەرام دەروات و تاوان و

پەسواپەهەى دەمێنێتەوه)

(سزا دەمێنێتەوه و هیچ خێر لە و چێژە دانپەهەى کە دواتر ناکرێ لە

دواپەهەیه)

پەگەم: داوین پەس دێتەوه پێی خۆی.

دووهم: کۆتایەکی خراپ.

سێهەم: باوەرم پێ بکەن من دەمەرم.

چوارەم: شەهوەت.

---

(۱) سورة الاسراء: نایەتی ۳۲

(۲) ابو داود و حاکم روایەتیان کردوووە ئەلبانی بە (صحیح) ی دایناوە.

داۋىن پىس دېتەۋە پى خۇي

بە شېۋىيەكى ناسايى گەۋرەبۇو، زۆر بەي كاتەكانى لە نېتو شەقامەكان و لە گەل ھاۋرپىكانىدا بە سەر دەبىرد. زۆر توورپە ھاۋر ھاچ بوو، ھەزى نە دەكرد كەس لىنى بدات يان جىئوى پىچ بدات، نېھانەي قىبول نەدەكرد و، ھەمىشە ھەزى دەكرد خۇي سەرۋك بېتە، ھاۋرپى خراپەكانى پىشۋازيان لى دەكرد و، كىرەبۇيانە نەندامىكى كارا لە كۆمەلەي دواكەوتوو و دۇراۋ وپى پەشتەكاندا، لە لايەكى ترەۋە لە بواری خوتىندىن دا زۆر تىك شكاۋ رووخابوو ھەمىشە دەكەوت، ئەي لە نېتو خېزانەكەيدا چى پرووى دەدات، بۇ ئەم نە خۇشى و سەر گەردانەيە؟!

بارودۇخى خېزانەكەي لە و پەرى شلۇقى دابوو، ۋەك كەشتىكە لە ناۋپراستى دەريادا بەم لافاۋەۋە بېت و بچىت ۋە نەزانن چى لە دەۋرىاندا پرو دەدات، لەو پەرى پەرتەۋازەيى دابوو، باۋكىكى تيا چوۋ نەيدەزانى چى دەكات و، جەلوى مالى دابوۋيە دەستى دايكەكەلە كاتىكدا دايكە كەسىتتى يەكى لاۋازى ھەبۇو، ھىچ ئومىدىكى رىزگار بوون و گەيشتنە ووشكانى ناراميان نەبۇو. دواي ئەۋەي لە قوتابخانە دا سەرکەوتوو نەبۇو، ۋازى لىچ ھىناۋ بە دوايى كارىكدا گەرا، تەنھا توانى لە بواری سەربازى دا جىگەي خۇي بىكاتەۋە و، تيايدا مايەۋە بەلام لەبەر ئەۋەي كەسىكى نالەبار بوو لە پرووى دەرونيەۋە جىگىر نەبۇو، ئەي توانى زۆر لە بواری سەربازەكەي دا بىمىنىتەۋە، ۋازى ھىنا و پىپارى دا لە كەرتى تايبەت دا كارىكات، بەلام كەسى سەرنەكەوتوو سەرکەوتتى سەختە، ھەر بۇيە ھاۋرپى خراپەكانى ئامازەيان پىچ كىرد ئاسانتىن كار و زۆرتىن قازانچى ھەيىت بازىرگانى ماددە ھۆشبەرەكانە، لەبەر ئەۋەي ھىچ بەر بەستىكى ئاينى، يان ئەخلاقى، يان كۆمەلەيەتى نەبۇو بىپارىزىت لەم بىرۋەكە خراپانە، ھىچ لىنى دوۋدلى نەبو، بەلكو خىزا دەستى بە كارەكە كىرد. كارەكەي سەرکەوتوانە بۇ چوۋە پىشەۋە و، دەست مايەيەكى زۆرى كۆكردەۋە و، دەۋلەمەند بوو داۋىن پىسى و كارەكانى زياتر بوون، ئاشكرايە مالى ھەرام لە

حەرام دا دەپرات، خاوەنەكەى ھەر بەرھو تیاچوون دەبات، ساتىكى بە فيرۆنەدەدا بۆكارى خراپە، تەننەت كاتىك لە مالمەو دەدەنىشت تەماشای فلىمە پروتەكانى دەکرد، لە پرووى رەوشتەو گەيشتە ئەو سەرى و بنى بنەو، بى ئاين و رەوشت و غيرەت بوو، تەننەت گياندارانىش حەزبان نەدەکرد لە رەگەزى ئەوان بىت، بە نىو شوقەكانى بى رەوشتى و مەلھاكاندا دەگەرا و ھەموو شونىكى قىزەونى بەسەر دەكردەو و مەيمون و بەراز لە پرووى رەوشتەو زۆر لەم باشتر بوون.

لە يەكىك لە شەو سەورەكاندا، بانگىھىشتى شوقەيەكى بۆگەنى كرا، سەرى پىو نەبوو كاتىك چوو يەكىك لە ئەكتەرەكان يارى بە (عودى ئاگرىك) دەکرد و، چەند سەماكەرىك لە دەورى سەمايان دەکرد و چەپلەيان لىدەدا و پى دەكەنين و ەك ئەوئى ھەميشە نەمرىن!!

دوو كەل لە ھەموو لايەكەو بەرز بووبوويەو، كاسەى مەى و ئارەقەكانيان برىقەى دەدایەو لە بەر گلۆپەكان، خواردنەو لىدانى كاسەى مەى و بە خۆشە يەكتەرەو نۆشى' بکە لە نىو ئافرەت و پىاوەكاندا دەكرا، ئەم مەرقە پىس و قىزەونە پىشەى ھەموو شەونكى بوو بە سەر شوقەكانى داوین پىسى دادەگەرا و ھەموو شەونك كەسانى نوئى و جوانتر و سەماكەرى ترى دەبىنى و پى شاد دەبوو. ھەموو شەوى تا بانگى بەيانى بەم كارانەى بەسەر دەبرد. كاتىك بانگى دەبىست.. جەستەيان نەيدەووست چونكە تازە ژيانى لى برابوو، ەك شاعىر دەلئت:

لقد سمعت لو ناديت حيا

ولكن لاحياه لمن تنادى

(ئەگەر زىندوو بە بانگ بەكەيت گوىبىست دەبىت، بەلام چى دەكەيت لە كەسىك كە ژيانى نى يە و تۆش دەتەوى بانگى بەكەيت).

شەونكىان برىارى دا بەھوئتەو نەچىت و نەمشەو پشووئىت، بەلام ھاوپرئىكانى لە شەيتانىان بردبوويەو لە خراپەو پىسىدا وازيان لى نەھىناو نەيانووست تەنھا ساتىك بى تاوان بەسەربەت، بەلام سوور بوو نەچى، دەستيان كرد بە ھەلنانى و ەسفى كەشى و شونەكەيان بۆ دەکرد كە نەمشەو زۆر گەرمە و، گۆرانىبىژىكى ناودار نەمشەو دەپرازىننەو كچىكى جوان و بالآ بارىك و سەر سورھىنەرى لە گەلدايە

سەمای بۆ دەكات، نەم قسانە وایان لیج کرد خیرا خۆی کۆکردوۋە پۈیشت، زۆر پەرۆش بوو بۆ نەو کچە جوانە و دەمی ھەر پیش بینینی ئاوی دکرد، ھەروا بوو کچیکى لە گەل دابوو لە گەل مۆسیقاکاندا سەمای دەکرد و خۆی بادەدا و دلەکانی گیرۆدەکردبوو، ھەمووان چاویان تیبیری بوو، نەمییش لە نووکی پیەکانیەوہ لینی دەروانی و تاگەیشتە دەم و چاوی، بەلام کاتیک چاوی بەدەم و چاوی کەوت پەش داگەرا و ھیچ چاوی نەتروکاند و واقی وورما لەم شتە لە ناکاھو، ھەزی دەکرد بە ھەموو دەنگی خۆی بنەرینتی، بەلام نەیتوانی چونکە کاسیتی ژیانى خۆی و کارەخراپەکانى ھاتە بەرچاوی و، بە خۆی دەگوت:

من ھەمیشە بەکچی کەسانی ترم رابواردووہ و، چۆنم وىستووہ رام بواردووہ و شەرمیانم پیس کردووہ و خیزانەکانیانم سووک کردووہ؟.... ناژەلینکی ھەک من.

پیس و چەپەل نەمە بە سەر خۆمدا دیت؟!

بۆچی وا ھەژا؟ نەو کچە جوانەى بە تەمابوو نەمشەو بیکاتە نینچیری خۆی و لە نیتو نەو ھەموو پیاوہ دا سەمای دەکرد خوشکەکەى بوو!! خوشکی لە دایک و باوکى.. بى ناگابوو لە ھەى براکەى بانگەیشت کراوہ تەماشای بکات و پنی رابورنیت، لە کاتیک دا براکەشى و ھاوپیەکانى نەمەیان نەدەزانى، بەلام ھەموو کارنک کۆتایەکی ھەیە خۆش یان ناخۆش بە گۆرەى جۆری کارەکە، نەگەر کارى چاکە بىت کۆتایىەکەى خۆشى و کارى خراپىش کۆتایىەکەى دلتنەنگى ھەیە نەگەر زۆرىشى پى بچیت.

بینینی خوشکەکەى خۆى بەم شێوہە و لەم کەش و ھەوايە دا خورپەيەکى کتوپر و جەرگ بر بوو بۆى.

بەلام خۆى گرت و نەیتوانى ھىچ بلن تەنھا بى دەنگ بوو، لە ناخوہ دەسووتاو، ھىچ جوولەيەکىشى نەکرد، کاتیک خوشکەکەى چاوی کەوتە سەرى زۆر شىواو، زۆر ترسا و واى دەرخت مەندووہ و ھەست بە شەکەتى دەكات و بە خىزایى شوئنەکەى جیھىشت و خۆى گەياندە مألەوہ، نەم برايەى ھەر لەبیری نەوہ دابوو چى لە خوشکەکەى بکات، شەو نشینەکەى بەرووکەشيانە لەوى تەواو کرد، بەلام مینشکى تەواو سەرقال بوو ھەتا شەیتان بیروکەيەکى پیندا.

بۆ سبەینى چووہوہ بۆ مألەوہو وا خۆى دەرەخت لەو شوئنە خوشکەکەى نەبینیووہ، ھەتا خوشکەکەى دللى لە خورپە و ترس دلنیابوویەوہ و واى زانى بى

گومان ئەو ئەمی ئەناسیوو و نازانی ئەم چی کارئکی لەوی بوو، هەتا وەک نزیکی یەک مانگ، تا ئەواو دڵنیای کردوو، و، پۆژئکیان پێکەوه چوونە بازار و لە گەڕانەوه دا لە رینگە لای داوو چوو سەر رینگای خۆل و بەرەو بیابان رویشت، خوشکەکەمی پینی سەیر بوو لێی برسی بۆ کوی دەچیت؟
وای دەرخواست کەوا خۆی کارئکی لە وی هەیه.

کاتێک گەیشتە نیو پراستی بیابان دایبەزاند. لەو زویە رووتە لە رووێک و بالندە و مرۆف چەکەکەمی دەرھیناوە چەند فیشەکیکی نابەسەرەوو جیھتلا بەتەنیا لەو شۆرنە و چۆلە دا گیانی بسپێرێ، پاشان خۆی گەیانە بنکەمی پۆلیس و خۆی تەسلیم کرد، کاتێک پۆلیس چوو شۆرنی رووداوەکە بینیان ماوەی (۲۰) مەتر بەرەوشە قامە سەرەکیەکە خۆی راکیشاوە، بەلام رزگاری نەبوو مردوو. دواپی پشکنین دەرکەوت دەستدرێژی نەکرابوو سەر و نە سەلمێنراوە کەوا زینای کردییت.

دادگا تەنھا دە سال زیندانی بە سەر داسەپاند^(۱).

بەلام تەنھا دە سال وەک سزایەک بۆ ئەم تاوانبارەمی ماددەمی ھۆشبەری دەفرۆشت و ھەموو کارئکی خرابی دەکرد چ ئەنجامیکی ھەبوو؟ ئەم مرۆفە داوین پیسە نەیتوانی دواپی ئەم کارەساتەیش واز لە کارەخراپ و قێزەونەکانی بەھینیت، بەلکو لە ھەمووی خراپتر لە نیو زینداندا پەلاماری گەنجیکی داو دەست درێژی سیکسی کردە سەری، چونکە شەریعتی لەسەر جی بە جی نەکرابوو، یاساکانی تری لە سەری دا جی بە جی کرا.

بەلام پوختەمی چیرۆکە ئەوەمی گەیانە ھەمووشتیک کۆتایی دەییت، ھەرچەند مرۆف جەلوی بۆ شل بکریت و ماویەکی زۆری بۆ برخسیت و مال و سامانی لە بەردەستدابییت، خودا ھەر چاودیری و خۆی چی کردوو دیتەوہ پری و وەک قەرزوایە لای، ئەم ناموسی کچانی خەلکی ئەتک کردوو، لەبەردەم چاوی دا ھەتکی شەرەف و ناموسی خۆی دەکریت، کەواتە پەندی لی وەرگرن و بزانی چی بچینی ھەر ئەوہ درووتنە دەکەیت.

(۱) لە رۆژنامەمی (الرأي العام) (۱۰۷۸۸)

کۆتابهکی خراب

هه موو سامان سه رووه تی ته رخات کردبوو بۆ تیژکردنی نه فسی و رابواردنی حه رام، هه همیشه گه شتی ده کرد و زیاتر مه به سستی رابواردنی حه رام بوو، خودای گه وره کاتی بۆ درژژ کردهوه تا وه کو تۆبه بکات، په شیمان بیتهوه، به لام به پیچه وانه وه زیاتر له خرابه کاریه کاندایا چوو، هه موو خه میکی ته نها گه ران بوو به دوا بی بی رهوشتی و داوین پیسی، بی نه وه ی له خودا بترسی، نه مجاریان گه شتی کرد بۆ (بانکۆک) و نه م گه شته ی وه ک نه وانی تر نه بوو، تیذا نافره تیکی ناسی و زۆر په یوه ست بوو پیوه ی و وه ک ژن و میرد هه موو هه لئس و که و تیکی له گه ل دا ده کرد و له گه لیدا رای ده بوارد، به پیچه وانه وه ی نه وانی تر که پیی راده بواردن و لییان دوور ده که و ته وه، نه م جاره نه ی ده توانی لی جیا بیته وه و ده ست به رداری نه ده بوو، توانای نه بوو چاوی پیی نه که ویت، له بهر خاتری نه م نافره ته وازی له هه موو شتیکی هینا، نیشتمان و، که س و کار و، پیشه که ی، له هه مووی بایه خدارتر به ته واره تی ناین و خودا که ی له بییر کردوه نه یده توانی به ک سات لیی دوور بکه ویتته وه.

رۆژیکیان نافره ته که ی مؤله تی لی خواست که وا ده روات و کاریکی زۆر بچوکی هه یه و زۆر زوو ده گه ریتته وه، به لام دوا که وت، نه م سه ر گه ردان بوو، که و ته گومانه وه نه گه ر نه یه ته وه نه م چی بکات و؟ چۆن ژیان به سه ر به ریت؟ نه و چند کاتر میزه ی وه ک چند سه ده یه ک لی رۆیشت، ته و او بییر کردنه وه ی شیواو دلی ته نگ بوو و، زۆر له دلّه راوکی دابوو، به لام له ناکا و ده رکه و ته وه، خو شی بۆ گه راپه وه و دوودلیه کانی ره وه وه و، خیرا پیشوازیه کی وای لی کرد تا نه و په ری نیازپاکی و خو شه ویستی خو ی بۆ نه م به ره لایه سه له مینی، له خو شیاندا کرپوشی بۆ برد، به لام نه وه کۆتاجاری بوو نیتر هه لئه سایه وه^(۱)!!

خودایه په نا به تۆ ده گرین و داوات لی ده که یین جیگیرمان بکه میت له سه ر ناینه که ت.

(۱) له (أخبار المنتکسین) هوه

بەراستى كۆتايىپەكى دلتەزىن بوو، شەيتان ئەۋەندە كارەكەى لە بەر چاۋ پازاندەۋە تا گەيشتە ئەۋ رادەى كرنوشى بۇ بەرەلەيەكى داۋىن پيس برد و لە برى ئەۋەى كرنوش بۇ خدا و دروستكەرى ببات و ئومىدى لىخوش بوونى ھەيىت، تەماحى سىپىنەۋەى گوناھەكانى ھەيىت لاي، ئەم بىچ چارەيە بۇ ئەم ئافرەتەى برد كە پىش ئەم و دوايى ئەم لە گەل چەندەھا دا رادەبۇرئىت. بەلام كۆتا كرنوشى بوو و، پەنا بە خدا و، باخاۋەن ئاۋەزو عەقل پەندى لىج وەربىگرن.

باۋەرم پىن بىكە من دەۋرم

خېزانەكەي ھەر لە سەرەتا ۋە شىرازە پىچرا بوو، ھىچ پەيوەندىيەكى خۆشەۋىستى و سۆز و بەرزەبى لە نيوانياندا نەبوو، باۋكىكى دل رەقى، توورە و پۇرد و پەزىل و ھىچ خەرجى ژن و مندالەكانى نەدەكرد، دواتر بەمەۋە نەۋەستا و ھەر جى ى ھىشتن، بەبى ئەۋەي چاۋدېريان بىكات، داىكەي ھەزار ھەموو لىپرسراۋىيەكى گرتە نەستۆي، كرىن و فروشتى دەكرد تاۋەكو نانىان بۇ پەيدا بىكات و خەرجى مندالەكانى بىكات.. ۋازھىنانى باۋكەكە و سەرقال بوۋنى داىكەكە بە پەيدا كەردنى رۆزى و خەرجى بوۋە كەلېن تا نەم كورپە بەلاپى دا پىروات و، بىكەۋتتە شوئىن ھاۋەلى خراب كە تاكە خەمىيان رابواردن بە كچان و گەران بە داۋىي داۋىن پىسى لە شوقەكانى تايىبەت بەو كارەدا و، نقوم بوو لە ھەرام دا و دواتر ھاۋرېكانى ھانىيان دا كەۋا ئىتر با برۆينە دەرۋە و گەشتى بانكۆك بىكەين چونكە لەۋى ھەرچىت بوى بە نرخیكى كەم بۇ فەراھەم دەيىت.

كورپەي خرابەكار دەستى كەرد بە پەستان خىستەنە سەر داىكەي بەستەزمان و، بە ناۋى ئەۋەي دەچىت بۇ ئەۋى لەبەر ئەۋەي لە خىزمەتى سەربازى را دەكات، داىكى ھەزار باۋەرى پىن كەرد و دللى نەرم بوو بۆي و سوۋدى لەم ساۋىلكەيىيەي داىكى ۋەرگرت؟!

فېلى لەم ژنە ھەزارە كەرد و گەشتى كەرد و لەگەل ھاۋەلەكانىدا ئەۋەي خەنىيان پىۋە بىنى بوو ھاتە دى بۇ يان، بەلام زۆرمايەۋە تا ۋاى لى ھات يەككە لەو داۋىن پىسانەي خواست و، كچىكى لى ى بوو، بەلام ھەموو شتىك سەرەتايى ھەبوو كۆتايىشى ھەيە، پارەكانى كۆتايىيان ھات و داۋاى لە داىكى دەكرد بۆي بىنرېت، ھەتا ناچارى كەرد داىكى قەرز ۋەرېگرت و بۆي بىنرېت، بەلام نەمەش كۆتايى ھات، ئىتر لە توانايىدا نەما ھىچ بۇ كورپەكەي بىنرېت، نا چار بوو لە بى پارەيىدا بىگەرېتتەۋە بۇ نىشتەمان، بەلام فېلى لە ژىر سەردا بوو ھىچى لە لاي داىكى باس نەكرد، داىكى ھەزار داۋاى لى كەرد لەو كچە چاكانەي ۋوللاتى خۆي ژن بەيىتتە بە بى ئەۋەي بزانىت لەۋى نافرەتىكى بەرەلەي خواستوۋە.

كۆپرەكە داۋاكەي دايكى رەت نەكردەۋە و ئەۋەي دايكى بۆي ديارى كرد بوو خواستى، بەلام بە غەدر و فىل و پاش ئەۋەي دەستى لە پارە گىر بوۋبەۋە ھەر لە مانگى ھەنگونى دا ژنەكەي سەرگەردان كرد و بەجى ى ھىلا، چونكە ھاوشىۋەي ئەمانە ناتوانن لە ھەۋاي پاك دا بژين، بەلكو فىرى كەش و ھەۋاي پيس و تاريكيە تاونكارەكانت كانت و ھەموو پارانەۋەكانى دايكى نايە ژىر پى ى كە تكاي لى دەكرد نەگەرپتەۋە بۆ ئەو شوئە، دواتر دايكى ھەموو شتىكى بۆ پروون بوۋبەۋە، كەوا ئەم جگەر سۆزەي ھەموو تەمەنى كردۆتە قوربانى بۆيانە نقومى خراپە و داۋىن پيسىە و ژنى ھىتاۋە لەۋى، برىارى دا پەيوەندى لە گەل بېچرېنىت و گوى خۆي لە ھەموو داۋاكارىەكانى دەيكرد و داۋاي پارەي دەكرد كەر كرد، ئىتر باۋەرى بە بيانوۋە درۆكانى نە دەكرد و تەۋاۋ لەبەرچاۋي پروون بوۋبەۋە.

سالىكى پرنەكردەۋە لە داۋاي بە جېھىلانى ئەو بەستەزمانە و دل شكانى دايكە سادەكەي تۈۋشى ئايدز بوو، كەوتە ناو جىگا نەخۆشپەكەي ھەر بە زىندوۋى رۆژانە چەندىن جار دەيكوشت، ئىتر كۆتايىپەكەي دەھاتەۋە بەر چاۋ و بە دەنگىكى پچر پچر پەيوەندى تەلە فۆنى كردو ووتى دايكە: (من دەمرم.. باۋەربكەن.. پيش ئەۋەي بمرم وەرن با بتانبينم)، بەلام تازە كى باۋەر بە درۆزنىك دەكات، ۋەلامى دايكى ئەۋە بوو: تۆ درۆزنى ۋەك و ھەمىشە و من باۋەرت پى ناكەم ئەمەش بەكىكى تر لە فىلەكانى تۆيە داۋاي چەند رۆزىك لە پەيوەندى تەلە فۆنىپەكەي، ۋەزارەتى كاروبارى دەرەۋى ئەو ۋولاتە پەيوەندى كرد و ھەۋالى پىدان كەوا جەستەي كۆرەكەيان ۋەربىگرنەۋە كەوا لە (بانكۆك)^(۱) ۋە بۆيان دېتەۋە. درۆكانى ۋاي لە دايكە بە سۆز و دلنەرمەكەي كرد دللى بىت بە بەرد، نەيدەزانى ھەموو رېنگايەك كۆتايى دېت، بەلام رېنگاي چاكە خۆشپەختى دنيا و دۋارپۆژە و رېنگاي خراپە ۋە ھامەتى دنيا و دۋارپۆژ بە داۋاي خۆيدا دەھىنىت، كەۋاتە چى بېچىنى درۆنەي دەكەيت.

(۱) رۆژنامەي (الانباء) لە بەرۋار ۳ / ۵ / ۱۹۹۶، بە دەستكاربەۋە

شەھووت

ئىمامى قور توبى دەگىرىتتەوەكەوا پياوئىك لە مىسر سالانىكى زۆر بوو بانگدەريوو لە يەكئىك لە مزگەوتەكاندا دا، پياوئىك بوو بە چاكە و خواناسى باس دەكرا، دەم و چاوى پېرپوو لە نورى خوداپەرستى، ھەموو پوژئىك پېش بانگ چاوەرپى دەکرد تا كاتى بانگ دەھات. تا پوژئىكىان لە وئە تەماشايى خوارھوى دەکرد و چاوى كەوتە سەر مالىكى نەسرانى كەوا نزيك بوو لە وئە. كچى خاوەن مالىكەى بينى و، عاشقى بوو، وازى لە بانگدانەكەى ھىنا و چوو بۆ مالىان.

كچەكە دەرگای كردهو ووتى: چیت دەوى؟!

ووتى: تۆم دەوتت.

ووتى بۆچى؟

پى ووت تۆ ھەموو دى و عەقلى سەندووم و من عاشقت بووم.

ووتى من وەلامت بۆ ئەم كارە نادەمەو.

ووتى: دەتخوازم!!

كچەكە ووتى: تۆ موسلمان و، من نەسرانى باوكم پىت رازى نايتت.

پى ووت: ئەبم بە نەسرانى.

ووتى: ئەگەر وابكەى باشە.

بووبە نەسرانى و مارەى كرد، پىش گواستەوە چوو سەربانەكە بۆ كارئىك كەوتە

خوارھوو مرد!!

لە ھەردوو چەژنەكە بوو، نەكچەى بەدەستھىنا و، نە ئىمانەكەى^(۱).

مروڤ چاوى گىراو لە ترسى خودا خۆى نەگرتەو و شەرمى نەکرد بەرھو تياچوونى دەبات، مەترسیدارە بۆى و زۆربەى جار شەھوت بالا دەست دەيتت

(۱) لە (اخبار المتسكين).

بەسەریدار لە خودا و لە خودای خۆیدا دەبرێت..
چەندەھا جار یینراوە مرۆف بە ھۆی شەھووەتەو گومرا بوو و ھیدایەتەکە
لە یاد بردۆتەو، بۆتە مرۆفیک لە پیستی گورگینکی شیت دا، زۆر ووریا و
ئاگاداریە و، چاوەکانت لە حەرام دا بخە و گوی یەکانت لە بیستی نەو شتانە
بەرەو تیاچوونت دەبات بگرە...

بەشى ڧوارەم: سزاي تاوان

پۇغەمبەرى خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەر موویت:
(كما لايجتبی الشوک من العنب كذلك لاينزل الفجار منازل الابرار، وهما طریقان
فایهما اخذتم أدركتم اليه)
واتە: ھەر چۇن بەرۋوبوومی تریئ و دار میو درک نابیت، ناوہاش چاکە
کاران و خراپەکاران لە یەک پلە و شوین دا نابن و، ئەمە دوورپکا
ھەر کامیان بگریته بەر پڤی دەگەیت)

رأيت الدروب تميت القلوب وقد يورث الذل ادمانها
وترك الذنوب حياة القلوب وخير لنفسك عصيانها
(بینومە تاوان کردن و کوناه دلەکان دەمرئیت و بەردەوام بوون لە سەر
پیسوایی و سەر شوڤی بە دواى خۇیدا دەھینیت- وە وازھینان لە کوناه
و تاوان دلەکان دەبوژینتەوہ و تۇش وازھینان لڤی ھەلبژیرە).

یەكەم: سەتەلایت.

دووەم: لە خۇبایی.

سێیەم: عەقید.

سه تلایت

کورپنکی له خوا ترس و باش بوو، خواناس و خو پاریز و، هممو قورنانی له بهر بوو، نوپزه کانی هممووی له مزگهوت ده کرد و، شهوانه شهو نوپزی ده کرد و، له خدا ده پارایه وه و، پوژانه پوژووی سوننه تی ده گرت. ههتا نم نامیره نه هاتبووه ماله که یانه وه زور باش بوو، به لام هرچهنده وویستی نه می له سر نه بوو، به لکو ههولنی زوری دا نه هیلتیت، به لام زورینه له ماله وه دزی بوون و پرویه پروی بونه وه و باسیان له سووده کانی بو ده کرد و دهیان ووت ههوال و رووداوه کانی جیهانمان پیچ راده گه یه نیت و، بهم شیویه وه که ده لیز زورینه زال بوو، رازی بوو نه میس له گه لیاندا سهیری لایه نی چاکه کانی بکات، بهم شیویه شهیتان له و ماله دا تنها نم لاره مابوو فریوی بدات، چون وازی لی ده هیلتیت و که مهنده کیشی ناکات، به فیئل و پیلانه کانی خوی بوچی نه میس نه نیت به هاوبهش په یداکه ره؟ باتا قی بکه مه وه!!

شهیتان چوو بن سه ری و پیچ دهوت نم نامیره شتی چاک و سوودی زوری تیدایه، بو سوودی لی نایینیت و، نه وهی باشه وه ری بگره و نه وهی خراپه لی دووربکه وه ره وه. نم بیروکه ی په سه ندرکد، به لام خوی گرت و ناره زوووه کانی سه رکوت کرد، جارنکی دی وه سه سه ی بو ده کردو پیی دهوت: بهرنامه کانی له وانیه بو زیانت به سوود بن بوچی تا قی ناکه یته وه؟! بریاری دا بیکاته وه، به لام خوزگه نه یکر دایه ته وه، چاوه کانی کومه له دیمه نیکیان بینی وای لی کرد له شوینی خوی جووله ی لی ببری و سه ره تا شهرم گرتی و، به لام نه ی توانی بیکورینیتته وه، نیت له و ساته وه ناتوانی لی دووربکه ورتته وه، چونکه ده لیلی جادووی لی کردووه و، چاوه کانی برد و، هممو عه قللی دا گیر کرد، به شیویه که له نوپزه کانیدا که مته رخه م بوو، وازی له نوپزی مزگهوت هیئا و ورده ورده له مالیشه وه نوپزه کانی ده چوو و ته مبه للی تیدا ده کرد، بهم شیویه به سه ته زمان که وته نیو هاوبهش په یداکردنه وه، له خوا داواکارین دامه زراویمان پی ببه خشی و

داوای هیدایه تی لیج دهکەین^(۱).
بلاویوونەوهی ئەم نامیژە لە نیۆ خەلک دا بووه به به لایه کی گهوره و، بووه هوکاری
بلاوکردنەوهی کاری خراب و، هەندئ کەس هەستا به دروست کردنی و چەند
بیانوویه کی بو خۆی هینایهوه خەلکی پین چاو بهست کرد، به لام خودای بیسه
و بینەر که تەنانهت چاو تروکانیکی خیانه تکارانه دهینیت چاو بهست ناکات و،
دهزانیت سبهینه کان چیان تیدا شاراوتهوه، ئەی خەلکینه ووریابن له وشتانهی
به سادهی دهگرن و پاشان دهکەونه نیۆ تەونی جالجالۆکه کانی شهیتانهوه پیی.

---

(۱) له کتیبی (أخبار المنتکسین) به دستکاریهوه.

لە خۇبایی

لە يەككە لە گوندەكانى سورىادا دەرڭيا، جوتيارىكى زۆر لە خۇبایی بوو بە خۆى و ھىزى جەستەيى كە خودا پىنى بە خشىبوو، نەم جوتيارە شەوانە بە پىنگەى گۆرستانە كەدا دەگەرپايەۋە مال جيا لە خەلكى گوندە كە كە پىنگا يەكيان ھەبوو ھاتوو چۆيان لى دەكرد، يەككىيان لە دانىشتوانى گوندە كە نەم پىاۋەى ناگادار كردهۋە كەوا نەو رىنگەيە چۆلە و مەترسىدارە بە شەوان، بەلام ھىچ بايەخىكى نەدايە نەم نامۆزگار يە دلسۆزانە يەۋە نەۋەندەى تر لە خۇبایی بوو، شانازى بەۋەۋە دەكرد كەوا كەس ناۋىرئىت لە گوندە كە نەم نەيىت لە و پىنگەيەۋە بېروات.

ۋا رىك كەوت جوتيارىكى گوندەك تر بە ھەمان پىنگا دا بېروات و شەۋى بە سەرداھات و، پىنگە كە تا دەيگە ياندە لاي گوندە كەى خۆى دووربوو، بېريارى دا پىنگەى گۆرستانە كە بگىرتتە بەر بۆ نەۋەى نزيك يىتتەۋە و زووبىگات، زۆر بە خىزايى راي دەكرد تابىگاتە نەۋەسەرى گۆرستانە كە، بەلام ھىشتا نەگەيشتبوو چاۋى كەوت بە دەروازەى نەو سەر و چرا ھەلۋاسراۋە كەى بىنى سەيرى بەرپىنى خۆى نەكرد و لە خۇشياندا راي كەرد و ترسى نەما بوو، كەمىك لە پىنگە كە بەۋلاۋە رۆيشت و كەۋتە ناو گۆرپىكەۋە نامادە كرابوو بۆ نەۋەى نەگەر مردوۋيەك مرد. لە ناۋى دابىن، نەۋا ترس بالى بەسەر داگرت، زۆرى ھاۋار كەرد و دەنگى ھەلېرى و داۋاي يارمەتى كەرد نەگەر پىنوارىك لە رۆۋە بېروات، بەلام نەبوو، ھەموو ھەلېنىكى خۆى دا دەرىجىت بەلام سەرنەكەوت، چارى نەبوو تەنھا نەۋە نەيىت ۋاز يىنىت و، نەمشەۋ لە نىۋ نەم گۆرە ھەلكەندراۋە دا بنوى، زۆرى نەبرد لەبەر ماندوۋبوونى و شەكەتى رۆژ خەۋىر دىەۋە و نووست.

پاش ماۋىيەكى كەم كابراى لە خۇبایی كە ھەموو شەۋى بە ناو گۆرستانە كە دا دەرۋيشت، ۋەك ھەمىشە بەيى ترس بەلام نەم جارە قەدەر ۋويستى بوو كەۋتە نىۋ ھەمان چالەۋە كە كابراى ترى تىدابوو، ھەستى كەرد دلى كەۋتۆتە خوارەۋە پىش خۆى، نەمجارەيان ۋەك جارەكانى تر چاۋنەترس نەبوو شېرزە بوو ھەموو

ههولینکی دا بو خۆرژگارکردن، لهن کاته دا کابرای تر خۆی گر مۆله کردبوو له قوژبنینکدا خه بهری بویهوه و چرپاندى به گوی دا و ووتی: پیش تو من ههولم زۆردا به لام بئ سوود بوو، با ئەمشه و پیکه وه لیڤه بمینینه وه. هیشتا قسه کانی تهواو نه کرد بوو جوتیاری له خۆبایی له ترساندا کهوت و مرد، وای زانی مردوو قسهی له گهل ده کات^(۱).

بهن شیویه نه گهر چی زۆریشی پئ بچیت، کهسی له خۆبایی و خۆ به گه وره زان کۆتاییه کی چاوه پروانه کراوی دهییت، بویه ناییت مروقی به هیز و سامان دارو پاره و پله و پایه دار پایهی له خۆی ده بچیت، چونکه هه رکهس له بهر خاتری خودا خۆی به کهم بزانی خودا به رزی ده کاته وه، پیغه مبه ریش (صلی الله علیه و سلم) له م باره یه وه ده فرمووت: (بینما رجل یمشی فی حله تعجبه و نفسه مرجل جمته إذ خسف الله به الارض، فهو یتجلجل فیها یوم القیامة)^(۲).

واته: (کاتیک به کیک به سه ر زهوی دا خۆی رازاندۆته وه و له خۆی رازی به دهست به قژه کانی ده هییت، چی ده کات نه گهر خودا به ناخی زهویدا بیبات و، نه وه تا رۆژی دواپی تیدا بمینینه وه).

(۱) له (الکشکول الصغیر) به که مینک ده ستکاریه وه.

(۲) موسلیم و بخاری گێڕاویانه ته وه.

عەقید

لیوا ڕوکن محمود شیت دەگیرتەو کەوا: بارو دۆخی تەندروستیم ناچاری کردم بچمە یەکیک لە نەخۆشخانەکانی بەیروت، تاوێ کو هەندی پشکنینی پزیشکیم بۆ بکەن لە هاوینی ساڵی ١٩٧٢ز دا، ئەو نەخۆشخانەی کەوتبوونە بەشەکی منەو هەندی ئەفسەری پلە دار (چابگ)ی خانەنشین کراوە و هەیانبوو گەنجییش بوو، منیش ناشنایان بووم و سەرم لێ دەدان و دلنەواییم دەکردن و دیاریم بۆ دەهینان، گەورەترین دەسکە گۆلم نارد بۆ ئەوێان کە شەوانە خەوی نەبوو نەشی دەهینا کەس بخەوێ، پرستارە کە لێی پرسیم: (ئایا پێشتر دەتناسی؟)

ووتم: نەخێر، بەلام ناخەوێ و ناھێلی منیش شەوانە بنوم. لەبەر هاوار هاوار.. بەلکو چیت بەزەبی بە خۆیدا بیتەو و کەمێک لە پەرستارە کەوێ زانیم کەوا چەند مانگی کە لێرەو، نەخۆشیکێ هەمیشەیی یە لە نەخۆشخانە کەدا، بەزەبیشی بۆ من هەبێت لە دوایی وەرگرتنی دیارە کەم).

تەنھا چەند ڕۆژێک نەبێت لە نەخۆشخانە دەرناچیت، لەوکاتەدا دەچیتەو بۆ ناو کەس و کاری و پاشا دیتەو دایدە کوتی، چوو مە سەردانی عقیدە کەو، پێیان دەووت (کۆلۆنیک)، ئەفسەرنکی پلەداری دێرین بوو لە گەل پۆلیسی فەرەنسی دا کاری کردبوو ئەو کاتە لێنایان داگیر کردبوو.

ئەوێ لە جەستە دا بە ساغی مابوێو عەقل و یادەوێ بوو، دلێشی لێی دەدا، ئەمە هەمووشتیک بوو.

لەو نەخۆشیانە تووشی هاتبوو، بەرزبوونەوێ پەستانی خوێن و، شەکرەو، ڕق بوونی دەمارەکانی دل و ژەرەوایبوون لە خوێن داو، سست بوونی جگەر و گورچیلەکان وە گوشتی پێو نەمابوو، بە ڕۆژویان دەزانی ئیتەر چاک بۆتەو، بەلام شەو دەکەوتەو نالە نال دەتگوت ئیتەر چەند کاتر مێرێکی دی ناژی!! شەوانە جارێک لە تاوان و نازارەکانی دەینالاندو، جارێکی دی هاواری دەکرده پەرستارەکان فریای بکەون، کاتی کە دەهاتنە سەری تەماشایان دەکرد

داواكارى نىيە، ئىتىر تا بەيانى دوجار و سى و چوار بانگى دەكردنەۋە، ھەموو شەۋىكى بەم جۆرە بەرپى دەكرد، دەنگى بەس نەبوو بۇ ھاوار ھاوار دەستى دەخستە سەر دوگمەى زەنگى كارەبايى و داوايى يارمەتى دەكرد. تەنانت دوايى ھاتنى پەرستارىش دەستى لانەدەبرد لە سەرى.

چومە سەردانى و دلى پېرېو پاش ئەۋەى كەوتىنە قسە و باسە ۋە دەستى كرد بە گىرانەۋەى چىرۆكى ژيانى ۋوتى:

لە ناو پۇلىسى فەرنەسى دا كارم دەكرد و، پلەى كۆلۈنىلم ھەبوو، پۇلىسى ناوخۆم بەرپۆدەبرد، ھەموو بەيروت لىم دەترسا، كاتىك ناوم بەيترايە نازا ترين كەس دەتۆقى، فەرنەسىيەكان متمانەى تەۋاويان پىم ھەبوو، لە كارەكانيان دا تەۋا پشتيان پى بەستېووم، منىش لەۋ پەرى دلسۆزى دا بووم بۇيان، ئەگەر گىريان بەدەست ھەر تاۋانبارنكەۋە بخواردبايە و دانى بە ھىچ دا نەنايە، خۆم بۆم چارەسەر دەكردن، جۆرەھا ئەشكەنجە و سزام لە سەرى تاقى دەكردەۋە، ئىتىر يەكسەر دەرووخان و دانيان بەۋەدادەنا كەمن يان فەرنەسىيەكان دەيان ۋوسىت، ئىتىر راپىچى دادگا دەكران و سزاي خۇيان ۋەردەگرت.

دەستى كرد بە گىرانەۋەى ھەشتا و چوار جۆر ئەشكەنجەدان كە بەكارى ھىتاۋە، لە كاتى گىرانەۋەيدا موچرك بە ھەموو جەستەمدا دەھات لەبەر دراندايەتى گىرانەۋەكەيش دەيتىرساندم. پاشان ۋوتى: ئەمەى ئەمىرۆ دەھىچىژم سزاي ئەشكەنجەى خودايە بۆم، چونكە بە ھۆى لىدان ۋەشكەنجەكانمەۋە چەندەھا كەسى چاكەكارم ئەشكەنجەداۋە، تەنھا بۇ رازى كردى فەرنەسىيەكانى ئاغام. فەرنەسىيەكان پۇشتن و، نەگبەتى و نەفرىنەكان بۇ عقىد بەجى ما، تەنانت ژن و مندالەكانى و خزمەكانى خۇشيان نەدەۋىست و بە ناۋاتى مردنى بوون، چونكە ئەم ھاوار ھاۋارەى ئەشكەنجەى دەدان و بەلكو لە پىش ھەموويانە خۆى نازاردەدا زىاتر لە كەسانى تر.

قورىانيەكان شەۋان ئەشكەنجەى دەدان، ئەمىرۆ خدا بە شەۋ نازارى دەدا، لە ژىر ئەشكەنجە و نازاردا ئەندامەكانيان دەپزا، ۋا ئەمىرۆ ئەندامەكانى خۇشى يەك لە دوايى يەك لە كارەكەۋىت و، تەنھا زمانى ساغە بۇ ئەۋەى باسى ئەۋ كارە تاۋانكارى و قىزەنەنى پى بكات كە كرەۋىتەتى و، يادەۋەرى بە ساغى بۇ ھىشتۆتەۋەتا ۋەكو تاۋانەكانى خۆى بۇ خەلك پى ھەژمارىكات، عەقلى ماۋە

تاوه کو همهیشه په شیمانی بکیشیت و یادی نهو کاتانه ی بچ بکاتهوه، دلّه کەشی له لیدان ناکهویت تاوه کو نهو نازاره ی خودا له دنیا دا بۆی داناهه به سه ریدا بدات و نه بی سزای دواروژی چەند توندترییت^(۱).

پهغه مبهری خودا (صلی الله علیه و سلم) ده فەر مویت: (لا يزال العبد في فسحة من دينه ما لم يصب دما حراما)^(۲).

(بهنده هەر ماوهی له بهر ده مدا ماوهو بۆی درێژ ده کړیته وه ههتا نهوکاته ی خوین به حرامی و ناحق ده پێژییت).

نەشکه نجه دانی بچ تاوانان و، ده ست درێژی کردنه سه ریان به بی حه ق سته میکی گه وره یه و، خودا تو له ی نه وه بی نه وایانه ده کاته وه له خوین پێژ و ملهوران له دنیا و دواروژدا، نه م چیرۆکه واقیعییه په ندیکه بۆ کەسانی خاوهن عه قل، نایا کەس په ندی لی وهرده گرت؟!

(۱) له (عدالة السماء) هوه ل ۷۴-۷۷.

(۲) احمد و بخاری رېوايه تيان کردوه.

به شی پتجه م: چاله بوون له کهل دایک و باوک دا

خوای گهوره ده فرمویت:

﴿ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصْلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ
أَشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ﴾^(۱).

پښه مبهری خوا ده فرمویت:

(رغم انفه، ثم رغم انفه، ثم رغم انفه، قيل من يا رسول الله؟ قال: من أدرك
والده عند الكبر احدهما أو كليهما ثم لم يدخل الجنة)^(۲).

واته: (لوتى به قوردا چهقئ، ئينجا لوتى به قوردا چهقئ، ئينجا لوتى به
قوردا چهقئ، گوتيان: نهى پښه مبهرى خوا! كئ؟ فرموى: ههر كه سئ
له كاتى گهوره بوونيدا يه كئ له دايك و باوكى، يان ههر دو كيانى
له لابئ به شيوه يهك خزمه تى وايان نهكات كه پښى بچيته به هه شته وه)

يه كه م: پادا شتى چا كه له كهل دايك و باوكدا.

دووهم: باشترين عمره ب بؤ دايك و باوكى.

سئ يه م: نه ويسى قهره نى ره زاي خوای لئ بئ.

---

(۱) سورة لقمان: نايه تى (۱۴)

(۲) موسليم ريوايه تى كردوه

پاداشتى چاكەكردن لەگەل داىك و باوك

چوار كوپى ھەبوو، نەخۆش كەوت، يەككىن لە كورەكانى ووتى: دەيىت ئىتوھ خزمەتى بىكەن و بەخىۋى بىكەن و ھىچىش لە مىراتەكەى نەبەن، ياخود من بە خىۋى دەكەم و خزمەتى دەكەم و، ھىچ لە مىراتەكەى، نابەم !!
ووتيان: خۆت خزمەتى بىكە و مىرات مەبە.

ھەتا مردن خزمەتى كرد، دلسۆزانە ھەروەك چۆن جاران باوكى بە مندالى بۆ ئەم دەسووتا، پاشان مردوو ھىچىشى لە مىراتەكەى نەبرد.
چەند شەۋىك بەسەر مردنى باوكى تىپەرى و، پياۋى ھاتە خەۋى و پىن ووت:
بچۆ بۆ فلان شوئىن سەد دىنارى لى يە بىبە بۆ خۆت.
كورەكە ووتى: نايان ئەو پارىيە بە بەرەكەتە؟ ووتى: نەخىز.
خەۋەكەى بۆ ژنەكەى گىزايەۋە و ژنەكەى ووتى: بەرەكەتى بۆ چى يە، بەرەكەتى ئەۋەيە خۆمانى پىۋە پۆشتە بىكەينەۋە و پىن بژىن، بەلام بە دوايى دانەچوو.

دواتر ھاتەۋە خەۋى و پىن ووت بچۆ بۆ فلان شوئىن دە دىنارى لى يە بۆ خۆت.
كابرا پىن ووتەۋە: نايان بەرەكەتى تىدايە؟ ووتى: نەخىز.
دوبارە گىزايەۋە و بە قسەى ژنەكەى نەكرد و نەچوو.
شەۋى سى يەم خەۋىكى لەو جۆرەى بىنىيەۋە بەلام ئەمجارە ووتى بچۆ بۆ فلان شوئىن يەك دىنار ۋەرىگرە.

لى پىرسى بەرەكەتى تىدايە؟ ووتى: بەلى؟

سبەينى زوو چوھ شوئىنەكەۋ دىنارەكەى ۋەرىگرتوو بردى بۆ بازار، تەماشاي كرد پىاۋىك دوو ماسى پىن يە؟ لى پىرسى بە چەندە؟ ووتى: بە يەك دىنارن.
ھەردووكيانى كرىء بردىۋە و بۆ مائەۋە، لە دواى چاكردن و لەت كردنى لە ھەرىكەتكىياندا پارچە مروارىيەكى تىداۋو، پىن وئىنە بوو!!

خودا واى رەخساند لەو كاتەدا دەسەلات دارى وولات ناردىۋى مروارى بۆ بىكەن، زۆر گەپان، تەنھا لەلەى ئەم پىاۋە ھەبوو كە بۆ باوكى زۆر باش بوۋىۋو،

بە سى ھەزار دىنارى ئالتونى فرۇشتى .
كاتىك چاۋى پىن كەوت بىن وئىنە بوو، دەسەلاتدار ووتى: ئەمە دەبىت تاكىكى
ترى ھەبىت تەنھا بەو ھاوشىۋەى تریانەۋە بەكەلك دىت بېچن ئەۋەى ترم بو بىكرن
تەنانت ئەگەر نرخەكەى دوۋئەۋەندەش بىت.
چوۋنەۋە بو لاي لىيان پىرسى نايان دانەبەكى تىرت لىنى ھەبە، ووتى بەلىن،
دوۋئەۋەندە پارەت بو دادەئىن بۆمان بەئىنە و پىن فرۇشتىن^(۱).
بىروانە فەزلى خۇدا بەسەر ئەم كابرەبەى نانى ئەو پۆژەى نەبوو بىخوات، خۇدا
چ پۆزىبەكى بەسەرى دا باراند، سامانىكى بىن شومارو ھەموو بەھۆى ئەۋە
بوو زۆر بىن تەماحانە باۋكى بە خىۋو كىرۋو لەو نەخۇشىدا پىشتى لىن نەكرد،
چاك بوون لەگەل داىك وىاوكدا دەبىتە ماىبەى خىرو خۇشى دنيا و پادىشتىكى
زۆر گەۋرە لە پۆژى دواىى دا.

---

(۱) لە (سىمىر المؤمنىن)، بەدەستكاربەۋە.

باشترین عەرەب بۇ دايك و باوكى

نەسمەنى دەئىت: پىاۋنىكى دەشتەكى بۇى گىپرامەۋە و ووتى: لە شارەكەى خۇم چوومە دەرەۋە دەگەرەم بزانم باشترین كەس كى يە بۇ دايك و باوكى، گەيشتەم بە گەنجىك شىتىكى گەرە ۋەك زەمبىلە كىرەبۇ مىلى و پىرە پىاۋنىكى تىدابوۋ ۋەك بەچكەى بالئەدىەلەبەردەم خۇيدا دايئابوۋ ۋەك بىچوۋ خزمەتى دەكردو خواردنى دەكرد بە دەمىەۋە.

ووتم: نەمە چى يە؟!

ووتى: نەمە باوكمە خەلەفاۋە و من بەختىۋى دەكەم.

ووتم: نەمىە چاكترین عەرەب بۇ دايك و باوكى^(۱).

نەم گەنجە و بەم تەمەنە كەمىەۋە گەيشت بەو پلەو پاىەى كە باوكى خزمەت بىكات و خواردنى پى بدات لەكاتىك دا پىرە پىاۋ لەتەمەنىكى زۇر دابوۋ و هىچ ھۆشى لە خۇى نەبوۋ، بى گومان پاداشتى كارە چاكەكەى لە دىناۋ دوارۋۇدا ۋەردە گىرتەۋەو پاداشتى چاكەكەران نافەوتىنىت، بەتايىبەتى چاكەكەردن لەگەل دايك و باوك دا!!

(۱) لە (المحاسن والمساويہ)

(نەویس ئی قەرەنی رەزای خودای لئی بن)

پێغه مبهری خودا (صلی الله علیه و سلم) دەفرمویت: (إن خير التابعین رجل یقال له: أویس وله والدة هو بها بر، لو أقسم علی الله لأبره، وكان به بیاض، فمروه فلیستغفرلکم)^(۱).

(واته: باشتین شوێنه که توان پیاوێکه پێ دەوتریت: نەویسی قەرەنی، پیره دایکێکی ههیه و ئەو زۆر له گه‌لی باشه،

له دواوی ئەم فرموده‌یه ئیمامی عومەر کاتیک هه‌رکاروانج له یه‌مه‌نه‌وه ده‌هات لێی ده‌پرسین: نەویسی کورپی عامرتان له‌ گه‌لدایه‌؟ هه‌تا دۆزیه‌وه‌وه، ووتی: تۆ نەویسی کورپی عامریت؟

ووتی: به‌لێ

ئیمامی عومەر فرموی: پێغه مبه‌ر (صلی الله علیه و سلم) فرموویه‌تی: (یأتی علیکم أویس بن عامر مع أمداد الیمن من مراد من قرن، كان به ابرص فبرامنه الاموضع درهم، له والدة هوبار بها، لو أقسم علی الله لأبره، فان اسطعت ان یستغفر لك فأفعل)

واته (نەویس کورپی عامر له‌ گه‌ل کاروانیه‌کانی یه‌مه‌ن دادیت له‌ مراده‌وه پاشان له‌ قهرن، شوێنه‌واری به‌لگه‌کی پێویه که خودا چاکی کردۆته‌وه و تهنه‌ها به‌قه‌ده‌ر دره‌مه‌مێکی پێوه‌ ماوه، دایکێکی هه‌یه و ئەو زۆر بو‌ دایکی باشه‌ نه‌ گه‌ر هه‌ر داوایه‌ک له‌ خودا بکات بو‌ جی به‌ جی ده‌کات، نه‌ گه‌ر پێی گه‌یشتین داوا‌ی لێ بکه‌ن داوا‌ی لێخۆش بووتان له‌ خودا بو‌ بکات، ئیستا داوات لێ ده‌که‌م داوا‌ی لێخۆش بوونم بو‌ بکه‌ی، نەویش کردی.

پاشان ئیمامی عومەر پێ ووت: به‌ته‌مای بچیت بو‌ کوی؟

ووتی: کوفه

(۱) موسلیم رېوایه‌تی کردوه

نیمامی عومهر ووتی: نایا نامت بو بنوسم بو سرکاری نهوی؟

ووتی: نهخیر پیم خوشه له نیتو ههژارانی شاره کهم دابم.

نهویس رهزایی خوای لیبی زور هزی ده کرد، بیته خزمهت پیغه مبهه خودا (صلی الله علیه و سلم) به لام له بهر نهوهی خزمهتی دایکی ده کرد نهیتوانی ۷ بهردهوام خزمهتی کرد ههتاوه کو کۆچی دواپی کرد.

چاکه کرد ن و خزمهتکردنی داک و باوک پاداشته کهی زور مهزنه، به تایبهتی له پیریدا و دایکیش به تایبهت تر. ئەم نهویسیه تنها بهو هویهوه گهیشته بهو پلهیهی پیغه مبهه (صلی الله علیه و سلم) پیشبینی هاتنی بکات و هان هاوهله کانی بدات و داوای لی بکن داوای لیخوشبوونیان له لای خودا بو بکات، نه مهش عومهره لهم لاوه، دووهمین خهلیفه ی نیماندارانه و یه کیکه لهو ده که سهی مژدهی بههشتی پیدراوه چاوه پری ده کات و چاودیری کاروانه کانی یه مهن ده کات و به دواپی نهویس داده گه پری تاوه کو داوای لی بکات داوای لیخوشبوونی له لای خودا بو بکات، ئەم کاره مهزه نهچی بوو نه وهنده له لای خودا پایه داری کرد! تنها چاکه کردن له گه ل دایک و باوکدا، خودای گه ورهیش گورپایه لی دایک و باوک دهبهستیته وه به بهرستنی خویه وه:

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أٰقِبٌ وَلَا تُنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ٢٣﴾

به‌شبی شه‌شهم: خیرکردن

خوای که‌وره ده‌شهرموویت:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ﴾ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿^(۱)

پیغمبری خودا (صلی الله علیه و سلم) ده‌شهرموویت:

(صنائع المعروف تقی مصارع السوء والافات والهلكات، وأهل المعروف فی الدنيا هم أهل المعروف فی الآخرة)
واته: (کاری خیرو چاکه له شویندی کهوتندی خراپه و به‌لاو ناخوشی مرؤف ده‌پاریزیت و. خه‌لکانی چاکه کار له دنیا همر کهسانی چاکه کارن له رؤزی دواییدا)

یه‌که‌م: کابرای کولیره‌که.

دووهم: یه‌که دره‌همی کرده خیر خودا سهد و بیست همزاری باراندبه‌سه‌ریدا.

سییم: کاری چاکه مرؤف له شوین کهوتندی خراپه ده‌پاریزیت.

چوارهم: به‌ره‌همی خیرکردن.

---

(۱) سورة البقرة: آية ۲۷۰.

کابرای کولێرهکه

ئەبی برده دەگیرتەوه دەلیت: کاتیک ئەبو موسی لە سەرە مەرگ دابوو بە مندالەکانی ووت: رۆلەکانم کابرای کولێرهکه هەمیشە لە یادتان داییت، پیاویک بوو حەفتا ساڵ لە خلووتگەکهیدا خوداپەرستی کرد، تەنها یەك رۆژی هەبوو دەهاته دەروە، چونکە لەگەڵ ئافرەتیک دا که ناشقی بوو، یاخودشەیتان خۆی کردە شیوەی ئافرەتیکە وەبۆی و ئەمیش عاشقی بوو حەوت رۆژیان حەوت شو لەگەڵیدا بوو، پاشان که پەردە لەسەر لابرد بینی پیاوه، هاتەدەرەوه تۆبەیی کرد و پەشیمان بویهوه، ئیتر هەموو هەنگاوێکی نوێژ و سوجدەبردن بوو، شەویکیان رینگەیی کەوتە دوکانیک دوانزە هەژاری تێدابوو، گوێ لە لوره لورو دەنگ دەنگ بوو خۆی کرد بە نێوان دووپیاواندا، ئەمانە راهیبیک هەبوو هەموو شەویک یەکی کولێرهکی بۆ ئەم هەژارانە دەنارد، پاشان لە لای ئەم تۆبە کارەوه رۆیشت و دوای زانی هەژارەو کولێرهکی پێداوه، پاشان یەکیکیان کولێرهی بۆ ئەما، ئەوهی بەشی ئەمابوو ووتی: بۆچی کولێره بەمن نادهیت؟! ئەوهی دابەشی دەکرد ووتی: سوێند بە خوا ئەمشەو هیچت پێ نادەم.

تۆبەکارەکه هەستاوه کولێرهکهی خۆی دایە ئەوپیاوه هەژارە، لەگەڵ ئەوهی زۆری پێوستی بوو برسی و هیلاک بوو پێان ئەدا.

پیاوه تۆبەکارەکه مرد و، حەفتاسالەکهیان بۆ کیشا بەرانبەر حەوت شەوهکه، تاوان حەوت شەوهکه قورس بوو، بەلام کولێرهکه خرایه کیشانەوه کولێرهکه قورستر بوو. ئەبو موسی ووتی: رۆلەکانم ئەم کابرای کولێرهتان لە یادیت.

چونکە خێرکردن توورەیی خودا دەکوژینتەوه، خێرا سامان لە رینگەیی خودا دابەخت بکەن و، بزائن کەوا دنیا کۆتایی دیت و تەنها ئەوهی دەیکەیتە خێر دەمینتەوه لەلای خودا و لەوی هەرچیەکمان پیش خۆمان داوه دەببینینەوه، بەلام ئەگەر لە هەژاری ترساین و ووتمان خۆمان پێوستمانە و رژدیمانکرد ئەوا لەودنیا دەیت بەحەسرت بۆمان.

يەك درھەمى كىردە خىر و خودا سەد و بېست ھەزارى باراند بەسەرى

لە فضىل كورپى عىياچ ھو، ووتى: پىاويك بۆى گىرامەھو ووتى: پىاويك
چىراۋىكى برد و بە يەك درھەم فرۆشتى، تاۋەكو ناردى پى بىكرىت، داى بەلاى
دوۋىپاۋ دا يەخەى يەكىان گرتبوو شەرىيان دەكرد.
ووتى: ئەمە چىيە؟

ووتىيان: لەسەر يەك درھەم شەرىيانە، ئەۋىش درھەمەكەى پى دانە خۆى ئىتر
ھىچى پى نەما، گەپرايەۋە مالىھو بەسەر ھاتەكەى بۆ ژنەكەى گىپرايەۋە،
ژنەكەى ھەندى شتى لە ناۋ مالىكە دا بۆ كۆكردوۋە تا بىيات بىفرۆشتىت، بەلام
شپە بوو كەس پارەى پى نەدا و مايەۋە، كابرايەك ماسى دەفرۆشت ماسىيەكى
مابوۋىيەۋە بۆنى تىك چوۋبوو.

ماسىگەرەكە ووتى: تۆ شتىكت پىيە خراپە و، منىش شتىكم پىيە خراپە، بۆچى
نەۋانەم بەم ماسىيە پى نافرۆشتىت؟ كابرا لە ناچارىدا ماسىيە بۆ گەنەكەى بردوۋە بۆ
مالىھو ۋبە ژنەكەى ووت: ھەستە چاكى بكە، خەرىكە برسىيەتى لەناۋمان دەبات،
ژنەكە دەستى كىرد بە پاككردنى و ماسىيەكەى شەق كىرد، مروارىيەكى تىداۋو،
ژنەكە ھاۋارى كىرد و ووتى: شتىكى تىدايە تۆزىك لە ھىلكەى مرىشك بچوكتەرە
و بە قەد ھىلكەى كۆترىكە.

ووتى: پىشانم بەد، تەماشاي كىرد بەلام لە ژيانى دا مروارى نەدى بوو، لە
خۆشياندا جىنگەى بەخۆى نەدەگرت بە ژنەكەى ووت: لەۋانەيە مروارى يىت.
ژنەكە ووتى: دەزانى مروارى بەچەندە؟!

كابرا ووتى: نەخىر بەلام كەسانىك دەناسم چاكى لىك جىادەكەنەۋە.
پاشان بردىە لاي ھاۋرپەكى دوكانى خىشلى ھەبوو، پاش سلاۋ چوۋە تەنىشتىيەۋە
مروارىيەكەى دەرھىناۋ پىيى ووت نىرخى تەبىت چەند بى؟
ھاۋرىكە ووتى ئىستا من چىل ھەزارت پى دەدەم، بەلام نە گەر زىاتر داۋابكەى برۆ
بۆلاى فلان ھاۋرپىم ئەۋ نىشى زىاترى پى ھەيە.

گەياندىيە لايى كابرالى تر و زۆر لەلای جوان بوو، ھەشتا ھەزارى بۆ دانا و پىئى ووت نە گەر زياترت دەوتت بېرۆ لايى فلان كەس.

چوۋە لايى دوكاندارى سىيەم و سەد و بىست ھەزارى پى داو پىئى ووت كەس ناناسم بتوانىتت لەمە زياترت پىيدات.

كابرا بە دلئىكى زۆر خۆشەۋە پارەكەى ھىتايەۋە بۆمال. كاتىك كە گەيشتە مال ھەزارىك لە دەرگاگەيانى دەدا و داۋاي سۋالى دەكرد، نەمىش چىرۆكى خۆى و ھەزارىكەى بۆ گىرپايەۋە پىئى ووت: ۋەرە نىۋە ئەم پارانە ببە و بەكجار لە ھەزارى رزگار بە و چىتر سۋال مەكە.

ھەزارەكە نىۋەى پارەكەى برد و پاش ماۋىيەك گەرپايەۋە، بە كابرالى ووت: من ھەزار و سۋال كەر نىم تەنھا خودا ناردىمى تاۋەكو تۆ تاقي بكاتەۋە كە بە يەك درھەم سەد و بىست ھەزارى بۆناردى، بەم كارەت خودا بەشىكى پى داۋىت و نۆ بەشى بۆ ھەلگرتوۋىت^(۱).

پاداشتى كارى چاكە و بەزەيى ھاتنەۋە بە ھەزاران و خۆشەۋىستى خىر كردن زۆر مەزنە و سەر كەوتنىكى بى وئىنەيە و بە كەم سەير ناكردن، نە گەر چى خىرەكە زۆر سادەش بىت نايىت بە كەم بگىرنت، موسلمانى راستەقىنە ئەو كەسەيە خىر و چاكەى بۆ موسلمانانى تر دەوتت.

کردهوهی چاکه و چاکه کردن مرؤفا له شوین کهو تنی خرابه ده پارزیت.

نافرته تیکی زور له خواترس و چاکه کار بوو، همیشه ههزی به کاری چاکه ده کرد و خیر و به خشینی بیج شومار بوو، به دوا بی هه ژاران داده گهرا و همیشه له بارو دؤخیان ده کؤلیهوه، زمانی به ردهوام پارا بوو به یادی خوداو، زور زور له ناگری دؤزه ده ترسا، نه گهر له لایه کدا باسی لیوه بگردایه ده تۆقی و به دل تکای له خودا ده کرد پرزگاری بکات و، زور به پرؤشهوه کاری ده کرد به ههشت به دهست بهینیت، له کاری خیردا بچوک و گهوه ری نه ده بوارد و ده بکرد، له ناوکاو رانه کانی تووشی نازاریک هاتن و زور نارام بوو له سهر نازاره کانی به لکو خودا چاره بی بکات، به لام نازاره که ی ههر له زیاد بوون دا بوو، هاوسه ره که ی بردی بو لندن دوا ی نهوه ی له هممو نه خو شخانه کان بیج نومید بوو، له وی دوا بی پشکین و شیکردنه وه کان بو یان ده رکوت شیر به نه جیه و ده بییت به زووترین کات بپرته وه، ههروه ها هممو قاچه که ده بییت بپر درته وه نه وه کو بگو تر ته وه بو به شه کانی تری.

ژووری نه شتهر گه ری بو ناماده کراو پزیشکه کان لینی کؤبو نه وه، هه رکاتیک موسه که بیان ده کرده نیو مقهسته که ده شکا و، همومان بیج دهنگ ده بوون و چند جارنک نه کار بیان دووباره ده کرده وه ههر ده ستیان له مقهسته که ده دا موسه که ده شکا، پزیشکه کان دوودلیه کی سهر به رووخساریانه وه دیار بوو، که وتنه راورژ کردن که وا قاچه که نه بر نه وه، به لکو نه شتهر گه ری بو قاچه که بکه ن و هه لی بدرن، نای چند سهر سور هینه ریو، ههر که گه یشتنه نیو گوشت ته ماشایان کرد له فافی بو گه نی تیدایه و، دوا بی که میک شوینه که بیان پاک کرده وه و نافرته که هاته هو شی و هیچ نازاری رانی نه مابوو.

نافرته که ته ماشایی کرد قاچی نه براوته وه، پزیشکه کان پرساریان له هاوسه ره که ی ده کرد، که نایا پیشتتر هاوسه ره که ی له م شوینه دا نه شتهر گه ری بو کراوه؟

ووتی: به لئن له کاره ساتی ئۆتۆمییل دا ئەم شوینە ی زۆر خراب بریندار بووه و نهشته رگه ری بو کراو.

پزیشکه کان هیشتا هه رسه رسام و چه په سابوون و ووتیان: به راستی ئەمه دهستی خوداییه و خودا ناگای لئی بووه.

ئهو خۆشیه ی ئەم ئافه رته ههستی پینکرد دوا یی نه وه ی هۆشی هاته وه و قاچی نه پرا بووه وه وه سف ناکریت، به چاوی خۆی بیینی خودا چون رزگاری کرد دوا یی نه وه ی خه ریک بوو قاچی به ته واوی له دهست ده دا، به لام خودا پاراستی و زیاتر سوپاسگوزاری خۆی بو خودا ده رده پری و زیاتر ههستی ده کرد به نزیک ی و سۆزو ره حمه تی خودا به سه ریه وه چه ند گه وره یه^(۱).

هه رکه سی له کاتی خۆشی و هه بونی دا خودای له یادی ت له کاتی ته نگانه دا خودا نه و له یاد ناکات و ده رووی لیج ده کاته وه له هه موو ناخۆشی و خرا په یه ک ده پیار تریت، ئەم ئافه رته خیری ده کرد و ده یبه خشی و به نده یی به به نده کانی خودا ده هاته وه، خوداش به ره حمه تی خۆی دا پۆشی و، نه وانە ی به ره حم و به وه یین خودا به زه یین خودا به زه یی پایاندا دیته وه، خودا له یارمه تی نه وانە دایه که به هانای به نده کانیه وه ده چن.

(۱) له (زاد المتقین)، به ده ستکاریه کی که مه وه.

بەرھەمی خێرکردن

ئىمامى ئىبن نەبى دىنا دەگىرئەو كەوا: پياوئىك پىغەمبەر (صلى الله عليه و سلم) ھاتە خەونى و پىي ووت: (بەرۆ بۆ بەغداد و بەو مەجوسىيە ناگر پەرستە بلى: نزاكە گىرابوو).

بۆ بەيانى بە خۆم ووت: چۆن من بگەم بەو مەجوسىيە؟! شەو نووستمەو و ھەمان خەوم بىنيەو پاشان بۆ شەوى سىيەمىش، لە بەياندا خۆم كۆكردەو بەرەو بەغداد رۆيشتەم و ئەو مەجوسىيەم دۆزىەو، بەلام پياوئىكى زۆر دەولەمەند و لە خۆش گوزەرانىيەكى بى وئەدابوو، چومە لای و سلاوم لى كرد و دانىشتەم. ووتى: كارئىك ھەيە؟

ووتم: بەلى.

ووتى: بىلى.

ووتم: كارەكەم بە تەنيا پىت دەلىم، ئەويش خەلكەكى ھەستاند و تەنھا ھارەلە نزيكەكانى مانەو.

پىم ووت: ئەى ئەمانە، ئەوانىشى كەدەدەرەو و پاشان ووتى: بلى.

ووتم: من نىردراوى پىغەمبەرى خودام (صلى الله عليه و سلم) بۆ لای تو وە ئەويپت دەلىت: نزاكەت گىرابوو.

ووتى: من دەناسى ووتم بەلى.

ووتى من باوېرم بە ئىسلام نىيەو، باوېرىشم بە پەيامى محمد (صلى الله عليه و سلم) نىيە.

ووتم: ھەر بەو شىوئەي ووتم و ئەو ناردى بۆلات.

ووتى: بەراستى توى نارد؟! ووتم بەلى.

ووتى: كەواتە شايتى دەدەم كە لالە الا الله و محمد رسول الله

پاشان ھارپكانى بانگ كرد و ووتى: من لەسەر لىشىواوى و گومرايىدا بووم و ئىستا گەرامەو بۆ لای خودا و رەواوھەق، ھەرەكىكتان موسلمان دەيپت لەلام كارىكات، وە ھەرەكىكتان موسلمان نايپت نىتر لەلای من كارنابكات.

زۆریەیان موسلمان بوون، پاشان کورەکەى بانگ کرد و پىنى ووت من له تاريکيدا بووم نىتر رینگام دۆزیهوه و موسلمان بووم تو چى دهکەيت؟
 ووتى: موسلمان دەبم، پاشان کچهکەى بانگ و بههه مان شيوه و پىنى ووت:
 نه گەر موسلمان ببیت من له يەکتان جيا دهکەمهوه.

کچهکە ووتى: به خودا باوکە من نهو کارم زۆر پى ناخۆش بوو هەر پازى نهبووم و موسلمانیش دەبم. پاشان ورووى کرده من و پىنى ووتم: دهزانیت نهو نزيایه گيرابوو چى بوو؟ ووتم نهخیر.

ووتى: کچهکەم ماره کرد له کورەکەم و خواردنیکی زۆرم دروستکرد و خەلکم بانگ کرد و، هه مووی ناماده بوو چونکه له دنیا دا زۆرى پى دابووم خودا، کاتیک خەلک تیری خوارد من زۆر ماندوو بوو بووم. به خزمەت کارهکەم ووت:
 هه سیرم له سهريان بۆ دابخات و هه نديک بخهوم، دراوسیه کمان هه بوو، خانه دان و له بنه مالهى پىغه مبههه بوون، به لام زۆر هه ژار که وتبوون، گویم لى بوو کچهکی بچوک به دایکی دهووت: دایکه بۆنى خواردنى ئەم مه جوسیه نازارى داین.
 ووتى: منیش چوومه خوارهوه و خواردن و پارهو جل و بهرگینکی زۆرم بۆ بردن بۆ هه موو نهوانه لى له ماله که دابوون، يه کيکی تر له کچهکانيان ووتى: خودا له پۆزى دوايدا له گهه باپيرم هه شرت بکات.

هه موویان ووتیان: نامین.
 نهو نزيایه گيرابوه^(۱).

بروانه خیرکردن و چاکه بۆ دراوسى ئەم مه جوسیهى له تاريکی بى باوهرى رزگارى کرد به نوری ئيمان دللى پرووناك کردهوه، له کاتیکدا تهنها بهزهى پيانداهاتهوه و خواردن و جل و پارهى بۆ بردن نهک له بهر ئيمان و خودا په رستی بىت، به لام خودا به گه وره یى خۆى به خشى ئيمانى پى رهوايينى و، دواى نهوهى سهه ليشوار بوو رينمايى کرد بۆ ئيسلام و، نه گەر خودا به خشندهى کافرک له بهرچاويگريت، نه بى پاداشتى ئيماندارک چون بىت کهواته که مته رخم مبهه له خیرکردن نه گەر که ميش بىت له لای خودا مهزنه و تهنها شهوت بۆ ده مينیتهوه.

(۱) له (کتابى التوابين)

بەشى ھەتتەم: داۋىن پاكى و خۇكرتتەۋە

خوداى گەۋرە دەفەر موۋىت:

﴿ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْنَا وَمَنْ يَنْقُ اللَّهَ يُكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ، وَيُعْظِمَ لَهُ أَجْرًا﴾^(۱)

عفوا تعف نساؤكم في المحرام   وتجتبوا مالا يليق بمسلم
ياھاتكا سبل الرجال وقاطعا   سبل الموده عشت غير مكرم
لوكنت حرا من سلالة مابعد   ما كنت هتاك مسلم
من يزن يزن به ولو بجداره   ان كنت ياھذا لبيبا فافهم
من يزن في بيت بألف درهم   في بيته يزنى بغير الدرهم.

داۋىن پاك بن و ئافرەتەكانىشتان لە نامەدرەم خۇيان دەپارۋىن و دوور بەكەنەۋە لەۋەى شاپىستەى موسلمان نىيە.

ئەى ئەۋەى ناموسى خەلك دەشكىنى و رېكاكانى خۇشەۋىستى بە ھەلە بە كاردەھىئەى ۋەك كەسىكى نزم و كەم رېز بە سەردەبەيت. ئەكەر كەسىكى نازا و خاۋەن بنەمالەپەكى دياربەيت، كار ناكەيت بۇ ناموس بېرىنى موسلمان.

ھەركەسىك زىنا بكات دېتەۋە رېى ئەكەر لە نزيكىشدا بېت ئىتر ئەكەر ژىر و ئاقل تى بەكە.

ھەركەسىك زىنا بكات لە نېۋ مالېكدا بە ھەزار درھەم، لە مالكەى خۇيدا دەكېتەۋە بە خۇراپى.

پەكەم: خالېدى مسكى.

دوۋەم: بەرھەمى داۋىن پاكى.

سېئەم: لە خودا ترساۋ قەرەبۋى كەردەۋە.

---

(۱) سورة الطلاق: آية ۵.

خالىدى مسكى

خالىدى مسكى لارنىكى زۆر جوان و لە خوا ترس بوو، ھەمىشە كارەكانى خۆى بە نامانەت و دلسۆزىيەۋە ئەنجام دەدا و خواردنى خۆى بەدەستى خۆى پەيدا دەکرد، فرۇشيارنىكى گەرۆك بوو، لە گەرەكەكاندا و رېنگاكاندا دەيگەراند، ئافرەتلىك تەۋاۋ بە جوانىيەكەى شەيدا بوو بوو، بانگى كرد تاۋەكو شتى لى بكرىت بە پىلان و فرۇ فىل بانگى كرده ژورۋەۋە بە بيانۋوى نەۋەى دەيكرىت، يەكسەر دەرگاكانى لى داخست و پىي ووت: دەيىت ئەو كارەم لە گەلدا بىكەيت، ۋە ئەگەر وانەكەيت لە بەر دەم خەلكى دا ئابرووت دەبەم و تاۋانبارت دەكەم بەۋەى تۆ ھەولت داۋە پەلامارم بەدەيت و دەست درژىم بىكەيتە سەر، خالىد زۆر قسەى لە گەلدا كرددو باسى ترسى خوداى بۆ كرد، بەلام شەيتان زال بوو بو بە سەرىدا و چاۋەكانى كۆيزكردبوو گۆنيەكانى ھىچيان نەدەيىست. كاتىك زانى ھىچ سوودىكى نىيە، ۋاى دەرخت نىتر رازىيەۋ داۋاى لى كرد رېنگەى پى بدات تا لە ھەمامەكەياندا خۆى نامادە بىكات بۆى، زۆر دلخۆش بوو، لىرە دا زۆر بىرى كردهۋە سوودى نەبوو لە كۆتايى دا بىرى كردهۋە بۆ نەۋەى نەكەۋىتە ئەم تاۋانەۋە و خودا لىي توورە نەيىت، ھەموو گىيانى خۆى بەپىسايى كرددو لە دەم و چاۋىشى دا، بۆنىكى زۆر ناخۆش و دىمەنىكى تۆقىنەر و ناشرىنى ھەبوو، كاتىك بەم شىۋەيەۋە ھاتە دەرۋە، ژنەكە زۆر قىزەۋەن ھاتە بەرچاۋى و خىرا لە مالىكەى كردهۋە، خالىد رزگارى بوو، بەلام لە برى ئەو بۆ نە ناخۆشە خودا بۆ نىكى ھەمىشەى پىدا، كە دەھات خەلك پىش نەۋەى چاۋيان لىي يىت بە بۆنەكەيدا دەيانناسىيەۋە، بۆنە خۆشەكەيان دەكردو، لە نىو خەلكدا بە خالىدى مىسكى ناۋبانگى دەرکرد.

ئەمە ئىماندارى راستەقىنە بوو، ھەمىشە و ھەموو ساتى دلى لاي خودا بوو، ئەگەر چى ژنەكە جوان و رىك بوو، بەلام ئەم لە خودا ترسا، لە خەلك يان لە ياسا نە ترسا چونكە نەياندەيىنى، بەلام تەنھا خودا دەيىنىن لە سزاكەى

ترسا و ئەو بیروۆکەى بۆ هات که ناشرینکردنى پرووکەشى ئەگەرچى ناخى پەر
بوو لە پاکی و نیمان و پاستگۆیى، خودایش بۆنە خوۆشە لە دنیا دا پاداشتى
دایەوەر، لە دوا پۆژیشدا باشتى پاداشتى دەبیت.

مەخابن چەندەها کەس لەم پۆژگارە دەبینین جەستەیان نقوم کردوو لە بۆنى
خۆش و دەرەویمان دەپرازیننەو بەلام بۆنى کردەو ناشیرین و قیزەوونەکانیان
هەر پۆژیک دى ریسوایان دەکات ئەگەر چى دەیشارنەو لە خەلك، لە خودا
نەترساون، بى گومان سزا لە شیوەى کردەو کە دیتەو و چى بچینی درونەى
دەکەیت.

بەرھەمى داۋىن پاكى

خاۋەنى چىرۈكەكە دەگىرىتەۋە دەلىت: لە شارى صعيد كەتائىكى زۆرم چاند و پاشان درۈنەۋە كىرەۋە و پاكىم كىرە و خۆى پىنچ سەد دىنارم تىدا خەرج كىرە بوۋ، بەلام ھەر نەۋەندەى دەكردەۋە، بۇيە بىردەم بۇ قاھىرە بەلام لە ۋە زىاتىرى نەكرد، ناچار بىردەم بۇ (عكا) ۋە لەۋى ھەندىكىم فرۇشت بە قەرز و ھەندىك لەلام ماىەۋە، دوكانىكىم دانا تىكدا ھىۋاش ھىۋاش دەمفرۇشت، تا كاتى قەرز ۋە رگرتنەۋەكەم تەۋاۋ دەكرد، كاتىك شتم دەفرۇشت ژنىكى ئىفرەنجى (فەرەنسى) بە وندا رۇيشت و، ژنە فەرەنسىەكان بەبىچ پىنچەۋ عەبا دەرۇيشتن، ھاتە لاي من و ويستى كەتەنم لى بىكرىت، كە بىنم ھىندە جوانە سەرسام بووم پىي و، پىنم فرۇشت و خاترم گرت، پاش چەند رۇژىك ھاتەۋە بۇ لام و دەيزانى كە خۆشم دەۋى، پىرژىتىكى لە گەل دابوۋ پىم ووت: من زۆر شەيداي بووم و دەمەۋى تۆ ھەرچۇنىك بوۋە بىمگەبىنەتە نەم ژنە، پىرەژنەكە پىي ووتبوۋ، لە سەر ئەۋە رىك كەۋتىن پەنجا دىنار بىدەم و شەۋ بىن بۇ لام و پارەكەم داىە پىرەژنەكە.

شەۋ ھەرچىەكەم لە تۋانامدا لە خۋاردن و خۋاردنەۋە، نامادەم كىرە شىرنى ۋە مۆم دانا، ژنە فەرەنسىەكە ھاتە تاشەۋ دەرەنگ ماىەۋە، ھەتا كۆتا كارمان مابوۋ، بە خۆم ووت: تۆ شەرم لە خۆت ناكەى لە خودا رىبۋارىكى و لە گەل نەم نافرەتە نەسرانىە دا بى فەرمانى خودا دەكەيت، لە ترسى سزايى خودا و شەرمى خودا ئەۋ شەۋ خۆم گرت و ھىچم نەكرد، نوستم ژنە توورەبوۋ رۇيشت لە كۆتايى شەۋدا، بەيانى چوومە دوكانەكەمەۋە و خۆى ژنە پىرەكە بە توورەبىيەۋە بە وندا رۇيشت، ھەر بە وىنەى مانگ بوۋ، بەخۆم ووت: تۆكىت پىچ دەلىن ۋا نەم پەرىە نازدارە لە دەست خۆت دەدەيت بە داۋىدا رۇيشتەم و ووتم بىگەرپۆۋە، ووتى: نايەمەۋە بە سەد دىنار نەبىت، ووتم: رازىم و، بەلام كە دەھاتەۋە ئەۋەى يەكەمجار بە بىرمدە دەھات و لە ترسى خودا نەمدەۋىرا، پاشان ھەر كەس بەلاى كارى خۇيدا رۇيشت و ژنەكە ووتى: ناتۋانى پىم بىگەيت جارىكى تر بە پىنچ سەد دىنارىان دەبىت لە خەمدا بىرەت، دىسان شەيدابووم و بىرپارم دا ھەموۋ پارەى كەتەنەكەمى بۇ دابىنم،

لە كاتىك دا لەم حالە دابووم بانگدەرىك بانگى دەدا و دەيووت: ئەى موسلمانان رېنكەۋتەنەكەى ئىمەو ئىۋە تەۋاۋ بوو، تەنھا يەك ھەفتە دەتوانن لىرەبن. لىم دابراۋ پارەى كەتەنەكەى بە قەرز فرۇشتىبووم ۋەرمگرتە، شتم لەعكا كرى و گەرامەۋە، بەلام دلم پرىبوو لە پەرۋشى و شەيدانى ئەفرنجىيەكە، ئەو شتانەى كرىبووم بە نرختىكى چاك لە دىمەشق فرۇشتەۋە خودا قازانجىكى زۆرى بەسەرم دا باراند، ھەمىشە دەچووم تەماشاي جارىەكانم دەكرد بەلكو ئەو ئەفرنجىيەى تىدا بىت و بىكېرم، پاشى سى سالل شەرى (حگىن رووى دا و پاشا ناصر صلاح الدين ھەموو ئەو ۋولاتەى رزگار كرد، پاشان پىن يان راگەياندم كەۋا بچم كەنيزەكىك بۇ كۆشك بېكېم و منىش بە سەد دىنار كرىم، كاتىك بېردم ئەۋە دىنارىان پىدام بەلام دە دىنارم مابوو نە بوو لە قاسەكەدا، پاش راۋىژ كىردن ۋوتيان: بىبەن بۇ ناو ئەو رەشمالەى ئافرەتە دىلەكانى تىدايە لە ئىفرنجىيەكان يەككىيان لە برى دەدىنارەكە بىبات. ژنەكەم ناسىيەۋو ۋوتم ئەۋەم دەۋى، بېردم و بېردمە نىۋ خىۋتەكەى خۇم و پاش ئەۋەى لە گەلى دانىشتىم پىم ۋوت: دەمناسىيەۋە؟ ۋوتى. نەخىر. ۋوتم: من ئەو كابرانى بازارگانە بووم كە تۆ پارەكەت بېردم و ئەۋانەى لە نىۋانمان دابوو رووى دا، پىم ۋوت: تۆ ھەرەشەت لىكردم كەۋا ناتىبىنمەۋە بە پىنج سەد دىنار نەبىت و ئەۋامن بە دەدىنار بووم بە خاۋەنى تۆ، ۋوتى: دەستت بىنە من نىتر موسلمان دەبم و شايتەمانم ھىناۋ، موسلمان بوو زۆر بەرىك و پىكى پەپرەۋى دەكرد و منىش مارەم كىرد و ئەو شەۋ لەلام ماىەۋە سكى پرىبوو، پاشان سەربازەكان گوزابانەۋە، ھاتىنەۋە بۇ (دىمەشق).

پاش ماۋىيەكى كەم پادشا ناصر نىردراۋى نارد بە دۋاى دىل و گىراۋەكان و راىگەياند كەۋا رېنكەۋتن نامەى مۇركردوۋە و ھەموو دىلەكان لە پىاۋ و ئافرەت بگەرىنەۋە، ھەموۋى گەراندىانەۋە، تەنھا من نەبىت، منىش بېردم و چوومە خزمەت سەركردە و نونئەرى فەرەنجىيەكان لەۋى ئامادە بوو، رەنگم زۆر تىكچوۋبوو، مەلىك ناصر پىنى ۋوت: دەگەرىتەۋە بۇلاى شارو ۋولات و مېردەكەت، ئىمە كارى ئىۋەمان تەۋاۋ كىردوۋە و چىتر دىل نىن.

ۋوتى: گەۋرەم من موسلمان بووم و ھەرۋەك دەبىنن سىم ھەيە، نونئەرى فەرەنجىيەكان پىنى ۋوت: كامىانت لەلا خۇشەۋىستىرە ئەم موسلمانە يان فەرەنجىيەكەى مېردت؟ ھەمان قسەى پىشۋوى كىردەۋە، نونئەرەكە ۋوتى: ژنەكەت بېرەۋە و رۋىشتىن،

پاشان نوینەرەكە بانگی كردمەوۋە و ووتى: داىكى راسپاردىمەكى بۇ ناردوۋە و ووتوبەتتى: كچەكەم دىلە و حەز دەكەم جلهى پىن بگەيەنچ، پۇشاكەكەم ھەلگرت و ھاتمەوۋە بۇ مالمەوۋە كە كردمەوۋە ئەو پارچە قوماشەبوۋە بە دىارى پىمدابوو لە گەل دوو كىسە يەككىيان بەنجا دىنار و ئەوى تر سەد دىنار ئالتونىەكەى تىدابوو بەھەمان پەرۆى كە پىنى بەستبووم و نە گۆرابوو، باشتىن ژيان لە گەلیدا ژيام. ئەو شەرم و ترسەى كابرا لە خودا وای كرد كە بە ھەلالى ژنەكەى دەست بگەووت، ھەركەسىك لە بەر خاترى خودا واز لە شتىك بىنیت خودا تۆلەى بۇ دەكاتەوۋە.

لە خواترساو بۆی قەرەبوو کردەووە

یحیی کورپی عامری تەیمی ووتی: پیاویك چوو بۆ حج. لەرینگەدا، ئافرەتیک قژی خۆی شانەکردبوو دانیشتبوو، ئەم پستی تینکردوو تەماشای نەکرد ژنەكە ووتی: وەرە بۆچی پشتم تێ دەكەى؟

پیاوێكە ووتی: من لە خوای هەموو جیهان دەترسم.

پاشان ژنەكە خۆی پۆشتەکردووە و ووتی: سویند بە خودا هەیبەتت هەیه و سامت هەیه، پڕۆیشت، منیش دوور بە دوور شوینتی كەوتم، چوووە نێو هەندێ دەواری عەرەبانەكانەو، كاتێك رۆژ بوویەووە چوومە لای یەكێك لە پیاوانی هۆزەكە و پرسیارم دەربارەى لێ كرد و بۆم وەسف كرد چۆنە.

ووتی: سویند بەخوای ئەو كچی منە.

ووتم: نایا من دەكەیت بە كورپی خۆت و كچەكەتم پێ دەدەیت.

ووتی: من بە خانەدان و هاوشانی خۆمى دەدەم، تۆ كى؟

ووتم: پیاویك لە (تەیم)ى خوداوە.

ووتی: ووتی هاوشانیكى چاكی، زۆرى نەبرد ماركەم كرد و گۆزەمەووە و، پاشان ووتم خۆت ئامادەبەكە لە حج دەگەرێمەووە، كاتێك گەرەمەووە بردمەووە بۆ كوفە، ئێستا چەند كچ و كورپىكى لێى هەیه.

ئەم پیاوێكە لە ترسى خودا تاوانى نەكرد، تەنھا رینگرىشى ترسى خودا بوو لە و شوینە چۆلە دا،

خودا بۆى گۆرى بە پاك داوینى و خێر لە دنیا داو پاداشتیكى چاك لە رۆژى داوایدا.

بەندى چوارەم

بەشى يەكەم: (چاكە)

يەكەم: پاداشتى چاكە

دوووم: كۆپرەككە لە بەخشىن دا

سەئ يەم: يەك پەرداخ ئاۋ بە ملىونىك جۈنەيە

چوارەم: چىرۆكى (حصە) ى چاكەكار

پىنجەم: وەرەك كىردن

پاداشتی چاکە

ئەم چیرۆکە واقعییە و لە نارووحی (الطیبة)ی کوهیت روویداوە، بەلگەیه
لە سەر چاکە خوازی خەلکی نێرە.

پیاویکی زۆر چاک بوو، بە باشی و چاکە خوازیی و کردەوی جوان ناسرا بوو،
کاتیک لە فەزلی خوداوە توانی هەندیک پاره کۆبکاتەووە وستی خانوویەکی پێ
بکڕیت، چوو لە نوسینگەکانی کڕین و فرۆشتن.
یەکیکیان پێ ووت: من خانوویەکم لایە بەلاتەووە خۆش دەیت، نایا پێش کڕین
دەتەوی بیینی؟

کابرا ووتی: زۆر باشە، بەلام کە ی بچین بۆ بیینی؟

پیاوی دەلالەکە ووتی: سبەینی بە ووستی خودا.

بەیانێ پێکەووە چوون سەیری خانووەکە بکەن، و چوونە ژوورەووە و پێکەووە
دەسپرانەووە، چاویان کەوت بە ژینک و مندالە ووردهکانی لە دەوری دانیشتبوو و
نزای دەکرد و دەبوت:

« خودایە ئێمە تۆمان بەسە بەرانبەر ئەوانە ی دەیانەوی لەم حالە بە زۆر دەرمان
بکەن، کابرا بە پەلە چوو دەرەووە و دەلالەکە بە دوایدا بە خیرایی رویشت و
دەبوت:

خانووەکەت بە دلە؟!

کابرا پێ ی ووت: واز لە خانووەکە بەینە و باسی چیرۆکی ئەم ژن و مندالانەم
بۆ بکە؟

دەلالەکە ووتی: ئەم ژنە خاوەنی ئەم ماله بوو، هاسەرەکە ی مرد، لە ژینکی تر
مندالی هەیه دەیانەویت بیفرۆشن و بەشە میراتی خۆیان بەن، ئەمیش تێداماوە
نەوهندە ی پێ نابریت مالتیکی تری پێ بکڕیت و سەری لی شیواوە.

کابرا ووتی: بلێ وایە، ئەوا من خانووەکەم لی کڕیت و سبەینی پارهکە ی
دەهینمە خزمەتت. خانووەکە ی کپی و میراتگرەکان دابەشیان کرد پارهکە ی و،
ژن و مندالە ووردهکانیش بەشی خۆیان وەرگرت، پاشان کابرا چوو بۆ مالهکە،

ژنە زۆر ترسا ۋاي زانى دەريان دەكات، دەستى بە گريان كرد، بەلام كابرا پىن ووت: مەترسە و دلئەنگ مەبە، ئەۋە تاپۇي خانوۋەكەبە و بە ناۋى تۆۋە تۆمارم كىردوۋە و مولكى خۆتە، ژنەكە لە خۆشياندا زياتر داي لە پىرمەي گريان و سوپاسى دەكرد و نزاي چاكى بۇ دەكرد و لە خودا دەپاراپەۋە كەۋا سەركەۋتوۋى بىكات و چاكە بىنئىتە رىي و پۇزى بىن شومار بەسەرىدا بېرژىنى. خۋاي گەۋرە خىر و داھاتىكى زۆر گەۋرەي توۋشى ئەم پىاۋە كرد، بوو بە گەۋرەترىن دەۋلە مەندەكانى وولات، ھەروھەا مندالەكانى دۋايى خۋى و تا نىستاش لەو نىعمەتەي دەخۇن و، بەرھەمى چاكەي باوكيان دروئىنە دەكەن، نايپا پاداشتى چاكە ھەر چاكە نى يە. (۱)

خۋاي گەۋرە دەفەر موۋىت:

﴿ وَمَا تَقْدِمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ مَجْدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَأَسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (۲)

لە على كورپى ئەبى طالېبەۋە - پەزاي خۋاي لى بىن - لە پىئەمبەرەۋە (صلى اللہ علیہ و سلم): (يا على إن الله تعالى خلق المعروف، و خلق له أهلا فحببه اليهم و حبب اليهم فعالة، ووجه اليهم طلاب، كما وجه الماء في الارض الجربة لتحيا به و يحيا به أهل. إن أهل المعروف في الدنيا هم أهل المعروف في الآخرة).

ۋاتە: (ئەي على خودا چاكەي داناوە و، كەسانىكىشى بۇ داناوە و چاكە لەلا خۆشەۋىست كىردوون و كىردەۋەكانى لەلايان شىرىنە و، ھەروھەا داۋا كانى بەرەۋە لايان دەبات، ھەر چۆن ناۋ لە زەۋى يەكى ووشكانى و پەق دا دەۋوات تا بىبۇرژىنئىتەۋە و ئەۋ كەسانەي لە دەۋرىەتى. كەسانى چاكە كار لە دنياۋا ھەر كەسانى چاكە كارى پۇژى دۋايىن).

(۱) ئەم چىرۆكە بەرئىز (محمد صقر الجاسر) بۇي گىزامەۋە.

(۲) سورة المزل: آية ۲۰.

کۆبەرکێ لە بەخشندەیی دا

رۆژنیکیان عبدالله ی کورپی جعفری تەیار- رەزای خوای لێ بی- چوو
(چیعە) و لەوێ لەلای باخیکەوێ دانیشت کە پەر بوو لە دار خورما و غولامینکی
رەشیان لەسەر دانابوو، غولامە کە هات و سێ پارچە نانی پێ بوو، سەگنیک
هات و لێ ی نزیك بویەو غولامە کە پارچە یەکی پێ دا، پاشان پارچە ی دوو
و سێ یەمی پێ دا، عبدالله ی کورپی جعفری تەیار هەر تەماشای دەکرد
و لێ ی پام بوو و پاشان بە غولامە کە ی ووت:

تۆ رۆژانە خۆراکت چەندە؟

ووتی: نەو بوو کە بینیت.

عبدالله ووتی: ئە ی خۆت ئیتر چی دەکەیت؟

ووتی: خۆم دەگرم و نەمرۆ بەسەر دەبەم.

عبدالله لە دلی خۆیدا ووتی: لۆمە ی من دەکەن لەسەر سەخاوەتی؟ خۆ نەمە
زۆر لە من سەخی ترە، چوو باخاکە ی بەهەموو دار خورماکانیەو کۆری بە
هەموو نامیرەکانیەو و لە گەل غولامە کە دا، پاشان غولامە کە ی نازاد کرد و
هەموو شتەکانی پێدا.

غولامە کە ووتی نەگەر نەمانە هەموو بەدی بە من لە رینگە ی خودا دا
دەیبەخشم.

عبدالله نەمە ی زۆر بەلاوێ مەزن بوو، ووتی ئەو بەخشندەییە و من پێژدم!!^(۱)
کۆبەرکێ لە کاری چاک و بەخشندەیی، ئەم غولامە کۆیلە یە ک بوو، خودا بە هۆی
سەخاوەتی نازادی کرد و کردیە پیشەنگینکی چاک بۆ جگە لە خۆی، سەر باری
نەوێ عبدالله کورپی جعفر زۆر بەخشندە و سەخی بوو، بەلام لەو بەخشندە تری
بینی، لە کاتی کدا ئەم غولامە بەشە خۆراکی خۆی دەداتە نازەلیکی لال بەو

(۱) لە (المستطرف) هە.

نومیده‌ی له‌لای خودا لای وهریگریت، نه‌مه نمونده‌ی نیماندارنکی راسته‌قینه و به‌ته‌قوا و پشتی به خودای خۆی به‌ستووه، خودایش له دنیا دا سامان و نازادی به قسمت کرد و له دوا روژ دا پاداشته‌که‌ی لای خۆیه‌تی، نه‌مه‌یش بۆ دهربرینی سوپاس و شوکرانه‌ی خودا هه‌مووی به‌خشی. نه‌مه بواره‌کانی کینبرکی ی پاکه له نیو موسلمانان دا. خوی گه‌وره ده‌فهرموویت:

﴿لَنْ نَنالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ (۱)

په‌مبه‌ریش (صلی الله علیه و سلم) ده‌فهرموویت:

(مامن یوم یصبح العباد فیہ إلا ملکان ینزلان فیقول احدهما: اللهم اعط منفقاً خلفاً، و یقول الاخر: اللهم اعط ممسکاً تلفاً). (۲)

واته ((هه‌موو به‌یانیه‌ک روژ ده‌بیته‌وه، دوو فریشته دینه خواره‌وه به‌کینکیان ده‌لێت خودایه بیه‌خشه به‌که‌سیک ده‌به‌خشیت و پێتان بده‌ره‌وه، نه‌وی تر ده‌لێت: خودایه ده‌ست بگه‌روه له‌و که‌سه پرژده‌ی خراپه ده‌کات.

(۱) سورة آل عمران: آية ۹۲.

(۲) متفق علیه.

یەك بەرداخ ناو بە ملیۆنیک جونهیه !!

نوسەری ناسراو (مصطفی آمین) یەكێك بوو لە وانەیی لە کاتی حوکمرانی جمال عبدالناصر دەستگیر کرا لە ساڵی (۱۹۶۵)دا، باس لە چیرۆکی خۆی لە نێو زیندان دادەکات: (لە نێوان ئەو ئەشکەنجانەیی که پەنایان بۆ برد بوو، ئەوە بوو بریارباندایا بوو نەهێلن خواردن و خواردنەو بەخۆم، بێ بەش کردن لە خواردن سەخت بوو بەلام بەرگەم دەگرت، بەلام تینوێتەتی ئەشکەنجەیدەك بوو نەدەتوانرا بەرگەمی بگرم، بە تاییبەتی لە هاوین دا و پلەیی گەرما زۆر بەرز بوومیش نە خۆشی شەکرەم هەبوو، که زۆر ناو دەخوریتەو، پڕۆژی یەكەم خۆم گرت و، ناوی نێو مەسینەکانی بۆ تواییت دانرا بوو خواردمەو، پاشتر لە تینواندا ناوی پیسیشم دەخوارد که میز و ئاوهرۆ بوو تاوهرۆ کو لیوم پێ تەر دەرکرد، سییەم رۆژ ئەوێش نەبوو تەنانت میزیش نەبوو بیخۆم.

ئەوێندە هەستی تینوێتەتیهكەم سەخت بوو، هەستم دەرکرد لە هەموو گیانم دەدەن بە قامچی، وەك شیتم لێهاتبوو لە نێوان زیندانەكەدا، و، زمانم ووشك و قورگم بە یەكەو نوسا بوو، جار جار سەرم دەنا بە زوێهكەو و دەملیستەو تاوهرۆ هەستم بە شێ ی زوێهكە بکەم، لەوانەیی پاسەوانەكە لە کاتی شوشتنی زوێهكەدا قەترەیدەك ناوی لێ کەوتبێت!!

هەستم دەر ئیتر تیا دەچم، لە کاتیئێکدا لەم تاریکیەدا بە دەوری خۆمدا دەسورامەو هەر لێشیواو بووم، بە هیواشی دەرگای زیندانەكە کرایهوه و دەستیک لەو تاریکیەدا پەرداخێك ناوی ساردی بۆ هێنایم، پراچلەکیم و وام زانی شیت بووم، وام دەزانی تارمایی دەبینم، لەوانەیی ئەمە ئاو نەبێت.. و سەراب بێت. بەلام دەستم برد و کوبەكەم گرت بە راستی سارد بوو، دەستەکانم دەرزی و، پاشان بە راستی کەسەكەم بینی و پەنجەیی لەسەر دەم دانا بوو وەك ئەوێ بلیت: قسە نەکەیت. ئاوهرۆکەم خوارد، بەلام ئاوێکی ناسایی نەبوو، نە پیشتەر و نە ئیستا ناوی وەهام نەخواردۆتەو، سازگارتین ئاو بوو لە ژیانم دا لەو کاتەدا یەك ملیۆن جونههم پێ بوایه دەمدا بەو کوبە ئاو و دەمکرده چنگی ئەو پاسەوانە نە ناسراوهوه.

نهو تاقه پەرداخه گیانی بۆ گه‌راندمه‌وه و، نیتەر پینوستی بۆ خواردن نه‌هیلام، به‌لکو چیتەر پینوستم به‌ نازادی نه‌ما، هه‌ستم به‌ خوش به‌ختیه‌ك كرد به‌ دریتزایی ژیانم تامم نه‌كردووه، هه‌مووی بۆ یه‌ك پەرداخ ناوی سارد.

پاسه‌وانه نه‌ناسراوه‌كه چۆن له‌ ناکاو دهرکه‌وت هه‌روا به‌ خیرای دهرگی زیندانه‌که‌ی داخست به‌ نه‌سپای و شینوه و پوخساری پاسه‌وانه نادیاره‌که‌م بینی گه‌نجیکی گه‌نم ره‌نگی کورته‌ بالا بوو، به‌لام هه‌ستم ده‌کرد فریشته‌یه و، خودا وه‌ك چاودیری و بۆ ناگالیبونی من رای سپارد بوو.

رۆژگاری نه‌شکه‌نجه‌كان تیپه‌ریان کرد و به‌ بیج نه‌وه‌ی نیتەر نه‌و گه‌نجه‌ بیینمه‌وه، پاشان له‌وئ گوتراوه‌وه بۆ ژوره‌کانی خواره‌وه، هه‌موو رۆژیک پاسه‌وانه‌کانیان ده‌گۆری، رۆژیکیان هه‌مان گه‌نج بوو به‌ پاسه‌وانمان و هه‌ر خۆمان بووین، به‌ چرپه‌ پیم ووت: تۆ بۆ وات کرد؟! نه‌گه‌ر پچ یان بزانیاتیه، له‌ کار دهریان ده‌کردیت. به‌ زهرده‌خه‌نه‌وه ووتی: به‌س دهریان ده‌کردم!! نه‌وانه گولله‌ بارانیان ده‌کردم.

ووتم: که‌واته‌ بۆ چی خۆت خسته‌ نه‌م گیتراوه‌وه?!

ووتی: من تۆ ده‌ناسم و تۆ من ناناسی. پینش نزیکه‌ی نۆ سال جوتیاریک له‌ جیزه‌وه نامیه‌کی ناراسته‌ کردی که‌وا جوتیاریکه‌ له‌ یه‌کینک له‌ لادی‌کاندا و ناواتی بوو مانگیه‌ك بکری، به‌ هه‌وت سال خۆگرتنه‌وه له‌ مه‌سروف و فرۆشتنی زیره‌کانی ژنه‌که‌ی توانی نه‌م ناواته‌ به‌دی به‌ینیت، زۆریه‌ی خه‌لکی لادی‌که‌ ده‌زانن نه‌م جوتیاره‌ زۆر له‌ خوا ترسه‌ و نوێژ و رۆژووی به‌رده‌وامه، به‌لام مخابن دوا‌ی شه‌ش مانگ ریسه‌که‌ی بویه‌وه به‌ خوری و مانگیه‌کی مردار بویه‌وه، دوا‌ی چه‌ند مانگیك له‌ شه‌وی قه‌در دا له‌ دهرگا بچوکه‌که‌ی نه‌م پیاوه جوتیاره‌ درا و له‌سه‌ر نووسه‌ر و به‌ریوه‌به‌رتی رۆژنامه‌که‌ی تۆوه (أخبار اليوم) هوه‌ هاتبوون و مانگیه‌کیان بۆ هینابووین، رۆژنامه‌ی (أخبار اليوم) کرد بویه‌ پیشه‌ی شه‌وانی قه‌در سه‌ده‌ها خه‌ونی خۆینه‌رانی ده‌هینایه‌ دی.

پاسه‌وانه‌که‌ ساتیک بیج ده‌نگ بوو پاشان ووتی: نه‌و پیاوه‌ی پینش نۆ سال مانگیه‌ك بۆ نارد باوکم بوو.. هه‌ر خۆم زانیم ده‌ستی په‌روه‌رده‌گاره و له‌ زیندان دا ناگادارم بووه!!^(۱)

(۱) له (سنه‌ اولی سجن).

نهمه پاداشتی کاری چاکه بوو دواپی نو سال هاتهوه پری ی، که به هوویهوه ژیانی نهم نوسره رزگاری بوو له مردن، نهم پرداخه ناوه له کاتی تنگانهدا له هموو دنیا به نرختر و به تامتر بوو، کهواته باکاره کانمان دلسوزانه بو خودا بیټ و، خوداش به هانای نهو بندهوه که به هانای بندهکانی ترهوه و یارمه‌تی و هاوکاری موسلمانان دهکات، سامان کردنه خیر به‌رهمی شیرینی هدییه. نهو به‌رهمه دروینه دهکات که کردوویه‌تی نه‌گهر چی ماویه‌کی پی بچیت و پاداشتی کاره که چاکه‌کی به چند باره وهر ده‌گرتته‌وه.
خودای گه‌وره ده‌فهرموت:

﴿ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَا تُنْفِسْكُمْ ۖ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ ۖ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴾^(۱)

پیغمبهری خودا (صلی الله علیه و سلم):

(أنفق یا ابن ادم ینفق علیک)^(۲)

واته: نهی نهوهی نادم بیه‌خشه پیټ ده‌درتته‌وه.

(۱) سورة البقرة: آية ۲۷۲.

(۲) متفق علیه.

چېرۋىكى (حصە ئى چاكەكار

سىچ يەمىن خوشك و بچووكترىنيان بوو، له خىترائىكى دوله مەندىبوو، بەلام له گەل ئەۋەى زۆر بچووك بوو، له هەموويان زياتر ھەزى له كارى چاكە و خىز بوو، ھاوكارى ھەزارانى دەكرد و دەستى يارمەتى بۆ رادەكىشان، ھەميشە دەم بەخەندە و پوخسارنىكى گەشى ھەبوو، زۆر بە جوانى پەپرەۋى داب و نەرىتەكانى ئىسلامى دەكرد، تەمەنى تەنھا ھەوت سالان بوو، لەلاى باوكى زۆر نازدار و خۆشەويست بوو، ھەميشە له خۇى نزيك دەكردەۋە ھەستى بە ئاسودەى دەكرد له لاى باوكيدا، بەلام ئەم نازە بەردەوام نەبوو، باوكى مرد و گەراپەۋە بۆ لاى خودا، ئەگەر چى زۆر بە نازار بوو بۆى بەلام ئارامى گرت و ئىمانى پىنى زياتر بوو، خىرى دەكرد و له رىنگەى خوادا دەيبەخشى، دواىى چوار سال جارنىكى دى ھەتپووكەوتەۋە : دايكى ئامىزىسۆز و خۆشەويستى كۆچى دواىى كرد، ئەگەر چى تاقىكردنەۋى ئەمجارەيش زۆر سەخت بوو بەلام نە رووخا و له كارى چاكە كەمتەرخەمى نەكرد.

حصە له پاش تەۋاو كرددنى ئامادەىى درا بە ئامۆزاکەى، لەبەر ئەۋەى دلەكەى زۆر باش و بىچ گەرد بوو، واى زانى ئەو نازەى دايك و باوكى ھەر زوو لى دابرابوو نەيانكىشا لىرە دەيدۆزىتەۋە، بەلام نەك خۆشەويستى و سۆز و ناز، بەلكو ئامۆزاکەى رىۋىەك بوو له شىۋەى مرۆف دا، تەنھا مەبەستى لەم ژن ھىنانە دەسەلات گرتن بوو بەسەر سامانەكەيدا و بۆ خۇى خەرجى بكات، بەبىچ پەرس خەرجى دەكرد، بە دەست بلارى تىى كەوتبوو خۆ مالى خۇى نە بوو، بەلام ھىشتا حصە ھەر گوربىستى فەرمانەكانى بوو خزمەتى دەكرد و شەۋنخونى دەكرد بە دياربەۋە، گرنكى نەدەدا بەۋەى مېردەكەى دەيكرد و، باوكى مىندالەكانى بەلاۋە گرنگتر بوو، ھەميشە دەپاراپەۋە له خودا رىنمونى بكات بۆ كارى چاكە، مېردەكەى دەستى خستە ھەموو مىراتە كەبەۋە، تەنھا بىنايەكى كۆن نەبىت له كاتى دايك و باوكيان دا دابويان بە كرى و بە پارەبەكى كەم، وويستى قەناعەت بە ژنە بكات و خەلكەكەى ناۋى دەربكات و بىفرۆشيت

ۋ دەپت كەۋا تەپ ۋ تۆزى ئەم بېنابە دەكاتە ئالتون دوانى تىرى پىچ دەكپىت، بەلام حصە رەتى كىرەۋە نەك لەبەر نەماحى كرى، بەلام لەبەر خاترى ئەۋ كرىچىانە تىدا نىشتەجى بوون، لەبەر خاترى نىمان ۋ وىژدانى رىنگە پىچ نەدەدا ئەۋ خىزانە نەدارانە بىلەۋە پىچ بىكات، بە تايبەت ئەۋانە لە رۆژگارى باۋكېۋە ۋە تىپىدا بوون، لەبەر رىژ ۋ حورمەتى باۋكېشى ۋ راگرىتى ھەستى نەگەر چى مرد بوۋىش ۋاى پىچ باش بو، رەتى كىرەۋە، مېردەكەى چەندە رىنگەى بەكار ھىنا بۇ رازى كىردنى بەلام كاتىك مېردەكەى زانى نىتر لە بەردەم چىابەكدايە ھىچ چارەبەكى نەماۋە لە بن دەستى دەربەھىنىت، تەلاقتى داۋ چىتر نەگەرپايەۋە بۇ لايان.

بەمە حصە نازاى زۆرى لە ژياندا چەشت بوۋ لەمە بە نازار تر ۋ بەرگەى گىرتبو، رازى بوۋ بە بەشى خۆى، بەۋ كرى كەمەى لەۋ بېنابە ۋەرى دەگىرت گوزەرى دەكرد ۋ بېرى لە فرۆشتن ۋ دەكردنى خەلكەكە نە كىرەۋە نەگەر چى زۆر پىۋىستى پىچ بو، بەردەۋام خەرىكى كارى چاكە بو، ھىچ خرابەبەكى بەرانبەر كەس نەكرد نە خىزم نەدراۋسى، بەۋ ھالەى خۆبەۋە يارمەتى ھەژاران ۋ كەم دەرامەتانى دەدا ۋ پىشتى ستەملىكراۋانى دەگىرت، بەلام خۆى كەس نەبوۋ دەستگىرۋى بىكات ۋ پىشتى بگىرت، تەنھا ئەۋە نەپىت نىمانە بە ھىزەكەى بە خۇدا ۋاى لىكردبوۋ دىنا سەرقالى نەكات ۋ لەگەل ئەۋەى ھەموان پىشت گورىان خىستبوۋە، تەنانەت خۇشكەكانىشى سەرقالى سامان ۋ سەرۋەت بوون ۋ ئەمىيان لە ياد كىرد بو، نە پىروخا، ھەموان ئەگەر چى زۆر رايانكرد بە دۋابى دىنا ۋ پەيدا كىردنى سامان دا بەلام تۋوشى چەندەھا شەپۋلى دۆران بوون ۋ زۆرىبەى سامانەكانىيان لە دەست چو، ھەروەھا مېردەكەى ۋ نامۇزاكەى لەم شەپۋلى زىنانەى بازار رىزگارى نەبو، كىرئانە كارى دەكرد ۋ تەنھا تەماحى لەبە چاۋ دەگىرت ۋ لەگەل سامان كۆكردنەۋە ۋ ئارەزۋوبازى، ۋاى لىھات ھىچى بۇ نەمايەۋە ۋ لەلايەن ئەۋ كەسانەى پارەى خۋارد بوون دەست بەسەر كراۋ گەشت ۋ چوونەدەرەۋەى لىچ قەدەغە كرا.

پاشان گەردەلۋە لوكە ستەمكارانەكەى عىراق داى بە سەر كۋەبىتە، دواتر بە چەند مانگىك خۇدا كۋەبىتى رىزگار كىرد ۋ لە چىنگى دەرىھىنان، كاتىك حصە گەرپايەۋە سەبىرى كىرد خەلكى نىۋ بېنابە چۈلىيان كىردۋە بە ۋىستى خۇيان ۋ

له کوهیت دهرچوون، دهپارانهوه کهوا خودا چاکه بهرپی ی نهم ژنه بهخشندهیه بهینیت کهوا سهریاری پیوستی خوئی بو نهو بینایه و دهیتوانی کریئ یان لهسهر زیاد بکات یان بیروخینیت بهلام نهیکرد.

خودا وهلامی نزاکانی دانهوه و پین ی به خشییوه، پاداشتی نهو ههموو نارامگرتن و یارمهتیدانی ههژارانهی دایهوه. کړپار هات و بده نهوهندهی که میردهکهی پیشتتر دهیوست بیفروشینت لییان کری. ^(۱)

کاری چاکه به فیرو نا چیت نه گهر چی ماوهیه کیشی پین بچیت، نه گهر خه لک چاکه یان له یاد بچیت و نهو کاره باشانهی بویان ده گرت له بهر چاویان نه بیت، خودا له بیرو ناکات، به فزل و گهوهرسی خوئی چهند باره بوی قهره بوو ده کاتهوه، وهک چون بو (حصه ای کرد.

ههموو کهس پاداشتی کاره کهی وهرده گرت چ چاک و چ خراب. خودای گهوره ده فهرمویت:

﴿ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۗ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۗ ﴿٨﴾ ﴾ ^(۲)

پنغه مبه ریش (صلی الله علیه و سلم) ده فهرمویت:

(من أنظر معسرا أو وضع عنه أظله الله في ظلّه يوم لا ظل إلا ظله) ^(۳) واته: ههر که سیک یارمهتی که سیک بدات له تهنگانه دا یان له سهری لابیات خودا له روژی دوا پیدا دهیخاته ژیر سیبه ری خویه وه له روژینکدا که سیبه ری یه سیبه ره کهی خوئی نه بیت.

(۱) روژنامهی (الاولی) به دستکاریهوه.

(۲) سورة الزلزلة: نایه تی ۷، ۸.

(۳) رواه مسلم.

وهرع کردن

پیاوړنکی پیشه گهري خه لکی دیمه شق بوو، خودا به هه ژاری و ده ست کورتی تا قی کردهوه، له گه ل نه وه شدا پیاوړنکی چاکه کار و خودا په رست بوو، هه موو کاره کانی بو رازی کردنی خودا ده کرد و، هه ولی زوری ددها بو پیدا کردنی ریزی، به لام هه نهوه بوو نانی نهو ریزی پیدا ده کرد، له لای که س باسی هه ژاری خو ی نه ده کرد و خه لک وایانده زانی ده و له مهنده.

به یانیه ک چوو بو نوژ، نوژ هه کی کردو پاشان نه وه ندهی توانی قورنانی خویند، پاشان له نیو دهرسه کانی ناو مزگه و ته که دا گه را و له لای ماموستایه کی به وبقار له نه هلی رافه و ته فسیر دانیشیت که نه م نایه ته ی ته فسیر ده کرد:

﴿إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَافٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ﴾^(۱)

له نیوان نهو وتانهی ماموستا که به دانیشتوانه کی دوت: روله کانم به نده خو ی به تنیا لاوازه و شهیتان و جنوکه کان و دهیفرینن بو خو یان و له که لین و قوزبنه کانه وه فرسه تی لی وهرده گرن و خاله لاوازه کانی ده گرن به لام نه گه ر په نا به خودا بگرت و واز له دنیا بهینیت له پیناوی خوا دا و، راستیه کانی خودا پروونی کرد و ته وه له بهر چاوی گرت نهوا ده بیت به چرایه ک دل و عه قلی روشن ده کاته وه و به بهر چاو پروونیه وه به نیوان خه لکدا دهروات و خه لک له دهوروبه ریدا شه هوت و ناره زوو کویری کردون، لهو لایشه وه خودا خه لات پاداشتی وای بو داناون نه به خه یالی مرؤف دادیت و نه به عه قل دادیت به پی نهو فهرمووده ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه و سلم) دهر فهرموویت:

(إنك لن تدع شيئا لله الا أبد لك به ما هو خير لك منه)

(تو واز له هیه شتیك بهینیت له بهر خاتری خودا بیچ گومان خودا له وه باشرتت پی دده اته وه).

پىاۋەكە لە مزگەوت ھاتە دەرەۋە و دلّ و رۇحى تەۋاۋ تىز بوو بوو، واتاى نەم فەرمۇدەيە تەۋاۋ چوو بوۋە مېشكەۋە، چوو بوو بە خالدا و لە رېنگەيەكى ترەۋە رۇيشت تا گەيشتە كۆلانتيكى داخراۋ، دەرگاگەي كرا بوۋيەۋە و ھەۋشەيەكى گەۋرە و خانوۋيەكى فراۋان بوو، نەميش برسيتى زۆرى بۇ ھينا بوو، بۇنى خواردينىكى زۆر خۇشى كرد و بە بې برسيتى زۆرى بۇ ھينا بوو، خواردين دانرا بوو، تا سارد يېتەۋە، لەبەر برسيتى بې ناگا بوو پارچەيەكى ھەلگرت بردى بۇ دەمى بەلام ووتەكانى بېرکەۋتەۋە و نەيخوارد، فەرمۇدەكەي (إنك لن تدع شيئاً لله إلا ابدلك الله به ما هو خير منه).

دەستى كرد بە سەركۇنەي خۇي و كە چۆن پاروى ھەرام دەدى. خودايە لېم خۇشە و نارام دەگرم تا زۆر لەۋە زياترم لە ھەلال پې بدىت.. ووتى-وتى - تۆ پاك بوويت نە چاۋ و نە دەستت نابەيت بۇ مالى كەس.. دەستى كرده گريان و پارانەۋە. لە نيۋان شەقامەكانى دېمەشق دا دەگەرا خەريك بوو دللى لە پەژارە دا دەتەقى، پەناى بۇ پارانەۋە و داۋاي ليخوشبون برد، زۆر گەرا و خۇر بەرز بويەۋە، پياۋنك چاۋى پېكەوت و زۆر سەرى لى سوردەما.

لە ناكاۋ پىاۋەكەي چاۋديزى دەكرد ھاتە بەردەمى و دەستى كرده مىلى و نەم لا و لاي ماچ كرد، پىاۋەكە ھەپەسا لەم كابرا نامۇيە، بەلام كابراى نامۇ نەمى ناسى و خۇيشى بې ناساندەۋە و بې ي ووت: سوتند بە خوا تۆ قوتابى من بووى.. من فلان ھاورپېتم، لە بەيانى زوۋوۋە بۆت دەگەرپېم و ناتدۆزمەۋە، ئەۋا خودا بەيەكى شاد كردىنەۋە، پاشان ووتى: با زۆركات نە كوزين كارنكم يېتە، پاشان لە پىاۋەكەي پرسى: ھاوسەرگيريت كرددوۋە؟ يان ئەگەر ژنت نەھيناۋە ھەزى بې دەكەيت؟ پىاۋەكە ووتى: نايم لە گەلت ھەتا نەزانم چيت دەۋيت و چيروكى تۆ چى يە، بۇ زانيارىشت ژنم نەھيناۋە.

كابراى نامۇ ووتى: زۆر باشە پىشت بە خوا بېستە و لە گەلم ۋەرە. بە نيۋ كۆلانەكاندا رۇسشتن تاگەيشتنە نەۋ شونەي بەيانى لە مزگەۋتەۋە بە ھەلە چوو بوو، بۇ ھەمان خانوۋ، پاش مۇلەت ۋەرگرتن چوۋينە ژوررەۋە و لە ھۆلى ميوان دا دانىشتن بە بې نەۋەي نەم پىاۋە بزانى مەسەلە چى يە؟ پىاۋە نامۇكە ووتى: بەرپزان نەمە ھاورپېكەمە كە بۆم باس كردن و، ئىستتا ھاتوۋين فلان كچتان خواز يېنى دەكەين، نەۋەندەي من بزنام پياۋنكى چاكە و... ھتد.

پیاوھە کەیش بە ھەپەساویەوہ لە گەڵ خۆی دەدوا من خوازیینی کارم!! بەلام نە سامان و نە مالم نی یە؟!

پیاوھ نامۆکە ووتی: مارەییەکە ی لەسەر من و، مالمیش ئەم خانووە فراوانە و بەشی چەند خیزانیک دەکات تیدا نیشتەجێ بیت، ھەتا خانوویان دەست دەکەوتت و خودا دوایی ھەموو تەنگانەیدە دەروو دەکاتەوہ.

پاش قسە و باس و خواردنەوہی قاوہ، ھەمووی چوون بۆ نوێژی ھەینی و دواتر مەلا شایەتیان لە گەڵ خۆیاندا ھینابوو مارە بپرینیان تەواو کرد و پاشان خواردنیان پیش کەش بە میوانەکان کرد بە ھۆی زاوای تازەیانەوہ، کاتیەک لە خواردنەکە نزیک کەوتەوہ تەماشای کرد ئەوہی بە جێ ی ھینشتبوو بەیانی چاومرپی دەکرد، ھەلیگرت و خواردی، بەلام دەستی کرد بە گریان.

خاوەن مالم ووتی: چی دەتگرتنی لە کاتی کدا ئیمە لە خۆشی داین؟! بەلام نەیتوانی وەلام بەداتەوہ و باسی ئەوہی بەیانی رووی دا بکات لە ترسی ئەوہی ئەوہک وەک دز تەماشای بکەن، بەلام لەبەر خۆیەوہ دەبووت: (إنك لن تدع شينا لله إلا أبدلك الله به ما هو خير لك منه)^(۱)

ئەم ھاورپیەمان خواردنە ھەرامەکە ی بە جێ ھینشت نەگەر چی زۆر برسی بوو، لەبەر خاتری خودا و خۆپاراستنی خودا لە ماوہی رۆژیک کەمتر دا خواردن و ژینکی چاکەکار و مالمیکی فراوانی پێدا بە ھەلالی و پیروزی، پاک و بی گەردی بۆ خودا کە رزق و رۆزی ھەموو کەسی جیا کردۆتەوہ و دەفەرمووت:

﴿ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۖ ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَىٰ

اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ بَلِغُ أَمْرِهِ ۗ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ۖ ﴿٣﴾ ﴿٢﴾^(۲) وە پیغەمبەری خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرمووت:

(لا یبلغ العبد ان یكون من المتقين حتى یدع مالا بأس به حذرا لما به بأس)^(۳) (بەندە ناگاتە پلە ی متقی و لە خوا ترس ھەتاوہکو واز لەو شتانە نەھینیت کە شوپھە ی لەسەرە و جینگە ی گومانە لەبەر ئەوہی تووشی ئەوانە نەیت کە گوناھە).

(۱) لە (صفحات مشرقة)وہ

(۲) سورة طلاق: ھەر دوو نایەتی ۲ و ۳

(۳) ترمزی ریبوایەتی کردووە و دەلیت فەرمودیەکی (حسن) ە

بەشى دووۋەم: بەرھەمى خېزىردىن

يەكەم: لە خۆكىرتنەۋە

دوۋەم: پارويەك بە پارويەك

سىئ يەم: قومېك ئاۋى سارد

چارەم: بە خشىن لە رېگەى خودا دا.

لە خۇ گرتنەو

شیخ و زانای فقه سلیم ئەلمسونی دیمەشقی یەکیکە لە ناو دارەکانی دیمەشق، هەمیشە کاری خەلکی دەخستە پیش خۆیەو، زۆر پشتی بە خدا دەبەست لە کارەکانیدا و گرتگی نەدەدا بە خۆی.

لەو چیرۆکە سەیر و سەمەرانە ی لی ی دەگێرنەو: رۆژێکیان لە مزگەوت هەژاریک دیتە لای و زۆر نە بوون دەبیت پی ی دەبیت:

چەند رۆژێک دەبیت خۆی و خێزانەکی تامی خواردنیان نە کردوو.

زۆر دلێ پی ی سوتا و لە گەل خۆیدا بردیووە بۆ مأل و، پی ی ووت لەبەر دەرگا راوێستە، پاشان سەیری ئەملا و لای کرد هیچ کەس لە مأل و مندال دیار نین خۆی کرد بە ژووردا، تەماشای دەکات مەحشی کولەکیان کردوو و لەسەر سینە یەکی گەورە دایانناو لە نیو چیمەنی مألەکیاندا و لەسەر لیواری حەوزەکە تا کەمێک سارد بێتەو، هەموو هەلگرت بە پی ئەو ی کەس بزانی و پی ی دا، پاشان تا درەنگ لە مزگەوت مایەو و، تەواو دنیا تارێک بوو، خەیاڵی هەر لە لای مألەو بوو دەبی چیان کرد بیت.. پاشان بریاری دا برواتەو، بەلام کە خۆی کرد بە مألدا تەماشای کرد وا خواتنکی رازاو بە جۆرەها خواردنی ناوازه رازندراوێتەو و، هەموان شادن و، سەری سوپما.

ووتی: ئەم خواردنە چی یە؟ لە کوێ وە هاتوو. ووتیان: ئەمە هەمووی (گەورە ی شار) ناردووێتی.

دواتر پرسیاری کرد سەبارەت بە چیرۆکی ئەو خواردنەو، بۆچی گەورە ی شار ناردووێتی بۆ ئەم؟ بۆی دەرکەوت گەورە ی شار (پیاو ماقوولی) ی داوێتی خواردن کردوو و، خۆی ماندوو کردوو بە ئامادەکردنی ئەم هەموو خواردنە، بەلام ئیوارە نە هاتون ئەویش توورە بوو و ناردووێتی بۆ شیخ سلیم.

لە مامۆستا بەرێژ و هەژارە لە دەمی خۆی و مندالەکانی گرتەو و بە خشی بەو هەژارە، بەو ئومیدە ی خودا لەوانە ی هەژمار بکات دەبەخشن و کاری چاکەن دەکەن و هەژارانیا خۆش دەوێت و بە بەزەیین بۆیان لەبەر خاتری خودا،

له لایه کی ترهوه زۆر دلنیایه خودا پاداشتی کاری چاکه نافهوتینی، خوداش
 هەر له دنیا دا لهوه باشتری بۆ نارد و پاداشتهکهی دوا پرۆژیسی بۆ مایهوه به
 وویستی خودا. خوا دهفرمویت:

﴿ وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ۗ ﴾ (۸)

له عبدالله ی کوری عهمری کوری عاصی - رهزای خویان لی بی - دهگیرتهوه
 کهوا کابرایهک له پیغه مبهری (صلی الله علیه و سلم) پرسی: چی له ئیسلامدا
 زۆر خێره؟ فرمووی:

(تطعم الطعام و تقرأ السلام علی من عرفتم و من لم تعرفتم) (۱).

واته: خواردن بدهیت به خهلك و سهلام له هه موو كه سيك بکهی بیناسیت یان
 نهیناسیت.

(۱) سورة الانسان اية (۸)

(۲) متفق عليه

پاروويەك بە پاروويەك

ژنىك تەنھا يەك كۆپى ھەبوو، چوۋە سەفەرىك و زۆرى پىچو، ژنەكە بە تەۋاۋى بى ئومىد بوو بوو لە گەپانەۋەى تاقانەكەى، رۇژنىكىان دانىشتبوو نان بخوات، ھەر ئەۋەندەى وويستى پاروۋەكە بىبات بۇ دەمى لە دەرگا درا، داينايەۋە و بەپەلە بەرەو دەرگا كە رۇيشت و سۆلكەرىك بوو، داۋاى خواردى دەكرد، نانەكەى نە خوارد و ھەموونان و خواردنەكەى برد و داى بە سۆلكەرەكە، شەو و رۇژنىك داۋاى ئەمە بەبرىستى مايەۋە و ھىچ نە بوو بىخوات، چەند رۇژنىكى بە سەردا رۇيشتو، كۆرەكەى ھاتەۋە و، باسى لەو نەھامەتى و بەلايانەى بۇ داىكى گىپراۋىەۋە لەم سەفەرىدا توۋشى ھاتوۋە و ووتى:

بەلام داىكە گەۋرەترىن تەنگانە ئەۋە بوو رىنگاكەم لى تىك چوۋ بوو چەند رۇژنىك بوو بە رىگەيەكى ھەلە دا دەرۇيشتەم و كاروانەكەم نە دەۋزىەۋە، لە ناكاو توۋشى شىرىك بووم و بەسەر گوئدرىژەكەمەۋە بوو پەلامارى دام و گوئدرىژەكە راي كورد و كەۋتمە نىۋ جەنگىەۋە بەلام چەند پالتۇ و شتە ئەستورەكانى سەرەۋەم واي كورد چرنۆكەكانى نەگاتە گوشتەم و خەرىك بوو تەۋاۋ پارچە پارچەم بكات، ھەلىگرتەم و بردمى بۇ ئەشكەوتىك و بە تەمابوۋ بىخوات، تەۋاۋ خۆم بۇ مەرگ نامادە كورد و ھىچ دەروۋىەكەم نەبوو، كابرايەكى نورانى ھات و جلەكانى و دەم و چاۋىشى ھەر سېى بوو، شىرەكەى گرت و لە تۇردا رايكىشا و پىنى ووت: ھەستە ئەى سەگ، پاروۋىەك بە پاروۋىەكە و پاشان شىرەكەى لەو لاتر بەرەلا كورد و بە خىرايى راي كوردو بورامەۋە، كاتىك ھاتمەۋە ھۆشى خۆم زۆر بە داۋاى كابرا دا گەپام نەمدۇزىەۋە كاتىك بىچ ئومىد بووم لەۋەى بىبىنمەۋە، رۇيشتەم و كاروانەكەم دۇزىەۋە، زۆر سەريان سورما كەمىيان بىبىنمەۋە و دۇنيا بوون لەۋەى كە تيا چووم، بە سەرھاتەكەى خۆم بۇ گىپرانەۋە، بەلام لەۋە تىنە گەيشتەم كە پىاۋەكە ووتى: پاروۋىەك بە پاروۋىەك، ژنەكە سەيرى كورد لەو كاتەدا كە ئەم پاروۋەكەى لە دەمى دەرھىناۋەتەۋە و كرددوۋىەتى بە خىر

پزگار کردنی پږوله‌ک‌هی له هه‌مان سات دا بووه^(۱).

به‌خشین و خیر توورپ‌هی خودا ده‌کوژینیتته‌وه و به‌ووستی خودا پزگار کار و ده‌رووله‌به‌لا و ته‌نگانه‌وه، ناخوشی و به‌لا ده‌گه‌رینیتته‌وه و، به‌ره‌ک‌ت ده‌خاته ته‌مه‌نه‌وه، به‌ووستی خودا خیر کردنی زور ناخوشی ده‌گه‌رینیتته‌وه، نابی خیر کردن به‌ک‌م بگ‌رین نه‌گ‌ر چی که‌میش بیت، چونکه‌خوتان له‌ناگر پارترن نه‌گ‌ر به‌ده‌نکه‌خورمایه‌ک‌یش بووه، نه‌م ژنه‌له‌گه‌رانه‌وه‌ی پږوله‌ک‌هی بی‌نومید بوو بوو، به‌لام نه‌و خیره‌ی کردی و له‌وکاته‌دا که‌خوی زور نه‌بونتر بوو له‌سوالک‌ه‌ره‌که، به‌لام دوو دل نه‌بوو خیره‌ک‌هی ه‌هر کرد و بووه‌هوی پزگار کردنی پږوله‌ک‌هی و به‌سه‌لامه‌تی بی‌ی شاد بوویه‌وه، که‌واته‌باشترین شت که‌ده‌مینیتته‌وه و پاداشتی ه‌ه‌یه‌له‌لای خودا ه‌هر خیر کردنه، خودا ده‌فه‌رمویت:

﴿إِنْ تَبَدُّوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾^(۲)

پتغه‌مبه‌ری خودا (صلی الله علیه و سلم) ده‌فه‌رمویت:

(صنائع‌المعروف‌تقی‌مصارع‌السوء و صدقه‌السر‌تطفی‌ء غضب‌الرب، وصله‌الرحم‌تزید‌من‌العمر)^(۳).

واته: کاری چاکه‌مرؤف ده‌پارتریت له‌شوین که‌وتنی خراپه‌و به‌لا، وه‌خیر کردنی به‌نه‌پیتی توورپ‌هی خودا ده‌کوژینیتته‌وه، ه‌ه‌روه‌ها به‌جی گه‌یانندی سیله‌ی ره‌حمم ته‌مه‌ن درپژ ده‌کات.

(۱) له (نشوار‌المحاضرة) هوه

(۲) سورة‌البقرة: آیه ۲۷۱

(۳) رواه‌الطبرانی و صححه‌الالبانی.

قومىك ناۋى سارد

لە پۈۋزى ۵ شەمە و ۲ى اغسطس ى سالى ۱۹۹۰ز نەۋەى بە بېرى كەسدا نە دەھات پرووى دا، ھىچ موسلمانىك لەو بېروايەدا نەبوو و دراو سىكەى واى لىبكات، سوپاى عىراقى بە فەرمانى ستەمكار و خوین رېژى صدام حسين پەلامارى كويتى دا و داگىرى كرد، ۋەك ۋە فایەك بۇ نەو ھەموو سالى كويت پىشتى ۋولاتەكەى گرتبوو، سنورەكانى كردهۋە تاۋەكو ھەرچى خىر و مالى و سامانى كويت ھەيە بىبات و ئەمەش كارى كرده سەر بارى ھاۋولاتيان لە پرووى نابوررەۋە و، ھەرۋەك چۈن ھىرشى ھۆلاكوۋى دېرندە بەسەر بەغداددا داھات، ھەمان چىرۆكى مېژوۋى بەياد ھىناينەۋە، سوپاى عىراقى ھەموو شتىكى سەر شۆركەريان نەنجامدا لە دزى و تالان و كوشتن و دەستىرېژى كرده سەر ناموس لە كاتى نەفامى كۆن زۆر خراپتر.

زۆررىك لە خەلكى كويت ھەوليان دا لەم دۆزەخى رىق و كوشت و بېرە كۆرئانەيە ھەلېين، لە نيوان ئەمانە خىزانىك بوو بەيانى زوو سوارى ئوتومبىلەكەيان بوون و بە دزى سوپاى عىراقى ۋە رېنگەيان گرت، ھەموان لە ترسان دا دەنگيان لە خۇيان بېرى بوو، دەترسان لە پېر بىكەۋنەۋە بەر دەستيان، تەنھا دا پىرەيەكى پىر نەبىت ھەر دەمى پاراۋ بوو بە زىكر كردن و خوئندنى دوعا و نزا تاۋەكو خودا بۇيان ئاسان بىكات و بەسەلامەتى بىگەن، پۈژەكەى زۆر گەرم بوو، ئۆتۆمبىلەكەيان بە نىۋ بىبابانى كولاۋدا دەپۈيشت، پاش ماۋەيەكى زۆر كەلاى ئەمان بە سەدەيەك بوو، لە ناكاۋ سەربازىكى عىراقىيان لىچ راست بوۋىۋە و چەكەكەى لىچ راگرتن و تەماشاي ناۋ ئۆتۆمبىلەكە و ھەموانى دەكرد و، ھەندى پىرسارى گالته جاپانەى لىكردن و دەيتىرساندن ھەموان تۆقىبون، بەلام داپىرە لە دوعاكانى نەۋەستا بوو، پاشان لىچ ى پىرسىن: بۇ كۆى: ۋوتيان بۇ سەۋدىيە دەچىن، ۋوتى لەو رېنگەيەۋە بېرۆن زۆر بىخ خەمە و ھىچ نايەتە رېنگەتان. ئۆتۆمبىلەكەيان ۋەك با لىكردوۋ بەرەۋ نەو رېنگەيە رۈيشتن، ھەموان سوپاسى خويان دەكرد لەم كېشەيە رىزگارىيان بوو بە ناسانى و دەگەن بە سەۋدىيە.

دایرہ لہ کورہکھی پرسی ناو و خواردنت نہدا بہو سہریازہ؟ کورہکھی ووتی:
 بۆچی بیدہمی بۆ...؟ سوپاس بۆ خوا پزگارمان بوو لہ شہری!!
 دایرہ ووتی: ئەو گوناہ، بی گومان ئیستا پیوستی بہ قومہ ناویک و خواردن
 ہمیہ لہم گەرما و بیابانہدا.. بگہرپڑوہ با چی دەوت بیدہینی.

ہموان دژی رای پیریژن بوون و قسہیان دہکرد و بۆلہیان دہات، بہلام
 ہر سوور بوو لہسہر قسہکھی و فہرمانی کرد بہ کورہکھی بگہرپڑوہ و
 کورہکھی نہگہر چی رازی نہبوو بہلام دلئی دایکی نہشکاند و ہاتنہوہ بۆ لای
 سہریازہک، سہریازہک زۆر سہری سوپما و چہککھی بہرہو پرویان راگرت و
 لئی پرسین بۆ گہرانہوہ.

کورہکھی ووتی: گہرانہوہ ناو و خواردنت پی بدہین.

سہریازہکھی ووتی: چی ناو و خواردن!! ماویہکی زۆرہ خواردن و خواردنہوہم نہ
 خواردوہ کورہکھی شوشہیہک ناوہ کیسہیہک خواردنی پی دا، سہریازہکھی زۆر بہ
 پہلہ دەستی کرد بہ ناو خواردنہوہ، کاتیک سہریازہکھی سہرقالی خواردنہوہ بوو
 ئۆتۆمبیلہ رویشت، بہلام کہ سہری ہلبری بہ دہنگی بہرز و بہ پہلہ ہاوار
 لی کردن: بگہرپڑوہ.. بگہرپڑوہ.

بہ ترسہوہ گہرانہوہ، کہ گہیشتنہوہ لای پی ی ووتن: لہوہ نہرۆن، کورہکھی
 ووتی: بۆ خۆتۆ ووتت نہوی بی ترسہ؟!

ووتی: وا بوو بہلام ئەو رینگایہ ترسناکہ و پر مینہ و خالی پشکنینی تیدایہ،
 من دەموویست تووشی بہلایین، بہلام کہنہکی ئیوہم کرد بۆم دہرکوت ئیوہ
 زۆر بہ بہزہی ترن لہو کہسہی ئیمہی بہ زۆر ہیناوتہ ئەم بیابانہ و بہبی
 ناوو خۆراک، نہگہر ئیوہ نہ بوونایہ منیش ماویہکی دی تیا دہچووم. لہم
 رینگہیوہ ہرۆن زۆر سہلامتہ و ہیچتان تووش نایہ. لیرہوہ بہ پہلہ ہرۆن،
 ہموان سوپاسیان کرد و رویشتن و حہپہسابوون. دایرہ ووتی: بزائن خودا بہو
 پاروہ ئاساییہ چۆن لہم بہلا گہورہیہ پاراستنی و، ہموان سوپاسی خویان کرد
 و پەیمانیان دا چی تر واز لہ خیر کردن نہہینین.

دایرہ ووتی: رۆلہکانم چاکہ وخیر کردن تہنانت لہ گہل دۆژمنیشدا ہر لہ
 خراپہ و بہلا دەمانپارتزت.

بہ فہزلی خودا خیرانہک بہسہلامتی گہیشتنہ سعودیہ.

به رههم و نهجامه کانی خیر کردن زور شیرینه، نه گهر وویستی خودا نه بوايه به سهر نهم پیریز نهوه هه موان تیا ده چون یان تووشی به لای زور ده هاتن، به لام قومیک ناو له گه رمایه کی هاورین دا ناگری رق و کینه ی نهم سه ربازه ی کوژاندهوه و دلی نهرم کرد تاوه کو رینگه ی رزگار بوونیان نیشان بدات.. سو پاس بو خودا.
که خودا ده فرمویت:

﴿إِنْ تَبَدُّوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ (٢٧١)

پیغمبهری خوا (صلی الله علیه و سلم) ده فرمویت:
(صنائع المعروف تقي مصارع السوء والافات و الهلکات، و أهل المعروف في الدنيا هم أهل المعروف في الآخرة) (٢).

(١) سورة البقرة: آية ٢٧١.

(٢) رواه الطبراني و صححه الالباني.

بەخشىن لە رىنگاى خوادا

ئەم چىرۆكە يەككىك لە ھاورى نزيكەكانم بوى گىزامەوھەكە بەسەر خۆى دا ھااتبوو، بەلام لە ترسى رىا و رووپامابى نەيووست ناوى بەيئىم. ووتى: رۆژنىكىان زۆر پىوستىم بە پارە بوو، بەلام دواى گەرانىكى زۆر تەنھا دە دىنارم دۆزىوھە، مانگ ھىشتا لە نىوھ داىھ و، موچە زۆرى ماوھ، بىرم دەكردوھ وھچۆن پارە بە دەست بيئىم، بەلام نەمتوانى، لە ناكار بىرۆكەيەكم بۆھات كە پىئەمبەر (صلى اللہ عليه و سلم) دەفەرمووت: (أنفق يا ابن آدم ينفق عليك)، بە خۆم ووت: تەنھا ئەم رىنگە چارەبەم ھەبە و خىرا خۆم گەياندە يەككىك لە لىژنە خىز خوازىھەكان و ئەو دە دىنارەى پىم بوو بە خشىم، زۆر دلىيا بووم لەوھى خودا لەوھ باشترم بىچ دەداتەوھ، نىتر وازم لە بىرکردنەوھ ھىئا و مېشكەم ھەسايەوھ و خەونكى خۆشم كردو، بەيانى زوو چوومە سەر كار و سنگم زۆر فراوان و دلم زۆر خۆش بوو، دەستم كرد بە ئەم دىو دىوكردى و ھەرھەقان تاوھكو كارەكانم تەواو بكەم، ماوھىەكى كەمى برد زەنگى تەلەفونەكە بوو ھەلمگرت (لېئىرسراوى دارابى فەرمانگە) بوو ووتى:

- كاكە وەرە (مكافأ)ھ كەت وەرېگرە.

ووتى: (مكافأ)ھى چى ى ؟!

ووتى: رىژلىنانت لەسەر ئەوھى كارەكانت بە چاكى و خىراى دەكەيت و كەمتەرخەمى ناكەيت.

تەلەفونەكەم دانايەوھ و داوام لە خوا كرد چۆن لە دنيا دا پاشتى كردم لە دوا رۆژدا بى بەشم نەكات و، سوپاسى خودام كرد.

كە وەرەمگرت لە دوو سەد دىنار زىاتر بوو!!

ئەمە بەرھەمى خىركردن و پشت بەستەنە بە خودا و داواكردن لە خۆى بە تەنھا نەك دەست پان كردنەوھ لە خەلك و، ھەرھەقا خىز كردن لەرېنگەى خودا جۆرھە ئەنجامى چاكى لە دنيا دا ھەبە لە بەرەكەتى تەمەن و رزق و نەوھى باش و رزگار بوون لە بەلا و تەنگانە.

جگه له پاداشتی دوا روژ که هر نهوه ده مینیتوه و هموو شتیک کوتایی دیت.
خودا ده فرمویت:

﴿ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّزَاقِينَ ﴾ (۳۹) (۱)

پیغمبری خودا (صلی الله علیه و سلم) ده فرمویت:

(قال الله عز وجل: أنفق أنفق عليك) (۲)

واته: خودا ده فرمویت (به خسه پیت دبه خشم).

(۱) سورة سبأ اية ۳۹.

(۲) رواه احمد البخاري و مسلم

بهشی سئ یم: یاخی بوون له دایک و باوک

یهکم: پیش کار له کارتران

دووهم: تۆله کردنه و یهکی دادپهروهرانه

سئ یم: کورژیکى خراپ

بېش كار له كارترازان

چيرۆكىكى واقيعى يە، پالەوانى نەم چيرۆكە خەرىك بوو بە نرخترين شتى ژيانى له دەست بدات، نەوېش داىكى بوو، ھەر بەو ھۆيەو بە بەھاترين و بە نرخترينى دوا پوژيشى دەدوراند نەوېش بە ھەشت بوو، بەلام بە فەزلى خدا له ويى ناگاييە بە ھوشى ھيئاىەو، له دوايى بې ناگاي و مت بونىكى زور پاداشت و بە ھاي كارەكەى زانى.. نەم چيرۆكە پەندىكە بو ئەوانەى نە فسيان بەرو ياخى بونيان دەبات له داىك و باوكيان يان يەكىنكىان. با پىكەوە چيرۆكى (ح.ح.م) بخوينىنەو.

ھەر بە مندالى باوكم مرد و ھەموو بارگراىيەك كەوتە سەر شانى داىكم، ھەموو ھەولتىكى خوى دا تا بە خىوم بكات و پىويستىەكانم پربكاتەو، تەنانەت كارەكەرى مالانى دەکرد تا پارەم بو پەيدا بكات، من تاقانەكەى بووم، بەو بې ھىز و لاوازيەو وازى نەھيئا تاوەكو خويندنى زانكووى بې تەواو كردم، زور باش بووم لە گەلیدا، چى باش نەبم تا ئىستا ھەر لە ژىر سىبەرى خىرى ئەو دا بووم، ھەر چىەكى شك بردبوو بە ختى كرد بوو بوم، پاشان نىردرامە دەرەو بو خويندن، داىكم چاو بە فرمىسك مالئاوايى لىكردم و لىم پارايەو كەوا: ناگام لە خوم بىت و، ھەوالى خومى بو بنىرم و نامەى لى نەبم تاوەكو دلنيا بىت لە تەندروستىم، بەلام دوايى تەواو كردنى خويندەكەم و ماوہىەكى زور گەرامەو، بەلام كەسىكى دى بووم و، شارستانىەتى پوژئاوا كارى تى كرد بووم و ئاينم بە دواكەوتوو كۆنە پەرسى دەبىنى!! تەنھا بروام بە ژيانى ماددى ھەبوو پەنا بە خدا.

پيشەيەكى زور بەرزم دەست كەوت و دواتر بە دواى ھاوسەرىكدا دەگەرام، داىكم كچىكى چاكى ئيماندارى بو ديارى كردم بەلام رازى نە بووم و ئەو كچە جوانە دەولەمەندەم ھيئا كە خوم ديارىم كرد بوو، چونكە من خەونم بە ژيانى ئۆستوكراتىەو دەبىنى!!!

دواى شەش مانگ لە ھاوسەرگىرەكەم، ژنەكەم پىلانى بو داىكم دادەنا، تاواى

لېن كىردىم رېقىم لىنى بېن، پۇۋزىنكىيان گەپرامەۋە تەماشام كىردىم ئۇنەكەم دەگىرى و لىم پىرسى چى بوۋە؟ ووتى يان من يان دايكت لە مائە دا، ئىتر نارام لەمە زىاتر نەماۋە.

شىت و ھار بووم و تورە بووم و دايكەم لە مائ كىردە دەروە، بەلام نەۋ بە گىرئانەۋە رۇيشت و گوتى: رۇلە خودا خۇشە ختت بكات.

تەماشاي دلى دايك چەند پىر لە بەزىمى و سۇزە بۇ رۇلەكانى، تاقانەكەى لە مائ دەيكاتە دەروە و ستەمى لىن دەكات نزاى خۇشى و شادى بۇ دەكات.

خاۋەنى چىرۇكەكە دەلىت: دواى چەند كاترمىرنك رۇيشتم بە شوئى دا و زۇر گەپرام بىن سوود بوو، گەپرامەۋە بۇ مائەۋە و ئۇنە فىلپازەكەم بە زمانى لووس و

نەفامى خۇم توانى نەۋ دايكە بە نرخ و بىچ وئىنەم لە بىر بەرئتەۋە. ماۋىيەكى زۇر دەنگ و باسى دايكە نەزانى، لەۋ ماۋىيەدا تۈۋشى شىرپەنجە بووم و،

كەۋتمە نەخۇشخانە دايكە بىستىبۈۋى نەخۇشم ھاتبۈۋە نە خۇشخانە، بەلام پىش نەۋەى بگات بەمن ئۇنەكەم دەرى كىردبوو و، پىن ى ووتبوو: كورەكەت لىرە نى

يە.. چىت دەۋى.. خىرا برۇ.

دايكەى دلشكاوم لە كىرئە ھاتبۈۋ چۈۋ بوۋە بۇ شوئىنەكەى خۇى و، لە نەخۇشخانە دەرچووم پاش ماۋىيەكى زۇر بارى دەروونىم زۇر تىك چۈۋ بوو،

پىشەكەم لە دەست دا و سامانەكەم رۇيشت، قەرزىكى زۇرم لەسەر كەلەكە بوو بوو، بە ھۇى نەۋ ھەموو داۋاكارىانەى ئۇنەكەم دەيكرد و پىشتى شكاند بووم

پىن ى. لە كۇتايىدا ئۇنەكەم چاكەى دامەۋە و پىن ى ووتىم: مادەم تۇ پىشە و سامانت لە دەست داۋە و ئىتر شوئىت لە نىۋ كۆمەلگا دا نەماۋە و بە ئاشكرا

پىت دەلىم: تۇم ناۋى.. ناۋى.. تەلاقم بدە.

نەم قسانەى نەم پىاۋە نەخۇشە گۈبىستى بوو ۋەك ھەۋرە گىرمە ۋابوۋ داي لە سەرى و، بەپراستى تەلاقى داۋ. ئىتر لە سوپى مت بوون بە ھۇش ھاتەۋەۋ

زانى چ تاۋانىكى كىردوۋە دەستى كىرد بە گەپران بە دواى دايكى دا.. لە كۇتايىدا دۇزىيەۋە.. بەلام لە كوى؟!

لە يەكىك لە شوئىنە خىر خوازىەكاندا بوو كەۋا نەۋانەى ھىچ شوئىنك و كەسىيان نى يە دەيگىرنە خۇيان و بەخىر و بەخشىنى خەلك بەرپۇۋە دەچىت..

لەبەر گىريان و خەفەت تەۋاۋادا كەۋتبوو، ھەر كە چاۋم پىن كەۋت خۇم دا بەسەر

قاچىدا و بە كۆل گىريام، نەۋىش نەسرەنەكانى باراند بەسەرمدا و نىزىكەى كاترمىزىك پىكەۋە گىريابىن و پاشان بردمەۋە بۇ مالمەۋە و پەيمانم دا چىتر لە قسەى دەرەنەچم و تا لە ژياندا بم خزمەتى بكەم.^(۱)

بى رىزى بەرانبەر دايك و باوك لە تاوانە گەۋرەكانە و كارىگەرى زۆر دەكاتە سەر مەرۇف، بە تايبەت دايك، ھەر بۆيە نەم كۆرە بەياخى بوونى لەدايكى ژيانى تال بوو، پەر لە بەلاۋ ناخۆشى، نەگەر فەزلى خودا نە بوايە و لە بى ناگايە كەى بە ھۆشى نەھىنايەتەۋە و ھەلەكانى خۆى نەبىنيايە و پاشان گەرەنەۋەى بۇ لاي راستى، نەگەر وا نەبوايە بە درىزايى ژيانى ھەر بى نوميدي و نەھامەتى دەبوو بەلام خودا بەزەمى پىدا ھاتەۋە و دواتر ژيانىكى خۆشى لە گەل دايكىيدا بەسەر برد.

خودا دەفەرمويىت:

﴿ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصْلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾ ﴾^(۲)

پياۋنك ھاتە خزمەت پىغەمبەرى خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) ووتى: نەى پىغەمبەرى خودا باشتىن كەس بۆى باش بم كى يە؟ فەرموى "دايكت" ووتى: كى ى تر. فەرموى: "دايكت". ووتى: پاشان كى؟ فەرموى: "دايكت" ووتى: پاشان كى؟ فەرموى: "باوكت"^(۳).

(۱) رۇژنامەى (البلاد السعودیة).

(۲) سورة لقمان: اية (۱۴).

(۳) متفق عليه.

تۆلەكردنەۋە يەكى دادپەرۋەرلەنە

ۋائل كۆتا پۆلى نامادەبى دەرچوو، خۆشپەكە بۆ دايك و باوكى زياتر بوو، چۆن ۋا نەبى نەمە تاقە مندالېكە خودا بېى ى بە خشيون و تاكە نومىدى ژيانپانە، ناۋاتى ۋائل تەۋاۋ كردنى پزىشكى مرۆبى بوو لە پارس، دايك و باوكە بە پىشنيارى كورپەكەيان پازى بوون و دلپان نەشكاند، رۆيشت بۆ زانكۆى (سۆربۆن) لە پارس بۆ خوتندنى پزىشكى، باوكى بازارگانىكى گەورە بوو، بەردەۋام پارەى بۆ دەنارد و كورپەكەى شوقەكەى بچوكى نزيك زانكۆكە لە خىزانىكى فەرەنسى بەركرى گرت. كچى مائلە فەرەتسيەكە زۆر جوان بوو، ھاورپىيەتى لە نيوان ۋائل و نەم كچە دا دروست بوو، بە تىپەرپوونى رۆژگار پەيوەندىەكەيان پارەى سەند و يەكتريان زۆر خۆش دەويست، كچە زۆر بە ئاسايى ھەر كاتىك بيويستايە دەچوۋە نيو شوقەكەى ۋائل و، سى يەميان شەيتان دەبوو، ھەرچى ھەيە دەيانكر و، ۋائل ديارى و بەخشىنى پرژاندىبوو بە سەر كچەدا، لەم لايشەۋە باوكەى بېى ئاگا شەۋ رۆژ خستبوۋە سەريەك تا داۋاكارىەكانى كورپەكەى جى بەجى بكات و پارەى بۆ كۆبكاتەۋەۋە بىنرنت، كورپەكەشى لە برى خوتندن پراى دەباردو بە فيرۆى دەدا، نەۋ كچە ھەموو بىر كردنەۋەيەكى داگىر كردبوو كارى كرده سەر خوتندنەكەى و پاشكەوت، خوتندنەكە سالانىكى برد و باوكە ھەر پارەى دەنارد و، دايكى ھەميشە ھانى دەدا و بە يادى دەھىنايەۋە، كە نەمە تاقە ھىۋا يانە و پشت گوى ى نەخات، بېى ئاگا بوون لەۋەى كورپەكەيانى سەرقال كردبوو. رۆژنيكيان كچەكە خۆى كرد بە ژوردا و دەگريا و نەمەش دللى ۋائلى داچلەكاند و دلخۆشى دايەۋە و دەستى لە مىلى كرد و پاشان ھىمن بويەۋە لى ى پرسى چى يە؟

ۋوتى: ئىمە كاتىك كچمان دەگاتە تەمەنى گەورە بوون دەرى دەكەين، باوكم دەرى كردم و دەبىت ئىتر پشت بە خۆم بېستەم و خۆم خەرچى خۆم پەيدا بكەم. ۋائل بە بېى دوۋلى داۋاى ھاوسەر گىرى فەرمى لى كرد و كچەيش بەبى

سى و دوو بەلجى ي کرد نەۋەك نەم فرسەتەى له دەست بېجیت، ئیتەر له برى خویندن وائل خەرجى ژن و مال کەوتە سەر شانى و داۋای دووقات مەسرەفى له باۋكى دەکرد و نەیدرکاند کەوا ژنى هیناۋە، بەلكو دەيووت نرخ زۆر گران بوۋە، باۋكەش بە بېج دوو دلئى كەمتەرخەمى نەدەکرد له ناردنى پارە و دايكەيش بەردەوام هانى دەدا رږدى بەرامبەر تاقە رۆلەكەيان نەكات، هەتا هەرچى هەبوو ناردى و ئیتەر سامان نەما، پاشان بېريان کردەۋە چى بکەن، دايكە دەستى کرد بە فرۆشتنى ئەو ئالتونانەى له مندالیەۋە بە دلئىكى خۆشەۋە كړیبوونى و پارەكەى بۆ نارد داھاتووى كورپەكەى نەفەوتى، بەلام وائل هەر بېنەى دەزانى بېرى له بارودۆخى باۋك و دايكى نە دەکردەۋە كە چۆن پەيدا دەكەن، گرننگ ئەۋمبە پارە بگاتە دەستى و خەرج بکات بۆ دلدارە نازدارەكەى!!

بارودۆخى ئابوورى باۋكى زۆر خراب بوو و سەرچاۋەكانى دارايى شىۋان و، خویندننى وائل هەر نەبەراپەۋە و، تاكە هېۋايان ئەۋە بوو وائل تەۋاۋى بکات و كارئك بگرتتە دەست و نەم نازارانەى چەشتويانە له بېريان بباتەۋە و ژيان و گوزەرانىكى خۆشيان بۆ دابىن بکات و، زوو زوو دايكەكەى نەم ئاۋات و داھاتوۋە خۆشەى دەھىتايە بەرچاۋى باۋكى و باسى رۆژە خۆشەكانى بۆ دەکرد كە وائل بە پروانامەۋە دېتەۋە و چاكە يان دەداتەۋە، كورپەيش هەر بېنەى بوو تا ناچارى كردد خانوۋەكەى كە دواشت بوو بۆى بفرۆشن و چوونە خانوۋەكەى بچكۆلانەى كرى وە، وایاندەزانى كەمى ماۋە دەگەرپتەۋە كۆشكىان بۆ دەكړپت، بەلام كورپەكەيان سامانى بە دەست بلأوى و بەبېج بېرکردنەۋە و بايەخدان خەرج دەکرد، خۆ پشنى پتوۋە نەئيشا بوو، بارودۆخى پېرە پياۋ و پېرى ژن بەرە و ئەو پەرى خراپى چوو، هېچ نەما بېنېرن و ناچار باۋكى نامەيەكى بۆ نارد باسى حالى خۆيانى بۆ کرد و كەوا پارە تەۋاۋ بوۋە و خانوۋ فرۆشراۋە و تەنانەت خشلەكانى دايكشت فرۆشراۋە و ئیتەر هېچيان نېە بۆت بېنېرن.

له برى بەخۇدا چوونەۋە چاۋى سوور بوو باۋەرى بە قسەكانى باۋكى نەكردو گومانى خراپى پى برد و شەيتان واى لىكرد دايك و باۋكى داھاتووى دەفەوتېنن و، دلئى رەق بوو ئیتەر پەيوەندى پچراند لەگەلياندا و دەستى کرد بە كار كردن تا خویندنەكەى تەۋاۋ بکات، دوايى تەۋاۋ كردنى بەردەوام كارى دەکرد تاۋەكو پارە كۆ بکاتەۋە، پاشان خۆى كۆکردەۋە و بگەرپتەۋە نېشتيمان، خۆى و

ژنە خۇشەۋىستە كەي ھاتنەۋە بەيى ئەۋەي كەس بزانىت، ھەتا دايك و باوكىشى!!
 وائل لە گەل ژنە فەرەنيسە كەيدا ژيا و سامانى زۆر بوو، بەلام پەيوەندى نە كەرد
 بە دايك و باوكىەۋە و دوايى ئەو ھەموو ھەولەيان رېتىكى گەورەي بەرانبەر يان
 ھەبوو چونكە بوو بوونە ھۆي ئەۋەي ئەمرۆ پىي ي گەيشتىبوو، بەلام خودا
 ماۋە دەدات بەلام بىي ئاگانى يە لەو كارى بەندەكانى، خودا وای كەرد يە كىك
 لە ھاۋرپىكانى باوكى رېنگەي لەو نۆرىنگەيە كەوت و، ئەو وائلى ناسى، بەلام
 وائل ئەۋەي نە دەناسى، ھەر كە ھاتە دەروە خۇي گەياندە ھاۋرپىكەي
 و پىي ي ووت كورەكەت ھاتۆتەۋە و لىزە نۆرىنگەي داناۋە و بە چاۋى خۇم
 بىنيۋە، باوكە كە باۋەرى نە كەرد، ھەتا كابرا ووتى با پىكەۋە بچىن و نىشانىت
 بەدەم، باوكە بە ستەزمان دوايى پچرانى ھەۋالى كورەكەي خەم و پەژارە ميوانى
 بوو، نەيدەزانى چى بەسەر ھاتوۋە، بە پىي دوو دللى رۆيشتن.

باوكە رۆيشت بەلام خەپەسا بوو، باۋەرى نە دە كەرد، گەيشت و بە چاۋەكانى
 خۇي ناۋەكەي ھەلۋاسرابوۋ خورندەۋە و ھەستى بە بۇنى تاقانەكەي كەرد،
 پىرچاۋى بوو لە فرمىسك، فرمىسكى خۇشى و شادى بوون، بە قادرمەكاندا
 سەر كەوت و ھىشتا ھەر دللى پىرواي نە كەرد بوو، دوايى ئەو چەندەھا سالە چاۋى
 كەۋتە سەر كورەكەي و وويستى باۋەشى پىندا بكات و لە نامىزى بگىرت و،
 ئەو دللى سالانە چاۋەرى دەكات دايبىر كىننەتەۋە، بەلام ھىشتا نە گەيشتىبوۋە لاي
 كورەكەي زۆر بە پىي رىزىۋە قىراندى: لە شوئنى خۆت پراۋەستە و لەمن نرىك
 نە كەۋىتەۋە، با ژنە بىيانىە كەم نەزانىت تۆ باوكى و لەبەر چاۋى سووك بىم!! باوكە
 لە شوئنى خۇي رەش دا گەرا، پاشان كورەكەي ووتى: شىك پارت نە دەمى
 بەلام دەيىت لە نۆرىنگەكە دوور بگەۋىتەۋە و قەت چاۋم پىت نە كەۋىتەۋە!!

لىزەدا باوكە توۋشى نا ئومىدى بوو، ھەستى كەرد ھەموو پىش بىنيەكانى بە
 پىنچەۋانە دەر چوون و لە ناخەۋە ھەستى بە تاللاۋى دەروونى دە كەرد، بەلام خۇي
 گرت و ۋەلامىكى پىر بە پىستى بە كورەكەي ووت: " نە فرەتى خوا و ھەموو
 خەلكت لىي پىي و تورەيى خوا لەسەرت بىي تا رۆژى دوايى و ھەتا ھەتايە ھەر
 لە بەد بەختى دابىت ."

پاشاى چەند تىيىكى كەردە دەم و چاۋى كورەكەي تا دلە گىرگرتوۋەكەي خۇي
 پىي دامر كاندەۋە و رۆيشت، ئىنجا ئاۋرى داۋەۋە پىي ووت: ئىمە خودامان بەسە

پىمان بىەخشىت.

گەپرايەۋە بۇ مائەۋە، دلشكاۋ و پەژارە و غەم باليان بە سەردا كىشا بو، داخ و خەسەت خەرىك بوو جەرگيان دەرراند و ھەمان ھەۋالى دا بە دايكە دلسۆز و نەۋىش زۆر بۇ ساۋىلكەبى و بە سۆزى خۆى فرمىسكى ھەلۋەراند، دۋابى ئەم نزاىە لە دلئىكى برىندار و شكاوۋە ھەر دەبىت كۆتايىەكى ھەبى.

قسەكانى باۋكەكەى كارى نەكردەسەر دەرۋون و دلئى ئەو كورە ياخيىە، چونكە ۋەك بەرد يان رەقتىرېوۋ لە بەرد و رەشتىر بوو لە شەو.

رۆژئىكى پشوو وائل و ژنەكەى چوون بۇ گەشت و ھەۋانەۋە دۋابى كارى بەردەۋام لە يەكئىك لە سورپانەۋەكاندا ئۆتۆمبىلەكەيان خلىسكا و كەۋتە نىو دۆلئىكى قوول و دەستبەجى وائل و ژنەكەى گىيانىان سپارد، ھەۋال درايە دايك و باۋكى و ھەرچى مىراتيان ھەبە گەپرايەۋە بۇ دايك و باۋكەكەى تەنانت نۆرىنگەكەيش^(۱).

خوداى گەۋرە ماۋە دەدات بە ستەمكار تاجى لە دەست دى بىكات بەلام ھەمىشە لە بۇسە دايە بۆى و كە گرتى رزگارى نابى. ئەم چىرۆكە پەندى بۇ دايك و باۋك و مندالەكان تىدايە و، پئويستە مندالەكان ناگادارى دايك و باۋكىان بن و خزمەتبان بكن و، ھەر چۆن پئويستە دايك و باۋك سووربن لەسەر نەۋەى مندالەكانىان پەرورەدەبەكى ئاينى جوان و راستيان ھەبىت تاۋەكو لە بەلاكانى ژيان و پىلانەكانى شەيتان پارىژراوبن بە تايبەت لەم سەردەمەدا. خودا دەفەر موۋىت:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾^(۲).

پىغەمبەرى خوا (صلى اللہ علیہ و سلم) دەفەر موۋىت:

رضى الرب فى رضى الوالدين و سخط الرب فى سخط الوالدين^(۳).

(۱) لە (وقائع أغرب من الخيال).

(۲) سورة عنكبوت آية ۸.

(۳) رواه الحاكم.

کوپنکی خراب

تاقانوی دایک و باوکی بوو، نازنکی زوری پیچ درا بوو، بهلام له بری سوپاسی خودا بکات به پیچه وانوه زور زمان دریز و جنیو فروش بوو، جنیو و قسه ناشرینه کانی به دایک و باوکی دوت به بیج نهوهی رپه چاوی ناین و ریژی دایک و باوک و گورایه لییان بکات، زور خراب بوو بو دایک و باوکی، باوکی مرد و پژگاری بوو له دهستی و، دواتر رقی نهویشی به دایکه بهسته زمانه که درده کرد، همیشه دایکی ناموژگاری ده کرد له هاورپی ی خراب به دوور بیټ، چونکه نهوان وایان لی کرد بوو له ناین و رهوشتی جوان دوریان خستبوویهوه، تهنانهت خورندنیشی پیچ تهوار نه کرا بوو و، بوو بووه که سیکی لادر، شقاوه یهک بوو گوئ له قسه کانی نه دهگرت و ناشرین ترین قسه ی به دایکی دوت و دلرهق بوو له گه لیدا، دایکه نارامی نه ما و هه رپه شوی لیکرد به خاله کانی بلیت تا بیگه ریننهوه سهر رینگه و لی ی بدن، نم کورپه له و پهری خرابیدا بوو جنیو به نهوانیش دا و بهرامبر هه مووی رپه وستا، خوی به گوره تر ده زانی له هه مویان و پیچ ی وا بوو توانای هه یه بهرگری له خوی بکات، دواتر هه تا توانی قسه ی نا شرینی به دایکی ووت ووشه ی سارد و سر نه ما به کاری نه هینیت، به مهوه نه وهستا زیاتر شیت و هار بوو به ته وای شهیتان جلهوی گرتبوو، تاکیک پیلایوی هه لگرت و دای به پشتی دایکیدا و به بیج په شیمانی له م کاره قیزه ونه مالی جیهیلا، دایکه ی بهسته زمان هیچی بو نه مایه وه تهنه ا خه فته و گریان و سهرکونه ی به ختی خوی ده کرد که چه ند رپه شه، له غم و په ژاره ی خویدا دوعای لی کرد، شو دواپی نه وه ی زور به ی شوه که ی له گه ل هاورپی خرابه کانیدا به سهر برد، هاته وه و له سهر جینگاکه ی بیج هوش کهوت. بهیانی کاتیک له خه وهستا سهر له وه دا بوو نهیده توانی دهستی راستی بجولینیت نه وه دهستی پیلایه که ی پی گرتنه دایکی.. نا بزویت! نیفلیج بووه، دهرگاکه ی له سهر خوی داخست دهستی کرد به گریان و ههستی ده کرد چه ند خرابه ی به رانبر دایک و باوکی کردوه، دایکی زور به زهی پیدا هاته وه و دهستی کرد به نزا و پارانه وه بوی که خودا شیفای بدات، هه رچی بیټ خو نه وه رپه لیه تی و نه میش دایکه.

چۈن رېنگەي بە خۆي دا پىلاۋى تى بگرنت!! خۆ مروڧى رېك و ژير له ترسى
خو دلى نايه بيگرنته ئاژەلېش و بەزەي پىاندادېتەۋە.
خوای بالا دەست ناگادارى کردوينتەۋە پىيان نەلېن (ئوڧ) و، لەبەردەمىان دا
هېچ قسەيەك نەكەين تەنھا قسەي جوان نەيىت، ئىتر چۈن دەيىت بۆ كەسيك
پىلاۋەكانى بگرنتە دايكى! نەيىچ لە رەۋشت و نايىن چى بۆ ما يىتەۋە؟!
نەم چەند دېرە شيعرە بخوئىنەۋە تاۋەكو بزانيىت دلى دايك چەند گەۋرەيە و،
هەرچەندە دل رەقىء پشت گوى خستنى بەرانبەر كرايىت، بە نرختىرىن شت لە
بوون لەلای و خوئەويستىريان بۆ دلى تەنھا رۆلەكانىتەي.

أغري إمرؤ يوما غلاما جاهلا

بنقوده حتى ينال به الوطر

قال اتتنى بفؤاد أمك يافتى

ولك الجواهر والدراهم والدرر

فمضى واغرز خنجرا في صدرها

والقلب اخرجته و عاد على الاثر

لكنه من فرط سرعته هوى

فتد حرج القلب المعفر إذ عشر

ناداه قلب الام وهو معفر

ولدى حبيبي هل اصابك من ضرر

فكأن هذا الصوت رغم حنوه

غضب السماء على الوليد قد إنهمر

فدري فظييع خيانه لم يأتها

ولد سواه مند تاريخ البشر

وارتد نحو القلب يغسله بما

فاضت به عيناه من سيل العبر

ويقول يا قلب انتقم مني ولا

تغفر فإن جريمتى لاتغتفر

واستل خنجره ليطعن صدره

حنقا ويبقى عبره لمن اعتبر

ناداه قلب الام قف ولدي ولا

تظعن فوادی مدتین علی الاثر

واته: (پوژیتکیان کهسیک کورینکی ههرزهکاری نه فامی فریودا - به سامان و پاره‌کانی بو نهوهی مهبهست و مهرامی بهدی بهینیت- پی ی ووت دلی دایکتیم بو بینه و - منیش خشل و پارهت پی ددهم- رویشت و خنجهرنکی هینا و دای له‌سهر سینگی و- دلی دهرهینا و هاتهوه - به‌لام له‌بهر نهوهی زور به پهله رویشت - هه‌لکهوت و دل‌کهی خه‌لتانی خوین بوو کهوت و له خو‌لدا گه‌وزا- دل‌ه ته‌پ و تو‌زایه‌کهی دایکی بانگی لیکرد - کوره نازداره‌که‌م نایا زیانت پی گه‌یشت- نهم دهنکه له‌گه‌ل نهوهی له به‌سوزیشه‌وه بوو - به‌لام تورپه‌یی و قینی ناسمان بوو دهباره سهر نهم منداله بو‌ی ناشکرا بوو نهم تاوانان و خیانه‌ته‌ی نهم کردووه‌تی- به در‌تزایی می‌زوو له مرو‌فایه‌تیدا هیچ کوریک وای نه‌کردووه- ناوری دایه‌وه و دل‌کهی به فرمیسه‌که‌کانی چاوی و پند وهرگرتنی شوست - پاشان به زمانی حال پی ی ووت دل‌که لیم خوش مهبه و تولم لی بکه‌روهه تاوانه‌که‌م مایه لی‌خوشبوونی به- دووباره خنجه‌ره‌که‌ی دهره‌ینایه‌وه و وویستی بیدات له‌سهر دلی خو‌ی له ر‌قاندا و بییت به پند بو که‌سانی تر- به‌لام دلی دایکه‌که هاواری لی هه‌ستاو ووتی: نه‌که‌ی بوسته رو‌له‌که و- دوو جار جه‌رگم مهبه‌ره و دل‌م مه‌شکینه‌روهه - خودای گه‌وره ده‌فهرمویت:

﴿ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ
وَفِضْلُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ
أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ
لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾ (١٥)

پیغه‌مبه‌ریش (صلی الله علیه و سلم) ده‌فهرمویت:

(من الكبائر شتم الرجل والديه) (٢).

واته: (له گونا‌هه گه‌وره‌کان نه‌ویه کهسیک جینو به دایک و باوکی بدات).

(١) سورة الاحقاف: (ایة ١٥).

(٢) متفق علیه.

بەشى چوارەم: (هەلەكان)

يەكەم: زللى بە ئاكاھين

دووەم: چى پى بلىم؟!

سئ يەم: تەلە و داو

چوارەم: گەمژەپى

پىنجەم: تەمەنى بە فىرۇ دان

شەشەم: هەنكاوەكانى شەيتان

هەوتەم: هاوار و نالەكانى پەشىمانى

زىلەي بە ناكاهىن

كۆپىنكى جوان و بالا بەرز و ھەلەكتوو بوو، زۆر بە خۆي دىنازى، چۆن وانەكات لە كاتىكدا مندالى بچوك بوو، ھەموو داواكارىھە كانى رەت نەدەكرابەۋە و، ھاتن و چوونى بىن لىپرسىنەۋە بوو، كەس نەيدە پىچاىبەۋە لە كۆي بووى؟ بۆ كۆي دەجىت؟

ھەموو نەم ھوكارانە كۆپىنكى ھەلەشەي لىن دروست كرد بوو گۆنى بەكەس نەدەدا و گىرنگ نە بوو بەلاىبەۋە چى روودەدات، رىنگەي بە كچى خەلك دەگرت و بىزارى دەگردن، كاتىك كەس و كارىان دەھاتن و سكالايان لە لاي داىكى دەگرد پەيمانى بىن دەدان كەوا سزاي دەدەن لەسەر نەو كارە ناشىنەي بەلام دواتر جى بە جى ي نەدەگرد، تەننەت نەگەر ھەوال و سكالاً بگەشىتابە بە باوكىشى داىكى قەناعەتى بىن دەگرد ھىشتا ھەرزىبە و جارنىكى دى دووبارەي ناكاتەۋە، بەم شىۋەي ژيانى لە زۆرىك لە خەلك تال كرد بوو، رۆژ لە دوايى رۆژ خراپتر دەبوو، ھەتا گەشىتە ھەژدە سالان باوكى نۆتۆمبىلەكى بۆ كرى و زياتر رىنگە خۆشكەر بوو تا خراپەي زياتر نەنجام بدات و تەلە وپىلان دابىن بۆ كچانى بىن رەھوشت و دەكەوتە شوئىيان بۆ نىۋ بازار و ماركىت و شوئىي رابواردنەكان و بە مانەۋە نەودەستا دەكەوتە شوئىن پاسى قوتابخانەكانى كچانى ھاتوو چۆ بىن دەگرد، شىۋازە شەيتانىھە كانى خۆي بەكار دەھىنا بۆ خەلە تاندنىيان و، چەندەھا كچى پاك داۋىنى پىس كرد و چەندەھا بىن ناگا و ساۋىلكەي بىزار كرد، بەم شىۋە ژيانى بە درۆ و خەلەتاندنى كچانى بەد رەھوشت بەسەر برد و بەبىن ترس لە خودا يان شەرم كردن، رۆژنىك لە رۆژان گۆي ي نەدايە فرمىسكى نەو كچانەي بە زمانى لوس فرىۋى دەدان، چۆنكە تاكە ناۋاتى تىز كردنى ئارەزوۋەكانى خۆي و شوئىن كەوتنى ھەنگاۋەكانى شەيتان بوو. ژيانىكى بىن ھودە و بىن ماناي ھەبوو.

بەلام ھەموو دەستپىكىك كۆتاشى ھەيە، رۆژنىكىان لەگەل ھاورىبەكى لە خۆي خراپترى بە نۆتۆمبىلەكەي نەم دەرچوون و بە دوايى نىچىردا دەگەران،

لەو کاتەدا پاسینکی قوتابخانەى کچان تێپەرى و، خێرا کەوتنە شوینیان و، لە گەل یە کینک لە کچەکانى نیو پاسەکەدا کەوتنە نامازەکردن و لە دواوەى پاسەکە دانیشتبوو، کەوتنە گۆرپینەوہى ژمارەى تەلەفونەکانیان و، لەناکاو پاسەکە رایگرت و نۆتۆمبیلەکە کەوتە ژێر پاسەکەوہ و، یەکسەر ھاوړیکەى بە تەواوى پان بووہوہ و ھەر لەوئ دا تیا چوو، نەمیش لە ھۆش خۆى چوو و کاتینکی زانى لە نەخۆشخانەى و لەبەردەم پزیشکەکانداہ و.. دواى دوومانگ ھاتوہ سەر خۆى و ھەوالئ ھاوړیکەى پرسی و ووتیان مردوہ، بە بیستنى نەو ھەوالئ تووشى تیکچوونى دەروونى بوو، بوو بە گریئ یەکی دەروونى و خۆى بە تاوانبار دەزانى لە ھۆکارى مردنى ھاوړیکەیدا.. رۆژگارینکی تالئ بەرپیکرد و مانى گرت لە خواردن و خواردنەوہ و بارى تەندروستى بەرھو خرابى رۆیشت، نەم رووداوہ وەک زللەىەکی بەھیز بوو بە ناگای ھینایەوہ و ئیتر دواى نەمە ھەستى بە ھەسرت و پەشیمانى دەکرد لەو کار و تاوانانەى کرد بووى، نەگەر خودا بوویستایە ئیستا نەمیش لە ژێر خاکدا بوو، لەوانەىە خودا نە بێردیتتەوہ تاوہکو تۆبە بکات و بگەریتتەوہ.^(۱)

پێویستە لەسەر لێرسراوان و بە خێوکران چاودێرى منداڵەکانیان بکەن و سووربن لەسەر پەرورەدەکردنیان بە شیوہىەکی راست و چاندنى خۆشەووستى خودا و پیغەمبەرەکەى و ترساندنیان لە سزای خودا و باسکردنى رەحمەت و بەزەبى و پاداشتەکانى خودا و بەھەشت بۆیان، لەسەر خو و رەوشتینکی جوان پێیان بگەینەن ھەتا نەگەر گەورە بوون تاکینکی چاک و بە سوودبن بۆ کۆمەلگا. خودا دەفەرموئت:

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ لِيُنذِرَكُمْ كَدُّعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلِيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾^(۲)

(۱) لە رۆژنامەى (الرأى العام) بەرەستکارىەوہ.
 (۲) سورة النور: اية ۶۳.

پيغه مېهر (صلى الله عليه و سلم) ده فېرموئت:
(بئس العبد تخيل واختال و نسي الكبير المتعال، بئس العبد تجبر واعتدى
ونسي الجبار الاعلى، بئس العبد عبد سها و لها و شى المقابر و البلى)^(۱)
واته: خراپترين بېنده كه كه سينكه خوى به گوره ده زانج و شانازى ده كات و
خوداى بالا ده ستي له ياد ده چيټ، خراپترين كه س يه كيټكه ستم ده كات و ده ست
درېږي ده كات و خواى بالا ده ست و جبارى له ياد چووه، خراپترين بېنده كه هه له
ده كات و رادېه بوټرټ و مردن و گور و به لاكان له ياد ده كات.

---

(۱) راوه الطبراني و الترمزي

چى پىن بلىم

ھەر سىڭيان ھەلەشەبى و رابواردن و كارى بى كەلك و پوچ كۆى
 كردبوونەو، بەلكو چوار بوون و.. شەيتان ھەمىشە چوارەمىيان بوو، كارىان
 خەلەتاندنى كچانى ساويلكەو بەرەلا بوو بە گفتى شىرىن و ھەنگوین ناسا و
 پاشان تەلەيان بۆ دادەنان و بەفیل و قسەى خۆش دەیانخستەنە داوھەكە و كىشىان
 دەکرد بۆ كىلگە دوورەكانى دەورى شار، لەوئى قسەى خۆش نەدەما و گورگ
 ناسا دەكەوتنە گىيانىان، پارانەو نەیدەخوارد لایان، چونكە ئەم بە درەوشتانە
 دلایان مرد بوو، ھەست و ناموس و جوامىزى و شكۆمەندیان لە دەست دا
 بوو، نالەى ئەو كىژۆلە خەلەتتیراوانە يان نە دەبیست و دلایان نەرم نەدەبوو بەو
 نەسرىنەى دەیانباراند، گرنگ ئەو بوو نیچىر پراو بكن و چىژى لى و ھبگرن،
 بەم شىوہە شو رۆژ يان دەكردەو لە كىلگە و چادەرگەكان و ھەندى جار لە
 نىو ئۆتۆمبیلەكاندا لە رۆخى دەریا دا، ئەمانە وەك ئازەل بوون بەلكو گورپاتر.
 وەك ھەمىشە ھەریەكىڭيان نیچىرنكى پراوكدبوو، لەو پەرى تامە زۆرىیدا
 بوون، ھەموو شتىك لە كىلگەكە نامادەبوو، لەسەر و ھەموویانەو دایكى ھەموو
 گوناھەكان (مەى) بەلام مەزە و خواردنى ئىوارەيان لە خۆشياندا لە بىر كرد
 بوو، یەكىڭيان ھەستا و ئۆتۆمبیلەكەى كرد بە رەشە با، تا بە زووترىن كات
 بگەرپتەو و، كاتژمىر شەشى ئىوارە بوو، ھاورىڭكانى چاوەرەوانیان دەكرد و،
 چاوەرەوانیەكە يان چەند كاتژمىرنكى خایاند، كەوتنە دلەراوكى و بۆ ديار نەما؟
 چى پرووداوە؟ یەكىڭيان برپارى دا بە دوايیدا بروات، لە رینگەدا چاوى بە
 دوكل و بلیسەى ناگر كەوت لە دوورەو، بە خىزایى بەرەو لای پرووداوەكە چوو،
 تەماشای كرد ئۆتۆمبیلی ھاورىڭكەبەتى و ھەرگەراو و ناگر لە ھەموو لایەكەو
 دەیسوتىن، خۆى كرد بەناو ناگرەكەداو بە بى گۆڤدانە خۆى ھەولى پرزگار
 كردنى ھاورىڭكەى دا و، بەلام ھاورىڭكەى تازە نیوہى جەستەى ببوو خەلۆز
 و، ھەر چەندە ھىشتا لە ژيانداما بوو، دواى ماندوو بوونىكى زۆر پايكىشا و
 خستىە سەر زەوہەكە، پاش كەمىڭ چاوى كردەو و لەبەر خۆیەو و پرتەى دەكرد

و دەپوت: ناگر.. ناگر... ھاوړپنكې دای به كۆلیدا بۆ ناو نۆتۆمبیلەكەى خۆى بیات و بیگەیه نیتە نهخۆشخانه، بهلام به ناله نالینكى پر گریانەوه ووتى: پین سووده ناگەمه نهخۆشخانه و، ھاوړپنكې دەستى كرد به گریان، دیمەنى ھاوړپنكې دەبینى و لهبەر چاویدا دەمرئ و هیچ دەسه لاتینكى نى به كارنكى بۆ بكات؟، ئەوئندەى تر له ناخەوه دەیسوتاند، له ناکاو به دەنگینكى زۆر بەرز كه پر بوو له پەشیمانى و نازار و حەسرەت: ووتى: چى پین بلیم؟.. چى پین بلیم؟ ھاوړپنكې حەپەسا لهو قسەیه و لى ی پرسى: ئەوه كییه؟

به كزیه كەوه ووتى: دەنگینكه له دوورەوه دیت و دەلیت: الله.. ھاوړپنكې هەستى به ترس و تۆقین كرد و موچرك به جەستەیدا دەهات و دەلهرزى، له پر ھاوړپنكى كرد و كۆتایى بوو، هەناسەى لى برا. (۱)

خودایه داواى لەش ساغى و كۆتاییهكى باشت لى دەكەین، چ كۆتاییهكى خەمناك بوو بۆ ئەم گەنجە نەگبەتە، بهلام ئەم چیرۆكە پەند و نامۆزگارى تێدایه بۆ ئەوانەى نقومى گوناو و بەزاندنى سنورەكانى خودا بوون و به سامان و گەنجى و لەش ساغیان بايى بوون و خۆیان پین گەورەیه و وا دەزانن نەبراوهى، بهلام وهك شاعیر دەلیت:

لعمرى قد ضاعت عليهم حياتهم وقد ضيعوا أيامهم فى مصائب
(ناى تازه تەمەنيان رۆيشت و بەفیرۆ چوو- ئەوان رۆژگارەكانیان و لەگرفتارى
و كارەسات له دەست دا.
خوای گەوره دەفەرموت:

﴿ وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ﴾ (۲)

پێغه مبهەر (صلی الله علیه و سلم) دەفەرمووی:

(رأيت الليلة رجلين اتياني فأخرجاني فانطلقت معها فإذا بيت مبني مثل بناء
التنور اعلاه ضيق أسفله واسع يوقد تحته نار فيه رجال ونساء عراة، فإذا أوقدت
النار ارتفعو حتى يكادوا أن يخرجوا فإذا خمدت رجعوا فيها فقلت: من هؤلاء؟!)

(۱) له (الشباب فقط)

(۲) سورة الاسراء: اية ۳۲

قال هم الزناة).^(۱)

واتە: ئەمشەو لەخەمدا دوو پیاو هاتن و منیان لە گەڵ خۆیان برد پۆشتم لە گەڵیاندا تا گەیشتمە مائیک وەک تەنور دروستکرا بوو لەسەرەووە تەسک و لە خوارەووە فراوان بوو، ناگری دەدرا یە ژێر و ئاڤرەت و پیاوی پووتی تێدا بوو، ناگرە کە بلیسە ی دەسەند بەرز دەبوونەووە هەتا خەریک بوو دەردەپەڕینە دەروە، کاتێک ناگرە کە کپ دەبوو یەووە دەچوونەووە ناوی ووتم: ئەمانە کین؟ ووتی: ئەمانە زیناکاران.

تەلە و داو

هەموو ئاوات و خەمیکی خەلە تاندنی کچان و دەستدریژی کردنە سەریان بوو، سەرەتا بە گوشتاری هەنگوینی و پەیمانی درۆ سەرنجی رادە کێشان و، دواتر دەگەشت بە وویست و ئارەزووەکانی هەر نەیدە ناسین و وێلی یەکیکی دی دەبوو، ئەمە خوو نەرتی بوو، نە ئایین و نە شەرم نە بووتا بیگەرێننەو، وەك درەندیەکی برسی لە بیا بانێکدا بۆ نیچیر بگەرێتە برسیتی پێ دا بمرکینیتەو بوو.

لە جارێکیان دا کچیکێکی وەك خۆی کەوتە نیو داووەکیەو، و، ژمارەکی خۆی هەلدا و کچەکەیش پەیوەندی پێوە کرد، وەك نەرتی هەمیشە قسە ی خۆشی بۆ دەکرد لە جیهانی خۆشەویستی و سۆز و دلدارێ، بە فێلەکانی توانی کچەکە والی بکات خووی پێوە بگرت و عاشقی بیت، ئیتر ئەم بێ رەوشتە هەستی کرد پینگەییو و کاتی لێکردنەوێ هاتوو تا بیخوات و وەك ئەوانی پیشووتر، بەلام کچەکە تی نەکەوت و پێ ی ووت: ئەمە ی نێوانمان خۆشەویستی پاکە و تەنها دەبیت بە هاوسەر گیرێ شەری بگەین بەیەك، زۆر ئەملا و ئەولای کرد و وویستی لە خشتە ی بیات بەلام ئەو هەر خۆ راگر بوو. هەستی کرد ئەمجارەیان شکستی خواردوو، ویستی تۆلە ی ئەو لوت بەرزە ی لێ بکاتەو و وانەیکە وای بەدات قەت لە یادی نەکات، تەلە فونی بۆ کرد دەستی کرد بە باس کردنی عەشقی خۆی بۆی و کەوا بێ ئەو ناژی و شیت بوو بۆی و لەبەر ئەو بەرپاری داو بەجیتە خوازینتی، گوایه ئەو وەك هەوا وایە بۆی ئەگەر لێ ی ببیرت دەمرت!! کچەکە چونکە ساویلکە و چاو بەست کراو، باوهری کرد و پەیوەندی نە پچری و قسە ی خۆش و دلدارەکانیان بەردەوام بوو، ئەم درۆزنی بێ رەوشتە ئەوەندە تەلە فونی بۆ کرد تا تەواو تەمەزرۆی کرد و پەیمانی پێ دا کەوا نامادەیه بیتە پێشەو بۆ ماره کردنی، بەلام چەند شتیك هەیه پەیوەستە بە ژبانی هاوسەرمانەو و لە تەلە فون دا ناوتری دەیت چاری پێ بکەوت،

بهلام هدر پهتی ده کردهوه و نم بهدکاره توانی قهناعهتی پی بکات، هدر خوی شوینیکی بو دیاری کرد، شوینهکه دهکوته کهناری دهریا و کاتهکه سبهینی بو، رینکهوتن.

بهدکار شادومان بوو، خیرا تهلهفونی کرد بو هندی هاوپنی وهکو خوی و پی ووتن: سبهینی کچیک دیت بو (شالیه) پرسیماری من دهکات، نممه وی لهوی بن و هدر چیهکتان دهوی لی ی بکن، سبهینی لهسر کاتی دیاریکراو کو بوونهوه و له نیو شوینهکهدها چاوهپنی نیچیرهکه بوون و وهک سهگ لیک به دهمیاندا دههاته خوارهوه، نیچیر به پی خوی هات و بو راوچی دهگهرا و هاته نیو شالیه پرسیماری نهوی کرد، له ناکاو ههموویان پریان دایه، وهک درهندهی برسی یهکه یهکه کاری خویان دهکرد تاوهکو تیر بوون و دامرکانهوه و ناگری ناره زوو شهوهوتیان کوژاندهوه، پاشان له بارنکدا جینان هیشت سره خوشی دهویست، فریان دا و بهرهو ئوتومبیلهکهیان رویشتن، بهدکاری فیلباز بهره و روویان هات و، که چاویان پی کهوت بهرزهرده خهنهوه پییان ووت: چون وویستت کارهکهمان تهواو کرد.

زور دلی خوش بوو، له گهل خویدا بردنیهوه بو سیری نهو کچهی به قسهی نهدهکر و خوی نه دهدا به دهستیوه، تارق و کینهی برهوتتهوه و دلی به بینینی ناو بخواتهوه، بهلام چاوی به چی کهوت خهریک بوو گیانی له داخاندا دهریچیت و به ههموو دهنگی هاواری کرد: نهی نهگبهتانه چیتان کردوه.. نهی له ناوچن هدی بی رهوشینه.. نهوه خوشکهکهمه.. خو.. شکم.. هاوار بو من و نیوه.. خوشکهکهم.

بهلام بو وا؟ چی رویدا بوو؟ خودا وویستی نم بهدکاره به نزدیکترین کهسی خوی تهسبب بکات و به ههمان پیلان که خوی بو خهلیکی دادهنیت، نهو کچهی دیداری له گهل دا نابوو نهیتوانیبوو بیت و نم خوشکه بی ناگایه کارنکی به براکهی دهیت و نایدوزتتهوه و تهلهفونی داخراوه، بهلام دهزانی زوریهی کاتهکانی له (شالیه) دایه، له ههمان کاتدا دهچیته نهوی، بهم شیویه نهو چالهی بو کچی خهلیکی ههلهکند خوشکهکهی تی کهوت و، تاوانبار هدر دهی کۆتایی پی بیت نهگه چی ماوهی زور بهسهدا پروات و، هدر دهیت بکهوت و له ههمان کاسهی دهخواردی کهسانی تری داوه بخواتهوه. چی

بچینی درونتهی ده کات. خوی گه وره ده فہرموی:

﴿ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يُأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴾ (۹۹)

پیغمبریش (صلی اللہ علیہ و سلم) ده فہرمویت:

(المکرو الخدیعة و الخیانة فی النار)^(۱).

واتہ: (فیل و تہ لہ کہ و ہلخہ لہ تاندن و خیانت کار لہ ناگر دایہ).

---

(۱) سورة الاعراف: ایتة ۹۹

(۲) رواہ ابو داود

گەزەیی

كاتێك پێی نایە نیو ئۆتۆمبیلەكەى لووت بەرزى و لە خۆبایى بوون و خۆ بە گەورە زانینى لى دەبارى، بە بیهودە و بى گرىنگیدانە كەس ھەرزەكارانە دەسورپایەووە.

ئەم گەنجە ھەموو ھۆكارەكانى خراپەكارى و لەناو چوونى تیدا كۆبوویەووە، ئیتر ئەو تازە پى دەگات و ئۆتۆمبیل و، پارە و، كاتى بە تالى ھەيە، نازانى لە چیدا بەسەرى ببات، ھىچ خەمىكى نى یە تەنھا خولانەووە و پۆز لیدان نەبیت بە نیو شەقامەكاندا و بەبى نامانج، تەنھا كاتەكەى بەسەر دەبات و خۆشى لى دەبینى ھەرەك شاعیر راست دەلى:

أن السباب و الفراغ والجدة مفسدة للمرء اي مفسدة

- "گەنجىتى و بى كارى و ھەبوونى پىكەووە لە ناو بەرى مرۆفە و خراپە دینە رى.

ئەو ھاوړپىەم بۆى گىرامەووە ووتى: ئەم گەنجە لە خۆ پارزىە كەوتە پىشمەووە و بە گەورەى لە دواى ئۆتۆمبیلەكەى نوسىبووى: "أتحدى الموت" بە گز مردن دادەچم!!

پاشان ئەم لاوہ ئەو پەرى خىراى بە كارھىنا و رۆىشت، ئۆتۆمبیلەكەى لە ناوہراستى شەقامەكە دا وەرگەرا و نەیتوانى رزگارى بىت و، لە چاو تروكانىكدا كۆتابى بە ژيانى ئەم گەنجە ھات كە گالتهى بە ھەموو شتىك دەھات و^(۱) بوو ھەوالىكى رابردوو، ئیتر چۆن بەرەنگار دەبىتەووە!؟

بى گومان ئەم لاوہ بەستەزمانە گەنجىتى و دنیا سەريان لى شىواند و لە خۆى دەرچوو بوو، ئەگىنا چۆن مرۆفنىكى لاواز كە ھىچ دەسەلاتىكى نىیە بەرانبەر خودا بەرەنگارى مردن دەبىتەووە!؟ لای ھەموان رپوونە راکردن لە مردن مەحالە،

(۱) (شىخ خالد ھەربى) ھاوړپىەم ئەم چىرۆكەى بۆ گىرامەووە

چونکہ له هدرچی ههلبییت ده که ورتته دوات تو له پیشهوه راده کهیت، جگه له مردن له پیشته ویه و رزگار بوون له ی نی به!! خوی گهوره، ده فهرمویت:

﴿ قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَلِيمٍ
الْقَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ (١)

نیترا کردنی چی له شتیک که حتمی به. خوی گهوره ده فهرمویت:

﴿ وَلَا تَصْعَقْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمَسَّ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخَالٍ
فَخُورٍ ﴿١٨﴾ (٢)

پتفه مبهری نازداریشمان (صلی الله علیه و سلم) ده فهرمویت:

(ألا أخبركم بأهل النار؟ كل عتل جواظ مستكبر) (٣)

واته: " نایا پیتان بلیم که خه لکی نیو ناگر کین؟ هه موو که سینی خو به گهوره زان و له خوبایی که به سهر زهوی دامنهت ده کات".

(١) سورة الجمعة: آية (٨).

(٢) سورة لقمان: آية ١٨.

(٣) متفق عليه

تەمەن بە فېرۇ دان

لاونكى چالاک و چووست بوو، بە ھارى تەمەنى بوو، كارى دەکرد و دلسۆز بوو بۇ كارەكەى و واى لىکرد بوو كەس و كارى و ھاورپىيانى و خەلك خۇشيان دەويست، بەلام ھەمىشە لەتەلە فزىۋندا تەماشاي فلىمى پروت و نەو زنجيرانەى دەکرد كە مەبەستىانە خەلك لېرەشت لابدەن و عەقلى گەنجەكان بېەن، كاتىك تەماشاي دەکرد ھونەرمەندان نىرگەلە دەخۇنەۋە بەلايەۋە دىمەنىكى جوان بوو، بەلام تاقى نە دەكردەۋە تەنانت جگەرەشى نە دەكىشا، بەلام نەۋەندەى لەتەلە فزىۋندا بىنى تامەزرۋى بوو و ھەزى دەکرد خۇى تاقى بكاتەۋە، ھىشتا ھەر سەر قالى كارى رۇزانەى بوو ھەولى بۇ نەدا، تا رۇژىكىان لەگەل ھەندى ھاورپىدا چوونە نىۋ قاۋەخانەيەكە دانىشت، گار سۇنەكە ھات و سىنيەكە چاى بۇ ھىنان و پاشان جارنىكى دى ھاتەۋە و نىرگەلەى بۇ ھىنان، ھاورپىكانى دەيا نخواردەۋە، نەم تەنھا لى ى دەروانىن، ئەوان دەرفەتيان لەبى دەنگەيەكەى ۋەرگرت و پىان ووت: دەبىنىن تەماشامان دەكەيت، نەى بۇ تاقى ناكەيتەۋە؟ زۆر خۇشە.. سەرەتا دوو دل بوو بەلام وازيان لى نەھىنا و.. تاقى كردهۋە نەمە سەرەتا بوو بۇى، بوو بە يەكىك ئەندامانى نەم قاۋەخانە ژەرەر فرۇشەۋ نالودەى نىرگەلە بوو، دواى ماۋەيەك دەنگى گرو نوسا، يەكىك لە ھاورپىكانى نامۇژگارى كردهندى ئاۋى گز و گىيەى بخواتەۋە، بەلام بىچ سود بوو، دواتر چوۋە لاي پزىشك و دەرمانى ۋەرگرت بىچ سوود بوو، دواى شىكردەۋە و پشكىنىنى وورد دەركەوت تووشى شىر پەنجەى قورگ بوۋە و، دەستى كرده ۋەرگرتنى چارەسەر، كاتىك ھاورپىكانى بەنەخۇشەيەكەيان زانى چوونە لاي پزىشكى سەرپەرشتىارى نەخۇشەيەكەى و ھەۋالايان پرسى، بىچ ووتن: ھاورپىكەتان بە ھۆى كىشانى نىرگەلە و جگەرەۋە تووشى بوۋە، ھاورپىكەى بە پزىشكى ووتى: بەلام نەو ناكىشىت!! پزىشكەكە لەۋەلامدا ووتى: نەم نەخۇشە بەبىچ نەو ھۆكارە تووشى نايىت بە تايبەتى نەم بەشەى تووى بوۋە.

نىتر ھاورپىكانى زانىان چى دەكىشا و، دواى ماۋەيەك چوۋەدەرەۋەى وولات بۇ

چاره سر، به لآم بی سوود بوو نه خوښیه که به سهریدا زال بوو بوو هر ماویه کی که می پیچوو له هره پتی لایدا گیانی له دهست دا^(۱).
 خودایه داوای له ش ساغی و سهلامه تیت لی ده که یین، نه مه سهره نجامی نهو راباردنه ژهراویه بوو بووبه کوټا هیټان به ژیانی نه م گه نجه می هیشتا سهره تای ژیانی بوو، گوناھی به ملی نهوانه می نه م جوړه ژههرانه له بهر چاوی خه لک ده پازینه وه و له تله فزیون و پروژنامه کاندای پر و پاگه نده می بو ده که ن، بوته هو می نه وه می زور که س نالوده می بین و بوته نهریتیک کی خراب له قاوه خانه کاندای بهر بلاوه و نه م ژههرانه ده فروشن و، گهوره و بچوک سهریان تیکردوه و ته مه ن ته ندروستی و کات نیمانیان لی ده فیه وتینی و سامانیان له ریڼگه می نه فامیدا خه رج ده که ن و! بو چی ده ولته +++++ نه م شوینی په تا و نه خوښیانه داناخا؟ چونکه نه و لیپرسراوی یه که مه له به هدهر چوونی ته مه نی نه م تازه نه مامانده و بی گومان له کوټاییدا له روژی دوایدا بهر پرسیارن .
 له لایه کی دیکه وه پیویسته دایک و باوک و به خیوکار و وریا یانه هه لس و کهوت بکات و ناگاداری روټه کانیان بن و نه هیلن نیچیرنکی ساویلکه بکه ونه نیو داوی نهوانه می به م خروانه منداله کانیان تیا ده بن له خشته یان ده بن. خوا می گهوره ده فیه رموت:

﴿ وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِّنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ (۲۷)

(۱) هاورن بهر ترم محمد صقر الجاهر نه م چیرو که یان بو گیزامه وه.

(۲) سورة یونس: ایه ۲۷

ههنگاهه گانی شهیتان

پتغه مبهری خوا (صلی الله علیه و سلم) ده فهرمویت:
(لاتصیب عبدا نكبه فما فوقها أودونها إلاذب، وما یعفو الله عنه كثيرا) و
پاشان له م نایه ته دا ده فهرمویت:

﴿ وَمَا أَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ
كَثِيرٍ ﴾ (٣٠) (١) (٢)

واته: "هه نه گبه تی و به لایه ک به سه ر مرؤفدا دیت به هوی تاوانه وهیه که
خوی دهیکات و، له زه ر تاوانیش خۆش دهییت".

نهوهر زانکۆی تهواو کرد بوو به نه نذازیار، باوکی نوسینگه یه کی زۆر مهزن و
ناوازه ی بو دانا و نۆتۆمبیلکی به دیاری بو کړی و، به لیتنی پین دا قیلایه کی
زۆر گه وهی بو کاتی هاوسه رگیری کردنی به دیاری پین بدات، باوکی نهوهر
به لیتنهر بوو، له یه کینک له پرؤژه کانددا دروست کردنی بینایه کی حکومی بو
دهرچوو نه نذازیارنکی کچ به ناوی (س. و) نه نذازیاری سه ربه رشتیاری نه م
پرؤژه یه بوو، زۆر جوان و بیج و تنه بوو، باوکی نهوهره ی سه رسام کرد بوو.
له گهل پرؤژگار دا زیاتر په یوه ندیان په ره ی سه ند و به رژه وهندی که سیتیان تیکهل
کرد به ناره زووی ناژه لانه و سۆزداری، نه گه ر چی جیاوازی ته مهن زۆر بوو
له نیتوانیاند، به لام باوکی نهوهر به پاره و دیاری چاوی کچه ی نه نذازیاری
کویر کرد بوو، شهیتان سه ی یه میان بوو پیروزیایی خوی پینش که ش کردن
و به بیج ترس و شهرم که وتنه داوین پیسیه وه و چه ند جارنک نه مه دووباره
بویه وه، تا سه ر نه نجام کچه نه نذازیار سکی له به لیتنهر پر بوو، نه م هه واله ی
گه یانده عاشقه که ی و پین ی راگه یانده سکی دوو مانگه و له گهل نه وه ی

(١) سورة الشوری: آیه ٣٠

(٢) له (مصابیح السنه)

بەلئىندەر تەمەنى زۆر لەو گەۋرە تر بەلام نەم پازى يە ھاوسەرگىرى لەگەل بىكات، بەلئىندەرى پىر ئەگەر چى تەمەنىكى بەپىئى كرد بوو بەلام چىزى لە ھەرام دەبىنى و كەوتە نىۋ لىتە و قوراپوۋە و پىشنىارنىكى شەيتانى پىسى بۇ كرد، ئەۋىش ئەۋىيە مندالە كە لە بارىبات و دەيكاتە بووكى خۆى ء دەيدات بە(ئەندازىار ئەنومەر)، و كچەى ئەندازىار لە ھەمان پىزى بەلئىندەر بوو، ئەلقە لە گونى شەيتان بوو لە ھىچ شتىك نە دەگەرايەۋە لە پىناۋى ئارەزۋەكانى دا، پازى بوو مندالەكەى لەبار برد و، بەلئىندەر بە ھەموو ھۆكار و ھەۋلىك كەوتە پازى كردنى كورپەكەى، بەلام كورپەكەى مىلى نەدەدا و بە باوكى دەۋوت: ئەو كچە دەناسم و پەۋشى لە زانكۆ ھەر باش نەبوو، ھەمىشە پەيۋەندى نا بەجى ي لەگەل ھاۋلە كورپەكانىدا ھەبوو، بەلام باوكى توورپە بوو ھەرپەشەى لىكرد كەۋا لە ھەموو شتىك بىج بەشى دەكات لە قىلا و ئۆتۆمبىل و نوسىنگە و ناھىلىت ھىچ پىرۋزىيەكى پىن بەدن چونكە پەيۋەندى لەگەل بەرپىسان باش بوو دەستى دەپۇشت.

ئەنومەر ناچار مىلى كەچ كرد بۇ داۋاكەى باوكى و كچە ئەندازىارى (س. و)ى مارەكرد و گواستىيەۋە، چەند رۇژىك تىپەرى و پەيۋەندى نىۋان كچە ئەندازىار و خەزۋورى دەستى پىج كىرەۋە، (س. و) سكى پىر بوو، بەلام دلىيا نەبوو ئايا لە جەنابى ئەندازىارە يان لە باوكى!! دوانەيەكى بوو. باوكە بەمەۋە نەۋەستا بەلكو بە ئەنقەست كورپەكەى دەنارد سەرپەشتى پىرۋزە دوورەكان بىكات و دەينارد سەر و كارى بەلگەنامە و بەلئىنەكانى لەو شوئەنە دوورانە بۇ بىكات، تاۋەكو تەۋاۋ لەگەل بووكەكەيدا نىۋان بىتت لە خراپەكارى دا. نەمجارەيش (س. و) سكى پىر بوو، بەلام دلىيا بوو لە خەزۋورىيەتى، چونكە كاتى سىكپىرەكەى ھاوسەرەكەى لە مالى نەبوو لەسەر كار بوو. دووبارە دوانەيەكى تىرى بوو، كورپىك و كچىك!!

(س. و) پەيۋەندىيەكەى بەردەۋام بوو لەگەل بەلئىندەرۋ جەنابى خەزۋور بە ھەرامى، لەبەرەمبەر دا باوكەكە نىۋان پاره و سامانى كرد بوون و بە خىۋى دەكردن. رۇژىكىيان كورپەى بىن ئاگا و فرىودرا و لە كارىك زووتر لە ۋادەى خۆى گەرايەۋە، تەماشاي كرد ئۆتۆمبىلەكەى باوكى لە نىۋ گەراجەكەيانە و بە ئەسپايى بە قادىرەكاندا سەرکەوت بۇ سەرۋە تا ژۋورى نووستن و لەۋندا باوكى

و ژنەكەى پىكەۋە بوون، وا دەردەكەوت پەيۋەندىيەكى ئاسابى نىيە واديار بوو كارى حەرام پىشتر نەنجام درا بىت، كاتىك ھەستىيان پىچ كرد و خۇيان ئاسابى كەردەۋە و گوايە ھىچ نەبوۋە، نەندازيار داما و تىنگەيشت پەيۋەندىيەكى حەرام باوكى و ژنەكەى كۆكردۆتەۋە و بەلام خۇى گرت و دەستى كرد بە لىكۆلىنەۋە لە ژنەكەى دوایی نەۋەى باوكى پۋىشت و، توورپەييەكەى خۇى كپ كەردەۋە، بەلام دوایی دلنباوون سبەينى سەر لە نوئ كىشەكە ھاتەۋە ناراوە و ووتوئركرا و تاوانبارى كرد كەوا نەم مندالانە ھى نەم نىن و. زۆلن، ژنەكەى نكۆلى لىن كرد و تفيكى كەردە نىو چەوانى و بە ناپياۋى تاوانبارى كرد و نەنۋەر مالى بە جېھىشت و ناگر لە چاۋەكانى دەردەپەرىن، بەرەۋ لای باوكى پۋىشت و شتەكانى زانىبوۋى دايەۋە چارى دا و ھىچ لە نىوانياندا نەما و براندىيەۋە.

بەلام ژنەى بەكار و گرفتار لە ترساندا جۆرىك لە ھستىيائى گرت و نىمچە تىكچوۋىنىكى مېشكى بەسەر داھات و لەۋ بالەخانە بەرزوۋە يەكە يەكە جگەر سۆزەكانى ھەلدايە خواروۋە بەبى سۆزو بەزەيى و خەلكىكى زۆر لە خواروۋە بوون و تەكايان لىن دەكرد وا نەكات، بەلام بىچ سود بوو.^(۱)

بروانە نارەزۋويەكى شەيتانى ھۆكارى ھەموو نەم تاوانە دېرندە و قىزەونانە بوو، ناچىتە عەقلەۋە شتى وا رۋوبدات بەلام چىزى حەرام و شوئىن كەوتنى شەيتان وای لىكردن، خوداى بالا دەست لە قورئان دا بە رۋونى باس لە تەۋنەكانى شەيتان و فىلەكانى دەكات و ناشكرائى كەردوۋە بۆمان تاكە خەمى نەۋەيە نەۋەى نادەم بخاتە نىو داۋەكانى و بۆ لای خۇى رايانېكىشيت، خودا دەفەر مويت:

﴿ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾^(۲)

پىغەمبەرى پىشەوامان (صلى الله عليه و سلم) فەر مويەتى:

(۱) لە (جريدة الانباء) ھو.

(۲) سورة النور: آية ۲۱.

(أن ابليس يضع عرشه على الماء ثم يبعث سراياه فأدناهم منه منزلة أعظمهم فتنة. يجيء أحدهم فيقول ما تركت حتى فرقت بينه و بين امرأته.. فيلزمه و يقول: نعم انت!) (١)

واته: "شەیتان تەختی خۆی لەسەر ئاو دا ئەنێ و سڕیە و نێردەکان بەلاوە پێ دەکات، کامیان لە هەمووی پلە ی نزمترە لە هەمووی زیاتر داوی زیاترە و گۆرەند دەنیتەووە.. یەکیکیان دیتە وە بۆلای و دەلێت وازم لێ نەهێنا تا خۆی و ژنەکەیم جیا نەکردووە.. لەلای خۆی دادەنیت و دەلێن: تۆ زۆر باشیت!"

ھاۋار و نالەكانى پەشيمانى

ئەمەيان چىرۆك نى يە، بەلكو پىرسىيار و ۋەلامى يەكىك لە رۆژنامە نووسەكانە كە ناراستەى كۆمەلنىك نە خۆشى (نايدزى) كىردوۋە، ۋەلامەكانىيان ئەو پەرى پەشيمانى و داخى لى دەچۆرى، كە گەياندىنى بەم رۆژگارە و ناگادار كىردنەۋەبەك يىت بۆ جگە لە خۆيانە تاۋەكو لە حەرام بە دوورىن و لە دنيا و دوا رۆژدا خۆيان لەناو نەبەن.

رۆژنامەنوسەكە دەگىرتتەۋە كەۋا: بەبى ناگادارى لىپىسراۋانا چوومە بەشى ئەو نەخۆشانەى بە ھۆى (نايدزى) جىا كرا بوونەۋە و كەس ھەستى پى نەكردم، تاۋەكو باس لە بارى خراپىيان و ناخۆشەكانىيانم بو بىكەن و بە چىيەۋە دەئالنىن لە يەكىك لە ژوورەكاندا كورنىكى لى بوو لە بىستەكانى تەمەنى دا بوو، بەبى تۋانا لەسەر قەرەۋىلگە پراكىشا بوو، تەنھا ئىسكە پەيكەرەكەى مابويەۋە، پىرئىزنىك لە تەنىشى دانىشتىبوو، لە پوخسارىدا پەژارەۋ خەفەت و ئاخ دەخوئندرايەۋە و، خواردنى بۆ ھىنا بوو، بەلام بۆى نە دەخورا، داىكەى بەستەزمان نەيدەزانى نەخۆشى كورەكەى نايدزە و بەردەۋام دەھاتە سەردانى، دواى رۆيشتى داىكى لىم پىرسى: چى ئەمەى بە سەردا ھىنايت و پەكى خستىت؟

ۋوتى: براكەم قەناعەتى پى ھىنام پىكەۋە سەفەرىكەين و لەۋى شەيتان كارە خراپەكانى لەبەر چاۋ رازاندىنەۋە و كەۋتىنە نىۋ تاۋانى زىناۋە، پاش ئەۋە بۆم دەرگەۋت تۋوشى نايدزى بووم و ئارامم لى بىرا و نەم دەزانى چى بىكەم، لە پەشيمانى و حەسرەتى ئەۋەى لە فەرمانى خودا دەرچووم زۆر گىيام، كەس بە نەخۆشەكەم نازانى جگە لە براكەم، ئىستا تاكە شتىك چاۋەرىى بىكەم لە ھەموو ساتەكانمدا مردنە.

ۋوتى: ھىچ پەيامىنىك نى يە بىگەيەنم بە لاۋان؟
ۋوتم: ئەلىم زۆر ناگادارى سەرىپچى كىردن بن، چونكە تەنھا نەخۆشى و رىسۋابى و سەر شۆرى بە دواى خۆيدا دەھىنىت و پەشيمانىش دادت نادات. پاشان رۆژنامە نوسەكە دەلىت: چاۋم كەۋت لە نىۋ پارەۋى نەخۆشخانەكەدا بە ژنىك كچە بچوۋكەكەى لە باۋەش گرتىۋو!! لىم پىرسى: لەگەل ئەم كچە بچوۋكەدا لىرەى چى دەكەى!؟

- لە ۋەلامدا ۋوتى ھاوسەرەكەى تووشى ئايدىز بوو بوو، ئەم مندالە بەستەزمانە باجى ھەلەيەك دەدات ھىچ دەستىكى تىدا نەبوو.

ۋوتى: ھەلەيەك دەدات ھىچ دەستىكى تىدا نەبوو.

ۋوتى: ھاوسەرەكەم زۆر نەخۆش بوو، لە يەككىك لە نەخۆشخانەكانەۋە نارديان بۆ نەخۆشخانەى نەخۆشپە گواپزراۋەكان، لەۋى دۆزىانەۋە ئەم نەخۆشپەيەتى.

ۋوتى: ھاوسەرەكەت و تۆ ئەم ھەۋالەتان بەلاۋە چۆن بوو؟!

ۋوتى: نازانم بارىكى ھىستىريا بەسەرمدا زال بوو، ھارام دەكرد و ھەر چىيەكم بەرچاۋ دەكەوت دەمشكاند و ۋەك شىتم لى ھاتبوو، بەلام ھاوسەرەكەم پوژانە و چەند بارە ھەست بە نازارى و يژدان و پەشىمانى دەكات، چونكە تەنھا ژيانى خۆى لەناۋ نەبردۋە بەلكو ھاوسەر كچە كەيشى تيا برد.

ۋوتى: ۋوتەيەكى كۆتايىت ھەيە بىلىت؟

- بەلكو ھاۋارو نالەيەكە لە ناخەۋە دىت بۆ ھەموو پياۋ و گەنجىك كەوا بۆ چىژىكى كەم و بەسەر چوو ملكەچ نەبن كەوا بە درىژاي تەمەنيان پەنجەى پەشىمانى بۆ بگەزن و بەخىرايى خۆيان تيا بىەن، ئەۋە تا من نازار دەچىژم و ھەست دەكەم پوژانە چەند جارىك دەمرم بە ھۆى نازارى ئەم كچەم كە ھىچ دەستەلاتىكى لەم تاوانەدا نەبوو و ئەم نازارە بە خۆرايى دەچىژى. ^(۱)

ئەمە ۋتەيەك بوو لە گرفتارى ئەم نەخۆشانەى، تەنھا چەند ساتىكى كەم و رابواردىنىكى ھەرام و نارەزۋويەكى ئازەلانە و فرىودانى شەيتانى ھۆكارىۋە بەرە و كۆتايىيەكى پىر ھەسەت و پەشىمانى و دەرونى تىك شكاويان بكات. ئەۋەتا يە خدا گەۋرە دەفەرموتت: ﴿وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾ ^(۲)

پىغەمبەرى پىشەۋامان (صلى الله عليه و سلم) دەفەرموتت:

(أذا ظهر الزنا و الريا في قرية فقد أحلوا بأنفسهم عذاب الله) ^(۳)

ۋاتە: (ئەگەر لە شەرتىك زىنا و سوو خواردن بەلاۋەى كرد و دەرکەوت ئەۋا سزاي خودايان بۆ سەرخۆيان بەرەۋا بىنىۋە و دايدەبارىتنن).

(۱) لە (جريدة الرأى العام) ژمارە ۱۰۹۹۰.

(۲) سورة الاسراء: آية ۳۲.

(۳) رواه الحاكم.

بهشی پتجهم: سزای تاوانهگان

یهكهم: سزای خۆ پرووت كردنهوه
دووهم: كړین و فرۆشتنیکى زیانبهخش
سئ یهم: دهروونه لاروازهگان
چوارهم: ئاكادارکردنهوه
پینجهم: سهرهنجامى خۆ بهزل زانین
شهشهم: فیلباز

سزای خۇ رووت كردهوه

له حارېي كورپى ئەسەدى محاسبى و ئەصبنع و خەلە فى كورپى قاسم و كۆمەلئىكەوه گىزراوياتەوه له سعیدی كورپى سەلەمە ووتى: ژنىك لەلای عائیشە بوو- رەزای خودای لى بى و لەویش رازى بى دەيووت: من بەلئىنم داوه به پىغەمبەرى خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) كەوا ھاوبەش بو خودا پەيدا نەكەم و دزى نەكەم و زىنانەكەم و مندال لەسكەدا نەكوژم و بوختان ھەلنەبەستم و لە كارى چاكەدا سەرىبچى نەكەم، من ئەم بەلئىنەى خۆم جى بەجى كردووه و خوداش نىتر سزام نادات. شەو لەخەوى دا فرىشتەيك ھاتە خەوى و پى ى ووت: نەخىر تۆ جل و بەرگى دا پۆشراو لەبەر ناكەيت و جوانيت دەردەخەيت و دەستت لە خىر كردن دا رژدە و نازارى دراوسىت دەدەيت و گوژرايەلى مېر دەكەت نيت، پاشان ھەر پىنج پەنجەكەى دا بەدەم و چاوى دا و پى ووت: پىنج بە پىنج ئەگەر زياترى بكەيت بو ت زیاد دەكەين، سبەينى ھەستا و شوئنى پەنجەكانى لەسەر دەم و چاوى ماىبو (۱).

زۆرىەى ئافرەتى ئەم سەردەمە نوژ دەكەن و زەكات دەدەن و پۆزوو دەگرن و حج و عمرە دەكەن، بەلام خويان دا ناپۆشن، كە ئەمەش ئىمانەكەيان كەم و كورت دەكات حوكمى خودا و پىغەمبەرەكەى دەشكىنن، با ئاگادار و ووريا بن مردن لە ناكاوە و ژيان زۆر كورته و گوپ زۆر تەنگ و تارە و پۆزى دواى پۆزىكى زۆر تەنگانە و قورسە.. با ووريا و ووريا بن...
خوای گەورە دەفەرموئت:

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ بَعْضُوا مِنْ أَنْبَصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا أَرْوَاحَهُمْ ذَٰلِكَ أَرْكَانُ مَا إِنْ
اللَّهُ خَيْرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾ (۲۰) ﴿۱۳﴾

(۱) رواه الحاكم.

(۲) سورة النور: آية ۳۰.

پێغه مبه‌ری خودا (صلی الله علیه و سلم) دەفەرموێت:
(مامن امرأة تخلع ثيابها في غير بيتها ألهتكت سترما بينها و بين الله) (١).
المناوی له (فیض القدیر) دادەلێت: (أیما امرأة تخلع ثيابها في غير بيتها)
بەلگەیه لەسەر دەرخیستی بۆ کەسانی نامەحرم و خۆ دانەپۆشی لێان، پەردە
نیوان خۆی و خودا ناهێلێت، ئەو بەرگەى خودا ناردووێت و بەرگی تەقوایە
لێ دادەمالێت، کەواتە نیتەر خۆی پێ ناپارێزێت و خیانتە لە هاوسەری
دەکات و خوداش پەردە لەسەر کارەکانی لادەبات.

كۈپىن و فرۇشتىكى زىان بەخش

(ص-م) لە گەل ھاۋرپىيەكى رېك كەۋتن مەى بېنن و بازرگانى پىۋەبەن و پىلاننىكىان بۇ نەم كارەدانا، (ص-م) رېنگەپىدانى ھىنانى (خەلۈز) لەم كۆمپانىيە ۋەرىگىت و دابەشى سەر كۆمەلە ھەرەۋەزىەكان و لە برى دا خاۋەنى كۆمپانىيەكە رىژەى لە سى ۳٪ ى نرخی ھاۋردەكان بۇ خۇى بىبات، خاۋەنى كۆمپانىيەكە رېنگە پىدانەكەى پى بەخشى و رېكەۋتنىان ئىمزا كرد، بەلام نىازى (ص-م) ى نە دەزانى، دەستى كرد بە ھىنانى خەلۈز و لە نىۋ ھاۋىە دا داياننا كە پىشتر شۋىتىكى نھىنىان لە نىۋىدا دروست كرد بوو بە لەھىم گرتبويان و پرىان كىرەبوو لە كارتۋنە شوۋشەى مەى و بىرە.

لەم لاۋە ھاۋرپىكەى تى كۆگايەكى بە كرى گرت لە دواىى رىزگار بوونى لە سنور لەۋى دايىنن ھاۋىەكە گەيشتە سنور و پاش تەۋاۋ بوونى رېنگە و بەلگەنامەكان فەرمانى كرد بە شوڧىرەكە بىبات بۇ ئەۋ كۆگايەى كە ھاۋرپىكەى دىارى كىرەبوو، دواىى پشكىنن و گومرگ بەرەو كۆگا كە رۋىشت، لىزەدا (ص-م) بە شوڧىرەكەى ووت بىروات و ئەمان خۇيان بە تالى دەكەن، خۇى و ھاۋرپىكەى دەستىان كرد بە ھەلپچراىنى شوڧنە نھىنى يەكە و ناچار بوون ئامىرى لەھىم كىردن بۇ كىردنەۋەى بەكاربھىنن، بەلام لە كاتى ھەلپچىرەكەدا ئاگرىكى گەۋرە لەشت و مەك و كۆگا كە بەرەبوو، دانىشتوانى شوڧنەكە ھەۋالى پۇلىسىان دا و دواىى كوزاندنەۋەى ئاگرەكە لىكۆلىنەۋە يان لە ھۆكارەكەى كرد ئاشكرا بوو ھۆكارەكە (مەى) ەكانى نىۋ ھاۋىەكە بوو و راپۇرتى بەلگەۋ لىكۆلىنەۋەكان دەرىخست شۋىتىكى نھىنى لە نىۋ ھاۋىەكەدا بوو و (۱۶۶۲) شوۋشەى مەى و ھەرۋەھا (۹۳۵) قوتوى بىرەى تىدا بوو.

دادگا ھوكمى چوار سال زىندانى بەسەر (ص-م) ۋھاۋرىكەمىدا سەپاندولە گەل كار كىردنى قورس جىبەجىن كىردنى فەرمانەكە و ھەرۋەھا دە ھەزار دىنار غىرامەى لى سەنن^(۱).

(۱) لە (جىردە الانباء) ۋە.

نەمە كۆتايى نەم كارە خراپە بوو، ئەوانە بە تەمابى قازانجى خىرا بوون و، ئىتر گرنىگ نەبوو لايان بەرىنگەى حەرامە يان نا، گرنىگ دەستكەوتنى سامانە و بەھەر ھۆكارىك بىت، زيان بە خەلك بگەيەنەت بازارگانىە كەيان و خراپە بلاو بىكاتەوہ بايەخى نى يە، چونكە نەم خۆپەرستانە تەنھا لە بىرى خۆياندا و تىر كردنى وويستەكانياندا بوون، بەلام سەر ئەنجاميان لە دەستى خۆيان دەر چوو وەك خدا دەفەرموئت:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ ءَامَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ (١٩)

ھەر وھا پېغەمبەر (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرموئت:

(لعن الله الخمر و شاربها و ساقیها و مبتاعها و بائعها و عاصرها و معتصرها و حاملها و المحمولة اليه).

واتە: "ئەفرەتى خودا لەمەى و ئەوہى دەيخواتەوہ و ئەوہى دەيھینیت و دەيفرۆشیت و دەيكریت و ئەوہى دەيگوشیت و ئەوہى پى ی دەگوشرت و ئەوہى ھەلیدەگرت و بەوہيش كە ھەلى دەگرن".

دهروونه لاوازهکان

جادووگهړنک و په کيکي دی که پچ یان دهوت یاریدهدهری جادووگه گه‌یشته کوهیت سالی ۱۹۹۶ز، هه‌رکه گه‌یشته له نیو خه‌لکدا پروپاگهنده بلاوکرایهوه که‌وا ده‌توانن نه‌خو‌ش چاک بکه‌نه‌وه و پروه‌کانی له دل‌ه پراوکیدان و لایه‌نی دهروونیان شیفا‌بدان، خه‌لکيکی زور باوه‌پری به‌م درو و ده‌له‌سه و پروپاگهنده‌اندانه کرد و رزانه لای جادووگه‌ر و سامان و پاره‌ی خو‌یان به‌ فیرو د‌دا، تاوه‌کو چاک ببنه‌وه.

دوایی نه‌وه‌ی نه‌م جادووگه‌ره بیینی نه‌م خه‌لکه چ‌ند گه‌مژه و ساویلکه‌ن وویستی زیاتر یاری به‌ عه‌قلیان بکات و به‌ فیل و درو پاره و سامانیان لی بفرینتی، پاشان له دانیشتنیکدا که لیپرسراوی بانقیک و بازرگانیکي لی بوو رایگه‌یاند که ده‌توانی پاره له ناسمانه‌وه بیارینتی!! نه‌م ساویلکانه‌ی هه‌لخه‌له‌تاند که ده‌یانویست به‌ هه‌ر هوکارنک بووه بگه‌نه‌ ریزی ده‌وله‌مه‌نده ملیونه‌ره‌کان، به‌م شیویه نه‌م دوو جادوو‌بازه رنکه‌وتن که‌وا بچنه ناوچه‌یه‌کی دوور نه‌م کرداره جادوویه نه‌نجام بدن، له‌وی یه‌کيکیان چوه‌ژوورنکه‌وه به‌ته‌نیا و، پاش ماویه‌ک هاته‌ ده‌روه و رایگه‌یاند که‌وا پاره‌ی له ناسمانه‌وه بو باریوه و نه‌و سندوقه‌ی پینستر ناماده‌یان کردبوو پرپوه و، زورنک له خه‌لک له‌وی بوون و بینیبویان و ده‌ستیان لی دابوو، به‌لام جادووگه‌ره‌که داوای لی کردبوون له سه‌ندوقه‌دا بیت و ناتوانن خه‌رجی بکه‌ن تاوه‌کو تیکه‌ل به‌ پاره‌ی تر نه‌کریت.

لیره‌دا لیپرسراوی بانقه‌که و ژنه‌که‌ی و بازرگانه‌که ته‌ماح کویری کردن و خیرا نزیکه‌ی سی س‌ده هزار دیناریان کو‌کرده‌وه و دایانه ده‌ستی جادوو‌بازه تاوه‌کو تیکه‌ل به‌ پاره‌ی سندوقه‌که‌ی بکات، جا دووگه‌ر به‌لینی پچ دان تیکه‌لی بکات و ناوی (دمدم) پېرژینتی به‌سه‌ریدا که به‌قه‌سی خو‌ی له یه‌کیک له ده‌وله‌ته نه‌فریقه‌کاندا هه‌یه و زور گرانه، نه‌م گیژ و ساویلکانه باوه‌پریان به‌م درو زه‌قانه و خه‌یالاتانه کرد، چونکه ته‌ماحی بینایی برد بوون و باوه‌پریان به‌ فیل‌کانه‌ی کرد، جادوو‌باز هه‌ر که پاره گه‌یشته ده‌ستی دووباره نه‌ بینرایه‌وه و، دواتر ده‌رکه‌وت

هیچ نەخۆشیەکی چاک نەکردبویەوە و تەنھا درۆی لە گەڵ کردبووت گوایه پەییوەندی بە هێزی زۆر گەورەو هەیه لە چارەسەری نەخۆشیەکانیدا^(١).
نەمانە پارەو رەوشت و پیش هەموو شتێک ئاینەکیان لە دەست چوو نەگەر نەگەرینەو و تۆبە نەکن.

بەیح بیرکردنەو و عەقل کەوتنە شوێن جادووگەرێک و باوەڕیان پێ کرد، دەبوایه بیانزانیایه کەوا جادوو لە راستیەو دەورە و، نەگەر نەم کابرایه بیتوانیایه پارە بیاریتیت ئەوا خۆی دەکرده ملیونەر !! سوودی بەخۆی دەگەیاندا، بەلام سوودی لە کزی ئیمانیاں بینیو و فیل و پیلانەکانی بەکارهینا و سوودی لە چاو برستی ئەمانە بینی و نزیکی نیو ملیونی لێ کیشانەو و بۆی دەرچوون، هەندی جار خۆشەویستی دنیاو رۆچوون تیندا و کۆکردنەوی سامان بەیح گوندانە سەرچاوەکی هەلالە یان حەرام و بەیح ترس لە خودا و مرۆف بەرەو خەسارەت و دۆرانیکی گەوریاں دەبات لە دنیا دا و خودا دەزانێ لە دوا رۆژدا چییان بەسەر دیت.

خودای گەورە دەفەرمویت:

﴿ إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدٌ سَحِرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى ﴾ (٢)

پێغه مەبەرش (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرمویت:

(ثلاثة لا يدخلون الجنة: مدمن الخمر ومصداق بالسحر، وقاطع رحم).

واتە: (سێ جۆر لە خەلک ناچنە بەهەشت: کەسێک ئالودە بوو و هەمیشە مەوی دەخواتەو و، کەسێک باوەڕ بە جادوو دەکات و، کەسێک پەییوەندی کەس و کار دەپەرچینیت).

(١) لە (جریدة الابناء) بە دەستکاریەو.

(٢) سورة طه: آية ٦٩.

ساگادار كرنەۋە

خانۇۋىيە كىم كرى و خاۋەن خانۇۋە كە ووتى: من دىارىيەكت پى دەدەمەۋە بە ھۆى كرىنى خانۇۋە كەم، دىارىيە كەى ئەۋە بوو سەتەلايتە كەى نەبرد و بۆى جېھىشتەم، لە دلى خۇمدا ووتەم: خدا بېبىرېت بۇ چ دىارىيە كى پىنى دام، شكاندم و پەيوەندىم كى بە يە كىك لە كۆمپانىيا كانى لىكردنەۋەى نامىرە كە و فرېدانى، ئەۋ كرىكارانەى ھاتن بۇ لىكردنەۋەى نامۇژگارم كىردن كەۋا ئەم كارمىان ھەرامە و كارى: نى دى بىكەن تا خدا فەرۋ بەرەكەت بخاتە كارمانەۋە و پەيمانىان پى دام و پىرسىارى ناۋى بەرئوبەرى كۆمپانىيا كەم لىكردن، كە ناۋىان پى ووتەم دەمناسى چووم بۇلاى و پىنشۋازىيە كى گەرمى لىكردم و منىش نامۇژگارم كىرد و پوونم كىردەۋە كە ئەم كارەى ھەرامە و خراپە بلأۋ دەكاتەۋە و كارىكى دى بىكات تاخۇدا خىر و خۇشى بەسەر مندالە كانىدا ببارىنى.

ووتى: كەۋاتە تۇ بوۋى قسەت بۇ كرىكارە كانم كىردوۋە و بەھۆى نامۇژگارە كاتتەۋە كارىان بەجى ھىلاۋە.

ووتەم: بەلى، ھىوادارم تۇيش بەھەمان شىۋە نامۇژگارە كانم لە گوى بگرە و ئەم كارە خراپە ۋاز لى بىنە.

ووتى: گوىبگرە براكەم، بەم كارە پارەيە كى زۆرم چىنگ دەكەۋىت و، بازارى زۆر باشە و خەلك زۆر دەيكىرېت چۆن ۋازى لى دەھىنەم.

ووتەم: ئەۋەى لای خودايە باشترە، ئەگەر ئەم كارە لەبەر خدا ۋازى لى بىنىت، خدا بە ھەلالى رۆزى خۆى بەسەرتا دەرژىنى و بەرەكەتى تىدەخات.

ووتى: دۋابى ئەۋەى ئەۋ ھەموو قازانجەم لى كىردوۋە ھەرگىز ۋازى لى ناھىنەم. پىم ووت: من نامۇژگارم كىردى و داۋاكارم رېنمونىت بىكات بۇ رېنگەى چاك

و رەزامەندى خۆى.

بە تىپەر بوۋى كات ساماتىكى زۆر بەسەر ئەم پىاۋەدا رۇا، ھەرچەند پارەى زىاتر دەبوو تىنووتر دەبوو، رۇژىك بە خىراى ئۇتۇمبىلى لى دەخۇرى و تۋوشى كارەساتىكى ھاتوۋچۇ ھات و كەۋتە نىر نەخۇشخانە و زۆر مایەۋە، زۆرى

چارەسەر وەرگرت و ناچار بوو بۇ چارەسەر بېچتە دەرەوۋى وولات، نەو پارانەى كۆى كردبويەوۋە زۆرىبەى لە رېنگەى چاك بوونەوۋەدا خەرج كرد، دواىى ھەموو ئەمانە ھاتەوۋە بەلام ھىشتا دەستى راستى ناتوانى بەباشى بېجولېنى و بەردەوام خەرىكى چارەسەرى سروشتى يە.

دىسان ھاورىكەى سەردانى كرد و ناموژگار بەكانى بۇ دووپات كردهوۋە و پىى ووت لەوانەى ئەمە ناگادار كردهوۋە بوو بىت و تو بە بكة، بەلام بىى سوود بوو سوور بوو لەسەر كارەكەى. دواىى ماوۋىبەكى كەم ناگادار كردهوۋەى دووم ھاتە بەردەمى و كورېكى توشى نەخۆشى دەروونى بوو، باوكى سەرقالى چارەسەر كردنى بوو، كارەكانى كەوتە دەست كرىكار و فەرمانبەرەكانى سەرمايە يان لى دزى و رايانكرده دەرەوۋى وولات و زىانىكى بىى شومارى پىى گەشىت، ھەر وازى نەھىنا.

رۆژانى تىپەراند و ژنەكەى ھەندى لە جەستەى لە كار كەوت و ناچار وەرگرتنى چارەسەرى سروشتى .

ھاورىكەى دىسان ھاتە سەردانىان و بە شىوۋى پىشوتەر ناگادارى دەكردهوۋە و پىى دەوت: تاكەى لە گومراىى دادەبىت؟ بۇ ئەوۋەندە كەللە رەقى؟ ئەمانە ھەموو ناگادار كردهوۋە خودا دىبەوېت بگەرېتتەوۋە.

بەلام ئەمانەى نەدەبىست و پارە كورېى كرد بوو ھىچى نەدەبىنى و ھەر سوور بوو لەسەر كارەكەى، بىى ناگا لەوۋەى ھەموو دەسپىكىك كۆتايىبەكى ھەبە و ھەمووشتەكان لەناو دەچن تەنھا خودا دەمىتى^(۱).

پەيدا كردنى سامان بە ھەلالى باكەمىش بىت خودا فەر و بەرەكەتى تى دەكات و، لەوانەى پەيدا كردنى ھەرام سامانىكى زۆر لە كاتىكى كەمدا پەيدا بگەيت و دەرونە لاوازەكانى پىى گومرا بىى، بەلام بەبى فەر و بەرەكەت چەند خۆى ماندوو دەكات و شەو رۆژ دەخاتە سەرىك و نۆقرە لەخۆى دەپرى و بەدواىى پارەدا را دەكات ھەست بە خۆشى و قەناعەت ناكات.

بەلام ئەوۋەى لە رېنگەى ھەلالەوۋە كاسبى دەكەن لە رېژمىبەكى كەم ھەست بە بەرەكەتتىكى زۆر دەكەن و قەناعەت و رازى بوون بەبەشى خويان دلشاديان

(۱) نەم چىرۆكە بەررژ (سالم الخشان) بۆى گىزاموۋە.

دھکات و ژیانیتیکی ناسوودہ و دوور لہ کیشہی ماددی و کبیرکی ہر پر ق و کینہی دنیا دہن، خودا دہ فرموت:

﴿ وَتَرَىٰ كَثِيرًا مِّنْهُمْ يُسْرِعُونَ فِي الْآثِمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكَلِهِمُ السُّحْتُ لَيْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ (۶۲) (۱)

پیغمبرہی خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) دہ فرموی:

(لیاتین علی الناس زمان لایبالی المرء أبخلل أخذ المال أم بحرام) (۲)

واتہ: "رؤژیک دادی بہ سہر خہ لکدا کس گوی بہوہ نادات نایا نہو سامانہی بہیدای کردوہ بہ رنگہی حلال یان حرامہ".

(۱) سورة المائدة: آية ۶۲.

(۲) رواه البخاري.

سەرئەنجامی خۆ بەزڵ زانین

رینگەم کەوتە شارێک و لێم قەوما و بچی پاره و پوول مامەووە، بەلام برسیتی واز لێ نەهێنەم و دەگەرێم تا پاروویەکم دەست بکەوتت، لە برساندا ریحۆلە خەریک بوو دەبێ، ناچار بیرم لە سوالکردن کردنەووە و چوومە نیو بازار، گەیشتمە پیاویک لە رووخساری دا خوش گوزەرانێ و نیعمەت بەدی دەکرا خێرا لەبەردەمیدا هەلتۆقیم و ووتم: من خەلکی ئەم شارەنیم و زۆرم برسی یە ئەگەر یەك درهەمم بچی بەدیت کولێریەکی بچی بکرم چاکەت لە بیری ناکەم.

بەرێ و سوکایەتیەووە لێی روانیم و قیراندی بەسەرمدا: لاچۆ لەبەر چاوم من زۆر رقم لە تۆ و هاوشیوەکانی تۆیە لە هەژاران و سوالکەران، چۆن پارهێ خۆم بەدەم بە تۆ لەکاتیئدا ئارەقم پرشتوووە لە پەیدا کردنیئدا؟ خێرا برۆ هەتا نەمداو بە ناو دەمتدا.

زۆر بە زەییەم بە خۆمدا هاتەووە و خەمم خوارد، سەرم هەلبێری و دەستم کرد بە پارانەووە لە خودا و لێ پارامەووە و وازم لە دەست پان کردنەووە هێنا و بریارم دا ئەگەر لە برساندا بمرم بیر لە سوال نەکەمەووە و تەنھا پشت بە خودا ببەستم.

رۆژ ناوا بوو شەو داھات، بە دواشی شوینیئدا گەرێم شەوی تیدا رۆژبەکەمەووە، تا گەیشتمە خانوویەك وەك کەلاوێ و باو تەواو نەکرا بوو و چۆل بوو، چوومە قوژبنیکەووە و توند سکی خۆمم گرت، نەمویست خەوم لێ بکەوتت، بەلام برسی چۆن دەتوانیئت بخەوتت، لە کۆتاییئدا چونکە زۆر ماندوو بووم خەو بەسەرمدا زال بوو نوستم، لە ناکاو لە دەنگیئکی گەورە بە ئاگا هاتم رای وەشاندم و دەییوت: هەستە.. هەستە وەرە لە گەلم!!

راچلەکیەم و زۆر ترسام و ووتم: کی.. ئەی تۆ کی ی.. چیت دەوی؟! ووتی: بچی دەنگ بە و زۆر مەلێ.. تۆ ناتەوی خواردنی خۆش بخۆیت و لە ناو نوینی نەرم دا بنووی؟

ووتم: کابرا تۆ رادەبۆیری.. ئەمانە ی ووتت چۆن دیتەدی و بەچی؟! ووتی: وەرە بە چاوی خۆت دەیبینی.

ماويه كى كهه رويشتم پاشان گهيشينه كووشكك له هه موو لايه كه وه دره ختى جوان و باخچه ي رازاوه ي به دهور دابوو، كاتيك چووينه نيو كووشكه كه وه هه مان پياوى له بازار به گژمدا چوو بينيمه وه و ده مناسيه وه، به لام نهو له بهر لووت بهرزي خو ي ديقه تى منى نه دا بوو نه يده ناسيمه وه و، پي ي ووتن: له كو ي هيناوتانه؟

ووتيان: بي دهه تانه و له كه لاهه يه كى نه م نزيكانه دا دو زيمانه وه.

ووتى: خيرا كه ن بيه نه هه مان و جل و بهرگى پي بدن و بيه يننه وه.

دواتر له هه مان هاتمه دهروه و جله جوانه كانم له بهر كرد هاتمه وه بهر ده مى و پي ي ووتم: چاك گوبگره، من هه لم كرد و ژنه كه م سى به سى ته لاقداوه پيم هه لال نايته وه تا وه كو شوويه كى تر نه كات و تو نه م ماره به جاشم بو ده كه يت و نه مشه و ليت ماره ده كه م و سبه ين خ ته لاقى ده ده يت و خه لاتيكى گه وره ت له سهر نه مه پي ده ده م.

بي دوو دل ي و له ناخوه ووتم: به سهر چاو چونت بو ي وا ده يت، خو من هه موو خه يالم لاي خواردن بوو، خهريك بوو له برساندا بانگم هه لده دا هه ر چيه كى بووتايه ناماده بووم. ماره يان كرد ليم و چوومه نيو ژووريكى فراوانى رازاوه و سيسه ميكي له ناوه راست دابوو، له م لاهه ميژيكى لي بوو سينيه كى له سهر دانرابوو، دا پو شرا بوو، به په له په رده كه م هه لدايه وه، ناي نه مه راستى به يان خه ونه مريشك و برنج و ميوه، سه ربارى نهو هه موو برسيتى به خو م گرت و ناوى خودام هينا نينجا كه و تمه سهر خوار دنه كه، دوايى نه وه ي تير بووم زور سوپاسى خودام كرد و به ده ست خو م نه بوو فرميسكه كانم نه وه ستان و بيرم له ره حمه تى خودا ده كرده وه كه وا پيش كه ميك من له برساندا ده مردم و نيس تا خودا تيرى كردم و هه ر سوپاسى و ستايشى خودام ده كرد.. پاشان ده ستم كرد به ياد كردنه وه ي خودا و سبحان الله و استغفر الله م ده كرد، ته وا كزول ده رده كه و تم: له ناكاو ده رگا كه كرايه وه و ژنيكى و تنه ي مانگ نازدار و جوان ده ركه وت، ترسام ووتم: تو كى ي؟!

ووتى: من نهو ژنه تم كه پيش كه ميك ماره كرام ليت.

خو م كو كرده وه و زور شه رمم ده كرد، ده ترسام چاوى ليم بوو بيت چو ن تامه زورى خوار دنه كه بووم و په لامارم داوه، پاشان كه وته گف تو گو و قسه كردن و

ۋوتى داۋايەكم لىت ھەيە ئەمەۋى بۆم جى بە جى بىكەيت.
ۋوتم: بلى من نامادەم چاكەتان بە ھەرچىەك بىت بەدەمەۋە.

ۋوتى: سبەينى تۆ تەلاقم مەدە و سوور بە لەسەر ئەۋەى بە ھاوسەرم بىمىنىتەۋە،
من نامەۋى جارنىكى تر بگەرپمەۋە بۆلاى ھاوسەرى يەكەمم، ئەۋ كەسىكى
خراپە و مامەلەى ھاوسەرگىرى رەچاۋ ناكات و لە خودا ناترسى، ئەمە چەندىن
جارە تەلاقم دەدات و پاشان كەسىكى داما و پروتەل دىنىت و مارەم دەكات لى
ى و بۆ سبەينى پىن تەلاق دەداتەۋە، بەم شىۋەيە يارى بە شەرىى خودا دەكات.
ۋوتم: بەلام من كەسىكى ھەزار و نەدارم، تەنانەت جەكەنىشم ھى خۆم نى يە،
نىتر چى لە من دەكەى و چۆن لە گەلم دەرى؟

ۋوتى: بى خەم بە، من خۆم خاۋەنى ھەموو ئەم كۆشك و سامانەم و ھىچى ھى
ئەۋ پىاۋە نى يە، ئە گەر تۆ خۆ پراگر بىت و رازى بىت، ھەموو بۆ تۆ دەبىت
و پىكەۋە دەرىن، بۆيە ئەم قسانە بۆتۆ دەكەم چۈنكە چاۋدىرىم كەردى كەسىكى
باش دىارىت و بىن تەماحىت، ئە گىنا ئەم بىرۆكەيەم لە ھىچ لەۋانەى تر دەھاتن
نەبوو، بەلام متمانەم بە تۆ ھەيە.

ئەۋ شەۋەمان ۋەك دوو ھاوسەرى خۆشبەخت بەسەر برد و، بەيانى زوو ھاوسەرى
پىشۋو ھاتە بەردەم ژوورەكە و نەپاندىنى: خىزا تەلاقى دەۋ بېرۆ.
لە بەردەمىدا ۋەستام و ۋوتم: ھاوسەرى خۆمە و تەلاقى نادەم، تۆ چ كارەى
لىرە خىزا بېرۆ.

ۋوتى: كابرا شىت بوۋى.. ئەۋە چى دەلىى؟
ۋوتم: بېرۆ ئە گىنا فەرمان دەكەم خزمەتكارەكان ۋەك سەگ فېرىت بەدەنە دەرەۋە.
دوايى ئەۋەى زانى ھەموو شىتىكى لە دەست چوۋ تەنانەت كەرامەت و رىزشى،
سەرى شۆر كەرد ۋەسەرەت و پەشىمانى ھەموو جەستەى داگىر كەرد بوۋ مىلى
رېنگەى گرت بۆ دەرەۋە، پىش ئەۋەى بە تەۋاۋى لە دەرگا بېچىتە دەرەۋە ۋوتم:
من دەناسىيەۋە؟!

ۋوتى: نەخىر تۆ كىى؟!
ۋوتم: من ئەۋ سۋال كەرەم دۋىنى پىش نىۋارە داۋاى خىرم لىكردى، بەلام تۆ دەرت
كەردم و دلّت شكاندم، بەۋ كارە نەشىاۋ و ناشرىنەت و رژدىەكەت خودا بە فەزلى
خۆى و بەخشندەيى منى كەردە خاۋەنى ئەم ھەموو شتە.

پاشان بهرق و داخهوه هندیك لی ی روانیم و بهرهو دهرهوه پویشته. بپروانه نهم نهبوونه پرهش و پرووته به وویستی خودا چوون بوو به دهوله مهنديكي ساماندار و نهم پړد و بهخيله بهدکاره چوون پاداشتی پړدی و له خوږایي بوونه که ی بهسهر خه لکه وه وهرگرت و کاره که ی چوون تیای برد، خوی گه وره ده فهرمویت:

﴿ هَآأَنۡتُمۡ هَكَوۡلَآءَ تَدۡعَوۡنَ اِۡنۡنِفِقُوۡا فِی سَبۡیۡلِ اللّٰهِ فَمِنۡكُمۡ مَّنۡ یَّبۡخُلُ
وَمَنۡ یَّبۡخُلۡ فَاِۡنَّمَا یَبۡخُلُ عَنۡ نَّفۡسِہٖۡ وَاللّٰهُ اَلۡغَنِیُّ وَاَنۡتُمۡ اَلۡفُقَرَاۗءُ وَاِنۡ تَوَلَّوۡا
یَسۡتَبۡدِلۡ قَوۡمًا غَیۡرَکُمۡ ثُمَّ لَا یَكُوۡنُوۡا اَمۡثَلُکُمۡ ۝۳۸﴾ (۱)

پیغه مبهری خودا (صلی الله علیه و سلم) ده فهرمویت:

(خصلتان لاتجتمعان في مؤمن: البخل و سوء الخلق) (۲)

واته: دوو سیفته له نیماندار دا کوونایته وه: پړدی و په زیلی له گه ل پهوشتی ناشرین.

(۱) سورة محمد: آية ۳۸.

(۲) رواه أحمد.

فيلبار

زۆر بە ھەژارى گەورە بوو، نەگبەتى زۆرى چەشتبوو، بۆيە ھەمىشە لە بىرى ئەوۋدا بوو بارودۆخى باشبىت، بەلام ھەرۋەكو خۆى بوو ھەتا رۇژنىكىان ميوانىكىان ھات و، پىشنىارى بۇ كىرد بچىت لە كارگەكەى ئەودا كار بكات. پارزىبوو سى سال لەوى كارى كىرد، بەلام تەماح و ئاواتەكانى زياتر بوون و ھەزى دەكرد بىت بەسەرمايەداوو، دەستى كىرد بە كۆ كىردنەوى پارە و ھىچى لى خەرج نەدەكرد تەنانت بۇ خۇشى، واى لى ھاتبوو ناوبانگى بە (رەزىل) دەكرد بوو، بەلام بايەخى بە قسەى كەس نەدەدا چونكە تاكە ناواتى و نامانجى و ھىواى تەنھا كۆكردنەوى سامان بوو، دواى ماويەك پارەيەكى باشى كۆكردبويەو و كارگەيەكى خشتى دانا لەگەل ھاويەشىكى تردا، پاشان دەولەمەند بوو، بەلام دەروونە نەخۇشەكەى بە مەتير نەدەبوو، ھەستا بىرى كىردەوۈ فىل بكات و لىمى زياتر دەكردە نىو خشت و بلۆكەكان زياتر لە چىمەنتۆ و نەمەش قازانجىكى باشى بۇ دەگەراندەوۈ و شەيتان زياتر ھانى دەدا كەوا زياتر پەرەى پى بدات، كارگەيەكى تىرى كاشى دانا و، نىتر ھىچ شتىك نەما لاي گىرنگ بىت تەنھا پارە نەبىت و تاقەكەس بوو لەگەلدا بۇى، ھىچى بۇ مال و مندالەكانى خەرج نەدەكرد و بوويو بەباربەسەريانەوۈ ھەژارتىن كەس لەوان باشتر دەژيا، چونكە كارى ئەم پياوۈ تەنھا كۆكردنەوۈ و لەسەر يەك دانان بوو بۇ خەرج كىردن نەبوو وەك شاعىر دەلئىت:

من طلب الحوائج من بخيل كمن طلب العظم من الكلاب

واتە: ئەو كەسەى شت لە رەزىل داوا بكات. وەك ئەو كەسە وايە داواى نىسقان لە سەگ بكات.

پەيوەندىە كۆمەلەتەكانى بەرەو خراپى چوون و خۇمايەتى نەھىلاو پىچراندى و واى دەزانى ھەموو كەسەى ئەوى بۇ پارە دەوتت و خۇشيان ناوتت و لە ھەموو كەس بە گومان بوو، وازى لى ھىنان و ئەوانىش پشت گويىان خست. بەلام لە رووى نابوورەوۈ لە ھەموو لايەكەوۈ بەسەرىدا رۇابوو واى لى ھات كارگەى

سځ يه مېشې بکاته وه:

به لآم روژيکيان کړيارنک هات و هندنک بلوکی لڼ کړی بو دروست کړدنی خانوويهک، به جوانی دروستی کړد، به لآم به هوې فيل له بلوکه کاندا پروخا که لم بازرگانه رهزيله کړيږو. کابرا داوای له سره خاوهنی کارگه که بهرز کړدوه و دادگا به زيندانی چوار سال يان غدرامه ي پهنجا هزار دينار لڼ وهر بگيرت، به لآم هم دهرن نه خوښه و به هوې رهزيله کهوه چوار سال که چوه زيندان و غدرامه کهی نه دا، به لآم نایا هر به موه ته و او بوو، نا، هم فيلبازه هم مو کارگه کانی له هيرشی عيراق بو سر کوهيت دا سووتا و هيچي بو نه مایه وه، له خه فهدتا تووشی ئيفليجي لایه ک هات. (۱)

همه ي هم پياوه ي تي کهوت هوکاري فيل و تهماح و کوکړدنه وه ي سامان بوو به هر جوړنک بيت، خودايش تو له ي توندی لڼ کړدوه و، هم زلله يه کی ميه ره بانې توند و وانه يه کی به نازار بوو بو ي وای لڼ کړد هه ست به هه له کانی بکات و له بي ناگاييه که ي هاتوه هوش و تو به يه کی ته واره تي کړد و ده ستی کړد به کاری چاکه و مزگه وتيکی دروست کړد و به ليني دا به خودا نيتر ته نها له رينگه ي کاسبي هه لاله وه پاره په يدا بکات و پاره بکاته خزمه تي کاری چاکه وه نه ک خو ي بکاته خزمه تکاری پاره، خودا يارمه تي درمان بيت بو کاری چاکه و گوړايه لي خودای گه وره.
خودا ده فهرموت:

﴿ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ
الْحَمِيدُ ﴾ (۲۴) (۲)

پتغه مبه ر (صلي الله عليه و سلم) ده فهرموت:
(من غشنا فليس منا).

واته: "هر که س گزي و فيل ده کات له نيمه ني يه"
له فهرمووده يه کی قودسی دا هاتوه:

(۱) له (جريدة الرأي العام) وه.

(۲) سورة الحديد: آية ۲۴.

إن من عبادي من لو أغنيته لفسد حاله.
وإن من عبادي من لو أفقرته لفسد حاله.
وإن من عبادي من لو أصحته لفسد حاله.
وإن من عبادي من لو أمرضته لفسد حاله.
وإن من عبادي من لو يطلب بابا من أبواب الدنيا فأكفه عنه حتى لا يصيبه
العجب، إني أدبر أمر عبادي بعلمي بهم، أني بهم عليم خبير.
واته: هندیك له بئندەكانم ئەگەر دەولەمەندی بکەم خراپە بۆی.
وه هندیکیان ئەگەر هەزار بیت بارودۆخی خراپ دەبیت و هندیکیان به
لهش ساغی له خۆیی بابی و هندیکیان به نهخۆشی هەیانە داوای دەرگاوی
دەروازیهکی دنیا له خودا دەکات بەلام پێ نادەم بۆ ئەوێ تووشی له خۆبابی
بون نهبیت، خۆم کاروباری بئندەکانم به زانینی خۆم بۆیان بهپێوه دەبەم چونکه
خۆم زانا و دانام پێیان.

بهشی شه شه م: ستم

یه که م: که شتیوانی بکوژ
دوو ه م: سزای جنیودان به هاوه لان.
سیه م: سزا و توله
چاره م: غدر کردن
پنج م: نایه تیکی سه رسوره پنه ر.

كەشتىۋانى بكوژ

كارى سەرپرېنى ئاژەل بوو، پېش بانگى بەيىنى مەدپەكانى سەرپرې و لەگەل بانگى بەيىنى دا بەرەو مال پېنگە گرتەبەر، مالەكەى دەكەوتە لايەكى پېنگە تەسك و خوار و خېچەكەى لەو سەرەۋە دا خرابوو، لە دوابى ئەۋەى ماۋبەكەى كەم رۆيشت گوتبەستى نرکە و نالە نالېك بوو، بە خىزاي بەرەو روى دەنگەكە رۆيشت و، بېنى كەوا پيارنك خەلتانى خوين كراۋە و نەمىش باۋەشى پېدا كرد || رزگارى بكات دەستى بە خوينى سوور بوو و چەقۆكەى لى كەۋتە نىو خوينەكەيەۋە، بەلام ھەۋلىدا رزگارى بكات و بى سوود بوو مرد و لەو كاتە دا پاسەۋانى شەۋانە دايان بەسەر شوئەكە دا و كابرايان بېنى فەرمانيان پېن كرد دەستەكانى بەرز بكاتەۋە، بە تەۋاۋەتى تۆقى و، ھەندى خەلك كۆبۈۋنەۋە بزەن چى يە و، قەساب برايە بىنكە و، ھەموو پاسەۋانەكان شايتە بوون لەسەرى و ئەو خەلكەى ھاتبۈنە سەرى شايتەيان دا، دادگا چەسپاندى كەوا قەساب بكوژى راستەقىنەيە و حوكمى لە سىدارەدانى بۆ دەرکرد!! كەس گوى لى لە نكۆلپەكانى نەگرت كە ئەو نەيكۈشتۈۋە و، كەس برۋاي بەچىرۆكە راستەقىنەكە نەگرت كە بەم شىۋە بوو، قەسەكانى ھەموى بەبا چوون، دوابى ئەۋەى حوكمى كۆتابى دەرچوو بە دەنگىكى بەرز بە قازىبەكانى كېشەكەيان گرتبۈۋە ئەستۋيان ووت:

“قەسەكانى من راستن و قەسەى شايتەكان درۆ بوو بەلام ئەم حوكمەى بەسەرمدى براۋە شايتەمە چونكە من دايك و مندالېكى ساوام كۈشتۈۋە پېش چەند سالىك لەمەۋبەر لە كاتېكدا مندالەكە شىرەخۆرە بوو شىرى دەخوارد، ئىۋە بگەرپېن بە دوابى بكوژى راستەقىنەى ئەم رۋوداۋە دا و بۆ ئەۋەم نى يە رزگارم كەن لەم سزايە،” لە سىدارە درا، بەلام كارىگەرەكى زۆرى لەسەر كۆمەلگا بە جېھېشت كە تا ئەمپرۆ دەوترتتەۋە، نەپنى يەكەى ئەۋەبوو لەم كۈشتەدا بى تاۋان بوو كە بە ھۆيەۋە لە سىدارە درا، بەلام لەلايەكى ترەۋە ستەملىكراۋ نەبوو لەو سزايە چونكە تاۋانبار بوو بە كۈشتنى ساۋايەك و دايكەكەى، كە لەو كاتەدا ھېچ كەس نەيتۋانى بوو سەرە داۋنك لە بكوژى ئەو دۋانە بدۆزتتەۋە بەلام خودا تۆلە سېنە و بەسەرىدا

تېنپەپرىنىت چىرۋىكى ئەم كەشتى وانە بكوژە بەم جوړە بوو: له خىزانىكى زور ھەزار دا چاوى به دنيا ھەلھېتتا بەزەحمەت ناننى پوژانەيان دەست دەكەوت دوايى ئەوھى گەيشتە تەمەنى شازدە سالى له بەلەمىكدا كارى دەكرد و خەلكى لەمبەرەوہ بو ئەو بەر دەپەراندەوہ و چەند سالىك بو ئەم كارى دەكرد، بەلام ھىشتا نەيدەتوانى خەرجى ئەم خىزانە قەرەبالەغە پرىكاتەوہ كە پىرە باوكىك و دايكى و پىنج برا وشەش خوشك بوون، كە ئەم نۆبەرە بوو، بە يانپەكى زوو چاوپرې گەشتىارى دەكرد كچىك و دايكى لەو بەرى رووبارەكەوہ ھاتن دەيانووېست پىرەنەوہ، دلې بو كچەكە دەبزوا و لە ژىرەوہ سەيرى دەكرد، كاتىك دا بەزىن كچەكە تەماشايەكى كرد و زەرەدەخە لەسەر لىوہكانى بوو دەدروشاىەوہ، زىاتر دلې كەمەندەكىش كرد و خوښى وويست.

دوايى تىپەرېوونى كات بوى روون بوويەوہ كەوا ھەموو پىنج شەمەيەك دىن و سەردانى خوشكى دايكىان دەكەن، بە پەرۇشەوہ چاوپرې ي ئەو روژەى دەكرد و دەپەراندەوہ و چاوپرې ي گەراندەوہى دەكردن و دەيگەراندەوہ، بەم شىوہيە يەكترناسىن لەنىوانيان دروست بوو، چەند گەفتوگۆيەكى كەم لە نىوانيان دروست دە بوو، وەك ھەوال پارسىن و سلاو تاگەيشتە ئەوھى جارنىكيان چىرپاندى بە گوڤى كچەكە دا و ووتى: "ھەزدەكەم تۆ بخوازم" كچەكەيش ووتى: لە دەرگايى باوكم بەدە و ھەلام دەيىستى ماناي وەرە.

ئەم ووشەيە لە مېشكىدا دەنگى دەدايەوہ و، بىرى لە شىوازي داخوازيەكە دەكردەوہ و، چۆن بە دايك و باوكى بلې، چەند ھەفتەيەك تىپەرېن و كچەكە بە تەمەشا و سەرنجەكانى چاوپروان بوو، پاشان سەر لە بەيانپەك چىرپاندى بە گوڤى دا و ووتى: "جگە لە تۆ لە دەرگايى باوكمى دا"، ئەم رستەيە وەك ناگر بەرېوہ گيانى، ناچار چىرۋىكى خۆى گەياندە لاي دايكى و داواى لى كرد بە باوكى بلې، دايكى پەيمانى پىيدا بەلام ووتى:

لە كوڤى لەگەلدا دەژىت و؟ لە كوڤى دادەنىشن، خانووەكەمان تەسك و بچوكە و خۆت دەزانى ژمارەى خىزانەكەمان چەند زۆرە و؟ پاشان پارەى مەسرف و خەرجى لە كوڤى دەھىنىت؟ بەم شىوازە دايكە دلې كورپەكەى كرد بە بەرد و خوڤى دەستى كرد بە گرىبان بو بەختى كورپەكەى، بەم شىوہ كورپەى ھەزار بەردىكى لەسەر ئەو بابەتە دانا و نە بە نەخىر و نەبەلې ھەلامى نەبوو بو كچەكە و نارەزايى بو

شووكردنه كەي دەرئەبرى.

كچەي بەستەزمان زۆر لە چاۋەرۋانيدا بوو، بەيى ئەۋەي ھېچ ھەۋالىك لە كۆرپە ۋە بېت و بېتە پېشەۋە، پاش ئەۋەي بېي ئومىد بوو، كچە شوىي كورد و دلى دانو ئەم رۆژانەي لە ياد كورد، بەلام كۆرپە دلى بېي چار نەكرا و لە يادى نەكرد، كاتىك زانى كچەكە شوىي كوردوۋە خەم و پەژارە بارى بەسەرىدا و لە گەل رۆژگاردا ئەم خەم و پەژارەيەي گۆرپا بە رق و كىنە، دوايى دووسال ھەمىشە كۆرپە كچەكەي لەبەر چاۋ لاندەدەچوو، بىرى دەكردوۋە چۆن ئەو بارە ئابوورپە زۆرە بېي بەشى كورد لەو خۆشەۋىستەي و چاۋى نەكەوتبوۋە پىيان.

رۆژنىكىان مىندالىكى شىرە خۆرە و داىكىك ھاتنە نىو بە لەمەكەيەۋە و تەم و مژنىكى زۆر بوو، كەش ۋەھۋا ھەمور و ھەلا بوو، كاتىك گەيشتنە ناۋەرۋاستى رۋوبارەكە جوان لىي رۋانى دىتى ئەو كچەيە كە خۆشى دەۋىست و ئەم مىندالە ھى ئەو مېردەيەتتى كە خۆشەۋىستەكەي بردوۋە، بەلام كچە بېي ئاگا بوو خەرىكى مىندالەكەي بوو، كەۋتە قسە كوردن و ئەو رۆژانەي بە ياد ھىنايەۋە و بەلام كچەكە خۆي نەكردە نەناس و بېي ۋوت: مەن ئەمەرۆ ھى تۆ نىم و ھى پىاۋنىكى ترم و نەمەش مىندالى خۆمە. بەلام كەشتىەوان شەيتان فرىۋى دا و لە نىۋر ق و كىنەي خۆيدا نىقوم بوو، ۋاي بە مىشك داھات پەلامارى بدات، بەلام ئەو مل كەچى نەبوو، ھەرپەشەي لىكرد مىندالەكەي دەخاتە نىۋ رۋوبارەكەۋە، ئەۋەش ملكەچى نەكرد و چۆكى بېي دانەدا و خۆي نەدا بە دەستەۋە، بەيى بەزەيىانە مىندالەكەي فرىي داىە ناۋ رۋوبارەكەۋە، بەلام ھەر رازى نەبوو دەست درىۋى بىكاتە سەرى، بەخەنجەرەكەي ھىرشى كرده سەرى و زۆر بەبە ھىۋى لىي دا و چەند جارنىك لىي داىەۋە و ھىشتا ھەر بەرگرى دەكرد و، كۆرپەكە دەۋىست بە برىندارى لە ئامىۋى بىگرىت بەلام ھەر نەبەيشت و بەم شىۋەيە گىيانى سپارد و تا دوا ساتى ژيانى بەرگرى لە ناموس و شەرەفى خۆي كورد، كاتىك جەستەي خەلتانى خۆن بوو بوو سارد بوىەۋە ناچار فرىي داىە نىۋ رۋوبارەكە و خۆي گەيانە كەنارۋەكە و بە لەمەكەي شۋشت و شۋنەۋارى تاۋانەكەي نەھىلا، لىرەدا دوايى دۆزىنەۋەي تەرمەكان تاۋانەكە تاۋانبارەكەي بە نادىارى تۆماركرا!!

بەلام تاۋانبار كەۋتە مىلملانچ لە گەل دەروونى خۆيدا و ھەر دەگەيشتە شۋننى رۋوداۋەكە گرىانى مىندالەكە و دەنگى داىكە كە لەمىشكىدا دەزىنگايەۋە و ھەرپە

شەیان لی دەکرد و دیانتەرساند، لەبەر ئەمە بریاری دا بۆ ئەوی شیت نەبیت وازی لە کاری کەشتیوانی هینا و دەستی دایە سەر برینی ئازەلان و ئەم کارساتە ی پرووی دا بەسەرداھات.

لە کۆتا شەوی ژیانیدا ئەم گری یە دلی بۆ دایک و باوک و برا و خوشکەکانی کردووە و چیرۆکەکە ی بۆ گێرانەووە و کۆتا قسە ی ژیان ی بوون و کاتی لە سێدارەدان ی نزیک بوویووە و لە کاتی لە سێدارە دانە کەدا بە هەموو دەنگ ی خۆ ی هاواری کرد من بۆ کوشتن ی ئەو دایک و مندالە سزا دەچێژم ئیو بۆ بکوژی ئەو پیاو بەگەرپین، حوکمە کەتان بەرانبەر دادگەرانی نەبوو لەلایەن مرۆفەو بەلکو لەلایەن پەروردگاری مرۆفەو بوو (۱).

بەم شیوێ بە چیرۆکە کەمان پێوست ی بەهیچ قسەو شیکردنەویە ک نی یە. شاعیر دەلیت:

ألا ان خیر العفو معجل وشر عقاب مایجازی بە القدر

خوای گەورە دەفەر مویت:

﴿ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴾ (۹۳) ﴿ (۲)

پێغەمبەریشمان (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەر مویت:

(لو أن السماء والأرض اشترکوا في دم مؤمن لکبهم اللہ عزوجل في النار) (۳).

واتە: " ئەگەر ئاسمان و زەوی لە رشتنی خۆینی نیمانداریندا کە بەشدارین خوای گەورە لە ناگردا دەیانھێلێتەووە "

(۱) لە (تدابیر القدر).

(۲) سورة النساء: آية ۹۳.

(۳) رواه الترمذي و صححه الالباني.

سزای جنیودان به هاوه لان

قیروانی ده لیت: له (فضل) هوه په کینک له مامو ستاکانی گنیرایانه وه: له نه بو حسنی مگلبی پېشنوړی مزگه وتی پېغه مېهر (صلی الله علیه و سلم) ووتی له مه دینه شتیکی سهیرمان بیني، پیاوړیک جنیوی به ابوبکر و عومر (رضی الله عنها) دده دوايي چند رږژیک بینیمانوه چاوه کانی دهر په ریپوونه دهره وه و لیمان پرسى نه وه بو وات لیها توه؟!

ووتی: دوتنی شو پېغه مېهر (صلی الله علیه و سلم) و علی هاتنه خه ونم و نه بو بکر و عومر لای دانیشتبوون، ووتیان: نهی پېغه مېهری خوا نه مه نازارمان دده ات و جنیومان پې دده ات. فرمووی: (کی فرمانی پې کردویت نهی نه با قیس واکه ی)؟ ووتم: عهلیء ناماژم بو کرد.

عهلیء له خه وه که مده به ره وروم هات و دهستی بو هر دوو چاوم هینا و، ووتی نه گهر درو ده که ی خودا هر دوو چاوت بینته دهره وه و دهستی برد چاوم دهریکات به ناگا هاتم به لام ناوام به سر هاتبوو. ئیتر هر ده گریا و توبه ی کرد و باسه که ی بو خه لک ده گنیرایه وه تاوه کو په ندی لی وهریگرن.

ههروه ها له نه بی حاته می رازی له محمدی کوری علی ووتی: کاتیک له مزگه وتی مه که دانیشتبوین پیاوړیک هات و لایه کی دهم و چاوی رهش دا گهرا بوو لاکه ی تری ناسایی سپی بو، ووتی: نهی خه لکینه له من بروان و پند وهریگرن، پېشتر قسم بهو دوو که سه به رتزه ده گوت (نه بو بکر و عومر) و جنیوم پې دده ان، به لام شه وړکیان له خه ودا بووم، که سینک هات خه ونم و ووتی نهی دوژمنی خودا له ریگه ی پېغه مېهر لات داوه و نه وه تو جنیو به ابوبکر و عومر دده بیت و زلله یه کی لیدام، سبهینی خه بهرم بویه وه شوئی زلله که ی رهش بوو بوو.

ههروه ها ناودارنکی قورپه یی گنیرایه وه ووتی: پیاوړیکم له شام بیني لایه کی دهم و چاوی رهش بوو لاکه ی تری ناسایی بوو هه میسه دهیشارده وه، پرسیارم لیکرد ووتی: بریارم به خودا داوه هر که س پرسیارم لهو باره یه وه لیبکات وه لامی

دەدەمەۋە. زۆر رەقەم لە غەلى كۆپى ابى تالب بوو قىسىم پى دەۋت و غەبىم لى دەگرت، تا شەۋىكىيان كەسىك ھاتە خەۋنم و پى ى ووتىم: تۆ خاۋن جىئەكانى و دای بەم لایەمدا و ەك دەبىنى رەش بوۋە ^(۱).

محمد كۆپى سىرىن رەھمەتى خودای لى بى ووتى: لە دەۋرى كەبە دەسورامەۋە، پىاۋىكدا دەپوت: خودایە لىم خۆش بى بەلام وا گومان نابەم لىم بىورىت!! پىم ووت: بەندەى خودا كە ئەم قىسى تۆ كرت لە كەسىم نەبىستوۋە! ووتى: سۆتىندم خوارد بوو ئەگەر بۆم ھەلبەكەۋىت لە بنا گۆى ى عوسمانى كۆپى غەفان بەم، كاتىك پىكرا بوو گىيانى سپارد بوو، دانزابوۋ تا خەلك نۆپۇزى لەسەر بىكات، ەك نۆپۇزكەر چوۋمە ژوورەۋە و كەكەس دىار نەبوو سەرىم ھەلدایەۋە و زللەيەكم لى دا، لەو كاتەۋە خوا ئەم دەستى راستەمى ەك تەختە ووشك كىرەۋە، ئىبىن سىرىن ووتى: خۆم سەرى دەستەكەيم كىرە ووشك بوو بوو، ئەو خەلىفەى سى يەمەى خاۋەنى دوو نۆرەكەيە و ستەمى لى كراۋ و كارى خۆى خەۋالە كىرە بۆ خودا و خودا لەو ستەم لىكردنەيدا تۆلەى بۆ كىرەۋە و كەس لەۋانەى ستەمىيان لىكرد نەما سزای خۆى ۋەرنە گىرت. ^(۲).

لە عامرى كۆپى سەدەۋە - رەزای خودای لى بى - دەلىت: كاتىك سەد بەلای پىاۋىكدا رۆشىت جىئوى بە غلى و تەلخە و زوبىر دەۋت، سەد پى ووت: ئەۋە جىئو بە كەسانىك دەدەى خۋای گەۋرە ئەۋ ھەموۋ فەزەلى پى داۋن، ۋاز لەۋ جىئودانە دەھىت يان دوعات لى دەكەم و لەخوا دەپارىمەۋە سزات بەدات.

ۋوتى: دەلى خۆت بە پىغەمبەر دەزانى ۋا ھەرپەشەم لى دەكەى. سەد ووتى: خودایە جىئو بەكەسانىك دەدات خۆت دەزانى چ پىشىنەيەكىان ھەبوۋ لای خۆت و خودایە پى بنۆتە.

ۋەك مىغ بەى حوشترى لىھاتبوۋ خەلك ئالىكىيان پى دەدا، پاشان خەلك چاۋريان بە سەد كەۋتەۋە، ۋوتىيان نزاكەت گىرا بوو ئەى نەبا (اسحاق) ^(۳).

لە قەيس ۋە ووتى: پىاۋىك جىئوى بە غلى دەدا و سەد ووتى: خودایە ئەمە

(۱) لە كىتەبى (المنامانت) ابن ابى دنيا.

(۲) البداية و النهاية.

(۳) رواه طبراني.

جنیو بہ ولیہ کی تو دہدات، نھم خہلکی کویوتہوہ بلاونہکات تو قودرہتی خوتیان پی نشان بدہ.

سوئند بہ خودا ہیشتا بلاوہمان نہ کرد بوو نھو ناژہلہی سواری بوو بووہار بوو ہدلی دایہ خواروہ و دای بہسہر چہند بہردیکدا و میٹکی تہقی و مرد (۱) .. جنیودان بہ ہاوہلان لہ تاوانہ گہورہکانہ، ہیچ کہسیک ناتوانی جور نھتی نھوہ بہ خوی بدات مہگہر نھوکسہ نہیبت دل پر لہ رق و کینہ و ثابنی تیدا نہماوہ، وک تابیی بہریر ابو زرعہ- رھمہتی خودای لی بی دہلیت: "ہہر کہسیکت بینی رھخنہ لہ ہاوہلانی پیغہمبہر (صلی اللہ علیہ و سلم) دہگرت و عیبیان بو دروست دہکات بزانہ نھوہ (زندیقہ)- ہہلگہراوہیہ."

چونکہ بہو جنیودانہ لہ رھمی خوی وہ دہری دہیبت و لہ بہ ہہشت بی بہشی دہکات و لہ دنیا دا ریسواو سہر شوپری دہکات، چوں دہکری قسہ بہ کہسانیک بوو تری قورنان و ٹینجیل و تہورات و ہسفی کردوون؟! خوی گہورہ دہفہرموت:

﴿ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرزِعٍ أَخْرَجَ شَطْرَهُ فَتَازَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾ ﴾ (۲)

پیغہمبہریش (صلی اللہ علیہ و سلم) دہفہرموت: (من سب أصحابی فعليه لعنة الله و الملائكة و الناس أجمعين) واتہ: ہہر کہسیک جنیو بہ ہاوہلانی من بدات، نہ فرہتی خودا و فریشتہکان و ہہموو خہلکی لہسہر دہبی.

سزا و تۆلە

رۇژنامەى (انصارى إكسپرس)ى ھەفتانەى ھىندى بلأوى كردهۋە كەوا كۆمەلئىك ھىندوسى توندرپەو ماۋەيەكى زۆرە خەرىكى مەشق بوو، ھېرشىكى گەۋرەيان كرددۆتە سەر مزگەوتى (بابرى) بۇ رووخاندنى مزگەوتەكە، لە ۶ى دىسەمبەرى سالى ۱۹۹۲ز، ھەرۋەھا رۇژنامەكە نەۋەيشى بلأو كردهۋە، كەوا نزىكەى چل كەس لەو ھىندۇسانەى مزگەوتەكەيان رووخاند كۆتر بوون و ئىستا دەستەوسانن و بە ھاوكارى رىنكخراۋە ھىندوسىەكان ژيان بەسەر دەبەن.

پاشان يەكئىك لە ھىندىە موسلمانەكانم لە شارقە بىنى و ناسىارم بوو، درىژەى رووداۋەكەى بۇ گىزامەۋە و باسى لەو تاوانە دراندانەيە يان كردد و ئەو كەسانەى بەشداريان كردد كۆتر بوون و ھەندىكىيان تووشى ئىفلىجى بوون.

كۆترىۋونى نەم ستەمكارە تاۋنبارانە بەلگەيەكى يەكلاكەرۋەيە كە خۇدا ئاينەكەى خۇى سەردەخات و بەرگرى لە موسلمانان دەكات و چەند بى باۋەرپان ھەول بەدن موسلمانان لەناو بەرن و ئىسلام و بسرنەۋە، خۇدا بە پىچەۋانەۋەيانەۋە دەكات و ئاينەكەى سەردەخات و بلأوى دەكاتەۋە.

خۇاى گەۋرە دەفەرموئت:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَمَنْ يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ (۱)

ۋاتە: خۇدا ماۋە و دەرفەت بەستەمكار دەدات بەلام كە گرتى ئىتر لە دەستى دەرناچىت.

پىغەمبەرى خۇدا (صلى الله عليه و سلم) دەفەرموئت:

(إِنَّ اللَّهَ لِيَمْلِكُ لِلظَّالِمِ إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يَفْلِتْهُ) (۲) پاشان نەم ئايەتەى خوتند

﴿وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ﴾ (۳)

(۱) سورة الحشر: آية ۴.

(۲) متفق عليه.

(۳) سورة هود: آية ۱۰۲.

غەدرکردن

دوو ھاوڕێ ی گیانی بە گیانی بوون، یەکتریان زۆر خۆش دەویست و سکالا و نەینیهکانیان لەلای یەکتەر باس دەکرد، کاتێک داھات قات و قەری و گرانى بوو، پارە زۆر کەم بوو ئەم دوو ھاوڕێیە یەکتریان ھەندێ پارەى ھەبوو، بەلام ئەوى تریان یەك دیناریشى نەبوو، خاوەن پارەكە زۆر ووریا بوو باش پارەكەى دەپاراست تا قە كەسێك شوێنى پارەكەى ھاوڕێكەى دەزانى ئەم بوو...

بیری دەکردووە چۆن بتوانیت پارەیک بە دەست بێنیت و وەك خەلکی بژی، پاشان خەیاڵی کەوتە سەر ئەوێ بچیت پارەى ھاوڕێكەى بدزێ، خۆ ئەم شوێنەكەى دەزانێ. بەلام بەچی پێ ی دەگات، دەستی کرد بە بێرکردنەو و پیلان گێزان و لە دەرفەتێك دەگەرێ، لە شەوێكی باراناوی و ھەورە گەرمەدا چوو نزیك مالى ھاوڕێكەى و ھەر سەر قالی بێرکردنەو بوو، خۆی ھەلدا بە ھەوشەى مائەكەیان و دُنیا بوو ھەر دووكیان نوستوون و مندالەكەیان لە نۆواندانیا، شوێنى پارەكە زۆر سەخت بوو لە كایرا چالێكی بچوكی ھەلكەندبوو لە شوێنى نوستنەكەى ئە لەسەرى دەخەوت، دەبیت لە جینگەى نوستنەكە دووریا بختاوە، بارانەكە تا دەھات زیاتر دەبوو، ھەموو گوندەكە ی کردبوو قوروا، دەنگی باران و با یارمەتى دەر بوون دەنگی ئەم نەببسترت، لێرە دا بێرۆكەیک بە مێشكى داھات بە بێ دوو دلێ دەستی پێ کرد، ھەوا زۆر سارد بوو، تاریكى بالی كێشبوو ئەمیش لەسەر سەك بەرھو ژوورھو پویشت و دُنیا بوو ئەوان لە خەوێكی قوولدان، بە ئەسپایی مندالەكەى ھەلگرت و بێ ئەوێ پێ ی بزانی بردی لە ھەوشە داينا و خۆی گەراپەو لە ژوورەكەدا خۆی ھەشار دا، مندالەكە چاوی کردووە لە دەرھوویە و باران بە خۆر دیتە خوارھو و تاریكە دەستی کرد بە گریان، داكی راپلەكی و دەستی کوتا مندال نی یە خیرا ھاوسەرەكەى بە ناگا ھینا و بە شپرزەى بەرھو دەرھو راپیانکرد، ھەر كە چوونە دەرھو خیرا ھاوڕێ دزەكە پری کرد بە پارەكە دا و ھەر دەستی گەیشتە كیسەى پارە ژوورەكە رووخا بە سەرىدا و كەوتە ژێر بەردو دارھو، داك و باوكە باوھشیان بە مندالەكەیاندا کرد و ناوریان داپەو ژوورەكەیان و رووخا لە خۆشیاندا دەستیان کرد بە سوپاسی کردنی

خودا كە كورپەكەيان ئەمانىشى لە مردن رزگار كرد، بەلام گوڤيان لە نالە نالە نووزمەك بوو لە ژيژ دارو بەردووه كەو دەهات، پياووه كە غيرەتى داپەو بە خوڤى و گەرپاەو لە نيو بەرد و دارەكاندا دەگەرا بزانی ئەم دەنگە چى يە؟ بەلام زۆر بە گران و دوايى مائووبونىكى زۆر بۆى دەرکەوت ھاوړپكەيەتى، وويستى رزگارى بكات بەلام بى سوود بوو، لە نيو ئەو قور وبارانە چى بدۆزىتەو و نەيدەتوانى ئەو ھەموو شتە لابيەت، بەلئىنى دا كە يارمەتى بدات ە كەسانى تر يئيتت بۆ رزگار كردنى.

بروانە سزاي غەدرو خيانەت، ھاوړپكەي ئەوى بە متمانە پيكر او دانا و نەينى خوڤى لادانا بەلام تەماح چاوى كورر كرد و وويستى غەدر لە ھاوړپكەي بكات، سەرەنجامەكەي ەك نيازە پيسەكەي بوو ەك شاعير دەلئيت:

أخلق بمن رضي الخيانة شيمة أن لايري الا صريح حوادث
ما زالت الارزاء تعلق بؤسها ابا بغادر ذمه او ناكث

خوداي گەورە فەرمووبەتى:

﴿ وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا ﴾ (١٧)

پيغەمبەریشمان (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرمووت:

(لكل غدر لواء يوم القيامة يقال: هذه غدره فلان) (٢).

واتە: (ھەموو غەدرنك لە رۆژى قیامەتدا نالایەكى ھەبە پى ى دەلئيت: ئەمە شوئى غەدرى فلانە).

(١) سورة النساء: اية ١٠٧.

(٢) متفق عليه.

نايە تېكى سەر سورەيىنەر

لە گوندى (توب) لە وويلايەتى جونجولى (باكورى نيجيريا) نايە تېكى
خودا پرووى دا كە نىمانى موسلمانانى زياد كرد و بەلگە يەكى جەرگ بر بوو
بۆيى باۋەران.

پياۋنكى مەسىحى ھات و موسلمان بوو، دوايى ماويەك ھەلگە پرايەۋە و
دزايەتى دىنى زۆر بە ناشىنى دەكرد، پوژنيكىان لە نىو مەسىحە كاندا و
بە نامادەيى خەلكىكى زۆر زۆرى گالته بە نىسلام كرد و لە نىو قسە كانيدا
ووتى: " ئەگەر ئەم قورئانە بەراستى لەلاى خودا ۋە ھاتوۋە، داوا دەكەم لە خوا
بەزىندوويى نەمگە يە نىتە مألەۋە".

ھەر لە كە نىسە كە ھاتە دەرۋە قاچى ھەلكەوت لە نىو جۇگە لە يەكى بچوك و
مرد، ئەمە نزاكەى خۆى بوو، بەلگە يەكى راستە و خۆ بوو بۆ راستىتى نىسلام
و پىغەمبەر ايەتى پىغەمبەر (صلى الله عليه و سلم)، كارى كرده سەر خەلك و
لە چوار گوندەۋە خەلك دەستى كرد بە موسلمان بوون و پۆل پۆل دەھاتن ^(۱).
ئەم كارەى درىژە پىدەرى پروگرامى لە خۇبايىيە گومراكانى پىش خۆى بووى
لە فرعون و ھامان و قارون و ئەبو جەھل و ئومەييەى كورپى خەلف و ھەموو لە
خۇبايىيە كانى كە باۋەر بە خودا ناھىتن. بىبىنە كۆتايى ئەم ھەلگە پراۋە بەشتىكى
چەند ساكار بوو، رۆيشتە نەيتوانى يزائىك بە نىسلام بگە يەنى، بەلكو خودا
مردنەكەى كرده ھۆى ھىدايەتى زۆر لە ھۆزەكان كە بەچاوى خۇيان ئەم نايەتە
سەرسورەيىنەرەيان بىنى و پەندىان لى ۋەرگرت و بوو بە وانە يەك كەس نەتوانىت
گالته بە قورئان و سوننەنى پىغەمبەر (صلى الله عليه و سلم) بكات.

﴿ وَاللَّهُ عَلِيمٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ ۗ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ ^(۲)

(۱) لە (للحقيقة فقط)، بەرگى يەكەم.

(۲) سورة: يوسف: آية ۲۱.

ھدروھا دھفھرموئت:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَعَيْتُمْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ (۲۳)

پتھمبھر (صلی اللہ علیہ و سلم) دھفھرموئت:

يقول الله عزوجل: وعزتي و جلالی لانتقمن من الظالم عاجله و اجله، وانتقمن ممن رأي مظلوما فقدر ان ينصره فلم ينصره) (۱). واتھ: خودای بالآ دست دھفھرموئت: بهعیززھتی خوّم و توانام زوو یا درھنگ توّله لهستھمکار دھکھمھوہ، وھلھوکھسانھی چاوریان بهستھملیکراو دھکھوئت و دھتوانن سھریان بخھن و نایکھن.

(۱) سورة: یونس: ایه ۲۳.

(۲) رواه أحمد.

به ندى پښتجه م

به شى به كه م: چاكه كردن

به كه م: فهزلى قورناني پيروژ

دووهم: بيمه ى خودايى

سپهيم: هر كه س له گه ل خودا دابيت خودا له پشتى ده بيت

چارهم: ته قوا

پښتجه م: به زه پى

شه شه م: به ره همى خپر كردن.

فەزلى قورئانى پىرۋۇز

پىاونىك گىرپايەۋەۋو ووتى: گومرا بووم و كارى جادووگەرىم دەکرد، لە گەرەكەكەماندا نافرەتتىكى جوان ھەبوو، تەۋاۋ شەيداي بوو بووم، بەلام ئەۋ كچىكى چاك و لە خوا ترس و ناۋبانگىكى چاكى ھەبوو، يەك سات لە خەيالم دەرئەدەچوو، بىرپارم دا بىفرىنم و بەھەر ھۆكارنىك بوو بىھىنمە مالمەكەم، فەرمانم كرد بە شەيتانەكانم و ئەم كچەم بۆ بخەلەتەنن و بۆم بىنن، ووتيان: ھەر نىستا، چوون كارەكەم بۆ بگەن، بەلام بە دەستى خالى ھاتنەۋە و ووتيان: نىمە توانامان نى يە لى نى نىك بگەۋىنەۋە، ووتم: بۆ؟ ووتيان: ئەۋ قورئانى لە نىۋ دلى دا قورئانى ھەلگرتوۋە و لەبەرەتتى نىمە توانامان نى يە لى نى نىك بىنەۋە؟!
خودا دەفەرموت:

﴿ وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ (۱۰۰)

لە رووداۋىكى ھاۋشىۋەى تردا فەزلى قورئانمان بۆ روون دەيىتەۋە:
كورنىك كچىكى زۆر خۆش دەۋىست، چوۋە پىشەۋە بۆ خوازىتىنى بەلام پىيان نەدا، چونكە كچەكەيان زۆر چاك و بە تەقۋا بوو، كورەكەيش پەرىۋى ئاينى نەدەكرد، بەلام تەنھا كچەكەى خۆشەۋىست و چەند جارنىك ھەۋلى داو زۆر كەسى كرده تەكاكار بەلام بىن سوود بوو، نەيدەزانى چى بكات، ھىچى بۆ نەمايەۋە تەنھا پەنا بردن بۆ جادوو نەيىت، رۆيشت بۆ شارنىكى دى و ناۋنىشانى جادوو كەرنىكى ۋەرگرتبوو تاۋەكو وا لە كچەكە بكات شەيداي ئەم يىت و پىن ى رازى بىيىت، چوۋە لاي و باسى كىشەى خۆى بۆ كرد و ووتى: بەيانى ۋەرەۋە، كاتىك بەيانى بە دلىكى خۆشەۋە چۆۋە، جادووگەرەكە ووتى: من ھىچم بۆ ناكرىت، برۆ بۆ لاي فلان جادووگەر ئەۋ گەۋرەى جادووگەرەنە لەم ۋولاتەدا و دەتوانى شتىكت بۆ بكات.

بەپەلە خۆى گەياندە لای و ئومىدىنىكى بەۋ مابو، داۋاى لىكىرد شتىكى بۆ بىكات و چى بىت دەيداتى، جادووگەرەكە ووتى: دوو رۆزى تر وەرۋە ھەموو شتىك بە دلى تۆ دەيىت، زۆر دلشاد بو، دوايى دوو رۆزەكە خۆى گەياندە لای گەرەى جادووگەران، بەلام جادووگەر ووتى: پارەكەت بىبەۋە ھىچم بۆ ناكىت و بى سوۋدە، گەنجەكە ووتى بەلام بۆچى ناتوانن ھىچ بىكەن؟!

جادووگەر ووتى: نەۋ بە شتىك پارىزراۋە ەك قەلا پارىزگارى لى دەكات.

كۆرەكە ووتى چى يە: نەۋە چى يە؟

ووتى: نەۋ كچە سورەتى (البقرة) لى لەبەرەۋ لە سىنەى داىە.

كۆرەكە گەرپاىەۋە و بە فەزلى خودا و كىتبەكەى نەيتوانى ھىچ بەرانبەر نەۋ كچە داۋىن پاك و لە خوا ترسە بىكات.

پىغەمبەرمان (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرەۋىت:

(اقرأ سورة البقرة، فان أخذها بركة و تركها حسرة ولا يستطيعها البطلة)^(۱).

ۋاتە: (سورەتى (البقرة) بخوئىنن، چونكە بەرەكەتى تىداىەۋە ۋاز لىتەننى داخ و ھەسرەتى بە دوا دادىت و بە دەست پىۋە گرتنى جادووگەران دەستەلاتىان نامىنى).

ھەرۋەھا لەم چىرۆكى سى يەمەدا بۆمان دەردەكەۋىت ھەرەكەس دەست بەم قورئانەۋە بگرت لە ھىچ لایەكەۋە خراپەۋە نارۋەۋا نايگرتەۋە.

كچىكى چاكەكار و رەۋىش جوان و ناىندار ھەبو، زۆر ھەزى لە قورئان دەكرد و ھەمىشە دەبخوئىندەۋە، نەم كىزۆلەيە ۋىستى خودا ۋابوۋ تۋوشى نەخۆشى شىرپەنجەى جگەر بىت، براىە نەخۆشخانە بۆ چارەسەر، دوايى مارەيەك پزىشكەكان لى بى ئومىد بوون و رۆز بە رۆز خراپتر دەبو لە مەرگ نىك دەبىۋەۋە خۆى ھەستى دەكرد چىتر تەندروستى بۆ ناگەرپتەۋەۋە بەھەر ھالىك داۋاى لە براكەى كرد قورئاننىكى بۆ بىنىت، نىتر شەۋ و رۆز دەبخوئىند و فۋوى بە دەستەكانىدا دەكردوۋ بە جەستەيدا دەھىنا، لەسەر نەم كارە بەردەۋام بو، بە ھىۋا بوو رۆح سپاردنىكى ساناي ھەيىت، بەلام زۆرى بى چو، شەۋان و رۆزان تىپەپىان كرو رۆز بە رۆز باشتەر دەبو، تەندروستى بۆ دەگەرپاىەۋە ھەستى بە چالاكى دەكرد و

نیشانەكانى چاك بوونەۋە لىخى دەرەدەكەۋت، دەم و چاۋى گەشايەۋە، پزىشكەكان سەريان سوورمابوو لە براكەيان پەرسى: نایا چ چارەسەرنىكتان پەن داۋە؟ براكەى ۋوتى: باشتەرىن دەرمانى بەكار ھېناۋە، قوورنانى دەخوئند و بەدەستى دەپھېنا بە جەستەيدا و خوداى گەۋرە بە فەزلى خۆى شىفای بۆ نارد^(۱)، پاك و بېن گەردى بۆ ئەو خوداىەى تىسكەكان دواى ئەۋەى دەبنەۋە بە خۆل زىندوويان دەكاتەۋە. خودا دەفەرموۋىت:

﴿ وَنَزَّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴾ (۸۲) ﴿^(۲)

ئايەتەكانى خودا بەردەوام ئەو كەسانە دەپارترىت كە دەپخوئىنن لە دلە پراۋكى و ترس و گرىى دەرۋونى و جۆرەها كىشە، بەلام ئەوانەى لەم نىعمەتە دوورن شەيتانەكان زالن بەسەر دەرۋونيان دا و ژيانيان بوۋە بە تارىكى و دلە پراۋكى و ترس و بەدوا داچوونى شتى خەلك، لە بەرانبەردا خوئندنى قورئان پارترەۋە بۆ دىنيا و دوا رۆژ بەرەكەت دارە. كەۋاتە با ھەمىشە ناگادار بېن و قورئان بېخوئىنن.

(۱) شېخ (جاسم العىناتى) ئەم رووداۋەى بۆ گىرامەۋە.

(۲) سورة الاسراء: آية ۸۲.

بیمەئی خودایی

دوو بازرگان بوونە دوو ھاوڕێی زۆر نزیکی یەك، یەكێکیان کوهیتی و ئەوتەر خەلکی سعودیە بوو، ئەوەی ڤه‌یوهندیەكەئە بەتین تر کردبوون ئیسلامەتی بوو، بوویوونە دوو برای گیانی بە گیانی یەك و یەكتریان لە خۆیان خۆشتر دەویست، پاشان پێكەوێ رێك كەوتن ببنە ھاویەش لە کاری بازرگانی دا و زیاتر پێكەوێ بوون، نمونەئە بازرگانی رێك و دەست پاك بوون وە بازرگانیه‌كەئەیان فراوان بوو، بە فەزلی خودا خێرێكی زۆر رژا بەسەریاندا و رۆژێکیان پێكەوێ دانیشتبوون گفتوگۆیان دەکرد.

بازرگانە كۆتییە یەكە بە ھاوڕێكەئە ووت: بۆچی بیمە بۆ بازرگانیه‌كەئەمان نەكەین؟ ھاوڕێكەئە لە وەلامدا ووتی: بۆچی بیمەئە بكەین؟ ووتی: چونكە زۆریەئە شت و مەكەكانمان بە رێكەئە دەریایی دادین و ئەگەری توشبوون بە رووداوی زۆرە، ئەگەر خوا نەكردە روودات، ئەوا زیان ناكەین و كۆمپانیای بیمە بۆمان قەرەبوو دەكاتەوێ رات چیە؟

ھاوڕێكەئە ووتی: ئەئە نەت زانیوێ ئیمە شت و مەكەكانمان بیمە كردووە. ووتی: لەكۆئە؟

ھاوڕێكەئە ووتی: لەلای خوای بالا دەست.

ووتی: باشترین كەس خودایە پشتی پێ ببه‌ستین بەلام ووریا بوون پێویستە. ھاوڕێكەئە دڵنیایی كردووە ووتی: ئیمە زەكاتی ئەم بازرگانیه‌كەئە دەردەكەین وانیه‌؟ ووتی: بەئێ.

ھاوڕێكەئە ووتی: كەواتە ئیتەر ترست نەمینیئەت و باشترین بیمە پشت بەستنه‌ بە خودا و دوودل مەبە.

ووتی: پشت بە خودا و دڵنیا بوومەوێ.

دوایی ماویەك بازرگانیه‌كەئەیان فراوان و فراوانتر بوو، رۆژێکیان كەشتیه‌ك بەرپۆه‌بوو شتومەكی زۆری هەلگرتبوو، لە شتومەكی ئەم دوو بازرگانە لەنیوانیاندا بەلام پێش گەیشتن توشی رووداوات و نوقوم بوو و تیمی

فرياکه وتن دهست به کاربوون و، همموان له کهناره که چاوه رتيان دهکرد، يه کينک له بازار گانه کان زور ناسووده و دلنيا بوو له وهی خدا ديهکات هر دهبي، به لام نهوی تر که مينک شيوا بوو و له دله راوکي دابوو.

دوايي رزگار کردن سهر بوو، شت و مه که کانيان تياچووبوون و خراب بووبوون، تنها هي نهم دوو بازار گانه نهبيت، به هووی نهوهی کيسه ی ناردی زور له دوری شت و مه که کاني نه مان دانرابوو، رينگر بوو له وهی ناوی پيښگات، چونکه نارده کان ناوه که يان هه لمزی بوو، پاشان رهق بووبوون و نه يانه يلا بوو شت و مه که کاني نهم دوو بازار گانه تهر بييت.

بازر گانه دلنياکه ووتی: سویند به خوا ههستم نه به ترس و نه به دله راوکي نه کرد متمانه ی ته و اوم هه بوو که خدا شته کانمان رزگار دهکات، چونکه نيمه زور له سهر زهکات دان سوورين و به سينگيني فراوانه وه کرد و و مانه و نهمه باشتين بيمه و به هيزترين پاراستنه.

هاورپنکه ی ووتی: له راستيدا منيش ههستيني وام هه بوو به لام که مينک ترسم هه بوو. نهوی تر ووتی: مه ترسه چونکه هه رکهس له گه ل خواداييت خوی له گه له. نهم دوو بازار گانه نيمانه که يان و متمانه يان به خوا و راستگوويان و زهکات دان يان وای لي کردن له هيج نه ترسن و خدا بيان پاريزت^(۱). خوی گه وره ده فهرمويت:

﴿ وَأَكْتُبُ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُنَا إِلَيْكَ قَالٌ
عَذَابِي أَصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا
لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٦﴾ ﴾^(۲)

پيغه مبهري خدا (صلى الله عليه و سلم) ده فهرمويت:

(حصنوا أموالكم بالزكات و داو وامر ضاكم بالصدقة واعدوا للبلاء الدعاء)^(۳) واته: (مال و سامانتان به زهکات دان پيارزن و، نه خو شه کانتان به خير کردن چاره سهر بکن و بو به لاو نه هه مته يه کان نزاو پارانه وه بکن)

(۱) نهم رووداوه به ريز (عدنان راشد الرومي) ی بوی گيرامه وه.

(۲) سورة الاعراف: اية ۱۵۶.

(۳) رواه الطبراني..

هەركەس لەگەڵ خودا بێت خودا لە پشیتی دەبێت

لەكاتی داگیرکاریەكەى عێراق بۆ سەر كوهیت، وولات پەربوو لە خالی پشكین، بەرێژ (سالم الخشان) یەكێك بوو لەوانەى كە هاوکارو یارمەتیه‌كانى دەگەیانده‌ خەلك و دابەشى دەکرد، كاتێك بە خالی پشكینه‌كاندا تیپەرى دەکرد زۆر بە ووردی دەیانپشكی و مامەله‌ى خراپیان لەگەڵیدا دەکرد، پۆژێکیان ئەم بەرێژە دەگێریتەو دەلیت: پۆژێکیان چووم بۆ مزگەوتى العدیلیه‌- كە ئیستا مزگەوتى شیخ نیبن جەرپراخه‌- بۆ ئەوێ هەندى پاره‌ وەرێگرم و دابەشى بكەم و هەر بێت یەك خالیكى پشكینی تیدا بوو، زۆر بە توندی خەلكیان دەپشكی، گەیشتمە مزگەوتەكەو پاره‌كانم لە (جمال الحداد) وەرگرت و لە نیو سندوقى نۆتۆمبیلەكەمدا دامناو پشتم بە خودا رویشتم تا دابەشى بكەم بەسەر خێزانەكاندا.

كاتێك رویشتم بەبێ ناگایانە كەوتە ناو دژوارترین خالی پشكین كە دەكەوتتە نیوان وەزارەتى كارەباو پاسەوانى نیشتمانی، زۆر وورد خەلكیان دەپشكی و بێ رێزبان دەکرد، خەلك هەمووی خۆى لادەدا لەو خالی پشكینه‌، بەلام من بەو پارانەو كەوتە ناوێو ناتوانم بگەرێمەو، دەستم كرد بە خوێندنى ئەم ئایەتە:

﴿ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴾ (٩)

نزام زۆر كردو پارامەوێو خۆم دایە دەستى خودا، كاتێك چوومە پێشه‌و، سەریازەكە تەماشایەكی كردم و ووتى: حاجى بڕۆ، بەبێ پشكین تەنانەت داواى ناسنامەو مۆلەتى نۆتۆمبیلەكەشێى نەكرد... زۆر سوپاسى خودام كرد و یارمەتیه‌كەم مالى بە مالى دابەش كرد، پاشان دُنیا بوومەو هاتمەو بۆ مالىو

تا بزانم خێزانهكەى خۆم چۆن، هاوسەرەكەم و سێ كچم بەجێ هێشتبوو، كاتێك گەيشتمە شەقامەكەى مالى خۆمان، هەموو دراوسێكان لە دەروە بوون و هەندێ سەرباز لەو ناوهدا بلاوھيان كردبوو، ماله‌كانيان پشكنى بوو، زۆر ترسام و خەمى خێزانهكەى خۆم بوو، بەلام دراوسێيەكم چرباندى بە گوێم داو ووتى: خەمت نەبێ لە مالى ئێو هەر نزيك نەكەوتنەوه!!

دوو بارە دەستم كردەوه بە سوپاسى خواو خۆم گەيانده ماله‌وه، تەماشام كرد ژنەكەم دانیشتووو كچه‌كانم نوستوون و هەر ناگايان لەم هەرايەى گەرەك نەبوو، ئەمەم بە رەحمى خودا زانى^(١).

كەواتە هەر كەس پشتى بە خودا بەست خودا پشتى دەيیت بۆى و يارمەتى دەدات و، وەك بينيمان خودا باشترين يارمەتى دا لەم هەلۆستانەدا و چاوى دوژمنانى كوێر كرد و بە تايبەت پاراستنى خێزانهكەى چونكە ئەم بە هانای خێزانه ليقەوماوه‌كانەوه دەهات و خوداش ناگادارى نەمان بوو. خودا دەفەرمووت:

﴿وَبَرِّزْهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾^٢ إِنَّ اللَّهَ بَلِّغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾^(٢)

پێغه‌مبەرى خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرمووت: (المؤمن للمؤمن كالبنیان یشد بعضه بعضا)، واتە: (ئیمانداران بۆ یەكترى وەك بنچینەى خانووێك وان هەموویان پشت بە یەكەوه دەدەن).

(١) بەرێز (سالم خشان) ئەم رووداوێ بۆ گێرامەوه.

(٢) سورة الطلاق: آية (٣).

تەقوا

(ع) له یه کێک له بنکه کانی سەر سنوور فرمانبەر بوو، ده بوایه هه موو شتیك له وێوه بیته ناو وولاتهوه، که سێکی زۆر دهست پاك و جینگهی متمانه بوو، زۆر سۆر بوو له سەر نهوهی له کاره کهیدا کاری نایاسایی نهکات و به موو له یاسا لای نهدهدا،

ئیتیر بهرامبهره کهی ههر که سێک بوایه، بهلام سەرۆکه کهی بهرتیل خۆر بوو، بهرامبهر دیاری و بره پارهیەك چاوپۆشی له ناو دیوکردنی زۆر شت دهکرد، به پارهیهك بوو پۆژنیکیان (ع) ی بانگ کرد و باسی وهرگرتنی پاره ی بۆ دهکرد و هانی دهدا، تاوهکو ناسانکاری بهرانبهر پاره که بکات، بهلام کاتیک (ع) گوئیستی نهم ووشانه بوو موو چرک له تهوقی سه ریهوه تا بنی پنی رۆیشت و چووه دهرهوه چونکه خه ریک بوو له داخ دا بخنکیت، که سێکی نهوهنده پاك بوو لهم که شه پیسه دا خۆی بۆ رانه ده گیرا.

پۆژان هاتن و چوون و تاقی کردنه وهو ته ماعی زۆر هاته بهرده می و به بهر چاویه وه نهوانی تر بهرتیلیان وهرده گرت، جارنک دهیانووت نهمه دیاری دهزگا که مانه و جارنکی دی دهیانووت دیاری یه....و.

بهلام وهك چیا خۆرا گر بوو، نهم شتانه تامه زررۆیان نه کرد و هیچی وهرنه گرت بهلام بییری کرده وهو ووتی تا که ی خۆی لهم تاقیکردنه وهیدا بهینیته وه؟ ترسا دهروونی زال بیت و نهم بهرتیلانه سه ری لی بشیوتنن و ته ماع بیگرت، له بهرده م دوو هه لبژاردن دایه: یان واز له مووچه و پیسه که ی بهینیت، یا خود سنووری خودا بشکیننی و بهرتیل وهریگرت. لێره دا نهم نایه ته ی که و ته وه بیر:

﴿ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۚ ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ بَلِغٌ أَمْرِهِ ۗ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ۚ ﴿٣﴾ ۝ ﴿١﴾

(١) سورة الطلاق: آية (٢)(٣).

دەست لە کار كېشانهۋەى پېشكەش كرد و لەم كەش و ھەوا پېسە خۆى پزگار كرد تاوھكو پۆزى ھەلآل بدۆزتتەۋە، بار ھەلگرنكى بچووكى كرى و دەستى بەكار كردن كرد و شت و مەكى دەگۆزتتەۋە، ھىۋاش ھىۋاش خوا يارمەتى داو كارەكەى بەرەو پېش چوو، بارھەلگرنكى تىرشى كرى و ھەندى لە بازارگانەكان پەيۋەندىيان پتوھ دەكرد شت و مەكەكانىيان بۆ بگۆزتتەۋە، لەبەر ئەۋەى شارەزاي متمانەو راستگۆيى و وريايى زۆرى بوو بوون لەكاتى گۆزتتەۋەى شتەكاندا، ەك ئەۋەى ھى خۆى بىت، بەم جۆرە چەند بارھەلگرنكى دىشى كرى و شوفىرى لەسەر دانا. پۆزىنكىيان يەكئەك لە شوفىرەكانى تووشى پىكدادان ھات و تىك شكاو، ھەلەى شوفىرەكەى بوو، شوفىرەكە بەشەرمەزارىەۋە يۆزشى خواست لە (ع) و دلى دەلەرزى و شلەژابوو، بەلام (ع) زۆر بە نارامى و سنگ فراوانى لىج بوردنەكەى ۋەرگرت و دەستى خستە سەر شانى و پىي ووت و ابزانە ھىچ نەبوو و دل خۆشى دەدايەۋە. لەو كاتەدا پۆلىسەكە سەرنجى ھەلۆنىستى (ع)ى دەدا و زۆر سەرسام بوو بەو ھەلس و كەوتە نەرم و نىانەى لەگەل شوفىرەكەى دا، بىريارى دا دەبىت ھەر بىناسىت و ناونىشانى لىج ۋەرگرت. چەند سالىك تىپەرىن و ئەم پۆلىسى ھاتوۋچۆيە بوو يەكئەك لە گەورە بازارگانەكان و شت و مەكىكى زۆر گەورە و گرانبەھى بۆھات، لىرەدا (ع)ى ياد ھاتەۋە كە چەندە رەۋشتى جوان و لىبوردە و بە متمانە بوو، پەيۋەندى پتوھ كرد و داۋاي گواستەنەۋەى شتەكانى لىكرد^(۱). پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرموئەت:

(لايبلغ العبد ان يكون من المتقين حتى يدع مالا بأس به حذرا لما به بأس)^(۲).
واتە: مروف ناگاتە پلەى تەقوا ھەتا ئەۋەى گومانى تىدایە وازى لىج نەھىتتەت لە ترسى ئەۋەى نەۋەك بەرەو خراپە رايىكىشت).

ئەم پىاۋە وازى لەو كارە ھىنا و خودا باشتى ھىنايە پىشەۋە بۆى، تەنھا فەرمانبەرىكى ناسايى بوو، لەو كاتەدا ھىچى تىرى شك نەدەبرد بۆئۆى پىي دابىن بكات، بەلام ترسا تووشى ھەرام بىت و وازى ھىنا و بە شوئىن رۆزىەكى ھەلآلدا وئال بوو، خودا دەروازەى خۆى بۆ والا كردو بوو بە گەورە بازارگان.

(۱) لە (قصص ايمانیه).

(۲) رواه البخاري.

بەزەيى

پياۋنىكى چاكە خوازو لە خوا ترس بوو، خودا پۈزىەكى بەسەردا پۈشتبوو، بەلام ويستی خودا وابوو تووشى نەخۈشى دل بوو، بۇ چارەسەر چوۋە دەرەۋەي وولات، چونكە نەخۈشپەكە تەۋاۋ دەستى بەسەردا گرتبوو، جەستەي لاوازو كەنەفت كەردبوو، پۈژ لە دواي پۈژ بەرەو خراپتر دەچوو، لەۋى چوۋە نەخۈشخانەيەكى بەناۋبانگ و لە دواي پۈشكىنن ناموژ گاريان كەرد زۆر بەپەلە دەپت نەشتەرگەرى بکەيت و پييان ووت:

(باشترەو پيويستە نەشتەرگەرى بەپەلە بەكى ئەگينا ئەنجامەكەي هيچ گرنگيەكى نامينيئت چونكە حالەتەكەت زۆر ترسانك و مەترسیدارە) دوايى گۈربىست بوونى ئەم ووشانە داۋاي ليكردن كەميك نەشتەرگەرى بەكى بۇ دوا بخەن تا دەگەرپتەۋە بۇ وولاتى خۆي و مالتاۋايى لە كەس و كارو ناسيارەكانى بكات و چى لەسەر شانە هي خەلك بيداتەۋەو سپاردەكانى بگەيەنپتەۋە دەستى خاۋەنيان، نەۋەك جارنىكى تر چاۋي پي يان نەكەۋپتەۋە و، زوو دەگەرپتەۋە و بەم جۆرە مۆلەتى خواست لە پزىشكەكان.

گەرپايەۋە ھەرچيەكى لەسەر بوو گەيانديەۋە و لە نيۋ كەس و كارى دا مايەۋە وەسيەتى خۆي بۇ كەردن و پاشان نامادە بوو بگەرپتەۋە، پيش گەرپانەۋەي يەككە لە ھاۋرپىكانى ھاتنە لاي و برپارياندا كەميك پياسە بکەن، پيئەۋە خەرىكى گەفتوگۆۋ پياسە بوون و بەلاي قەسابخانەيەكدا پۈيشتن، سەرنجى دا پيرپزىنك ئەۋ ئيسك و پارچە گۆشتانەي بەزەۋەكەۋە نووساون و يان پەريون كۆي دەكاتەۋە. دللى زۆر بۆي سووتار لى ي نريك بوۋپەۋە پي ووت: ئەۋە چى دەكەيت؟

ۋوتى: من ھەژارى و نەبوونى ۋاي ليكردووم، خاۋەنى سى كچم و ژيانىكى پر نەھامەتيمان ھەيە و كەس نيە بەخىومان بكات، زۆر لەميژە گۆشتمان نەخواردوۋە ئەۋە دەپينيت ئەمانە كۆ دەكەمەۋە بەشكو برسيتى كچەكانمى پي دا بمركىنمەۋە، تەنھا خودا دەزانى لە چ ھەژارپەكدا دەژين.

دوای ئەۋەى گۆبېستى ئەم قسانە بوو بردى بۇ لای گۆشت فرۆشەكەۋ پېى ى
 ووت ئەم ژنە چەند گۆشتى دەۋىت پېى بە، ژنەكە ووتى: تەنھا يەك كىلۆم دەۋى.
 كابرا ووتى بەلكو دوو كىلۆ و ھەموو ھەفتەيەكېش پېشەكى يەك سالى داىە
 دەستى گۆشت فرۆشكە پېرېژنەكە دەستەكانى بەرزكردەۋە بۇ ناسمان و لە ناخى
 دلېۋە دەستى كرد بە نزا كردن بۇ ئەم پىاۋە و ژنەكە دەنگى نەدەھات بەلام بەدل
 دەپاراپەۋە بۆى، ھەر كە ژنەكە دەستەكانى داگرت، كابرا ھەستى كرد چالاک
 بوۋە و ھەستى كرد گرو تىنى بۇ دەگەپتەۋە و پېشتر ھەستى بەم جوولانە
 نەدەكرد، گەراپەۋە تا خۆى بۇ رۆيشتن نامادە بكات، يەكېك لە كچەكان ھات
 بە پېرەۋە ووتى: باوكە گىيان نېشانەى چاك بوونەۋە لەش ساغى بە روتتەۋە
 ديارە سوپاس بۇ خودا!!

باوكە بە درېژى بابەتەكەى بۇ گېزراپەۋە ووتى: ئەۋە زۆر خۆشچالم بەۋ كارەم
 بۆيە وا ديارم، كچەكە دەستى كرد بە پارانەۋە كە خودا چۆن دلې ئەۋ ژن و
 سى كچەى خۆش كرد دلې ئەمانېش بە چاك بوونەۋەى باوكيان شاد بكات.
 كابرا گەراپەۋە نەخۆشخانەكەۋ، پزېشكەكان دەستيان كرد بە پشكىنېن و سەرسام
 بوون!، ووتيان ئەمە ناكړى.. تۆ چاك بوويت و نەخۆشېەكە لاچوۋە. پشكىنېنەكانى
 پېشوت زۆر جىاۋازە لەم پشكىنېنە نوئ يەت.. لە كوئ چارەسەرت ۋەرگرت؟!
 كئ چاكى كردىتەۋە؟! كئ بەم خېزايېە توانى چاكت بكاتەۋە؟!
 ئەۋېش چاۋەكانى پېر بوون لە فرمېسك و ووتى: خوداى بەبەزەبى چاكى
 كردمەۋە.^(۱)

خودا بەتوانايە بەسەر ھەموو شتېكدا، ئەم پىاۋە زۆر نزىكتر بوو لە مەرگ تا
 ژيان، گەراپوۋىۋە تا مالتاۋاىى لە كەس و كارى بكات نەۋەك نەيانبېنېتەۋە،
 بەلام كاتېك دلې بەۋ پېرەژنە سووتاۋ بەزەبى پېدا ھاتەۋە، خودا زۆر لەۋ بەخشنە
 ترو بەبەزەبى تر بوو: پاداشتى ئەۋ سۆزو بەزەبىيەى بۇ كرد بە چاك بوونەۋە،
 چونكە ئەۋانەى بەزەبىيان بە خەلك دادېتەۋە خودا بەزەبى پىاندا دېتەۋە زۆر
 تەۋاۋە كە دەلېت: (بەزەبىيت بە خوار خۆت دا بېتەۋە با ئەۋەى لەسەرتەۋىيە بەزەبى
 پېندا بېتەۋە).

(۱) لە (جريدة القبس) بە دەستكارىۋە.

خوای گہورہ دہ فہرموویت:

﴿إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ﴾^(۱)

پیغہمبہری خوداش (صلی اللہ علیہ و سلم) دہ فہرموویت:

(من أراد ان تستجاب دعوتہ وان تکشف کریمتہ فلیفرج عنہ معسر)^(۲)

واتہ: (ہرکس دہیہوویت خودا نزاکی گیری بکات و بہ لاکہی لہ سہر ہد بگریت با کہ سیک لہ تنگانہ رزگار بکات).

---

(۱) سورة الاعراف: آية ۵۶.

(۲) رواه أحمد.

بەرھەمی خێرکردن

زۆر ھەزی بە خێرکردن دەکرد و ھاوکاری لێقەوماوانی دەکرد، ئەو مووچەبەیی وەری دەگرت پێوستیەکانی خێزانەکەیی لێ جێ بە جێ دەکرد و ئەوێ بۆی دەمایەو دەبەخشیە کەسانی نەدار و نەبون، ھەمیشە بە دوای کەسی نەبون و نەدار دا دەگەرا و ئەوێ دەیتوانی پێی دەداو پاشان نامۆژگاری کەسانی خێرخوازی دەکرد کەوا دەستیان بگرن و ھاوکاری ئەو خێزانە ھەزارانە بکەن. ئەگەر چی مووچەیی مانگانەکەیی ئەوئەندە نەبوو، بەلام زۆر خۆش گوزەران و دڵ ئارام و دەروون ساف دەژیا، خوداش ھاوسەرێکی وەك خۆی چاکی پێی بەخشی بوو ھەمیشە ھانی دەدا بۆ کاری چاکە و پشتی دەگرت، وەك پێغەمبەری خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرموویت:

(خیر متاع الدنیا المرأة الصالحة).

واتە: باشتترین نێعمەتی دنیا ژنیکی لە خوا ترس و چاکە. رۆژێکیان ئەم پیاو بەرھو مزگەوت دەچوو بۆ نوێژ، ژنەکەیی پێی ووت: لەدوای گەڕانەووت ھەندێ شت بۆ منداڵەکان بکەر و ھەر وەھا شیریان نەماو. پیاو کە بەرھو مزگەوت رۆیشت، بەلام جزدانەکەیی دەرھێنا یەك دیناریشی تیدا نەبوو بە ژنەکەیی ووت: خودا ئاسانی دەکات، گرنگ ئیستا دەچم بۆ نوێژەکەم. لە نوێژەکەدا و لە دوای نوێژەکە بە دڵ لە خودا پاراپیو پۆزی پێی ببەخشی، خودای گەورە نزیکە و وەلامی ئەوانە دەداتەو لێی دەپارێنەو، لەپاش نوێژەکە ئیتیر زۆر دُنیا و دلشاد بوو، بێ گومان بوو لەوێ خودا ئەم کۆسپەیی بۆ لادەبات، ھاتە مائەووە ژنەکەیی بە زەردەخەنەو ھاتە بەردەمی و ووتی: بگر، ووتی ئەمە چی یە؟ ووتی: دوو سەد دینارە.

خەریکی جیاکردنەوێ جەلەکان بووم و جلی زستانەم دەرەھینا ئەمەم لە گیرفانیکتدا دۆزیو.

ئەم خێرخوازی لە خۆشیاندا کەرنووشی سوپاسگوزاری بۆ خودا برد کە چەند

به به زهیبی و به خشندهیه له گه ل بهنده کانیدا^(۱).
 نه م کابرایه نه گهرچی خوی زور دهوله مه ند نه بوو، به لام همیشه له خه می
 هه ژاران دا بوو، پاره ی خوی خه رج ده کرد بویان و له هه ژاری نه ده ترساو، زور
 دلنیا بوو له وه ی که خودا پرۆزی دهره، کاتیکیش خوی پیوستی هه بوو خودا
 له م شوینته ی نه م په ی پیج نه ده برد یارمه تی دا، چونکه هه رکه س ناگای له
 موسولمانه کانی هاوئیمانی خوی بیته، خودا پشت گوئی ی ناخات و یارمه تی
 ده دا. خوی گه وره ده فهرمووت:

﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ﴿٣﴾﴾^(۲)

له نه بو هورپه رهوه رهزای خوی لی بی - ده گپه تته وه ووتم: نه ی پیغه مبه ری
 خودا (صلی الله علیه و سلم) چ کار تک باشتیرین خیر کردنه؟ فهرمووی: ((جهد
 المقل و ابدأ بمن تعول))^(۳).
 واته: هه ولدانیک به دل بیته و له چاکه دایته و به و که سه ده ست پیج بکه
 که له سه رته به خوی بکه تی و له ژیر ده ستدایه.

(۱) به ریز (سالم الخشان) نه م پروداوه ی بو گپه امه وه.

(۲) سورة الطلاق: آیه (۲، ۳).

(۳) رواه أبو داود.

بهشی دووهم: ډی بډیټی دروټی ده کبیت

یه کهم: لووت بهرزی ژنیک.

دووهم: سزا به وینهی کاره که ده بیت.

سییم: رژی و بهرچاوتهنکی.

چوارهم: سزای ستم.

پینچهم: رژیگار ده سورپتهوه.

شه شهم: غیره یه کی بکوژ.

دهوتهم: نه فامی.

لووت بەرزى ژنيك

بە دەستی خۆی مالهەكەى لە خۆی تینکدا، دل نەرمى و لەخوا ترسى مێردەكەى قۆستەووە بێ دەنگ بوونی لە كردهوهكانى زیاتر گومرايان كرد و بێ ی لێ پاكینشا، زیاتر هەلس و كەوتى زیرو ناشرینی دەكرد و تیندا نقوم بوو، با لە زمانى خۆیەووە گوێ لە چیرۆكى ئەم ژنە بگڕین:

كاتێك هاوسەرگیریم كرد ژنیكى زۆر جوان و مندال بووم، خودا چەند كورپنكى بێ بەخشیم، هەركاتێك كورپنكم دەبوو دلم پر دەبوو لە لوت بەرزى و لەخۆبایى بوون و دلم زۆر شادومان دەبووم خۆم بە شت دەزانى.

بەهینانە دنیاى كورپووە زیاتر هەستم بە هیرو متمانە دەكرد و حەزى دەستەلات و دەست گرتن بەسەر دەورو بەردا بەسەرمدا زال دەبوو، چونكە ئەوانەى دەورو بەرم زۆریەیان هەر كچیان دەبوو، یەكەم كەس بەم ناگرى لووت بەرزىم سووتا هاوسەر بەستە زمانەكەم بوو، لیبوردەبى و نارامى و پێك و پێكەكەم بە هەل زانى و پشتم بە دوو شت قايم بوو: جوانیەكەم و، ئەو ژمارە زۆرەى لە كورپ هەمبوو.....

وام دەزانى هەموو كەس وەك هاوسەرەكەم بەرگەم دەگرت، بەم هەلسوكەوتە ناشرین و قسە پەقەنەم كەسم لە دەرى خۆم نەهیشت لە خزم و ناسیا و هاویری و هەمووی لێم دوور كەوتنەووە تا لە شەرم بە دوور بن.

كورپەكانم گەوره دەبوون و ئەوەندەم لە بن گوتیان خویندبوو كە ئەم باوكەتان ستمى لێكردوم و تالاولى كردوو بە گەرומدا لە سەرەتای ژيانمەووە...هتد، لە راستیدا هیچی وانەبوو، بەلكو نمونەى هاوسەرى نارام گرو لیبورده بوو، بەلام من بەمشپۆیه دەمخستە دلێ كورپەكانمەووە بۆ ئەوێ دلێان رابكیشتم بۆخۆم و تۆوى رق بەرامبەر باوكیان لە دلێان دا بچینم، بەم شپۆیه وام لێكردن ئیتر هەر بە چاوى من دەیانبینى و بە گوێ ی من دەیانبیسیت و بە دەستى من دەجولانەووە، كۆمەلە گەنجیكى دل پەق و ستمكار و دۆراو لە خویندن و قوتابخانەو، كۆلێك رق و كینە لە دلێاندا دزى باوكیان چێشراو لە ژێر دەستدا پێگەیشت، تا كار

گەشتە نەوێ هەرپەشە لە باوکە هەزارەکیان بکەن ئەگەر من تورپە بکات. رۆژان هاتوو چوو، خودا وستی و ابوو تووشی نەخۆشەکی درێژ خایەن بووم و کەوتە ناو جینگاو تەنانت بۆ پێوستیە تایبەتیەکانیشم هەر دەستەوسان بووم و نەمدەتوانی خۆم بیکەم، لێرەدا تەنھا مێردەکەم بۆم مابووێوە.. ئەو پیاوێ چاکەکی کە هێشتا نارامی لەسەر خزمەتکردنم دەگرت و کەمتەرخەمی نەدەکرد لە خزمەت کردندا، ئەگەر چی لە ناچاریدا بوو بە هۆی ئەو تالانوانەیی بە دەستەوێ چەشتبووی، بەلام لەبەر باشی خۆی ئەرکی سەر شانی جی بە جی دەکرد.. بەلام ئەو کورپانەیی خۆم پیاوێ هەڵدەکێشاو دەمنازی بێ ئومیدیان کردم و لە ناخۆشترین کاتدا بە جێیان هێشتم بە بیانووی نەوێ سەر قالن بە کاری تایبەت و خێزانەکانیانەو کەسیان هیچ سوودێکیان نەبوو بۆم.

هاوسەرەکەم نێستا دواي چەند خزمەت کردنم برپاری داوێ هابوێشێکی دی بۆخۆی هەلبێژرت و منیشی پشت گۆی نەخست، هەتاوێکو بەلکو لەم تۆزێ ژیانەیی ماوێتێ کەسێک بدۆزیتەوێ شایستەیی چاکێکەکی بێت و وێک من مایەیی نەگبەتێ نەبێ بۆی و مافی خۆبەتێ).

ئەمە سەرەنجامی ئەم ژنە بوو کە تەنھا پەشیمانی و حەسرەتێ درووتنە کردووە لە هەلس و کەوتە ناشرینەکانی بەرانبەر کەسێکی باش، زۆر خراب و تا توانی گومرا بوو بەسەریداو لەبری نەوێ سوپاسگوزار بێت هاوسەرێکی باشی هەبێ کە ئەوێندە بێدەنگ و نەرم و نیا، خراپەیی کرد و کورپەکانی کردە دوژمنی باوکیان بەبێ پاساو تازە لە کۆتاییدا فرمیسک بۆ ئەو رۆژانە هەڵدەوێرتنێ کە بەسەر چوون، دەبێت زۆر ناگادار بێن لە لووت بەرزێ چونکە کۆتایبەکەیی زۆر تال و بە نازار دەبێت.

لە دایکی نێمانداران عایشە- رەزای خۆی لێ بێ- یان پرسێ: چاکترین ئافەرەت کێی یە؟ ووتی: ئەو ئافەرەتەیی ناگای لە خراپە و عیبی ووتراو و قسەکان بێت وە بەدەم مەکری پیاوانی بێ وێژدان و بێ دلەوێ ناچیت و تەنھا خۆی بۆ مێردەکەیی دەپارزێتەوێ و، هەمیشە خێزانەکەیی دەپارزێت).

هەر وەها حسن ی بصری دەفرموت: (وا پێوستە ئەو کەسەیی خودا رۆخساری جوانی پێداوێ بە کارو کردووی ناشرین قێزوونێ نەکات وە وایش باشە کەسێ رۆخسار ناشرین بە کردووی خراب خۆی ناشرینتر نەکات).

سزا بە وىنەي كارەكەي دەپت

ھەمىشە لە مالمەۋە خەرىكى شەرو دەمەقالى بوو، زۆر دل رەق بوو بەرانبەر ژنەكەي و سروشتى ۋەك بەرد ۋابوو بەزەي تىدا نەبوو، ژنەكەي ھەمىشە باجى ئەم دل رەقى و ھەلس و كەوتە ناشرىنانەي دەدا و بەردەوام ھەرابوو....

رېۋژىكىان ھاتەۋە خۇي لە دەروە تۈرە بوو، جامى تۈرەيى بەسەر ژنەكەيدا پىشت، لەگەل گەيشتى شەرىكى بىچ پاساۋى ناپەۋە ژنەكەيشى ۋەلامى دەدايەۋە، تا كار گەيشتە ئەۋەي دارىكى نەستورى ھەلگرت و داي بەسەرىدا، ئەۋەندە لەسەر رىق لىيداۋو ژنەكە پىي ي مرد، بەلام ئەم وىستى كوشتنى نەبوو، تەنھا دەيوست تەمبىي ي بكات، كە بە مردوۋىي چاۋى پىي كەوت زۆر ترساۋ سەرى لىشتىۋا، نەيدەزانى چى بكات، بىرى بۇ نەدەكرايەۋە و ھىچ رىنگا چارەيەكى بەدى نەدەكرد بۇ ئەم بەلايەي بەسەر خۇيدا ھىناي، لە ناكاو ناسيارىكى دورى بەياد ھاتەۋە، ھاتوو چۆي لەگەلدا نەبوو، بەلام لە ھەندىي سىفەت دا يەكيان دەگرتەۋە و ھاۋرپىيەتەيكى دىزىنيان بەيەكەۋە ھەبوو، بەپەلە خۇي گەياندە لاي بەلكو چارەسەرىكى بۇ بدۆزىتەۋە.

ناسيارەكەي پىلاننىكى شەيتانى پىي بوو بۆي پىي ي ووت: برۆ كورپىكى جوان بدۆزەرەۋە بۇ ميوانى بە ناو شتىكەۋە بىبە نىۋ مالمەكەتەۋە، پاشان بىكوژە و جەستەكەي بخەرە لاي ژنەكەتەۋە و، بە كەس و كارى بلې كەۋا ھاتوتتەۋە و ئەم كورپە گەنجەت لەگەلدا گرتوۋە خۆت پىي نەگىراۋە و كوشتوتە، بەم شىۋەيە زۆر بەرپىزەۋە لەم كىشەيە رىزگارت دەيى.

ھەر كە ئەم قسانەي بىست شا گەشكە بوو، بە خىزايى گەپرايەۋە و لەبەر دەرگاي مالمەكەيدا دانىشت، ماۋەيەك چاۋەرۋانى كرد گەرەك چۆل بوو، كەس بەۋىدا نەدەرۋىشت، لە ناكاو كورپىكى جوان بە وىدا تىپەرى و كابرا كەوتە سەرى و ووتى: چۆنى و خۇي لىي كرده ناسياۋ، ووتى دەيى ھەر بىيەتە ژورۋەۋە و ميواندارىت بىكەم، كورپەكە سەرى سوور ماپوو، ئەم كابراي قەت نەدى بوو، بەلام زۆرى لىدەكرد و راپىكىشاۋ، دەرگاي لەسەر داخست و كوشتى پاشان

جەستەى خستە سەر جەستەى ژنەكەى و سەرى لێكردەوه، پاشان هەوالى داىە كەس و كارەكەى و كاتى هاتن و دوانەیان بىنى بىع سى و دوو سەریان شوڤر كرد و پڤوشتن، لێرەدا دللى ناوى خواردهوه..... پزگارى بوو.... لە مردنێكى حەتمى پزگارى بوو و دوەى بۆ هاوڤرێ خراپەكەى دەكرد كە نەم بىرۆكە چاكەى پێدا. كات تێپەر بوو هاوڤرێكەى چاوەرپێى هەوالێك بوو، نەشیدەوێرا پەيوەندى بكات، هات بۆ مالى ناسيارەكەى بزانی چى كردوو، لە دەرگای دا، هاوڤرێكەى بەو پەڤرى دلخوشیەوه دەرگای كردهوو باوہشى پێدا كرد و ماچى دەكرد و سوپاسى دەكرد و فەرمووى لێدەكرد، هاوڤرێكەى ووتى: پیلانەكەت سەرى گرت؟ ووتى بەلێ، چۆن سەركەوتنێك كەس هەستى بە درۆكانم نەكرد، هەمووى لە زىرەكى و پیلان و بىركردنەوهى تۆوه بوو.

كابرا كەوتە گێڤرانەوهى و ووتى: بەلێ، كورپێكى زۆر جوانم گرت وە با نیشانەت بەم كاتێك پێكەوه تەماشایان كرد.. پیلان دانەر هاواری كرد و لە هۆش خۆى چوو... هاوار كرنەكە نەوێندە زۆر بوو دیوارهكانى لەرزاند..... چونكە كوژراوهكە كورەكەى خۆى بوو.. سزا بە جوڤرى كردهوهكەى بۆى هاتە پێشەوه^(١).

پلانى دانا بۆ ناسيارەكەى لە برى ئەوهى نامۆزگارى بكات و خۆى تەسلىمى دادگا بكات و مەسەلەكە بە روونى بخاتە بەردەمى بەرپرسان، هەستا بە تاوانێكى دى يارمەتى دا زۆر خراپتر بەبوختان و كوشتنێكى دى، لەم نێوێندەدا كورەكەى خۆى.. جگەر سۆزەكەى.. ئومىدى ژيانى بوو بە قوربانى.. بە خراپترین شێوه كردهوهكانى خۆى دروێنە كرد. خواى گەوره دەفەرمووێت:

﴿ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴾^(٢)

لە ئىبن عومەر- رەزای خوادا لە هەردووکیان- ووتى: كورپێك لە یەمەن بە خیانەت و قێل كوژرا بوو، نەیاندهزانى بكۆژ كى یە، عومەر فەرمووى: ئەگەر هەموو خەلكى سەنعاء بەشداریان لە كوشتنیدا كردییت دەیان كوژمەوه.^(٣)

(١) لە (جريدة الرأي العام) بە دەستكاریهوه.
 (٢) سورة النساء: آية ٩٣.
 (٣) رواه أبو داود.

رژدى و بەرچاۋ تەنگى

لە (ھشامى كورى حسان) ەۋە. لە (ۋاصل) ى كۆيلەى (ابى عىينە) ۋە لە موسى ى كورى عبىدەۋە، لە (صفىەى كچى شىبە) ەۋە ۋوتى: لە لاي عانىشە دانىشتبوم- رەزاي خۋاى لى بى-، ژنىك ھات و دەستىكى بە پارچە قوماشىك داپۇشى بوو، ئەو ژنانەى لەۋى بوون زۆر پەرۇش بوون بزائن دەستى چىەتى؟ پاشان خۆى چۈۋە بەردەمى عانىشە- رەزاي خۋاى لى بى- ۋوتى من تەنھا لەبەر دەستم ھاتوم بۇ لات، باۋكم پىاۋىكى زۆر سەخى و لىبوردە و چاك بوو، نىستا دايك و باۋكم مردوون و، ماۋىەك لەمەۋبەر باۋكم لە خەونمدا بىنى لەسەر ھەوزىكى ئاۋ بوو لە گەل كۆمەلنىك پىاۋدا ھەر كەس دەچۈۋە لايان ئاۋيان دەدايە، منىش ۋوتم: باۋكە كۋا دايكم؟

ۋوتى: بىرۋانە، تەماشام كرد، پارچە جلىكى شىرو ۋورپى پىۋە بوو. پاشان باۋكم ۋوتى: ئەو قەت خىزى نەكردۋە، تەنھا ئەو جلە شىرۇلە نەبىت، لە گەل ھەندى پىۋى مانگادا كە دۋاى سەربىرنى بەخشى ى بووى، دەيانتاۋاندەۋە بۆى و دەياندۋە بە ناۋچاۋانىدا، ھەر ھاۋارى دەكرد و دەپۋوت: ئاى چەند تىنۋومە، ژنەكە ۋوتى (لەخەۋەكەمدا): يەكىك لە جامى ئاۋەكانم ھەلگرت و پىم دا، دەنگىك لەسەرمەۋە ۋوتى: ئەو دەستە ۋوشك بىت كە ئاۋى بى دا، دەستم ئاۋاى لى ھات كە دەبىنى ^(۱).

خىزكردن بەرەكەت و فەر بەسەر خاۋەنەكەيدا لە دىناۋ دۋا رۇژدا دەرژى، ئەم ژنە چاۋ برسى و رەزىلە پارەى خەرج نەدەكرد و خىزى نەدەكرد، سزاكەى ۋابوو رۋوت و تىنۋو بىت لە رۇژى قىامەت دا پەنا بە خودا.

با پىش مردن لە يادمان بىت رۇژىكى زۆر قورس چاۋەرۋانمانە و دەبى خۇمانى بۇ ئامادە بكەين و تىشۋوى بۇ ھەلگىرىن و تاكە خەممان دۋا رۇژ بىت بەلكو خودا گوناھەكانمان بىورىت و سەرفرازمان بكات.

(۱) نهاية الضالين.

خودای گهوره ده فهرمویت:

﴿ وَأَمَّا مَنْ يَخِلْ وَاسْتَعْتَنَ ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحَسَنَى ﴿٩﴾ فَسَيَسِيرُهُ لِلْعُسْرَى ﴿١٠﴾ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ﴿١١﴾ ﴾^(١)

پتغه مبهری خوداش ده فهرمویت:

(خصلتان لا تجتمعان في مؤمن البخل وسوء الخلق)^(٢)

واته: (دوو سیفت له نیمانداردا کونایتهوه: رژدی (چاوته نگی) و بهد رهوشتی).

---

(١) سورة الليل: آية (٨ - ١١).

(٢) رواه أحمد.

سزای ستم

ماسیگرنکی سویاس گوزار بوو، ماسی پراو ده کرد و دیفروشت و نانی منداله کانی پی ده کړی و ده گه پرایه وه، جهسته ی لاواز و بی هیژ بوو، به لام له پراو کړدنی ماسی دا شاره زا بوو، پوژنکیان ماسیه کی زور گه وری بو یه که م جار پراو کړد، زور دلې خوش بوو، به په له به ره بازار چوو بیفروشی، به لام له ریڼگه دا پیاونکی بالا به رزی زل و به هیژ پی گه یشت هر چاوی بهو ماسیه گه وریه کهوت خیرا ویستی له ماسیگری زهوت بکات ماسیگر پای کرد و هاواری کرد به لام دارنکی گه وری دا به سهریدا و ماسیه که ی به بی پاره لی فراند. ماسیگر که سی نه بوو خودای شک دهر د هانای بو بیات، دهستی به رز کرده وه بو ناسمان و ووتی: خودا تو خوت منت ناوا به لاوازی دروست کرده وه نهوت به به هیژی دروست کرده وه، خودایه مافی منی لیوهر گره وه، خوت ناگاداری ستمی لیکردم.

ستمکار ماسیه که ی برده وه بو ماله وه و نه پاندی ژنه که خیرا نم ماسیه م بو بیرژینه، کاتیک برژاندی و خستیه به رده می دهستی برد بیخوات له کاتی خواردندا په نجه ی خوی گازیء خه ریک بوو شیت بیت و نانه که ی لایرد و له نازاری دهستی نهیده زانی چی بکات.

پاشان چوه لای پزیشک، ناموژگاری کرد بو نه وه ی نه گاته هموو دهستی بیپرېته وه، بهم شیویه نازار به رده وام بوو هه تا گه یشته دهستی و پاشان قولی و هر به رده وام بوو، بهم شیوه پزیشک له مه چه ک دا برپه وهو تا دهات نازاره که بلاوه ی ده کرد، پای کرد له نه خوشخانه و هموو خمی دنیا به سهریه وه بوو، هانای بو خودا برد که وا رزگاری بکات، پویشت له ژیر دارنکدا نووست له خه ویدا، که سیک پی ی ووت: داموا تا که ی نه ندامه کانت دهر پریته وه بچو نهو ماسیگری ستمت لی کرد رازی بکه.

به ناگا هات و به یادی هاته وه که چی له ماسیگری هه ژار کرد، پویشت و به دوا ی ماسیگر دا گه را، دوزیه وهو کهوت به سهر پی یه کانیدا و دوا ی لیووردنی

لیده کرد لهو کارهی کردبووی، هندیك پارهی له بری ماسیه که پی دا و تۆبهی کرد، ماسیگر رازی بوو و لی ی خوش بوو، نیتتر تازارکهی نه ماو نهوه به کهم شهوی بوو به هیمنی بتوانیتت بخهویت^(۱).

زۆر جار سزای ستم زۆر کهس روونه ناشکرایی دهیبنی و خودا زۆر هه لینا گرتت، یان له وانیه دواپی چهند سالتیک بیت، به لام هه موو سته مکارنک کۆتایی پی دیت و دهیته تاریکی بۆی له رۆژی دواپی داو هندیکیش جگه له دوا رۆژ له دنیااش دا دهیسنی. خودا ده فرمویت:

﴿ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾^(۲)

په مبهری خوداش (صلی الله علیه و سلم) ده فرمویت:

(دعوة المظلوم مستجابة وان كان فاجرا، ففجوزه على نفسه)^(۳)

واته: (نزای ستم لیکراو گیرا دهیت نه گهر چی داوین پیسیش بیت، چونکه نهو کارهی په یوهندی به خو یهوه هه یه و نابی سته می لیبکرتت).

(۱) نهاية الضالین.

(۲) سورة الشوری: آیه ۴۲.

(۳) رواه الامام أحمد.

رۇزگار دەسورتەو

پياۋىكى دەۋلەمەند بوو، لە ھەموو لايەكەوۋە خودا پېچى بەخشىبوو، ژىنكى زۆر چاك و لە خوا ترس بوو بە ھاوبەشى ژيانى، ژنەكەى زۆر ھەزى بە خىزىردن دەكرد و كارى چاكەى دەكرد، بەلام پياوۋەكە لەگەل نەو ھەموو دەۋلەمەندى و پارە زۆرىدا چاۋ برسى و رۇزد و خۇ پەرسى بوو، ھەر چەندە ژنەى ھەزار ھەولى لەگەلدا دەدا بېگۇرپىت خراپتر دەبوو وەك ناسن پتەو بوو لەسەر كارە نابەجى و بەدەكانى.

رۇزىنكىيان لەسەر سفەرى نان خواردن بوون، ژنەكەى لە تەنىشتى دانىشتىبوو، خىرا خىرا شتى دەخستە بەردەمى و ئەوئىش تەواۋى دەكرد، چەند دەفرىنكى يەك لە دواى يەكى خوارد، لەو كاتەدا لە دەرگا دراۋ سۋالگەرنكى ھەزار و برسى بوو بۇ يەك پاروۋ دەگەرا سكى پېچ تىز بكات، ھەستاۋ دەرگاي كردهو، كە چاۋى كەوت بە سۋالگەر چاۋى پەرىپى پىشتى سەرى و لە داخاند سۋور ھەلگەرا و چاۋى سۋور بوو و پېر جىنپوى كرد و بە ناشرىنترىن شىۋە دەرى كرد و دەرگاكەى داخست بەسەرىدا و نەفرەتى لى دەكرد.

ژنەكەى ووتى: نەو چى يە، چى بوو؟!

ووتى سۋالگەرنكى ھىچ و پوچ بوو، خواردنەكەى لى تىك دام، چەند رقم لەم ھەزارانەيە.

ژنەكە ووتى: دەى با پاروۋىەكت پې بەدایە.

ووتى: پاروۋى بەمى؟ من ماندوۋ بووم بە پەيدا كردن و كۆكردنەۋى بە نارەقەى ناۋ چەوانم دابەشى بگەمە سەر ئەوو ھاوشىۋەكانى!!

ژنەكەى ووتى: بەلام سۋپاس بۇ خودا خىرى زۆرى بەسەردا رۇزاندوۋى.

ووتى: چى يى؟ وەلامىشم دەدەيتەوو دەم درىژى دەكەى، زۆر بلى ي دەتگەيەنم بە كەس و كارت.

ژنەكە ووتى: دواى نەم ھەموو ژيانەى پىكەوۋە بەسەرمان برد بەم شىۋازە قسە لەگەل من دەكەى؟!

كابرا بە لەخۆبايى بوونەۋە ۋوتى: ھىشتا ھەر دەلىي، بېرۇ تۇ تەلاقت كەوتىي. پۇژگار ھات و پۇيشت و سالان تىپەپين، خودا ۋىستى ۋابوۋ ژنەكە شوۋى كرددەۋە بە پياۋىكى باش و ھىمن و دل نەرم و پۇژگارنىكى خۇشى برده سەر، بەلام ھاسەرە كۆنەكەى ھەزار كەوت و ھالى بەرەو خراب پۇيشت، بەم جۆرە پۇژگار پۇژى لە شوئە.

پۇژنىكيان ژنەكەو ھاسەرى نوئى پىنكەۋە نانيان دەخوارد و كەسيك لە دەرگاي دا. ژنەكە ۋوتى: كىي يە؟

ۋەلامى دايبەۋە: ھەزارم، خەرىكە لە برسانا ۋا دەمەرم.

پياۋەكە ۋتى: ژنەكە ئەم مريشكە ببەو بىدە بەو ھەزارە.

ژنەكە مريشكەكەى ھەلگرت و بردى بۇ سۋالكەر، بەلام چى بىنى خۇ ئەم سۋالكەرە ھاسەرى پىشۋوبەتى و مريشكەكەى پىندا و گەپرايەۋە دەگريا، پياۋەكەى ۋوتى: بۇچى دەگرىت؟ چى بوۋە؟

ۋوتى: ئەو سۋالكەرە ھاسەرم بوو، بەم شىۋەيە ھەمو چىرۇكەكەى بۇ گىپرايەۋە باسى ئەو پۇژەى بۇ كرد كەوا كابرالى برسى دەركد و ھىچى نەدايە.

پياۋەكەى ۋوتى: بۇچى سەرت سورماۋە، سوئند بە خوا منىش ئەو سۋالكەرە بووم كەوا مېردەكەت دەرى كردم،^(۱) بەم شىۋەيە پۇژگار بەيدەك شىۋە نامىنيتتەۋە، سامان دىت و دەچىت، بە تايبەت لاي ئەوانەى خودا ناناسن و سوپاسگوزار نين، كاتىك مافى خۇى پىن نادەن و زەكات و خىزى لىن ناكەن و ھەتيۋو و ھەزار و سۋالكەر و... ھتد پىن تىر ناكەن دەبىت لە بىريان بىت كە لەوانەيە خودا لىيان بسەنيتتەۋە.

لكل شىء اذا ما تم نقصان فلا يفر بطيب العيش انسان

ھى الامور كما شاهدتها دول من سره زمن ساءتہ ازمان

ۋەذە الدار لا تبقى على احد ولا يدوم على حال لها شان

(ھەموو شىتەك كە پىت ۋايە تەۋاۋە كەم و كورتىەكى ھەيە - كاتىك خۇش گوزەران بوو مروف نايىت لە خۇى بايى بىت - ۋەك دەبىنين ئەمانە دىن و دەچن، تا جارىك لە خۇشىداى چەندەھا پۇژ لە سەختى داى - ئەم دنيايەى تىدا دەرى

(۱) لە (جريدة الرأي العام) بە دەستكاربەۋە.

بۇ كەس ھەتا ھەتايى نى ئەۋە - لەسەر يەك بار بۇ كەسنىك نامىنىتتەۋە)
خودا دەفەر موۋىت:

﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤْتِكُمْ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾ (۱۳۳)

پىئەمبەرىش (صلى الله عليه و سلم) دەفەر موۋىت:

(ما من يوم يصبح العباد فيه الا ملكان ينزلان فيقول احدهما: اللهم اعط منفقا خلفا، ويقول الاخر: اللهم اعط ممسكا كلفا) (۲)

واتە: (ھەر رۆژىك رۆژ دەپىتتەۋە، دوو فرىشتە دىنە خوارەۋو يەكىيان دەلىت:
خودايە ئەۋەى بەخشندەپە زياترى پىن بەدە و جىنگرەى بۇ بىگرەۋە، ئەۋى تر دەلىن:
خودا ئەۋەى نابەخشى و پۇژدە تىيى بېۋەلىن ى ۋەرگرەۋە).

(۱) سورة البقرة: آية ۲۷۲.

(۲) متفق عليه.

غیره بهکی بگوز

فؤاد و دهلال پینکوه هوسه رگریان کرد، وهک هر ژن و میړدینکی ناسایی بهلام له زوربهی لایه نه کانهوه به کیان نه ده گرتوه و جیواز بوون، به تیپه پ بوونی کات زیاتر له به کتر دوور ده که وتنه وه و له رووی فکری و دهر و ونیه وه زیاتر لیک دوور بوون، فواد بیرى ده کرده وه که سیکی دی بدوزتته وه بو خوی و له لای حه وانوه بدوزتته وه، نافرته تیکى ناسی به ناوی (میساء) و بیرى کرده وه بیخوازیت، فوناد حالی خوی بو میساء باس کرد و داواى هوسه رگری لیکرد بهلام به نهینى ماره ی کرد و ماوه به ک پینکوه ژیان و که میک خوشی له دنیا بینى بهلام زوری نه برد، نه و کاتانه ی دیار نه ده ما بیانوی دهینایه وه بو دهلال و دهیوت: کارمان هه یه و شه وان ده بیت نیشکگر بین.

دهلال ههستی به شتیک کرد، بویه داواى له فوناد کرد به راشکاوانه هوکارى نهم مانه وه یه ی له دهره وه بو پروون بکاته وه، فؤاد ووتی: کارى به رده وام و زورو سهرى قال کرده، بهلام دهلال باوه پى پی نه کرد، فوناد ووتى نه گهر باوه پى ناکهیت له نزارى هاوپریم پهرسه نه ویش له گهل مندا نوره دهکات، منیش وهک نهوم، پاشان فوناد مالى به جی هیشته و تووره بوو و نه و قسه یه ی به بی ره چاو کردنى هچ کردبوو.

دهلال داواى چوونه دهره وه ی فوناد ته له فونى کرد بو خیزانى نزار نه ویش ره تی کرده وه که هوسه رى نه و یه ک تاقه شه ویش له مال دهرچو بیت. لیزه دا گومانه که ی دهلال بوو به حه قیقه ت و به هاوکارى نهمه تی خیزانى نزار به نهینى توانیان بزانه که وا ژنیکى دی هیناوه و توانى ناویشانى دوژمنه که ی و ناوه که ی وهر بگریت.

بیرى کرده وه جارنکی دی نهم بابه ته له لای هوسه ره کهیدا نه وور و ژینیت به لکو میسانى هه وى به پلانیک له کول بکاته وه و بریاری دا جی به جی ی بکات. پروژیک فوناد ته ماشای نه ملاو لای ده کرد و کليله که ی برد دهرگای مالى میساء ی خیزانى بکاته وه و له کاتى کردنه وهیدا حه په سا پولیس بوى کرده وه،

فوناد بە ھېۋاشى ھەنگاۋى دەنا و تەماشاي چوار دەۋرى دەکرد، وا شوئەنەكە پر لە پۇلىسى لىكۆلىنەۋە و پزىشكى شەرىعى لەگەلىاندایە، تەۋاۋ شېرزە و شەلەزا بوو، سەرى دەرنەدەکرد، تا چاۋى كەوت بە مىسەۋ ۋەلامى نەفسەرە پەلە دارەكەى بە دەنگىكى پېچر پېچر دەدايەۋە، پزىسارەكەى قازى لىكۆلىنەۋە بىرکردنەۋەكانى فونادۋ خەيالەكانى پېچراند و چەرچەفەكەى لەسەر دەلال بە مردوۋى ھەلدایەۋە و ووتى: فۇاد نەمە ژنى تۆيە؟ فۇاد سەرى جولاند و قورگى ووشك بوو بوو يەك پىتىشى بۇ نەوترا، ۋەك ھەۋرە بروسكە لەناكاۋ بوو.. نەك ھەر مردنى دەلال بەلام بۇ دەلال لە مالى (مىسەۋ) .

چى بوو؟ چى روۋىدا وا بكوژ بوو بە كوژراۋ؟ خۇ دەلال ھاتبوو تۆلە لە مىسەۋ بكا تەۋە و بىكوژىت؟ بەلام نىستا دەلال مردوۋە و مىسەۋ لە ژياندايە نەمە چۇن روۋىدا؟.

لە راستىدا نەۋ بىرۆكەى لەلاى دەلال گەلالە بوۋبوو تۆلە كردنەۋە بوو لە (مىسەۋ) ، بەلام چوۋە لاى نىعمەت و واى تىنگەياند دەچىت داۋاى لى دەكات ۋاز لە مېردەكەى بېننىت چونكە نەم لە پىشتەرە بەلكو رازى بىننىت، راستىەكەى لە نىعمەتىش شاردەۋە، پىكەۋە روۋىشتن دەلال نەيدەزانى مىسەۋ زۇرباش نەم دەناسى، پىشۋازىيەكى گەرمى لىكردن و لە ھۆلەكەدا داينىشاندىن و مۆلەتى ۋەرگرت قاۋە بىننىت، قاۋەى بۇ ھىنان و دوو فنجانى بۇ دانان و ھىشتا فنجانەكەى خۇى لەسەر سىنىيەكە بوو، دەلال ووتى كەۋا ناۋى سارد ناخواتەۋە و گەروۋى نازارى دەدات پەرداخىك ناۋى بۇ بىننىت، مىسەۋ فنجانى خۇى بە سىنىيەكەۋە لەسەر مېزەكە دانا گەرايەۋە بۇ چىشتخانە ناۋ بىننىت، دەلال بە خىرايى ھەستا و شتىكى كرده فنجانەكەى مىسەۋ ھە، مىسەۋ گەرايەۋە و ناۋى ھىنا، بەلام ووتى گوايە ژوۋرى مېۋان روۋناكتەرە و با بېچىن بۇ نەۋى و دەستى كرد بە كۆكردنەۋەى فنجانەكان، دەلال ھەر چاۋى لەسەر نەۋ فنجانە ژەھراۋىە بوو، بەلام مىسەۋ زۇرزانتر بوو بە ۋەستايانە جولاندى و دەلال ھەستى پىنەكرد، كە دانىشتنەۋە فنجانە ژەھراۋىەكەى بۇ دەلال دانا و نەۋ ژەھرى بۇ مىسەۋ ي تىكردبوو خۇى خوارديەۋە، بەم شىۋىيە بكوژ بوو بە كوژراۋ و نەۋ چالەى ھەلىكەندبوو بۇ خەلك خۇى كەۋتە ناۋى، چونكە ھەر لەسەرەتاۋە مىسەۋ دەيزانى دەلال بە نىازىكى ناديار ھاتوۋە و شتىكى بە دەستەۋىيە، كاتىك

داوای ناوه که ی کرد زیاتر بیخ گومان بوو که نهم سهرقال ده کات، ههر بویه که چووه دهرهوه له درزی دهرگا که وه چاودیری کرد بزانی چی ده کات، به لام لیره دا تاوانی کوشتنی ده لال خرایه ملی میساء ^(۱).

راست ووتراوه: نهوه ی چال بو براکه ی هه لیکه نیت خوی تی ده که ویت، دلی ده لال پر بوو له ناگری غیره و شهیتانیش زیاتر خوشی کرد و بلیسه ی پیدا هه تا نهو کاره ساته دلته زینه ی لی که وته وه، نه گهر ده لال نارامی بگرتایه و رازی بوایه به به شی خوی یان رینگه چاره یه کی دی بدوزیاته وه نهمه پرووی نه ده دا، به لام ناگری غیره و لاوازی نیمان دل کور ده که ن و مرؤف کاره ساتی وای له ده ست دهرده چیت به رهو تیاچوونی ده بات وه ک بینیمان خودای بالاده ست ده فهرمویت:

﴿وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ﴾ ^(۲).

(۱) له (جريدة الانباء) به دستکاریه وه.

(۲) سورة فاطر: آية ۴۳.

نەفامی

فائزە شووی کرد و سەرکەوتوو نەبوو بە تەلەق کۆتایی ھات، ھۆکارەکەھی دەگەراندەوہ بۆ بێ بەختی و ئیرھیی و چاوی ھەسوود، بۆ نەوہی خۆی لە چاوی پیس پپارنیزیت پیوستە شتیک بکات بۆ نەوہی پپارنیزاو بییت، وەک ھەرکەسیکی نەفام چوہ لای یەکیک لە دەجالەکان تا رزگاری بکات و گیروگرفتەکانی بۆ چارەسەر بکات، کاتیک باسی کیشەھی خۆی کرد پیوہی دیار بوو چەند نەفام و ساویلکەییە، ھەر بۆیە خیرا دەستی بۆ گرتەوہ و دنیای کردەوہ کە دەبییت بە خاوەنی گەنجینەییەک لە داھاتوودا، بەلام چۆن دەگات بەو گەنجینەییە نەوا پیوستی بە خەرج کردنی پارە ھەییە لەلایەن دەجالەکەوہ تا شوئەکەھی بۆ بدۆزیتەوہ و ئیتەر (فائزە) دەولەمەند دەبییت و شوو دەکات و خۆشبەخت دەبییت، بەم شیوہییە فائزە بە گەمژھیی خۆی باوہری کرد و خەونی بەو گەنجینە خەیاڵاویەوہ دەبینی و.. پارەو.. دەولەمەندی و.. ھاوسەرگیری.. دەجالەکە بەردەوام پارەھی لە (فائزە) دەکیشایەوہ و..... فائیزەش بۆ ھاتنەدی خەونەکەھی بەردەوام بوو، بۆ نەوہی ھەست بە فیئەکانی نەکات کابرا ھەرچارەھی بەناوی شتیکەوہ داواھی لی دەکرد، جارنیک کەلەشتیری رەشی بێ نیشان و جارنیک مەری دووسالان و چەندەھای تر.

دریژەھی کیشا و داواکاری نەبرایەوہ و فائیزە دەپیرسی کوا گەنجینە؟ دەبووت: رۆحە شەپانگیژەکان رینگرن و ناھیلن بگەمە گەنجینەکەت، فائیزە ووتی: چارە چیە؟

ووستی شتیکی مەحالی بێ بلج و زیاتر بیخەلەتینی و پیی ووت: دەبییت شوو بکەیت ئیتەر گەنجینەکە لەبەر دەستتدایە.

فائزە ووتی: ئەھی زاوا لەکوئی پەیدا بکەین؟

ووتی: نازانم بەلام دەبییت شوو بکەیت.

فائزە گرفتھی زاوا پەیداکردنی چارەکرد و پپاونکی دۆزیەوہ قاچیکی نەبوو چاویکی کوژ کەس پیی رازی نەبوو، بەلام ئەم گرنگی بەجوانی و

رووخساری ئەدەداو کەس و کاری تینگەیاندبوو، گرنگ لەلای گەشتن بوو بە گەنجینە!!

فائزە بەپەلە چوو بۆ سەردانی دەجال و ھەوایی شووکردنەکی پێدات، بەلام ئەم بەدکارە دەیزانی ھاوسەرەکی کەم ئەندامە و لەگەڵ ئەوھشدا خۆی بێ ناگایشان داو چاوپری کرد تا ھەوایی پێدا، بە درۆ و فێلەووە ووتی: زۆرباشە پێوستە چارم بە براکانی ژێر زەویم بکەوێت تا راو و بۆچونیان بزانم سبەینی وەرەو وەلامت دەدەمەو، سبەینی ھاتەو لە وەلامدا ووتی: گەورەکانم بەم ھاوسەرگیریە رازی نین.

فائزە ووتی: بۆچی رازی نین؟ خۆ مەرجیان نەبوو؟

ووتی: چونکە کۆرە و قاچی نیە و دەبێت زاواکە ساغ بیت و ھیچ عەیبێکی نەبێت ئەگینا گەنجینەکەت لەدەست دەروات.. گەنجینە فائزە.

نێتر فائزە خەریک بوو نا ئومێد دەبوو، سووریشە بگات بە گەنجینەکی، فێلبازەکە ھەستی پێ دەکرد بە زۆرزانانە پێی ووت: ئەگەر وێستت من ئەو کارەت بۆ دەکەم بەلام بۆ یەک جار!!

فائزە بێ میتشک و گەمژە رازی بوو چونکە گرنگ لەلای گەنجینە بوو، یەکجار بەس بوو (فائزە) سکی پر بیت، کاتیک ماوەیەکی بەسەردا چوو، فائزە ھەوایی سک پرپەکی گەیانە فێلباز، بەدکار زانی خەریکە فێلەکانی بەسەردا دەشکێتەو و تی دەکەوێت و ئەم نافرەتە لەکۆڵ ناییتەووە بیروکە خراپتری بۆ ھات ئەم گیلە پێ بخەلەتینی و ووتی: یان دەبێ ئەم منداڵە پیاڕیزی یان گەنجینەکەت.

فائزە ھەموو شتیکی کردبوو قوربانی گەنجینە.. کۆرە چیە؟ بۆیە پرسى: کێ دەتوانی لەبارم بەریت؟ بەدکار تا لەدەستی دەرنەچیت ووتی: من.. ھەول دەدەم یارمەتیت بەم. فائزە ووتی: چۆن؟ تۆ؟

ووتی: بەھۆی برادەرانى ژێر زەوی؟

ئەم تاوانبارە دەستی کرد بەچەند کردارێکی سەرەتایی تاوێک کۆرەکە لەباربەن و، ئەو گیل و دامارە خۆش باوەر لەژێر ئازاردا بەحالی نوزە دەھات، بەلام زۆری نەبرد تووشی خۆنپڕی بوو ھەناسەکانی کۆتایی دا، کاتیک ئەم بەدکارە جەستەى بێنی سارد بۆتەو و زانی چاری نی یە ئەم کارە دەبێگەینیتە پەتی سێدارە و

هەر ئەم تاوانەى هەلەمالرێت، هەولێ دا لەسەریانەووە رابکات و کەس نەیبینێت، بە پەيژیهکی داردا سەرکەوت و زۆر شپەزە بوو لایەکی کراسەکەى لە بزمارێک گیربوو نەگەيشته سەرەووە کەوتە خوارەووە و سەر و دەم و چاوی پەر بوو لە خۆتێن و بە چەند ساتێکی کەم گیانی سپارد و ئەو کارەى کردى دروینەى کردەووە^(١).

تەماع و خۆشەويستى دنیا و نە فامى و شارەزانه بوون لە تايين کۆمەلە هۆکارێکن خاوەنەکەى بۆ تياچوون و دۆزەخ دەبەن، خۆای گەورە و پينغەمبەر (صلی اللہ علیہ و سلم) ناگاداریان کردوینەتەووە کەوا شوێن هەنگاوەکانى شەیتان نەکەون، چونکە بەرەو نە فامى و گومرايمان دەبەن و سەرلێ شێوايان دەکەن، وەک دەبينين فيلباز و گیل لەم چیرۆکەدا وەک یەکیان لێهات و ئەم لە تەماع و لاوازی نیمانەووە بە خراپترین شیوہ بە مردن گەيشت و، لەم لاوہ ئەوہى خۆى بە لێزان و زۆرزان دەزانى بەهەمان شیوہ سزای خۆى وەرگرت و لەلایەکی ترەووە کەس و کارى ئەم کچە نە فامە تەماع کوێرى کردبوون و لەبرى ناگادارى کچەکەيان بن دلێ بدەنەووە، لەم کارە قیزەووەنەدا هاوکاريان کردو رینگە خۆشکەر بوون لە رینگەى خراپە دا بروات و سزايان ئەووە بوو کچەکەيان لە دەست چوو و بەرگى ريسواى و سەر شوپريان بۆ هەتاهەتايە بەبەرخۆيان برى و سزايەک بەشیوہى ئەو کارەى کرديان.

الجهل للافكار قبر مظلم يعمى العيون و يخنق الاعمال

(بیرۆکە نە فامەکان گۆرینکی تاریکە چاوەکان کوێر دەکات و کردەووەکان دەخنکینى)
خودای بالا دەست دەفەرموێت:

﴿أَفْرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوْنَهُ وَأَصْلَهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ مَفْجِهِ وَقَلْبِهِ، وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ عَشْنَوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾^(٢)

(١) لە (جريدة الانباء) بە دەستکاریەووە.

(٢) سورة الجاثية: آية ٢٣.

بەشى سى يەم: لە نىۋو باۋكان و مندالەكانياندا

يەكەم: مندال بەخششە.

دوۋەم: كچ و كور.

سۆيەم: خودايە رەخنەت لى ئاكرەم.

چوارەم: كورەكەم كوشت.

پىنجەم: خۇشەويستى كوزەر.

شەشەم: دەسرەت.

هەوتەم: پاخى بوون.

ھەشتەم: سزايەكى ۋەك خۇي.

مندال بەخششە

لە گەڵ کچینکی گەنجدا ھاوسەرگیری کرد، تەمەنیان لەیەکەوێ نزیك بوو، زۆر خۆشبەخت و تەبا بوون، پاش ماویەك ژنەكەى سکی پر بوو دوانیەکی بوو، پاشان بۆ جاری دووم دووگیان بوو دوو مندالی بوو، لە ماویەکی کەمدا بوون بە خاوەنی چوار مندال و ئەوەندەى نەبرد جاری سێ یەم سکی پر بوو، پیاوێکە تەواو توپە بوو ترسا جاری سێ یەم دوانیەکی تریان بییت، سوێندی خوارد ئە گەر ئەمجارە دوانیەیان ببێ تەلایکی کەوتی، ژنەکەى دەگریا و کەس و کاری گالتهیان پێ دەکرد لەسەر ئەم کارە و مانگی نۆ تەواو بوو.. مندالیان بوو... بەلام سێ بوون، مانایی سوێندی تەلایکەى نەکەوت، چونکە لەسەر دووان خواردبووی نەك سێ، پیاوێکە هەستی کرد هەلەى کردووە و تۆبەى کرد و داوای لێخۆشبوونی لەخوا کرد، دواتر ئەوێ ئەم پیاوێ لێ دەترسا کەوا داھاتیان کەمە و سنوردارە و ئەم مندالانەیان پێ بەختی ناکرێت و ئاوا لە ماویەکی کەمدا ئەم هەموو مندالە، بەلام خودا رۆزیەکی زۆری رزاند بەسەریاندا و سەیرتر لە هەمووی نیتەر دواتر ژنەکە مندالی نەبوو، لەخۆیەوێ وەستایەوێ^(۱).

خوای گەورە دەفەرموویت:

﴿ وَلَا تَقْنُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ أَمَلِي طَحْنُ نَزْقِكُمْ وَإِيَّاهُمْ ﴾^(۲).

(۱) مقارنە الادبیان.

(۲) سورە الانعام: آیە ۱۵۱.

كۆر و كچ

گەنجىك زۆر ھەببون و ساماندار بوو، ئەو كچەى خەونى پىنە دەبىنى خواستى، دواى ماۋىيەك خودا كىژۆلەيەكى نازدار و جوانى پىچ بەخشىن، سەرچاۋەى شادى و خۆشى مالەكەيان بوو، پاشان جارتكى دى دووگيان بوو كچىكى تريان بوو، باوكە پىشوازيەكەى باش نەبوو، دەم و چاۋى بەيەكدا داو چاۋەپىي كۆر بوو، بەلام ئەمىش ھەر كچ، جارى سى يەم ھەر كچ بوو، ئەمجارەيان ئەو رقىەى كاپرا لەجارى دووھم شارەدوبىۋە ئاشكرائى كرد، بەقەزا و قەدەرى خوا رازى نەبوو، ئىتر بايەخى بەم كچە بچووكانە نەدەدا و بەردەوام باسى كۆپى دەكرد، چىرۆكى كەوتبۋە سەر زارى ھەموو خەلك، بۇ جارى چوارەم. ھەمووان چاۋەپوان بوون. دايكەكە دلى بە خىرايى لىي دەدا و. باوكە ئارامى ئىتر نەمابوو. بەلام ئەمجارە كۆر بوو، خۆشى گەرايەۋە و دەست كرا بە ئاھەنگ گىپران و، كۆرە پاروۋى كەوتە رۆنەۋە لە ھەموو لايەكەۋە خزمەت دەكرا پاشان پزىشك دواى پشكنىن جەختى كردهۋە كەوا مندالىكى ناتەۋاۋە و قاچەكانى ئىسكە نەرمەيانە. چەند سالىك تىپەرىن و كۆرە بوو بەمايەى نەگبەتى و نازار بۇ باوكى، ھەمىشە لە رىنگەى نەخۇشخانە بوو بەبى ئەۋەى تەندروستى راست بىتەۋە، بەلام كچەكان رۆژ بەرۆژ جوانتر و چالاكتر دەبوون، سەرچاۋەى خۆشى و خىرو بەرەكەت بوون بۇ باوكيان^(۱).

خوای گەۋرە دەفەرموئت:

﴿لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ۗ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ اِنۡشَآءً وَّيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ الذَّكۡوٰرَ ﴿٤٩﴾ اَوْ يُزَوِّجُهُمۡ ذَكَرًاۢ وَاُنۡثٰۤىا وَيَجْعَلُ مَنۡ يَشَآءُ عَقِيۡمًا ۗ اِنَّهُۥ عَلِيۡمٌ قَدِيۡرٌ ﴿٥٠﴾﴾^(۲)

(۱) مقارنة الاديان.

(۲) سورة الشورى: آية ۴۹ و ۵۰.

پېغەمبەرى خۇدا (صلى الله عليه و سلم) دەفەرموئت:
(ما من مسلم تدرك عنده ابنتان فيحسن صحبتهما إلا أدخلتاه الجنة)^(۱).
ۋاتە: (ھەر مۇسلماننىڭ خۇدا دوو كېچى پىن بىدات و چاك بىتت بۇيان و بەجۋانى
بەخىۋيان بىكات بە ھۇيانەۋە دەچىتتە بەھەشتەۋە).

خودايە رەخنەت لى ناكرم

گەنجىك بوو لەسەرەتاي تەمەنى دا بوو، ئەو كچەى خەونى پىو دەبىنى توانى ھاوسەرگىرى لەگەلدا بكات، ھەردووکیان مامۆستاي نامادەبى بوون، مندالیکیان بوو زۆر دلخۆشى كردن، بەلام زۆرى نەبرد بوو بە كىشە بۆيان، نەياندەزانی لەكاتى دەوامدا چى لى بکەن، لەبەر ئەوەى دوو ھەوا دەكەوت و لە نىوان دايك و باوكيدا بەجى دەماو دەبراىە لای ناسيار و كەس و كار، زوو زوو نەخۆش دەكەوت، ئەمەش واى كرد باوك يان دايكە لە دەوام دوا بکەون. بىريان کردووە دايكەكە ئىتر لە دەوام راوەستىت و بىكاتە مۆلەت بەلام بارى ئابوورىان يارمەتيدەر نەبوو بۆيە نەكرا.

نیشانەکانى دووگیانى لە ژنەكە دەرکەوت، بە تەواوى شىت بوو، ئەوان يەك مندالیان بۆ بەخىو ناکرىت چ بگات بە دووان، خۆيان گەياندە لای پزىشك تا لەبارى ببات بۆيان، بەلام رەتى کردووە و نامۆزگارى كردن واز لەوکارە بەيىن، بەلام پاش ئەوەى زۆر داوايان کرد ووتى دەتوانى ھەلبەز و دابەز بكات و خۆى ماندوو بكات تا بروت، رۆيشتن و دەستيان کرد بە راکردن و بە قادرمە سەرکەوتن و بازدان تاووەكو کۆرپەلە لەبار بەرن، مندالەکیان لەلای خەلک دانا بوو تا دەگەرپنەو، کاتىک گەرپنەووە کارەساتىک چاوەرپوانى دەکردن. مندالەکیان لە ژياندا نەمابوو بەھۆى ئەوەى لە قادرمە کەوتبوووە خوارووە و ئەوانەى بەخۆيان دەکرد پىيان نەزانىبوو.

لەوتال تر رۆيشتنى ئەمەى تریان بوو، جارنىكى تر چوونەووە سەردانى ھەمان پزىشك، بەلام بۆ لەبار بردن نا، بەلكو يارمەتییان بدات و نەروات، ئەمجارەش پزىشكەكە ووتى ناتوانم، تەنھا خودا دەتوانى يارمەتییان بدات و دەستيان کرد بە نزاو پارانەووە و داوايان لەخودا کرد بە زەبى پىياندا بىتەو، خودا نزاكەى گىرا كردن کۆرپەكە نەرويشت و دواى ئەوەى ماوەيەك پىش ئىستا بەلا بوو خۆيان لى رزگار دەکرد، ئىستا دەپارانەووە تاکە ئومىدىيان بوو^(۱).

نهم نمونه واقعيانه بهلگن لهسهر نهوهی نهم گهردونه خاوه نيکي هديه دروستکراوه کاني بهرپوه دهبات و چاوديريان دهکات و، پيوسته نيماندار به قهدهري خوی و بهشي خوی رازی بيت، لهوانهيه خودا شتيکي بو نووسيبتي و تو پيت و بيت باش ني يه بوت و زور پر خير و بهرهکات بيت، چونکي خودا زانايه و نيوه نازانن، نه مانه وننه ي راسته قينه ي ژيانن، تاوه کو مروف دست و مرنه داته کاري دروستکاري، بهلکو هه مروی به خودا بسپري.

خوای گه وره ده فهرموي:

﴿لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِۙ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُۗ يَهَبُ لِمَن يَشَآءُ اِنۡشَآءً
وَيَهَبُ لِمَن يَشَآءُ الذَّكۡوَرٰٓءَ ﴿٤٩﴾ اَوْ يُزَوِّجُهُمۡ ذَكَرًاۙ وَاِنۡشَآءُ وَيَجۡعَلُ مَن يَشَآءُ
عَاقِبًاۗ اِنَّهٗ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾﴾ (١)

كۆپەكمە كوشت

(س) لە خېزانىكى پەرتەوازەدا چاۋى بە دىنيا ھەلھېتتا، باۋكىك تاكە خەمى كۆكردنەۋەى سامان و خۆ دەۋلەمەند كۆردن بوو، گزنگ نەبوو بەلايەۋە، بە چ رىنگايەك، دايكە تەنھا لە بېرى چوونە دەرەۋە و گەشت و سەيران دا بوو، لەبەرئەۋە بەيەك گەيشتنى ئەم دوانە شتىكى ئەستەم بوو كۆتايى بە تەلاق ھات. دايكى دلرەقىەكەى بە رادەيەك بوو مائناۋايشى لە كۆرپە ساۋاكەيش نەكرد، نەسۆز و نەخۆشەۋىستى و ۋەك ئەۋەى لە زىندان رزگار كرايىت راي كۆرد و ناۋرى نەدايەۋە بۆ لاي نازىزترىن شتى سەر زەۋى كە رۆلەكەى بوو...؟! (س) لە گەل باۋكىدا لە نىۋ پارە و سامان دا گەۋرە بوو، نازدار بەلام بەيى چاۋدېرى و پەروەردەيەكى جوان و سۆز. چونكە تاقە پەروەردەى باۋكى ئەۋە بوو چىت دەۋى و چەندت دەۋى بوو؟ لەلای تەنھا بگرە و. بگرە. بەيى لىيىچىنەۋە. كۆپە لەم كەش و ھەوا و پەروەردە ھەلەيەدا پىنگەيشت.

تاۋەكو بە باۋكى بلىن پياۋەكە خەمى كۆپەكەى دەخوات، ناردىە قوتابخانەيەكى تايبەتى بيانى و، ھەموو قۇناغەكانى خويىندنى لەۋى بوو، بەلام چى لەم قوتابخانەيەۋە فېر بوو؟ مەى خواردەۋە و ماددە ھۆشبەرەكان و پەيوەندى ناشەرى لە گەل كچانى بى رەۋىشت دا و كەۋتە نىۋ لىتەى خراپە و تا گوى ي تى نا، لەم ناۋەندەدا باۋكە لە كوى بوو؟ سەرقالى بازارگانى و كارەكانى و شتى تر بوو، ۋاى دەزانى ئەگەر كۆپەكەى پارە و قىلا و خزمەتكارى لەبەر دەستىدا بىت و لەقوتابخانەى بيانى بىت كارى تەۋاۋە و كارى لىپسراۋىەتى باۋكايەتى تەۋاۋە نەنجام داۋە. بەلام بى ناگا لەۋەى كوا خۆشەۋىستى و سۆزى باۋكانەى؟ كوا نامۆزگارى و رىنمونى كۆردنى؟ كۆپەكەى زۆر بى بەش بوو لەمانە، چونكە سۆزى دايك و باۋكى لەدەست دا بوو؟ دەگەرپا و وئلى نامىزىكى بە سۆز بوو، ھىشتا ھەر مندال بوو مامۆستايەكى بيانى باۋەشى بۆ كۆردەۋە و جەستەى خۆى پى بەخشى، تەمەنى پانزە سالان بوو ھەر بۆ نازى دايكى دەگەرپا بەلام ئەم مامۆستا بى رەۋىشتە ھەلەكەى قۆستەۋە، لەلايەكەۋە

ئارەزوو جەستەییەکانی پێ تێر دەکرد و لەلایەکی ترەوه سەرچاویەکی زۆر باش بوو بۆ دیاری و پارە.

لەگەڵیدا دەژیا و کەس پرسیاری لێ نەدەکردو کاتێک پشوی ھاوین ھات ژنە مامۆستا بۆ وولاتی خۆی دەگەڕایەوه و گریبەستەکی تەواو دەبوو لەو قوتابخانەی وانەی تیدا دەوتەوه، کاتێک (س) زانی دەروات، شیت و ھار بوو، ئەو بە دواوی دلێکی نەرم و نیانەوه بوو سۆز و خۆشەویستی پێیدات و لە نامیزی بگرت و خەمەکانی لەلا باس بکات، تەنھا لای ئەم فیلبازە دەستی دەکەوت کە چاوی بریبوو سامانەکی و فریوی داوو.

مامۆستا رویشت و (س) لە جیھانێکی بەتال و بێ سۆز و خۆشەویستیدا دەژیا و خەریک بوو شیت دەبوو ھەستی بە تەنیاوی دەکرد، بریاری دا ئەم پشوو بچیت بۆ دەرەوی وولات بۆ لای مامۆستاکی و رینگەر نەبوو، باوکی چی دەویست پێی داو رویشت.

خۆی گەیانە ئەو گوندە لێوی ھاتبوو، خێزانەکی بە لایانەوه ئاسایی بوو ئەو میوانەیان بێت، چونکە بەم پەیوەندیە ناشەری و ناشیرانە راھاتبون و لەوی مایەوه لە کاتێکدا تەمەنی گەیشتبوو ھەقەدە سأل و مامۆستاکی بیست و ھەشت سالان بوو.

دواوی پشوو (س) گەڕایەوه بەلام جەستەیی ھاتەوه ھەموو ھەستەکانی لەوی جێھێشت.

ئامادەیی تەواو کرد و باوکی داواي لێ کرد زانکۆیەك ھەلبژێرت لێی بخوینیت، لە ھەمان وولاتی مامۆستاکی زانکۆی دیاری کرد، باوکی پازی بوو، بەم شیویە ئەم کۆرە لە تیاچوون بەردەوام بوو بەبێ لەمپەر و رینگەر، تیک شکاو وون و وێل، بەلام کێ ھۆکار بوو^(۱).

زۆرێک لە دایک و باوکەکان لەم سەردەمە پێیان وایە تەنھا دابین کردنی پێداویستی منداڵەکانیان لە ئەستۆ دایە، و، گرنگترین شت لەیاد دەکەن ئەویش پەرورەدییەکی جوانە چاکە لەسەر رەوشتی جوانی ئیسلام، کەبۆیان دەبێ بە قەلا و لە ژیان دا یارمەتیدەریان دەبیت تاوێکو لاری نەبن، دابین کردنی جل و بەرگ و خواردن و

(۱) لە (جریدە الانباء) بە دەستکارەوه.

جگە لەمانە تەواو کەرن و ھەموو شتیک نین، بەلکو گرنگ خۆشەویستی و سۆز و بەزەبی دایک و باوک و نامیزی گەرمیانی و پێکەویانی دەبەستیتەو.

زۆر کەس وا دەزانێ ئەگەر منداڵەکانی لە نیو قوتابخانەیەکی بیانی دا بوو نیتەر داھاتوویەکی پرشنگداری ھەیە، ئەمەش ھەلەییەکی گەورەییە و زۆر کەسی تیکەوتوو، لە قوتابخانەدا ھەندێ پرھوشت و داب و نەرتی پرژناوای فیژ دەکرین نامۆییە بە نایین و دەکەونە سەر رینگایەکی گومانای و درکەلان و رزگار بوون لی ئەستەمە، مەگەر خودا یارمەتیان بدات.

کەواتە تاوھکو دنیا و دوا پرژتان رووناک بیت سوورین منداڵەکانتان پەرور دەییەکی ساغ و سافیان ھەبیت و، شتیک بچینن تا دواتر دروئەنی بکەن. چونکە تری لە درک کۆناکریتەو.

خودا دەفرمویت:

﴿ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ
أَفْرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴾ (١٤٠)

لە ئیبن عەباسەو - پەزای خویان لی بن - ووتی پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ و سلم) فرمویەتی:

(إلزموا أولادکم و أحسنوا أدبهم)

واتە: ((زۆر ناگاداری منداڵەکانتان بن و جوان پەرور دەیان بکەن)).

خۆشەویستی گۆزەر

دوایی ئەوێ تەمەنیان پۆشیستبوو خودا (أحمدی) پێدان، زۆر شادمان بوون پێ ی، بەناز و تاقانە ی دایک و باوکی بوو، هیچ داوایەکی پەت کردنەوێ نەبوو، باوکی هەبوون و پاره دار بوو، هەموو سامانەکی کردبوو قوربانی داواکاریەکانی و لە گرانترین قوتابخانەکاندا و لە ریزی ئوستوکراتیەکاندا داینابوو... لە گەڵ خێزانە سیاسەتمەدارەکان.

ئەحمەد لە ناو پارو ساماندا گەورە بوو، هیچ شتێک لە نیو قامووسی ژیانیدا نەبوو بە ناوی مەحەل و ئەستەم، هەموو داواکاریەکانی جێ بە جێ دەکرا، هەر لە سەرەتای تەمەنیەو باوکی ئوتومبیلێکی گرانبەهای بۆ کەری و لە نیو شەقامەکاندا دەسورایەو، لە گەڵ هەندێ لە هاوشتیەو خۆیدا شەوانە دەچوونە یانەو ناھەنگەکان و بە پۆزیش لە گەشت و سەیران بوون بەم شێویە ناز و بەدەمەو دان و جێ بە جێ کردنی گشت داواکاریەکانی أحمد بریدیە سەر پینگای تیا چوون و، هاوێ خراپەکانیشی زیاتر یارمەتیدەر بوون و کردیانە پیاوی مەلھاو قومارخانە، بەلام لەم کاتەدا باوک و دایکی أحمد هەر لە خەمی کۆکردنەوێ سامان دابوون و گرنگ لایان جێ بە جێ کردنی داواکاریەکانی أحمد بوو.

أحمد پینگە ی تاریکی گرتە بەرو تا سەری تیناو لە قورپاودا چەقی و باوکی لەم مەت بوونە بە هۆش نەھاتەو تاوێ کو أحمد گەیشتبوو خالی کۆتایی و هیچ ناویانگینکی بۆ نەمابوویەو، هەموو کەس خراپە ی دەووت و، بوو بوو نمونە ی رەوشتی بەد و ناشرین، کە باوکی زانی کار لە کار ترازاو پلانی دانا کورپەکی تەمبێ بکات و بە زۆر بیگەرپینتەو لەو پینگە ی پێدا دەپرات، پارە ی لێ گرتەو و پێی وابوو نیتر کورپەکی بە خۆیدا دەچیتەو، بەلام شمشیر پیش سەرزەنشت کردن کەوت، چونکە أحمد لە ژیانکی خۆشگوزەراندای پێ گەیی و لەو پەری ناز و خۆشەویستیەکی زۆر بەم شێویە تەمبێ نابێ.

دوایی ئەوێ پارە ی لێ گیرایەو، بارو دۆخی زۆر خراپ بوو، بیرى دەکردەو چۆن پارە ی چنگ بکەوێت تا بگەرپتەو بۆ نیو هاوێ خراپەکانی و یانە شەوانەکانی؟

لە گەل ھارپىيەكى دا پىك كەوتن و دزى لە نىزىكتىن كەسى خۆى بىكات ئەو باوكەى كە نقرۆمى پارەى كەردبوو بەبىن ژمارەو، أحمد دەيزانى داىكى لە جانتايە كدا و لە ژوروى نوستنە كەيدا ھەندى پارەى ھەلگرتوۋە، دواى ئەوى داىك و باوكى رۆيشتن، چوونە ژوروۋەو يەكسەر بۆ ژوروى نوستنە كە و پارەكەى داىكى برد كە لە نيو قاسەيەكى بەھىژدا بوو، پارەيەكى زۆرى تىدا بوو برديان، پاشان ھەموو ئالتونەكانى داىكى بردو رايان كرد و چوونە شوئىنكى دوورو شوقەيەكيان بە كرى گرت، پاشان چوونە يانەى قومار و نىزىكەى نيوى پارەكانيان دۆراند، دواتر پۆلىس توانى بيانگىرت و ئەحمەد دانى بە تاوانەكەى داناو ئەو پارەى مابوو لىيان سەندرايەۋە و قازى سى سال زىندانى لە گەل كار كەردنى بەسەردا سەپاندىن^(۱).

ئەمە سەرئەنجامى نازى زۆر و پەرورەدى ھەلە و خۆشەويستى بىچ سنور بوو، لە گەل خەرج كەردنى پارە بە بى لىيىچىنەۋەو چاودىرى، كەوا لە منداال دەكات دەست بلاو بى و رىژ و قەدرى ھىچى لا نەمىنيت، خۆشەويستى بۆ منداالان مافىكى پىويستى منداالانە و لە فىترەت داىە، بەلام نەگەر لە خۆى زياتر بوو و لە سنور لايدا دەبىت بە بكوژى منداال و مايەى پەشىمانى و ھەسرەت بۆ داىك و باوك، پىويستە منداالەكانمان بە پەرورەدەيەكى ئىسلامى راست گۆش بىكەين كە لەسەر ئەدەب و خۆشەويستى رابوەستىت، بەلام نازى زۆر و بە دوا دانەچوون سەرئەنجامەكانى ترسناك دەبن وەك بەسەر ئەحمەد داھات..
خودا دەفەرموئت:

﴿ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴾^(۲)

پىاوتك ھاتە خزمەتى پىغەمبەر (صلى الله عليه و سلم) ووتى: ئەى پىغەمبەرى خودا مافى ئەم كورەم چى يە بەسەرمەۋە؟ فەرموۋى: (تەحسن اسمە و أدبە وضعه موضعا حسنا)^(۳).

واتە: (ناوى جوانى لى بنى و بە جوانى پەرورەدى بىكەيت و لە شوئىنى باشدا داىبىنى ى).

(۱) لە (جريدة الانباء) بە دەستكارىەۋە.

(۲) سورة التغابن: آية ۱۵.

(۳) رواه الطوسي.

ھەسرەت

پوول پەرسەت بوو، ھەمىشە ھەر لە بېرى پارە كۆكردنەوۋەدا بوو، ماددە چاۋى كۆرۈز كۆرۈۋەتەنھا لە كەلۈنەكانىيەو دەبېئىنى، سامانى كۆرۈۋە تەرازو ھەموو شتەكانى بىن دەپنوا، كچە جوانەكەى گەورە بووبو، كاتى ھاتبوو بېچىتە مالى خۆى و، خوازىنىنى كار لە ھەموو چىنەكان دەھاتنە پىشەو، چونكە كچەكەى وەك خۆى نەبوو. پىك و پىك و ژىر بوو. بەلام باوكى بە بىيانوۋى جۇراو جۇر پەتى دەكردنەو، لە نىوانىاندا تىدابوو زۇر بەرپەوشت و نايىندار بوو، بەلام نەم ساماندارى دەويست پارەى زۇر بدات و خاۋەن پلەو ناۋيانگى گەورە بىت، پەوشت و نايىندارى بايەخى نەبوو لاي... گىرنگ پارەيو بەس، بەلام نەمەى نەو دەويست نەھات و لە دەرگاي نەدا.. بە لايەو گىرنگ نەبوو خۆ ھىشتا كچەكەى لە سەرەتاي تەمەنىدايە.

پۇژان و سالان گوزەريان كرد و كابرأ ھەر لەسەر خەونە ماددىيەكەى بوو، شەمەندەفەرى تەمەن تىپەرى و كچەكەى بوو بە قەيرە كچ.. نىتر نە نەمىر و نە ھەژار و نە گەداو و نە دەۋلەمەند نەما تا بىتە پىشەو، ھەمووان دەرگاگەيان جىھىشتبوو بەرەو لايەكى دى پۇيشتبوون بۇ لاي نەوانەى كچەكانىان نافرۇشن و بەرئزەو پىشوازى لە بەرپەوشت و نايىندار دەكەن، جوانى كچەكەى پۇيشت و گەشى نەما، بە تىپەربوونى پۇژگار لاواز بوو تووشى شىرپەنجە بوو و پزىشكەكان بۇيان چارە نەدەكرا و برايە نەخۇشخانە، پۇژ لە دواى پۇژ بارو دۇخى خراپتر دەبوو، گەيشتە كۇتا ساتەكانى تەمەنى و ھەۋالىيان دايە باوكى وا كچەكەت گيان دەدات، ھاتە ھۇش خۆى و بە پەلە خۆى گەياندە نەخۇشخانە تا كچەكەى لە بەرگى نەخۇشخانەدا بېئىنى نەك جلى ھاوسەرگىرى، كچەكەى بەم شىۋەيە بىنى ھەردوو چاۋى پىرپوون لە ناو، دلى زۇر سووتاو كچەكەى لەبەر خۇيەو ورتە ورتى دەكرد.. باوكى لىنى نىك بويەو و تا كۇتا قسەكانى بىستىت، تىنگەيشت دەلى بلى (امىن) پىاۋەكە ووتى (امىن) پاشان ورتە ورتىكى ترى كرد و ووتى بلى (امىن) باوكى ووتى و سى يەم جار بەھەمان

شپوه پاش ماوهيك بېدنگي، باوكي لي ي پرسی نزاكانت چی بوو كه پیت ووتم بلې (امین)، فرمیسه كانی پی رانه گیرا و به دهنگیكي لاواز و پر له په ژاره و غم ووتی: نزام لی كړدی خودا له بهه هشت بی بهریت بکات چون منت له هاوسه رگیری بی بهری كړد.

نم کیژوله یه به ناواته كانیه وه خرایه ژیر گل و، نیتر باوكی به تتماع كه پاره كوری كړد بوو په نجه ی په شیمانی ده گه ست و سر كونه ی خوی ده كړد و لومه كړدن بوو به كاری و نه ده بویه وای بكر دایه^(۱).

نم چیرو كه تراژیدیا یه و خه منا كه ناگادار كه روه یه كه بو دایك و باوكه كانی ستم له كچه كانیان ده كهن و چاویان له تتماع و پاره یه له به شو دانیاندا و به به بایه خترین شت له بیر ده كهن كه ناینداری و رپوشته، چهنده ها كچ به وینه ی نم کیژوله یه شه مننده فوری هاوسه رگیری به جی هیشتن و هو كاره كی ده گه رپته وه بو خیزانه كی و تتماعیان و نه و مرجانیه دیكهنه له مپه ر بویان، له پاشاندا سالان تیده په ری و كهس نامینیت بیته پیشه وه و ژیانتيكي پر له نه هامه تی و تندیایي بو ده مینیتته وه و همیشه به ختی خوی به بهر پر سیار ده زانی، له گه ل نه وه شدا ده پیت مندالان بزنان هر چهنده دایك و باوك باش نه بن، له كم نه ده بیه كه نزیان لی بكریت و مندالیک په پرهوی نیسلام بکات ده پیت مافی دایك و باوكی بزانیته و خزمه تیان بکات.

پیغه مبهری خودا (صلی الله علیه و سلم) ده فهرمویت:

(اذا جاءكم من ترضون دينه و خلقه فانكحوه، الا تفعلوه تكن فتنه في الارض و فساد عريض)^(۲).

واته: (نه گه ر كه سیک هاته خوازیینی كچه كانتان و له دینداری و رپوشتی رازی بوون پی ی بدن، نه گه ر وا نه كهن نه وا ناژاوه و خراپه كاریه كی گه وره بهرپا ده پیت له سر زهوی)

(۱) له (كشكول الاسرة).

(۲) رواه الترمذي و أحمد.

ياخى بوون

لە ژيانىكى خۇش و گوزەرائىكى باش دا بوو، لە نامىزى ئەو دايك و باوكەى زۇر خۇشيان دەيست و، خۇيشى كورپىكى كاسبكار و دەست پەنگىن بوو ئاسنگەرى دەگرد، ژيانى ھەمووى كارو خۇشى بوو، پاشان ھەستى كرد ئيتىر پىويستە ھاوسەرگىرى بكات و كچىكى زۇر بە لاۋە جوان بوو ھەزى دەگرد بىخوازىت، ئەم باسەى لە لاى دايكى كردهو، دايكى رەتى كردهو و ئەم باسەى برده لاى باوكى ئەۋىش ھارپاى دايكى بوو، كورپە ھەر جەختى دەكردهو و دەيوت: بۆ؟ ووتيان: چونكە ئەو كچە نە بۆ تۆ و نە بۆ ئىتمە گونجاۋ نى يە، تۆ نايىت تەنھا بە روخسارى دەرەۋە برپار بدەيت و قەت پىۋەرى خۇشبەختى نىن، بەلام وازى لە برپارەكەى نەھىتا و ھەر سوور بو لەسەرى ھەر چەندە دايكى زۇر ناگادارى كردهو كە ئەم كارە داھاتوۋىەكى لىئىل و ناديارى ھەيە و خىر ناداتەۋە، بەلام كورپە كەر و كورر بوو بوو نەدەيىنى و نەيدەيىست، ھەموو عەقل و ھەست بە دواى ئەو جوانىە دەرەكەى كچەۋە بوو.

گەيشت بە خەۋنەكانى و كچەى خواست، بەلام لە بەرامبەردا توورپى دايك و باوكى ھاتە سەرى و دژى ئەم ھاوسەرگىرىە بوون.

ژنەكەى ھىتايە سەر مالى و ماۋىيەكى كەم تىپەرى و ھەراۋ ناكۆكى لە نىۋان خەسوو و بووك دا دروست بوو، ھەموو دەگەرپايەۋە بۆ بووكە خانم، لە كۆتايدا وای لە باوكى كورپەكە كرد كۆتا برپارى خۇى بدات و داۋا لە كورپەكە بكات خۇى و ژنەكەى مالىكەى بۆ چۆل بكەن و ماۋىيەكى پىدا تا شىرنىك بۆ خۇى دابىن بكات. كەۋتنە گەرپان بۆ خانوو، ھەموو بە ھۇى ئەو ژنە لە خوا نەترسەى ناكۆكى دەنايەۋە و ھاوسەرەكەى ھان دەدا لە باوكى و شتى بەدەم خەسوۋىەۋە ھەلدەبەست و ھەموو كاتىكىش كورپە لە برى دايك و باوكى بە چاك و خراب ھەر پىشتى ژنەكەى دەگرت، پاش ماۋىيەكى زۇر شوقەيەكيان دەست كەوت و بە باشتىن شت و مەكى ناومال پازاندىۋە و كامە گرانبەھا بوو كرى بۆ ئەۋەى شانازى پىۋە بكات لە لاى ھارپىكانى، بەم شىۋىيە ژيانى دوور لە دايك

و باوکی دست پیکرد و په یوهندی له گهډل پچرین، نهو ژيانه ی خهونی پتوه دهیښی نه هاته دی، هر به مه شهوه نه وه ستا به لکو زور کوښپ و گيرو گرفت هاتنه رینگا و، ته اوو شه کت بوو له دست نهو هم موو داواکاریه پوچانه ی ژنه کي کوټایي نه بوو، هيچ بايه خي نه ده دا به کارو باری هاوسره کي وای لیکرد ژيانینکی تال و پر له خه م و ناخوشي هه بیټ، قورپه که زیاتر خه ست بوویه وه کاتیک رهواجی ناسنگه ریه کي له کورتی داو داها تی زور کم بویه وه کیشه ی دارایی بو دروست بوو، سه رباری نه م ژنه ی داخوازه کانی دوا یی نه ده هات.

کاتیک ژنه هاوسه ری خوی له م بارودوخه دا بیښی، فه رمانی پیکرد بچیت بو لای دایک و باوکی و داوای یارمه تیان لی بکات، به لام عیزه ی نه فس و خو به گه وره زانیښی رینگه یان پی نه دا.

چووه دهره وو به دوا ی پشه یه کي حکومی دا ده گه را، به لام هم موو دهره وزه کان به روویدا داخرا بوون، هيچ چاره یه کي بو نه مایه وه ته نها فرؤشټنی شت و مه که کانی ناومالی نه بیټ، به لام ژنه کي هيچ بايه خي به م بارودوخه نه ده دا هاوسره کي ټیکه وتبوو و هر خه رجي ده کرد، هه تا یه ک تاقه فلسی له گیرفانی دا نه هیشت و به شیوه یه ک هم موو گه رپه ک باسیان له هه لس و که وتی نه م ژنه ده کرد، نیتر پاره نه ماو مال پر بوو له کیشه و هه راو، له زووه ووتراوه کاسه ی پر ناشتی مال، نیستا کاسه به تاله و شه رپه کي بلنسه ی سهندو ژنه کي تانه ی له میړه کي ده دا که وا وه ک ژن له ماله وه دانیشه توه و ناتوانی هيچ شټیک په یدا بکات...هتد

به م شیوه یه پیاوه که که وته نیو رپوژگارنکی سه خت و پر بازار و چیتر توانای به رگه گرتنی نه ماو کار گه یشته نه وه ی ژنه کي ته لاق بدات، به لام دانی به خویدا گرت له بهر سومعه تی خوی و بی شرم بوو، بیړی کرده وه به هه ر چوټیک بووه ده بیټ پاره په یدا بکات، کارنکی نابه جی ی به بیرداهات نه ویش دروست کردنی چه کي پاره بوو به لام ساخته و به بی بوونی پاره له بانقدا، جاری یه که م نه م کاره ی کردو سه رکه وتوو بوو، نه یانتوانی بیدوزنه وو، نه مه هه لی نا تاوه کو دووباره ی بکاته وه و شه یټانیش چووه بن کلنسه ی و نه م کاره خراپه ی شیرینتر کرد له لای و چه کيکی تری دروست کرد، به لام هم موو سه ره تابه ک کوټایه که شی هه یه، چه ند رپوژنکی به سه ردا نه رپویشټ، پولیس هاتنه سه ری

و له دەرگیان دا و بەرەو چارەنووسی تاریکیان برد، پۆژەکانی کۆتایی ژیانی
لهو دیوو شیشەکانی زیندانەو بەسەر برد، چاوپر له فرمیسک سەر شوپ و دیل
و شەرمەزار و دەپارایەو دەخودا لی ی خوش بییت و باوک و دایکی لی ی
پازی بین^(۱).

بی گومان ئەمە کۆتاییەکی سروشتیە بۆ کەسانیک سەپینچی دایک و باوکیان
دەکن

خودای گەرە دەفەر مووت:

﴿ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالَهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ
اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾ ﴾^(۲).

پێغه مەبری خودا (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەر مووت:

(رضی الرب فی رضی الوالدین، وسخط الرب فی سخط الوالدین)^(۳).

واتە: (پازی بوونی خودا له پازی بوونی دایک و باوک دایەو، تورەمی خودا له
تورەبیاندایە)

(۱) له (جريدة الرأي العام) به دستکاریهو.

(۲) سورة لقمان: آية ۱۴.

(۳) رواه الحاكم.

سزايەكى ۋەك خۇي

لە مائەۋە خۇي و دايكى پىنكەۋە دەژيان، خزمەتكارنىكىشى لى بوو كاروبارى دايكى جى بە جى دەكرد، بەلام لە گەل ئەم بى دەنگى و تەنبايەدا خۇي لە خۇيدا كەسىكى دل رەق و گرژو مۆن و ھەلس و كەوت ناشرىن بوو، دايكى ئىفلىج بوو بوو و چاۋەكانى لە دەست دابوو، بەلام لە برى ئەۋەى نەرم و نىان بىت لە گەلدا و بەسۆزۋە ھەلس و كەوتى لە گەلدا بكات تا لەو كارەساتەى بەسەرىدا ھاتوۋە كەمىك لى بى برەۋىنىتەۋە، بە پىچەۋانەۋە تەنھا جىئوى پى دەدا و بە قسە رەقەكانى برىندارى دەكرد.

ئەم كورە دايكى دەبرد بۇ ۋەرگرتنى موۋچە بۇ (بانق) و دەيخستە سەر كورسىە جوللاۋەكەۋ پالى ي پتوۋە دەنا، لەو كاتەدا دەيشكاندەۋو قسەى جەرگ برى پى دەوت: (تۆ كورر و ئىفلىجىت و من لە تۆ خراپترم كە بەلايەكى ۋەك تۆ بەسەرمەۋىە)، دايكى بى دەستەلات نازارى زورى دەكىشاۋ ھىچ قسەيەكى نەدەكرد.

فرمىسىكى ھەلدەۋەراندى رۆژگارەكانى پىشوو دەھاتنەۋە يادى، كورەكەى ھەستى دايكى بە لايەۋە گرنگ نەبوو بەلكو زىادەپەۋى دەكرد و پى دەوت: (بەخودا ئە گەر ئەم موۋچەيەت نەبوايە دەمىك بوو فرىم دابوۋىتە خانەى پىران) و، داخ و ھەسرەت و ئۆفى دەكرد لە دەستى و، بە بىستنى ئەم قسانە دللى دايكى پارچە پارچە دەكرد و، پاشان دايكى دەھىنايەۋە بۇ مائەۋە و دەيداۋە دەستى خزمەتكارەكەۋ پارەكەى دەبرد و لە گەل ھاۋرپى خراپەكانىدا دەچوۋنە شوئنى رابواردن و گەشت و سەيران، بەبى ئەۋەى ھەست بكات دايكى ھەيە و چى بەسەر دى، بەلكو بەھەلس و كەوتە ناشرىنەكانى ھەموو كەسىكى لە دايكى كوردبوو نەيدەھىشت سەردانى دايكى بكن، ئە گەر كەسىكىان بەھاتايە بە ناشرىنترىن شىۋە دەرى دەكرد و ھەرەشەى لى دەكردن، دايكى ھەژار بە جارنىك كەۋتبوۋە نىۋ دۆزەخەۋو، بەلام بى چارە ھىچ شتىكى پى نەدەگورپا.

لە نىۋ ئەو گەشتانەى دەيكرد ئەم چارە لە گەل ھاۋرپىكانىدا گەشتيان كرد

بۆ وولاتیکی دراوسی و بە ئۆتۆمبیل چووین، لە گەرانەویدا ئۆتۆمبیلەکیان وەرگەرا و هەموویان نازاری زۆریان پێ نەگەیشتبوو و برینەکانیان کەم بوو، بەلام ئەم کۆرە یاخی و لووت بەرزە بەپەلە باریە نەخۆشخانەو بەشی بوژانەوو حالی زۆر خراپ بوو، نزیکە ی مانگیك مایەو پاشان لەسەر کورسیەکی جولاو هاتە دەرەو، ئیفلێج بوو بوو نەیدەتوانی بجولێ، پاشان هەر دەچوێو بە بانق، بەلام لە بری نەوێ لە گەل دایکی بچیت، خزمەتکارەکی پالی دەنا بەخۆیەو تا مووچە ی کەم ئەندامیەکی وەرگیرت و پاره کە ی خزمەتکارەکی بوو^(۱).

دایک خۆشەویست و مایە ی سۆز و ژیانە و هەتا لە دەستی نەدەیت هەستی پێ ناکەیت، بەلام هەندێ لە منالەکان و بە تاییەت کۆر دلیان وەک بەرد پەقەو زیاتر، بەلام خودا یاخی بوون لە دایک و باوک زۆر دواناخات و زوو تۆلەیان بۆ دەکاتەو لەسەر دنیا.

دوای خۆتندنەوێ ئەم رووداوە با ئەوانە ی دایکیان لە ژیاندا یە سوپاسی خودا بکەن و دەستی و ناوچەوانی ماچ بکەن و با خودا پەحمی پێ بکات و بە نزای دایک و باوکی بیبەخشی.

خوای گەورە دەفەرمووت:

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَيَالِ الَّذِينَ أَحْسَنُوا لِمَا بَلَغْنَ عِنْدَكَ
الْكِبْرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَمْرًا وَلَا نَهْرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا
كَرِيمًا ﴾^(۲)

لە پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ و سلم)یان پرسی سەبارەت بە دایک و باوک، فەرمووی بەو کەسە ی پرسیارەکی کرد: (هما جنتک و نارک)^(۳).

واتە: (ئەوان بەهەشت و دۆزەخی تۆن. واتە گەرەنتی رزگار بوون یان تیا چوونتن).

(۱) لە (جريدة الانباء).

(۲) سورة الاسراء: ۲۳.

(۳) رواه ابن ماجه.

بهشی چوارهم: ههنگاوهکانی شهیتان

یهکهه: فیل و ساخته کردن.

دووهم: تهماح.

سیهم: له کارهکانی شهیتان.

چوارهم: ناگری شههوهت و ئارهزوو.

پینجهه: کهشتی خراپهکاری.

شهشهه: چاله ناگر.

فېل و ساختەكارى

كەسنىكى دىنيا ويست و بە تەماح بوو، ھەمىشە ئاۋاتى ئەۋە بوو كۆي بىكاتەۋە و لە رابواردن دا خەرجى بىكات و دەستى بىلاۋبوو، ئەگەرچى موۋچەكەي يارمەتيدەرى ئەۋ كارە نەبوو چونكە فەرمانبەرىكى ئاسابى بوو لە يەككىك لە ۋەزارەتەكاندا بە موۋچەيەكى كەم.

موۋچەكەي بەشى خەرجى رابواردنەكانى نەدەكرد، ھەر چەندە باۋكى پارەيەكى باشى پىچ دەدا و كەمتەرخەمى نەدەكرد، بەلام بەھۆي كارەخراپەكانى و رابواردن ھەر دەگەيشتە دەستى دەبوو بە ھەلم و، زۆر بەبى سەلىقەيى خەرجى دەكرد و لەدەست رزاو بوو.

لەلای مالىاندا پياۋىك لە يەككىك لە دەۋلەتە غەرەببەكانەۋە ھاتبوو بۆ كارکردن و لەلای كابرابەك ۋەك فرۇشيارى سەۋزەۋە ميوە كارى دەكرد، بەلام لە سيفەت و سروشتى دا ۋەك دوانە ۋابوون پىكەۋە ھاورپىيەتتەك لە نىۋانىاندا دروست بوو، ۋەك يەك وئلى پارە بوون و مەنجهل سەرقاپى دۆزبويەۋە.

رۇژنىك پىكەۋە دانىشتبوون و بىريان دەكردەۋە چۆن بتوانن لە كاتىكى كەمدا و بە كەمترىن ھەول پارەيەكى زۆر بەدەست بىنن، بەقالەكە كەسنىكى شارەزا بوو لەۋ كارانە داۋ زۆر فرو فېل و چاۋبەست كارى كرددبوو دەيزانى، پىكەۋە بىرياندا پىلانەكەي ئەۋ جىبەجى بىكەن نەۋىش: ئۆتۆمىيلىكى زۆر گرانبەھا و مۇبايل بەكرى ۋەردەگرىن و ئەم كورە جل و بەرگىكى گران لەبەر بىكات، كەۋا لە روخسارىدا بخوئىننەۋە پياۋىكى دەۋلەمەندى خاۋەن كارە ۋە بەقالەكەيش بىيىت بە شوفىزى، بەم شىۋىيە خۇيان بە دەۋلەمەند نىشان بدن و، خەلك بە روخسار ھەلدەخەلەتتت، رۇژى پىنج شەممەيان دىيارى كرد تاۋەكو پىلانەكە جىبەجى بىكەن.

لەبەردەم دوكانىكى سەعات فرۇشى زۆر گرانبەھا ۋەستاندىان و بەقالەكە زۆر جوان رۇلى دەبىنى و خاۋەن دوكانەكەي وا لىج كرد ھەست بىكات راست دەكەن و، بە نرخی (۱۲۰) ھەزار دىنارىان برد و پاشان چەكىكى بەتالى بۆ

ئىمزا كرد و پىچ ى دا.

دواتر چۈنە دوكانىكى زېر و خىشل و، بە نرخی (۵۰) ھەزار دىنار شتىان برد و، گەرانەۋە بۆ مالەۋە و رىك كەۋتن شت و مەكەكانىيان بشارنەۋە و دەستى لى نەدەن و پاشان ھەلس و كەۋتى پىنە بكەن، شتەكانىيان لەلای بەقالەكە ھەلگرت و، كورە گەرپايەۋە مالەۋە و خەۋنى زۆر خۆشى بەو شت و مەكانەۋە لىدەدا، چۆن دىفەرۇشن و چۆن خەرجى دەكەن ؟ و پاشان كەۋتە خەۋنكى قوۋلەۋە، سبەبىنە دەنگى دەرگا بە ناگای ھىنا و بە خىزايى چوو، بەلام كرديەۋە دەبىنى لىكۆلەرەۋە و پۆلىسە، دەستگىريان كرد و پاشان دانى نا بە تاوانەكەيدا، بەلام بە ھىچ جۆرى ناۋى بەقالەكەى نەھىنا و شوتنى شتە دزراۋەكانى ناشكرا نەكرد، سى سال زىندانى برا بەسەرىدا، چاۋەرى بوو سى سال برۋات و بگاتەۋە بەو شتانەى لای بەقالەكە، بەلام چاۋى رەشى كال بوۋىەۋە و، نامەيەكى بۆ ھات لە ھاۋبەشە بەقالەكەيەۋە و تىيدا نووسىبۋى ئەو پۆلىسى ھىناۋە و ھەۋالى پىداون و پارەكانى بردوۋە و بۆ كەنداۋ چوۋە !!

بە خورىندەۋەى ئەم نامەيە خەرىك بوو بىخنىكت و ھەستى دەكرد ھەموو دىنيا بەسەرىدا پروخواۋە و دللى پر بوو لە رق و خۆزگەى دەخواست ئىستا ئەو بەقالە لە بەرانبەرىدا بوايە و مىلى بىپچراندایە و تۆلەى خۆى لى بىكردايەتەۋە، ھاۋرپىيەكى ھاتە سەردانى و تەماشاي كرد حاللى زۆر خراپە و دللى تەنگە، ھۆكارەكەى لى پىرسى، باسى ھاۋرپىكەى و فىلەكانى بۆ كرد، ھاۋرپىكەى ۋوتى: كەۋاتە مژدەم پى يە، ئەو كابرپايە لە كەنەداۋ لەسەر كارى ساختە و فىل دەستگىر كراۋە و ھەموو سامانەكەى بلۆك كراۋە چونكە گومانى لەسەرە^(۱).

ئەمە روداۋىكى راستەقىنەيە و پەند و نامۆزگارى تىدايە بۆ ئەو كەسانەى كارى ھەرام بە بىرياندا دىت و ھەز دەكەن كاسى ناشەرى بىكەن بۆ دەۋلەمەند بوون بە زۆرتىن كات، دەبىت لەبەر چاۋت بىت ئەو پارەيە چەند بە خىزايى چىنگت بىكەۋت و بى ئەرك و ماندوۋ بوون بىت، سزاكەى بە تىن ترە و، با پەند ۋەرىگىرەن.

پىغەمبەرى خودا(صلى الله عليه و سلم) دەفەر مۆت:

(والذي نفسي بيده لا يكسب عبد مالا من حرام فينفق منه فيبارك فيه، ولا يتصدق فيقبل منه ولا يتركه خلف ظهره الا كان زاده نارا و ان الله لا يمحو السيء بالسيء ولكن يمحو بالحسن، ان الخبيث لا يمحو الخبيث)^(۱).

واته: (سوتند بهو كه سهی گیانی منی به دهسته ههركه سیك سامان به حهرامی پهیدا بكات و نه گهر خیریشی لی بكات لی ی وهرنا گیرنت، یان نه گهر كو بکاتهوه و لهسه ریه کی دابنیت زیاتر ناگر بوخوی خوش دهکات، خودا خراپه به خراپه ناسرپتهوه و به لکو خراپه به چاکه دهسرپتهوه، پیسی پیسی لا نابات)

نه‌ماح

قوتابی یه کیڅک له زانکوکانی وولاته‌کهی بوو، خهونی ده‌بینی بیټ به بازارگانیکي به‌ناویانگ و سامانیکي زور کوټکاته‌وه، بو هینانه‌دی نهو خهونه چوو‌بووه به‌شی (بیرکاری و محاسبه)، دوايي ته‌واوکردنی رووی له یه کیڅک له ده‌وله‌ت‌کانی که‌ندا و کرد تاوه‌کو کارنکی ده‌ست بکه‌وټت و خهونه‌کانی بیټیته دی. بوویه وانه‌بیټری بیرکاری و، زور سه‌رکه‌وتوو بوو له‌کاره‌که‌یدا و بوو به‌سه‌رچاوه‌ی سامانیکي زور بو‌ی و خیزانی پیکه‌وه ناو زور به خوشی ژیا، هرکاتیک پاره‌یه‌کی زوری کوټه‌کرده‌وه له رنگه‌ی یه کیڅک له هاورپیکانیه‌وه دینارده‌وه بو کس و کاری و نهو هاورپیه‌ی ره‌سیدی بانقی هه‌بوو له وولاته‌کهی خویدا و پاره‌کانی له‌م وهرده‌گرت و له‌وی له ره‌سیده‌کهی چه‌کیان بو سه‌رف ده‌کرد، هاورپیکه‌ی به‌م کاره قازانجیکي زوری ده‌کرد و سوودی له هه‌واله‌کرده‌که ده‌بینی، بی‌ری کرده‌وه نه‌م رنگه‌یه بیج نه‌رک و ناسانه و قازانجه‌کهی ناشکرایه وه نیتر ده‌ستی کرد به‌م کاره و، پوژ به پوژ قازانجی زیاتری ده‌کرد، به‌لام هه‌تا پاره‌ی زیاتری ده‌بوو چاوی برسی تر ده‌بوو، بی‌ری کرده‌وه کوټمپانیا‌یه‌ک بو پهره‌پیدانی پاره‌ دابنیت، به‌لام وه‌ک کوټمپانیا‌یه‌کی وه‌می و خه‌یالی بوو، ده‌ستی کرد به وهرگرتنی پاره‌ی نه‌و که‌سانه‌ی دایانده‌نا و مه‌رجی نه‌وه بوو نه‌گه‌ر تا یه‌ک سال پاره‌که‌یان رانه‌کیشنه‌وه قازانجی له‌سه‌دا (۵۰٪) ی ده‌بیټ، وای کرد تا خه‌لک متمان‌ه‌ی بیج کرد، پاشان کردی به‌ سچ سال و ده‌بیټ به له‌ سه‌دا سه‌د، له‌و ماوه‌یه بی‌ری کرده‌وه پاره‌که هه‌لبگرټت و رابکات بو نه‌ورویا و له‌وی کاری و به‌ره‌ینانی بیج بکات و، بو‌ی چوو‌ه سه‌ر، دواي دوو سال بازارپیکي ناوه‌ندی له قازانجی پاره‌کان کړی له‌گه‌ل هه‌ندی فروشگای تردا، به‌لام سالی سچ یه‌می ته‌واو نه‌کرد و به‌هوی سه‌ریچی یاسا‌کانه‌وه ده‌ستگیر کړا، پارټزوری راسپارد تا به‌رگری لیج بکات و بریکار نامه‌یه‌کی گشتی بو براکه‌ی کرده‌وه تا بتوانیت هه‌لس و که‌وت به هه‌موو شته‌کانیه‌وه بکات و بیکات به‌ناوی خویه‌وه تاوه‌کو نه‌وانه‌ی پاره‌یان خوراوه‌وه داوای نه‌که‌ن لیج ی، هه‌واله‌کان له روژنامه‌دا

بلاو بویهوه و دواتر ٹیفلاسبونى خوځى راگهياند و ده سال به زينداني كردن
 حوكم درا، نيتړ له زيندانهوه نامهى دهندارد كهوا براكهى ناگادارى خيژانهكهى
 بيت و، براكهى سهرتا هندیكى بو خهرج دهكردن وه كچهكهى نامادهى برى و
 كوليژى پزىشكى وهرىگرت، بهلام تووشى نهخوشى دل بوو و، نم خهमेى زور
 گهوره بوو سهربارى نهخوشى كچهكهى لى د دور بوو و لهنيو چوار ديوارى
 زيندان دا بوو، روز به روز ژيانى بهرو خراپتر دهچوو له زيندان و ژيانى
 پرېوو له دلتهنگى و تووشى پهستانى خوځن بوو، بههويهوه بهكلك له چاوهكانى
 لهدهستا و، هيشتا ماويهتى تالو و بچيژى، لههموى جهرگېر تر براكهى بوو
 كاتيک بريارى دا مانگانهى (۵۰) دينار بدات به خوځى و خيژانهكهى و هممو
 پارهكهى ترى دهست بهسهدا گرت كه زياتر له مليون دينارى كوهيتى بوو،
 هممو نهو مالهى به حرام كوى كردهوه چوهو گيرفانى براكهى و نهميش
 ژيانى له زيندان و ريسوايى و بې بهش له هممو خوځشيهك دهگوزهراند.

نهمه سهرنهجمى تهماح و كاسبى حرام بوو، كه زوو هات و زوو روښت
 و، خاوهنهكهى تنها له خه مى پارهدابوو، دنيا و دوا روزى دواند و له دنيا
 ژيانى زينداني تاريك و، ژيانتيكى پر تالى و نهگبهتى و خيژانتيكى لهيهك
 ترازو، له دوا روزدا چى بهوانه دهليت كه پارهكانى خواردن، له كاتيكدانوه
 متمانهيان بې كرد و بووه هوځى نهوهى هندیكيان له خهفت دا بمرن، كهواته
 دوزه له دنيا و دواروزدا بوو به بهشى و تهماح وهك سوځراو بوو تا خوارديهوه
 تينويهتى زيادكرد و بې سوود بوو. خواى بالا دهست دهفهرمويت:

﴿ اَيْحَسْبُونَ اَنْمَّا نُمِدُّهُم بِهٖ مِنْ مَّالٍ وَبَيْنَ ۞۞ سُّارِعٍ لَّهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ۝۵۵ ۞۞ ﴾

﴿ ۵۶ ﴾ (۱)

پيغهصبرى خدا (صلى الله عليه و سلم) دهفهرمويت:

(المكر و الحديعة و الخيانة في النار) (۲).

واته: (ساخته و فيل و هلهخهلهتاندن و خيانهت كردن خاوهنهكهى دبهاته نيو ناگر).

(۱) سورة المؤمنون: آية ۵۵ و ۵۶.

(۲) رواه أبو داود.

لە كارەكانى شەيتان

بەدرو سعید دوو ھاۋرپىي گىيانى بە گىيانى بوون، ھەمىشە پىنكەۋە بوون، تەنھا كاتىك نەيىت شەۋ درەنگ دەچوونەۋە مائەۋە، بە رۇژ پىنكەۋە ماسيان راۋ دەكرد و شەۋىش لە مەلھا و مەى خواردنەۋە و قومارکردندا ھەر پىنكەۋە بوون، شەۋىكىيان لە يەككە لە يانەكانى قوماردا تا رۇژبوۋىيەۋە قومارىيان كرد، بدر پارەيەكى زۇرى بردهۋە و زۇر دلئى خۇش بوو لە دەگەرانەۋە بۇ مائەۋە، چونكە پارەى ھەموويان بردبوۋىيەۋە، پىنكەۋە بەرەۋە مال بوونەۋە، ھەندىك رىنگايان برى سعید زۇر پارايەۋە لە بدرى لەۋ پارە زۇرەى بردوۋىيەۋە ھەندىكى بداتى، چونكە ھەموو پارەكانى دۇراندوۋە و نەۋ پارانەى نەۋىش زۇر زۇرن و تەنھا كەمىك پارەى دەۋىت.

ۋوتى: چاۋت بەيەك فلس ناكەۋىت بۇچى بتدەمى؟ ئەى خۇم بە لىزانىن و شارەزايىم و ماندوو بوونم پەيدام نەكرد، ئىترچ پەيوەندىەكى بە تۆۋە ھەيە. سعید زۇر تكاي لە ھاۋرپىيەكى كرد و بۇى روون كردهۋە كە ئىستا ھىچى نەماۋە و ھەموو سامانەكى لە قوماردا دۇراندوۋە. بەلام بەدر نەم پارانەۋانە كارى تى نەكرد و قىراندى بەسەرىدا و لىي داۋ پىي ۋوت وازم لىيىنە، سعید كەۋتە سەر زەۋىيەكە، بەلام ھەستايەۋە و دارىكى قورسى ھەلگرت و داى بەسەر بدر داۋ كەۋتە سەر زەۋى، ئەۋان دوو ھاۋرپىي نىۋ دەريا بوون و ھىشتا بەلەمەكەيان چاۋرپىي دەكرد رۇژ بىتتەۋە و بىچ ماسى بىن بگرن، نەمجارە نەھاتن بۇ ماسى گرتن، بەلكو سعید بدرى خستە نىۋ بەلەمەكە و برديە ناۋەرپاستى ناۋەكە و نقومى كرد و پارەكانى برد و پاشان ھاتەۋە بۇ مائەۋە.

دوایی چەند رۇژىك گەرپان بەدوایی بەدرى دا جەستەكى دۇزرايەۋە و، دوایی لىكۆلىنەۋە و پشكىن سەيد دەستگىر كرا و بىست و پىنج سالى درا بە

کولیدا له زیندان داو له گهل کاری قورس^(۱).
خودای گهوره ده فہرمویت:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ
فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ
﴿٩١﴾﴾^(۲)

(۱) (جريدة الانباء).

(۲) سورة العائدة: آية ۹۰ و ۹۱.

ناگرى شەھەت و نارەزوو

كورپىكى چاك و رېك و پىك بوو، رەوشت بەرز و سەر بەرز بوو، ھاوسەرنىكى چاكى خواست و ژيانى ھاوسەرگىرى پىك ھىئا، لەگەل خىزان و كىژۆلە بىچكۆلانە كەيدا ژيانىكى زۆر خۇشيان ھەبوو، لە فرۆكەخانە كارى پشكىن كوردن بوو بۇ ئالتون و زىر، نەگبەتەكانى لىرەۋە سەريان ھەلدا، با گويىستى خۇى بىن بۇمان بگىرپتەۋە:

لەبەر ئەۋەى كارم پشكىن و چاودىرى كوردنى زىر بوو فىتنە و نەگبەتى بە پىى خۇى دەھاتن بە پىرمەۋە، ھەموو جۆرە چىنىكى ئافرەت، ھەندىكىان بەداخەۋە بەس بۇ ئەۋەى بەبى تەماشاكردن رېنگەى بەرىدەين، خۇى دەخستە بەردەستت و چىت بوستايە ئامادەبوو، بەلام خۇراگر بووم، ئەم خۇراگرىم تا سەر نەبوو، رۇژ بە رۇژ ھەستەم دەكرد دەروونم لاواز دەبىت و ئەو پىاۋەى پىشووتر نەمابووم كە ھەلنەدەخەلەتام، تەۋاۋ ئىمانم لاواز بوو، بەلام شەرمم لە ھاورپىكانم دەكرد و خۇم بە خاۋەنى بەھا رەوشتەكان و ئايىن دەزانى لەبەرچاۋياندا و نەمدەتوانى دابەزم بۇ ئەو ئاستە نىزانە، بەلام ھاۋەلەكانم خۇيان نقوم بوو، بوون و شەيتان ھەموو پلەكانى پىى تىپەراندېبون ئەۋانەى شەرمم لى دەكردن، ھەلىيان دەدا وورده وورده گومپام بىكەن و سەر كەوتن، خىزانەكەم ھەستى پىكردم كەۋا گۇراوم ۋەك جاران نىم، نوپزەكانى بەيانىم دەچوو، وازم لە نوپزى بەكۆمەل و مزگەوت ھىئا، نامۇژگارى دەكردم و بەيادى دەھىنامەۋە بەلام من زۆر بە توندى دەمشكاندەۋە و دەم كوتەم دەكرد.

ژنەكەم پىشت گوى خىست بە رادەبەك ھەستەم دەكرد نىتر پىنوستىم پىى نەماۋە، بەلام خۇراگرىبوو و لەم بارەو دۇخەدا جىئى نەھىشتەم و وازى لى نەھىتام چونكە زۆر لە خوا ترس و باۋەردار بوو.. ھەمىشە خەرىكى پەرىستش بوو. رۇژان ھاتن و چوون من تەۋاۋ نقومى رابواردن و خراپەكارى بوو، بووم، لەنىو ژن و ھاورپىى كىچ و رابواردن لەگەلىاندا، دواتر فىزى مەى خاۋاردنەۋە بووم و، چوومە نىو جىھانى سەرخۇش و مەستان، پاشان گەشىتمە ئەو رادەبەى دەچوومە نىو

شوقەى بىي رەۋشتان و بەدكاران، رىنگاى خراپەكارى بەمانە كۆتايى نايە، بەلكو كەۋتمە نىۋ قورۋاى ماددە ھۆشبەرەكان و تەۋاۋ تياچوم، ژنەكەم تاقەكەس بوۋ دەبىست لەم قورە دەرەم بەھىت، بەلام من ۋەلامم نەدەدایەۋە، سەرم كرده ماددە ھۆشبەرەكان و، ھەموو شتم كرده قوربانى، تەنانت ئالتونى ژنەكەم و شت و مەكى ناۋ مالەكەم و ئۆتۆمبىلەكەم و ھەرشىك پارەى بىكردايە دەمفرۆشت و تىياكم پىي دەكرى.

رۆژىك لەگەل ھاورپىكاندا دانىشتبويىن و بىرمان دەكردهۋو وتیان:
 لىزە تىياك زۆر گرانە، بۆ نەچىن بۆ ئەو ۋولاتە تىياك زۆر ھەرزانە و بېھىتىن واتە بىيىن بە بازارگانى تىياك، چوويىن و ئەۋەندەى ۋويستمان كرىمان و گەپراينەۋە، لە رىنگەدا شەيتان بۆى ھۆندەمەۋە كەۋا ناگىرىم لە گومرگ چونكە ئەوانەى لەۋىن ھەموو ھاورپىم و ئەگەر لەبەر ھاورپىيەتیش بىت شتەكانم نا پشكىن، يان نەگەر بېپشكىن و بىيىن چاۋپۆشى لى دەكەن چونكە من ھاورپىيانم.
 كاتىك گەبىشتىنە گومرگ لىپرسراۋى پشكىن نىۋ جانتاكانم گەپراۋ و تىياكى بەرچاۋكەۋت.. دەستگىركام و كۆتا ھوكم ھەوت سالى زىندانى كردن بوۋ. لە پشت شىشەكانى زىندانەۋە بەسەرم برد بۆ ئەۋەى باجى ئەو ئاگرى شەھەت و ئارەزۋە بەدەم. كە بەرەو ئەم تارىكستانەى بردم، كە باۋكم ئەم ھەۋالەى بىست ئىفلىج بوۋ مانى گرت لە خواردن تا مرد، داىكم بىۋەژن كەۋت و ھەموو بەھۆى گەپرانى من بە دواى ئارەزۋو و رابواردن دا^(۱).
 خوداى بالا دەست دەفەرموت:

﴿ أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴾^(۲)

ئەمە كۆتايى ھەر كەسىنكە بەباشى خوداى خۆى نەناسى و نەركەكانى جىبەجى نەكات و مافى خىزان و ھاوسەر و مندالەكانى نەدات، ئەۋا ئەم سەرلىشىۋاۋەى سەرپىچى لە فەرمانى خودا كرد زۆرى نەبرد لە كارە خراپەكانى ئىستا لە

(۱) لە (جريدة الراي العام) بە دەستكارىيەۋە.

(۲) سورة فاطر: آية ۸.

پشتی شیشه کانی زیندانه ویه و پهنجهی پشیمانی ده گزنت و بهشی گریان و
نازار و حسره ته، بی گومان لومه ی نه فسی خوی ده کات بو نه م کاره قیزونه
و که بهرو درکه لانی برد.

إذا المرء اعطی نفسه کل ما اشتهدت ولم ینهاتقت الی کل باطل
وساقت الیه الاثم والعار بالذی دعته الیه من حلاوة عاجل

(نه گهر نه فس بدهیت به دهمیه وه و هموو شتیکی ووست بوی بکهیت و- له
هیچ شتیکی نهیگه پرنیتته وه که هزی لی یه تی له نارپویه کان- نهوا بهرو خراپه
و ریسوایت دهبات - بهوی چیژتنی شیرینه کی کهم)

گەشتى خرابەكارى

بازرگانىكى گەۋرە و ناودار بوو لە گەل ئەۋەشدا بريكارو سەرۋكى ژمارەيەكى زۆر كۆمپانیا بوو، خودا سامانىكى زۆرى پى بەخشى بوو، پۇژانەيش بازارگانى و داھاتى لە زيادبوون دا بوو، بەلام كەسنىكى نا سوپاس گوزار بوو، لە برى ئەۋەى ستايشى خودا بكات و لەكارى چاكەدا خەرجى بكات، سەرى كەردبوە كارى ناشرىن و داۋىن پىسى و كارى حەرام، لە كۆتاييدا با بزائىن چى بەسەر ھات؟ (ش) گەشتى كەرد بۇ لوپنان و لە يەكەنك لە ئوتىلە ناودار و شكۆمەندەكانى لايدا و، لەۋى لە گەل پىاۋنك يەكتريان ناسى و ناۋى (رياض) بوو، لە نىۋ ھۆلى ئوتىلەكە دانىشتبوون و كچىكى مندالكارى زۆر جوانى لە گەلدا بوو، پىكەۋە كەۋتەنە قسە كەردن و پاشان (ش) بانگەشتى كەردن بۇ يەكەنك لە مەلھاكەن و پىكەۋە لەۋى چەند كاتر مېرئىكىان بەسەرىد، ھەر چىەك تەۋانىان كەردىان، تەنەنەت ئەۋ شتانەش شەيتان خۆى نايكات و دواى تەۋاۋ بوونى بەزمى شەۋانە و ئاھەنگەكە، (رياض) زۆر مكوپ بوو لەسەر ئەۋەى (ش) لە گەلئاندا بېروا تەۋە بۇ مالىان و لەۋى دەتۋانچ شەۋنكى سوور لە گەل كچەكەيدا بەسەرىەرى، (ش) رازى بوو، نەك ھەر رازى بوو بەلكو بە ناۋاتى گەيشت، ئەۋ لە يەكەم جارەۋە يەكتەر ناسىنى لەبەر ئەۋ كىژۆلەيە كەردبوو، ئەمانىش دەپانزانى ئەم پىاۋە بازارگان و ساماندارە، ھەر بۆيە ھەرچىەكى پى خۆش بوو كچەكە بۆى دەكەرد و شەۋنكى پىر لە تەۋانىان بەرى كەرد و، كچە بەلئىنى پى دا تا لىرەيە ھەموو شەۋنكى لەم شەۋ خۆشتەر دەكەن بۆى و ھەر شەۋەى كچىكى جۋانتر يان ۋەك خۆى دەخەنە بەر دەمى.

سبەينى ھات و پاشان كچەكە كچىكى لەخۆى جۋانترى ھىنا و ناساندى بەم گورگە برسەيە و ھەموويان پىكەۋە پۇيشتن بۇ بازار، يەكەنكىان لەبەردەم زىرپىنگەرىنكدا ۋەستاۋ چاۋى بېرىۋە ئالتونەكان، كاتىك (ش) بىنى ئەۋەندە سەرسامە و ھەزى لى يە، داۋاى لىكەردن بېچنە نىۋ دوكانەكە و چ خىلئىكىان ھەز لى يە ھەلىبگرن و ئەمىش پارەكەى دەدات، مىلئونىك لىرەى بۇ خەرج كەردن، بەلام لەبەر ئەۋان نەبوو بەلكو لەبەر خاترى خۆى بوو و كارى پىيان ھەبوو، پىكەۋە ھاتنە دەرەۋە و كچە تازەكەى ھاتبوو سوور بوو لەسەر ئەۋەى

نەمشەو لە فێلا مەزنەکەى ئەو بەسەر بەرن، (ش) بەبج دوو دلئى کەوتە شوتیان و چوون بۆ ئەو شوتنەى کچەکە ووتى، کاتیک چوونە ژوورەو هۆلى فێلاکە کۆمەلە کەسێکى لى بوو قوماریان دەکرد، وىستى خۆى بنوتنى و شارەزایى خۆیان پى نیشان بدات بە پارە و بە دۆلار کەوتە قومار کردن، پاشان بە چەکى کراوە لەسەر ئەو مێزەى قومارە کۆى پینچ ملیۆن لیرەى دۆراند، لە کۆتایى ناھەنگى شەو کەدا کچیکیان برد و پیکەو چوونە ژوورنکى فێلاکەو، لە ناکار ھەندیک چەکدار دایان بەسەر فێلاکەداو یەکسەر بۆ نھۆمى سەرھەو سەرکەوتن و دایان بەسەر ئەو ژوورەى (ش) و کچەکەى لى بوو، ناچاریان کرد چەکیکیان بە برى پینچ ملیۆن دۆلار بۆ ئیمزا بکات و دەست بەسەریان کرد تا چەکەکەیان لە بانق راکیشاو پاشان بەرەلایان کرد، دواتر (ش) زانى کە ئەمانە باندیکى چەتەگەرىن و لەنیوان نوتیل و مەلھاکاندا ئەم کارانە دەکەن و ھەموویان سەر بەو کۆمەلە بوون، بەلام پاش ئەوئى سامانەکەى و ناویانگى تیدا دۆراند^(۱).

رینگەى خراپەکارى مرۆف کە لى ی دەروانى وا دەزانى زۆر سانا و ناسانە و خۆشە، بەلام لە راستیدا کورت و خۆشەکانى براوە و کۆتایىکەى زۆر تال و پەرگرتە، شەیتان ھانى دەدات و بەو شتانە چاوەستى دەکات و بۆى دەرازنیتتەو ھەتا دەیخاتە نیو چالەکە و بە جى دەھیلئى و پەر بەدەمى بە گەمژەى ئەم مرۆفە ساویلکە و بى عەقلە پى دەکەنى، ھەمیشە لە ھەنگاوەکانى شەیتان ناگادار و ووریا بىن و، بەرپینگای ھەرامدا نەرۆین چونکە ریسواى و سەرشۆرى دنیاو دوا رۆزى تیداى. خواى گەرە دەفەرموت:

﴿وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا﴾ (۳۸)

پینگەمبەرىش (صلی اللہ علیہ و سلم) دەفەرموت:

(ما من ذنب بعد الشرك أعظم عند الله من نطفة رجل في رحم لا يحل له)^(۲).
واتە: (گەرەترین گوناه لە دواى ھاوبەش بریار دان بۆ خودا ئەوئى پیاویک لە گەل ئافرەتیکدا جووت ببیت کە پى ی ھەرامە و بۆى ناشەرعیە).

(۱) لە (جریدة الانباء) بە دەستکاریەو.

(۱) سورة النساء: آية ۳۸.

(۲) أخرجه أحمد كما في تفسير ابن كثير.

چالە ناگر

كارى گۆرپىنەۋەى دراۋ بوو، ھەمىشە بەخت ياۋەرى بوو لە كارى بۆرسە داو، واى كەردبوو سامانىكى زۆر كۆبكاتەۋە و، ئەم دەۋلەمەندىە ھەموو خۆشپەندىكى دىناى بۆ ئاسان كەردبوو، خۆش دەژيا و پارەى بە چەپ و راستدا بەبى بىر كەردنەۋە قەرز دەكەرد، ۋەكو قارون زۆر كەس خۆزگەى پىچ دەخواست، بەلام رۆژگار ناۋەستىت و لە ھەلگىر و داگىر داىە، كەسك ھەلدەپرى و يەكىكى دى دەدات بە زەوى دا، بارودۆخ ھەلگەپرايەۋە و گۆرانىكى زۆر لەناكاو بەسەر بۆرسە داھات و نرخ بە شىۋەپەكى زۆر جەرگ بر گۆرانكارى بەسەر داھات و زىانىكى زۆر بەر (ص) كەوت، شكستەكانى رۆژ لە دواى رۆژى بازار ناچارىان كەرد زەوى و مولكەكانى لە وولاتى خۇيدا بفرۆشى و پەناى برد بۆ كارى ساختە و خۇى گۆرپى و چەند كارىكى فىل و ساختە و ھەلخەلەتاندنى ئەنجام دا، كە ناچار بوو بە ھۆيانەۋە نەك ھەر شارەكەى وولاتەكەى جى بەئىلى و پرووى كەردە دەۋلەتەكانى كەنداو و، لە كۆتايى دا لە لوپنان گىرسايەۋە و چوۋە ئوتىل، لە كاتى مانەۋەى ھەمىشە بە شوپن قومارخانەدا دەگەراو زۆرىەى كاتەكانى لەسەر مېزى قومار بەسەر دەبرد، بەبۆچونى خۇى پارە دەباتەۋە، بەلام لە كۆتايى دا ھەرچى پىچ بوو دۆراندى و، ئەم ئىفلاس بوونە تەمبىى نەكرد و بەناگاي نەھىنايەۋە لەو پىچ ھۆشپەندى تىكەوتىبوو، بەلكو زياتر رۆچوۋ تىدا و قومار كەردن ناچارى كەرد ھەرچىەكى پىچ ماۋە بىفرۆشىت، بەلام سوودى نەبوو، قومار واى لىكەردبوو تەنانت پارەى خواردنىشى نەمابوو... پىچ چارە. پىچ پارە... پىچ بىر كەردنەۋە.. پىچ چارەسەر، بۆيە سەر لەبەيانى يەكىك لە رۆژەكاندا جەستەى لەسەر رىنگا دۆزرايەۋە و دەمانچەكەى لاي خۇيەۋە دانابوو، ئەمە كۆتايى ئەو رىنگايە بوو گرتبويە بەر... خۇ كوشتن^(۱).

خوای گەورە سامان و رۆژى رۆژاند بەسەرىدا و رۆژى لى ناو تاقى كەردەۋە پىچ

(۱) لە (جریدة الانباء) بە دەستكارىەۋە.

يان، به لامل له بری نهوهی بیر بکاتهوه و نهم سامانه له جیگه‌ی خویدا دابنی و خیری لڼ بکات و له ریگه‌ی خودادا بیبه‌خشیت، کردیه به‌لایه‌ک و سرکه‌ش بوو پی ی، خه‌رجی کردن و ده‌ست بلاوی تیدا کرد و جلوه‌وی خوی دایه ده‌ست شه‌یتان و به‌رو چالی ناگرینی برد نه‌ویش ساختهو فیئل و خه‌له‌تانندن و دزی کردن و پاشان هم‌مووی له‌سهر سفره‌ی خراپه و داوژن پیسی و قومار خه‌رج کرده‌وه، ژیان‌ی به‌گولله‌یه‌ک کوتایی هات له لای راستی می‌شکیه‌وه تا گه‌یشته لای چه‌پی و خودا خوی ده‌زانی حالی دوا روژی چون ده‌ییت، بوو به‌کابرای له هه‌ردوو جه‌ژنه بوو.

خودا ده‌فهرمویت:

﴿ ذَرَّهُمْ يَا كُفُلًا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِمِ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴾ (۳)

پیغه‌مبه‌ری خودا ده‌فهرمویت:

(من تردی من جبل فقتل نفسه فهو في نار جهنم يتردى فيها خالدًا مخلدا فيها أبداً ومن تحسى سما فقتل نفسه فسمه في يده بتعساه في نار جهنم مخلدا فيها أبداً، ومن قتل نفسه بحديدة فحديدته في يده يتوحا اي يضرب بها نفسه - بها في نار جهنم خالدًا مخلداً فيها أبداً).

واته: (هه‌ر که‌سیک له چیا‌یه‌که‌وه خوی فری بداته خواره‌وه و خوی بکوژی‌ت نه‌وا له ناگری دۆزه‌خدا به‌هه‌میشه‌یی ده‌می‌نیته‌وه و به‌رده‌وام خوی هه‌له‌داته خواره‌وه، وه هه‌ر که‌س خوی ژه‌هر خوارد بکات ده‌چیته دۆزه‌خ و هه‌تا هه‌تایه تیدا ده‌می‌نیته‌وه و هه‌میشه نه‌و ژه‌هره‌ی به‌ده‌سته‌وه‌یه له بری نان هه‌ر ده‌یخوات، وه هه‌ر که‌سیک به‌ناسینیکی تیژ (چه‌قۆ و هه‌ر شتیکی ترا) خوی بکوژی ده‌چیته دۆزه‌خ و هه‌تا هه‌تایه لڼ ی ده‌می‌نیته‌وه و هه‌میشه به‌و شیشه له خوی ده‌داته‌وه).

ناوهرۆك

- پیشكه شه..... ۵
- پیشه کی چاپی نوئی..... ۶
- به نندی یه که م..... ۷
- خیرخوازه نه ناسراوه که..... ۸
- گه وره پیاوانتیک له وولاته که م دا..... ۱۱
- منصوری ئه نبه عی و... ده ست پاکی ده شته کی..... ۱۳
- به سهر کردنه وهی خزم و که س و کار..... ۱۶
- پرزگرتنی دراوسی..... ۱۸
- فه زلی چاکه کردن له گه ل که س و کاردا..... ۲۰
- که سانی چاکه کار..... ۲۲
- به هاناوه هاتن له ته نگانه دا..... ۲۵
- چاکه پاداشته که ی ده ئه وه نده ی خۆیه تی..... ۲۷
- به نندی دووهم: به شی یه که م: چاکه..... ۲۹
- به ره می له به رکردنی قورئان..... ۳۰
- به ره می کاری چاکه و خیر..... ۳۱
- به ههشت به چاکه و خیر ده بریته وه..... ۳۲
- موسلمان له سایه و سینه ری چاکه که یدا..... ۳۳
- به ره می راستگوویی..... ۳۶
- به شی دووهم (به شی غه درو ناپاکی)..... ۳۸
- تاوان و گوناھ..... ۳۹
- مرۆفی سته ملیکراو..... ۴۱
- به شی بکوژ هه رکوشته وه یه ئه گه ر چی ماوه یه کیشی پښ بچیت..... ۴۴
- په یامی مهرگ..... ۴۶

- ٤٨.....ژەر خواردم کرد، ژەر خواردیان کردم.
 ٤٩.....بەشی سێ یەم: (سوو خواردن)
 ٥٠.....خودا سوو لە رەگەووە هەڵدە کیشیت (سوو سامان بە فیرۆ دەدات)
 ٥٢.....جەنگ لە گەڵ خودا بەرپا کردن.....
 ٥٤.....ئەنجامی پزۆدی.....
 ٥٦.....بەشی چوارەم: یاخی بوون لە دایک و باوک.....
 ٥٧.....دوو تاوانەکی سزاکەیان خیرا دیتەووە پێ.....
 ٥٩.....وەک خۆی.....
 ٦٠.....دنیاو دوا پزۆزی دۆراند.....
 ٦١.....نزاکی ئەبو منازل.....
 ٦٢.....سەرئەنجامی نضیرەکی کچی ساطرون.....
 ٦٤.....بەشی پێنجەم: ستەم.....
 ٦٥.....نیشانەکی کۆتایی.....
 ٧٠.....زریکی ویزدان.....
 ٧١.....ئاخ و حەسەت.....
 ٧٣.....ئەمە نزاکی ستەم لیکراو.....
 ٧٥.....بەشی شەشەم: سزای تاوان.....
 ٧٦.....ژیر کەسێک بە دەمەووە هاتنی دنیا ناخە لە تین.....
 ٧٨.....بوو بە نەسرانی قورئانی لە یاد کرد.....
 ٧٩.....خودا تۆلە یەکی لاتان ماوە کە هیشتا جێ بە جێ نە کردوووە.....
 ٨١.....سزای کەسێک گالته بە ووتە و پیرۆزیەکانی ئیسلام بکات.....
 ٨٢.....بەندی سێیەم: بەشی یەكەم: یاخی بوون لە دایک و باوک.....
 ٨٣.....سزایی یاخی بوون لە دایک.....
 ٨٧.....یاخی ترین کەس.....
 ٨٨.....شاعیرە یاخێ کە.....
 ٨٩.....بەشی دوووەم: (ستەم).....

- 90.....سزایه کی رێک و پڕ به پێستی خۆی.....
- 91.....پێ بکه نن و قه ده ریش پێ ده که نێ!.....
- 93.....خودا ئاگای لێ یه و چاودێری ده کات.....
- 94.....هه لبه ستنی قسه و درۆکردن به دم پێغه مبه ره وه (صلی الله علیه و سلم) و سزا
که ی.....
- 96.....به شی سێیه م: زیناکردن.....
- 97.....داوین پیس دێته وه رێی خۆی.....
- 101.....کو تابه کی خراب.....
- 103.....باوهرم پێ بکه من ده مرم.....
- 105.....شه هوه ت.....
- 107.....به شی چواره م: سزای تاوان.....
- 108.....سه ته لایت.....
- 110.....له خۆبایی.....
- 112.....عه قید.....
- 115.....به شی پێنجه م: چاک بوون له گه لّ دایک و باوک دا.....
- 116.....پاداشتی چاکه کردن له گه لّ دایک و باوک.....
- 118.....باشترین عه ره ب بوّ دایک و باوکی.....
- 119.....(ئه و یس) ی قه ره نی ره زای خودای لێ بێ.....
- 121.....به شی شه شه م: خێرکردن.....
- 122.....کابرای کولێره که.....
- 123.....یه ک دره می کرده خێر و خودا سه د ویست هه زاری باراند به سه ری.....
- 125.....کرده وه ی چاکه و چاکه کردن مروّف له شوین که وتنی خرابه ده پارێزیت.....
- 127.....به ره می خێرکردن.....
- 129.....به شی هه وته م: داوین پاکی و خۆگرتنه وه.....
- 130.....خالیدی مسکی.....
- 132.....به ره می داوین پاکی.....

- ۱۳۵..... له خواترساو بوی قهره بوو کردهوه.
 ۱۳۶..... بهندی چوارهم: بهشی یه کهم: (چاکه).
 ۱۳۷..... پاداشتی چاکه.
 ۱۳۹..... کیرکتی له بهخشندهیی دا.
 ۱۴۱..... بهک پهرداخ ناو به ملیونیک جونیه !!
 ۱۴۴..... چیروکی (حصه) ی چاکه کار.....
 ۱۴۷..... وهرع کردن.....
 ۱۵۰..... بهشی دووهم: بهره می خیرکردن.....
 ۱۵۱..... له خو گرتنه وه.....
 ۱۵۳..... پاروویهک به پاروویهک.....
 ۱۵۵..... قومیک ناوی سارد.....
 ۱۵۸..... بهخشین له ریگای خوادا.....
 ۱۶۰..... بهشی سنی یه م: یاخی بوون له دایک و باوک.....
 ۱۶۱..... پیش کار له کارترازان.....
 ۱۶۴..... توله کردنه وه یه کی دادپهروه رانه.....
 ۱۶۸..... کورپکی خراب.....
 ۱۷۱..... بهشی چوارهم: (هه له کان).....
 ۱۷۲..... زلله ی به ناگاهین.....
 ۱۷۵..... چی پی بلیم.....
 ۱۷۸..... ته له و داو.....
 ۱۸۱..... که مژه یی.....
 ۱۸۳..... ته من به فیرودان.....
 ۱۸۵..... هه نگاوه کانی شهیتان.....
 ۱۸۹..... هاوار و ناله کانی په شیمانی.....
 ۱۹۱..... بهشی پینجه م: سزای تاوانه کان.....
 ۱۹۲..... سزای خو پرووت کردنه وه.....

- ۱۹۴.....کریں و فرۆشتنیکی زیان به خش
- ۱۹۶.....دھروونه لاوازه کان
- ۱۹۸.....ئاگادار کرنه وه
- ۲۰۱.....سهرئه نجامی خو به زل زانین
- ۲۰۵.....فیلباز
- ۲۰۸.....به شی شه شه م: سته م
- ۲۰۹.....که شتیوانی بکوژ
- ۲۱۳.....سزای جنیودان به هاوه لان
- ۲۱۶.....سزا و توّله
- ۲۱۷.....غه درکردن
- ۲۱۹.....ئایه تیکی سهر سورھینه ر
- ۲۲۱.....به ندی پینجه م: به شی یه که م: چاکه کردن
- ۲۲۲.....فه زلی قورئانی پیروژ
- ۲۲۵.....بیمه ی خودایی
- ۲۲۷.....هه رکه س له گه لّ خودا بیت خودا له پشتی ده بیت
- ۲۲۹.....ته قوا
- ۲۳۱.....به زه یی
- ۲۳۴.....به رهه می خیرکردن
- ۲۳۶.....به شی دووه م: چی بچینی دروینه ی ده که یت
- ۲۳۷.....لووت به رزی ژتیک
- ۲۳۹.....سزا به وینه ی کاره که ی ده بیت
- ۲۴۱.....رژدی و بهرچاو ته نگی
- ۲۴۳.....سزای سته م
- ۲۴۵.....روژگار ده سورپته وه
- ۲۴۸.....غیره یه کی بکوژ
- ۲۵۱.....نه فامی

- ۲۵۴..... به شی سئ یه م: له نیو باوکان و منداله کاناندا.
- ۲۵۵..... مندال به خششه.
- ۲۵۶..... کور و کچ.
- ۲۵۸..... خودایه ره خننه لئ ناگرم.
- ۲۶۰..... کوره که م کوشته.
- ۲۶۲..... خۆشه ویستی کوژهر.
- ۲۶۵..... حه سرهت.
- ۲۶۷..... یاخی بوون.
- ۲۷۰..... سزایه کی وهك خۆی.
- ۲۷۲..... به شی چواره م: هه نگاهه کانی شه یتان.
- ۲۷۳..... فیل و ساخته کاری.
- ۲۷۶..... ته ماح.
- ۲۷۸..... له کاره کانی شه یتان.
- ۲۸۰..... ناگری شه هوهت و ئاره زوو.
- ۲۸۳..... گه شتی خرابه کاری.
- ۲۸۵..... چاله ناگر.
- ۲۸۷..... ناوه روک.